ZREŠKA KULTURNA DOGAJANJA

Ob 80-letnici osrednjega zreškega kulturnega društva

ZREŠKA KULTURNA DOGAJANJA

Ob 80-letnici osrednjega zreškega kulturnega društva
– KUD Vladko Mohorič Zreče

ZREČE, 2013

ZREŠKA KULTURNA DOGAJANJA

Ob 80-letnici osrednjega zreškega kulturnega društva
– KUD Vladko Mohorič Zreče

AVTORJA: Zdravko Ivačič in Martin Mrzdovnik
IZDAJATELJ: KUD Vladko Mohorič Zreče,
zanj Zdravko Ivačič, predsednik
UREDNIŠKI ODBOR: Zdravko Ivačič – urednik, Martin Mrzdovnik, Blaž Prapótnik
FOTOGRAFIJE: arhiv društva in informatorji
JEZIKOVNI PREGLED: Urška Stani, Jezikovna popravljalnica
OBLIKOVANJE in TEHNIČNO UREJANJE: Blaž Prapótnik
GRAFIČNA PRODUKCIJA: Epigraf
NAKLADA: 500 izvodov
2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2:379.82(497.4Zreče)

KULTURNO-umetniško društvo Vladko Mohorič (Zreče)
Zreška kulturna dogajanja : ob 80-letnici osrednjega zreškega kulturnega društva - KUD Vladko Mohorič Zreče / [avtorja Zdravko Ivačič in Martin Mrzdovnik ; fotografije arhiv društva in informatorji]. - Zreče : KUD Vladko Mohorič, 2013

ISBN 978-961-91996-2-6
1. Gl. stv. nasl. 2. Ivačič, Zdravko 3. Mrzdovnik, Martin
266019584

ZREŠKA KULTURNA DOGAJANJA

Ob 80-letnici osrednjega zreškega kulturnega društva – KUD Vladko Mohorič Zreče

VSEBINA

UVODNIKI

mag. Boris Podvršnik Zgodovinski odsev in odmev kulturnega življenja v Zrečah 7
Zdravko Ivačič Kar ni zapisano, je, kot da se sploh ni zgodilo 9
Martin Mrzdovnik Vse ima svoj začetek 12
Aleš Mikeln Kultura je pomemben del našega življenja 14
Emil Lajh Organist in zborovodja Vladko Mohorič (1914–1973) 16

I. del

VSE IMA SVOJ ZAČETEK 21
Kratek oris zgodovine Zreč 22
Prva društva v Zrečah 24
- Kulturno dogajanje v Zrečah v letih od 1892 do 1930 24
- Društvo Straža in Katoliško izobraževalno društvo 28
- Orli in Sokoli v Zrečah 31

Ustanovitev Katoliškega prosvetnega društva 33
- Prvi koraki društva 36
- Prvi predsednik društva 36
- Podporniki društva 37
- Društvo v času 1935–1941 38
- Čas okupacije 1941–1945 39

II. del

RAZMAH DEJAVNOSTI PO DRUGI SVETOVNI VOJNI 41
Obdobje 1945–1955 42
- Kulturno društvo Boris Winter 42
- DPD Svoboda Zreče 44

Obdobje 1956–1965 46
Obdobje 1966–1975 49
- Prvi klavir in nov dekliški zbor 49
- Zbor dobi novega zborovodjo 55
- 40-letnica društva in zbora 55
- Zreška Forma viva 56

Obdobje 1976–1985 57
- Deset let po dekliškem zboru ženski zbor 59
- Jurij Vodovnik je med Zrečani oživel 64
- Slovo od starega kulturnega doma 66

Obdobje 1986–1995 ... 67
Trije zbori DPD Svoboda ... 67
Dva jubileja Francija Kovača ... 69
Moški pevski zbor PGD Zreče ... 71
Prvi koraki skupine DUST ... 72
Obdobje 1996–2005 ... 73
Društvo pevski zbor Jurij Vodovnik ... 73
»Svoboda« dobi novo ime in nov zbor ... 78
Obnovljen zbor uspešno nadaljuje 70-letno tradicijo ... 78
Peta obletnica prepevanja v novi zasedbi ... 82
Pred zaključkom obdobja še v Veliko Britanijo ... 84
Katoliško kulturno društvo Zreče ... 86
Obdobje 2006–2012 ... 90
Društvo po letu 2005 ... 90
Pevci »na začasnem delu« v Konjicah ... 92
Sodelovanje in vrnitev domov ... 92
Pestro v jubilejnem letu ... 96

III. del
SKUPINE NA DRUGIH PODROČJIH KULTURNEGA DELOVANJA ... 100
Folklorna dejavnost ... 101
Ljudski pevci in godci ... 112
Ljudske in ponarodele pesmi ... 112
Ljudska pesem na Pohorju ... 113
Ljudski pevci iz Zreč ... 113
Ljudski godci ... 115
Gledališka dejavnost v zreških društvih ... 119
Amatersko gledališče Jurij Vodovnik Zreče ... 124
Odrasla gledališka dejavnost danes ... 131
Otroška gledališka dejavnost ... 132
Druga gledališka dogajanja ... 145
Kulturna dejavnost v podjetju Comet ... 146
Nosilci so bili mladi ... 146
Narodno-zabavni ansambel Comet ... 149
Sredi devetdesetih še enkrat Comet ... 153
Kulturna dejavnost v okviru Osnovne šole Zreče ... 154
Začelo se je že veliko prej ... 155
Nove moči in novi uspehi ... 156
Učiteljico je zamenjala učenka ... 157
Življenje teče naprej ... 163
Zreška godba na pihala ... 165
Zgodovina godbeništva v Zrečah ... 165
Društvo godbenikov Zreče ... 168
Loukežova plehmuzika ... 177

Ansambel Zreški kovači 178
Kdo so torej bili stalni člani Ansambla Zreški kovači? 178
Mladi zreški kovači 182
Novi Zreški kovači 185
Skladbe so ponovno zaživele 187
Ansambel Flamingo 188
Narodno-zabavni ansambel Fantje izpod Rogle 193
Zabavni ansambel in vokalna skupina DUST 200
Ansambel 500 m 210
Filmska, foto in video dejavnost 213

IV. del
POMEMBNEJŠI PROJEKTI IN PRIREDITVE 217
Družinsko petje 218
Družine pojo in igrajo 218
Pri nas doma se vedno pelo je 220
Srečanja narodno-zabavnih ansamblov v Zrečah 224
Miklavževi dobrodelni koncerti 227
Orgelski koncerti v cerkvi Vstalega Zveličarja v Zrečah 231
Jaz mam en stari znucan koš – literarni večeri v Skomarski hiši 235
Eno pesem peti 240
Vodovnikovo leto 247
Spomin na našo železnico 253

V. del
KUD VLADKO MOHORIČ OB 80-LETNICI 261
KUD Vladko Mohorič danes 262
Vsi naši dosedanji zborovodje 270
Predsedniki društev, ki koreninijo v kulturnih
dejavnostih vse od prvih pisnih virov do danes 283
Častna člana društva 294
Dom, kjer so doma naša društva 299

VI. del
DODATNE INFORMACIJE 306
Organisti in zborovodje, ki so službovali v zreški župniji 307
Kulturna društva v Občini Zreče 311
Priznanja ob kulturnem prazniku 312
Dosedanji prejemniki priznanj 313
Viri 318
Informatorji 319

Zgodovinski odsev in odmev kulturnega življenja v Zrečah

Boris Podvršnik

Vesel sem, da smo Zrečani s to publikacijo trajno zabeležili začetke in nadaljevanje našega kulturnega prebujanja, ki je skupaj s hitrejšim razvojem izobraževalnih, duhovnih in gospodarskih dejavnosti najpomembnejša vsebina našega lokalnega socializacijskega (razvojnega) procesa.

Prav gotovo pa so ti odsevi naše kulturne dejavnosti pomembno sooblikovali tudi našo današnjo lokalno zavest (lokalno identiteto), ki se izraža tudi kot naš krajevni prispevek v mozaiku slovenske narodne samobitnosti.

Verjetno smo s to zakladnico kulture in s tem hkrati krajevne zgodovine v Zrečah ujeli še zadnjo priložnost pred tem, da bi prvi organizatorji, sooblikovalci in ustvarjalci ter prva kulturna društva in njihovi dosežki odšli v (zgodovinsko) pozabo. Delo zato predstavlja nove tehtne prispevke za zreško zgodovino, ki temeljijo na neizpodbitnih virih in dejstvih, o čemer je bilo v javnosti doslej malo znanega.

Kot dediščina in (samo)refleksija naše kulture tako zbornik po vsebini in pomembnosti sam po sebi predstavlja svojevrstni kulturni dosežek, kot vozlišče, ki hkrati povezuje zgodovinski odmev s sodobnim kultur-

nim življenjem našega kraja, ki ima hkrati vzgojno-izobraževalni pomen, kot publikacija, ki izraža našo kulturno zavest in druge vrednote, ki se prenašajo in bogatijo iz generacije v generacijo.

Hkrati pa to delo ne prikazuje samo našega golega kulturnega izročila, ne predstavlja samo individualne, društvene prakse, ampak tudi institucionalno dobro prakso, ki se kaže kot svetel vzgled podpiranja, delovanja, mreženja in povezovanja v kraju. Ne nazadnje predstavlja svojevrstni spomenik na simbolni ravni vsem omenjenim in še neomenjenim soustvarjalcem ter podpornikom naše krajevne kulture, ki so vzpostavljali, ohranjali in spodbujali, ali pa to počnejo danes, sistem naših skupnih vrednot.

Vsebina analitično dokazuje, da je naš stereotip (iz polpretekle družbe) o tem, da je vse, kar imamo, rezultat nekajdesetletnega razvoja, ovržen. Nasprotno. Vse naše pridobitve so rezultat trdega dela in ustvarjalnosti mnogih generacij naših prednikov, na kar smo lahko danes upravičeno ponosni. Ovržen pa tudi drugi dogmatični predsodek o zgodovinsko negativni (reakcionarni) vlogi duhovnih institucij.

Širši zgodovinski okvir naše ljubiteljske kulture in naših kulturnih vozlišč je v Zrečah in okoliških krajih vseskozi izvir in vezno tkivo domoljubja, pozitivizma in ustvarjalnosti, zato nas lahko navdihuje tudi v današnjih kriznih časih.

Bralcem in našim zanamcem bo predstavljal zanimivo branje in pomemben zgodovinski vir. Zato predstavlja svojevrstni knjižni uspeh in obogatitev naše lokalne kulture in krajevne zgodovine. Verjamem pa tudi, da bo strokovni in ljubiteljski javnosti služil kot osnovna informacijska platforma za morebitno nadaljevalno poglobljeno tematsko raziskovanje.

Ob častitljivem jubileju, 80-letnici ustanovitve Katoliškega prosvetnega (kulturnega) društva, čestitam vsem današnjim društvom, ki so se iz njega kasneje razvila, hkrati pa se zahvaljujem predstavnikom izdajatelja KUD Vladko Mohorič in vsem, ki ste zaslužni za nastanek tega dela.

mag. Boris Podvršnik,
župan Občine Zreče

Kar ni zapisano, je, kot da se sploh ni zgodilo

Zdravko Ivačič

Pesem nas spremlja od zibeli do groba. Ko drobceno, nebogljeno bitje zapusti varno zavetje materinega telesa, najavi prihod novega življenja z jokom, ki je materi najslajša pesem. In pesem nato spremlja dojenčka v zibelki, otroka v vrtcu in šoli, mladeniča in mladenko na njunih skupnih pohodih, ženina in nevesto na svatbi, žene in može vse do pozne starosti. In s pesmijo se tudi poslovimo od tistih, ki smo jih imeli radi.

Te misli so mi bile tudi tokrat vodilo, da smo si pri snovanju tega zbornika, zamišljenega najprej le kot zapis zgodovine našega društva, za rdečo nit zgodbe izbrali pesem, natančneje: organizirano zborovsko petje.

A odgrinjanje tančice pozabe z dogodkov preteklih desetletij, ki sva se ga pred dobrim letom ponovno in še bolj načrtno lotila s prijateljem Martinom Mrzdovnikom, je tudi tokrat potrdilo, da se je na področju kulturnega življenja v naših krajih dogajalo še mnogo drugega, zanimivega, o čemer bi veljalo pisati. Ob iskanju virov sva ponovno spoznavala, da še kako drži rek, da vse, kar ni zapisano, rado potone v pozabo, kot da se sploh ni zgodilo.

Drugo pomembno spoznanje je bilo, da smo v preteklosti marsikdaj enostavno prepisovali predhodne zapise, ne da bi kritično preverili zanesljivost vira in navedb. Tako smo tudi leta 1985 in kasneje še 1995, ob izdaji knjižic o zborovskem petju v Zrečah, verjeli, da segajo korenine našega društva in organiziranega zborovskega petja v leto 1935, ob izidu monografije Občine Zreče leta 2002 smo to letnico premaknili za dve leti v preteklost, danes pa na osnovi najdenih pisnih virov vemo, da se je vse skupaj začelo že mnogo prej.

Na osnovi teh spoznanj in dejstva, da ne vemo, če oziroma kdaj se bo raziskovanja tega področja kdo ponovno lotil, smo se odločili nalogo zastaviti na novo in iz načrtovane drobne jubilejne knjižice s kroniko našega društva je začel nastajati zapis, ki po vsebini in obsegu daleč presega prvotne, skromno zastavljene cilje.

Tudi v novi zasnovi zbornika smo po uvodnem pogledu v zgodovino kot rdečo nit osrednjega dela obdržali organizirano zborovsko petje skozi različna časovna obdobja, vzporedno pa smo se vedno dotaknili še drugega dogajanja. S tem se je tudi okvir zapisanega širil izven meja dejavnosti pevskih zborov in izven sicer raznolikega in razvejanega delovanja zgolj enega društva.

Posameznim kulturnim dejavnostim smo v tretjem sklopu namenili posebna tematska poglavja, v nadaljevanju pa dodali še opis pomembnejših projektov in prireditev. V prizadevanju, da tudi današnji dogodki ne bi utonili v pozabo, smo ob zaključku podali še sliko današnjega osrednjega kulturnega društva in nekaj drugih zanimivih podatkov o zreškem kulturnem dogajanju.

Odprto ostaja vprašanje, kdaj je naše društvo, ki danes nosi ime po Vladku Mohoriču, dejansko nastalo. V izogib neprestanemu premikanju letnice smo se, kljub novim spoznanjem o navezanosti na zgodnejše aktivnosti na kulturnem področju, odločili, da naj to ostane leto 1932. Takrat je namreč po doslej znanih dejstvih, čeprav verjetno le s preimenovanjem Katoliškega izobraževalnega društva, nastalo Katoliško prosvetno društvo Zreče, v letih po 2. svetovni vojni preimenovano v Delavsko prosvetno društvo Svoboda Zreče, ki je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja prevzelo današnje ime. Za teh osem desetletij sta

nepretrganost in povezanost razvidni tudi iz dejstva, da so vsa ta leta delovali isti ljudje, skladno s spremembami v družbi, pa so se spreminjala le imena društva.

Da je zbornik, ki je danes pred nami, tak, kakršen je, se moramo zahvaliti tudi številnim informatorjem, ki so nam pomagali izbrskati različne pisne in slikovne vire, prepoznati osebe na zbledelih fotografijah ali po spominu opisati dogajanja, o katerih pisnih virov nismo našli. Zahvala pa seveda velja tudi vsem tistim, ki so v teh osmih desetletjih kulturo ustvarjali, saj drugače ne bi imeli o čem pisati. In ne nazadnje, ne smemo pozabiti niti na sponzorje in donatorje ter druge podpornike, brez katerih bi bila ljubiteljska kulturna dejavnost znatno okrnjena. Želimo si, da bi nam bili naklonjeni tudi v bodoče.

Kljub prizadevanjem, da bi bilo zapisano podkrepljeno s kar največ verodostojnimi viri, se zavedamo, da je ostal kak zapis nedorečen ter da je ostalo nezapisanih še mnogo zanimivosti in podrobnosti, ki jih bo iz pozabe moral izluščiti kdo drug. Še po oddaji zadnjih poglavij smo naleteli na nova spoznanja, a delo je bilo potrebno na neki točki zaključiti.

Zbornik je torej pred nami in čaka, da ga prelistamo. Želimo, da bi tistim, ki ste opisano dogajanje spremljali ali v njem celo sodelovali, obudil prijetne spomine, mlajšim pa odgrnil pogled na neko ne tako davno dogajanje, ki so ga sooblikovali tudi vaši starši, stari starši ali dedki in babice. In da bi eni in drugi v tem našli vzpodbudo in navdih tudi za današnje dni.

Zdravko Ivačič,
predsednik
KUD Vladko Mohorič Zreče

Vse ima svoj začetek

Martin Mrzdovnik

Ni potrebno biti dober opazovalec življenja in dogodkov okoli nas, dogodkov, ki so se nam zgodili bodisi naključno (v kolikor sploh obstaja naključje) bodisi smo jim mi začrtali smisel, pomembno je, da začutimo, da je za vsem tem bil nek začetek nečesa novega. Morda sila skromen, le v obrisih, pa vendarle. Če to pogledam še z daljše časovne distance ali pa iz sedanjega časa, prepoznam v tem točko, za katero lahko trdim: ja, to je tisti začetek. Navadno ti začetki postanejo pomembni mejniki v življenju kakšne skupnosti, naroda, društva, družine in pomenijo vračanje k virom, k samim temeljem. In če so ti temelji dovolj trdni, če imajo dovolj duhovnega naboja, se lahko vse te skupnosti vedno oplajajo v teh začetkih. Prav zato so ti začetki tako pomembni.

Naj ob tem razmišljanju o začetkih le omenim knjigo vseh knjig, Sveto pismo, katerega prvi stavek, prva beseda je: »V začetku je Bog ustvaril nebo in zemljo.« (1Mz 1, 1). Vse nadaljnje besede in dogodki te knjige temeljijo na tej začetni besedi, tem stavku. Tako pomemben je

namreč začetek, pa čeprav za neko povsem drugo zadevo, kot je ta, ki sem jo citiral. Seveda pa so mnogi začetki skriti, nam nedostopni in le slutimo lahko veličino teh dogodkov.

Naš namen ni odkrivanje tančice skrivnosti s področja naravoslovja in zgodovine teh naših krajev. Naš namen je le, da nekoliko odgrnemo tančico skrivnosti začetkov kulturnega dogajanja v naših krajih in s tem tudi našega kulturnega društva oziroma društev. 80 ali 90 let ni ravno dolga doba za zgodovino človeštva, za človeka pa je to bolj ali manj obdobje njegovega življenja.

Po nekajletnem odlašanju je ob letošnjem jubileju našega društva končno dozorela misel, da se vrnemo k tem začetkom tako, da jih zapišemo. Zapišemo tako, kot jih sedaj razumemo in doživljamo, in da ob tem skušamo ohraniti resnico in dejstva takšna, kot so bila zapisana, dokumentirana s fotografijami ali z izjavami prič. Govorim o začetkih današnjega kulturnega društva KUD Vladko Mohorič in posredno tudi nekaterih drugih sedanjih zreških kulturnih društev, ki imajo na nek način skupne korenine pred 80 in več leti v Zrečah z ustanovitvijo Katoliškega prosvetnega društva ali celo že Katoliškega izobraževalnega društva kakšno desetletje pred tem.

Žal je pisnih virov malo; vendar ne tako malo, da bi bili brez za verodostojnost zapisanega potrebnih zapisov. Nekaj govorijo tudi stare fotografije, nekaj pa še žive priče. V tem trojstvu želimo čim bolj verodostojno opisati začetke, tokrat tudi na osnovi novih spoznanj, ki nam doslej niso bila znana, in tako odpravljamo tudi nekatere napake, ki so bile objavljene v dosedanjih društvenih in drugih lokalnih publikacijah ali ob različnih jubilejih.

Seveda pa bo tudi ta zbornik le »začetek« – začetek zbiranja gradiva za morebitno kasnejšo, še temeljitejšo zgodovino kulturnega dogajanja v Zrečah.

Martin Mrzdovnik,
vodja sekcije za ohranjanje kulturne dediščine
KUD Vladko Mohorič Zreče

Kultura je pomemben del našega življenja

Aleš Mikeln

Kultura je vedno bila in bo pomemben del našega življenja. Ne samo da nam ponuja neko »duhovno hrano«, spodbuja tudi kreativnost, iskanje novih idej in rešitev ter včasih odpira tudi drugačne poglede na vsakodnevne težave. Zaposleni v Cometu, danes v Swatycometu, so vedno čutili željo po kulturi v širšem in ožjem smislu, in to ne le kot njeni porabniki, ampak tudi kot tisti, ki so vzpodbujali in podpirali njen razvoj, še posebej pa kot njeni aktivni ustvarjalci in poustvarjalci.

Tako so v podjetju že pred mnogimi leti nastali in delovali recitacijske skupine in priložnostni ansambli, v nekem obdobju celo tovarniški pevski zbor in tudi izven podjetja poznan narodno-zabavni ansambel Comet in še bi lahko naštevali. Številnim skupinam v Zrečah in v drugih krajih, od koder prihajajo naši delavci, pa je bilo naše podjetje tudi pomemben podpornik oziroma donator. In med njimi velja še posebej izpostaviti osrednje in najstarejše zreško kulturno društvo, ki danes nosi ime po znanem Zrečanu Vladku Mohoriču.

Kultura je pač neka rdeča nit, ki gre skozi naše podjetje. Bojim se, da v današnjih časih v Sloveniji premalo pozornosti namenjamo temu področju človekovega ustvarjanja. Živimo v času, ko se vse meri v številkah in z dobičkom. »Če dam ena, želim, da se mi čim prej neposredno vrne vsaj ena in pol, saj se drugače ne izplača investirati,« je danes vse bolj prevladujoča miselnost.

V Swatycometu vemo, da zaradi tega, ker smo pokrovitelji kulturi, nismo na trgu prodali nič več. Vemo, da zaradi tega nimamo večjega dobička. Zavedamo pa se tudi, da človek za svoje zadovoljstvo potrebuje še kaj več kot zgolj materialne dobrine. Zavedamo se pomena družbene odgovornosti.

Živeti v in z okoljem pomeni, po svojih močeh prispevati, da je življenje v okolju čim prijaznejše, da nam ponudi še kaj drugega kot le službo in dom. Zaradi tega po svojih možnostih pomagamo posameznikom in skupinam, ki imajo voljo in željo ponuditi sokrajanom kaj več, nekaj, kar vsem skupaj dviguje kvaliteto življenja – pa naj bo to kultura, šport ali pa karkoli drugega, kar je v interesu okolja.

V Swatycometu smo ponosni, da smo uspeli zobu časa iztrgati *Skomarsko hišo* in v sodelovanju s kulturnim društvom Vladko Mohorič zagotoviti, da ni le spomenik nekega časa, ampak da se v njej vedno nekaj dogaja, da torej hiša živi. Ponosni smo, da se tudi z našo pomočjo ohranja in širi kultura po bližnji in daljni okolici. Veseli smo, da smo veliko tega, kar je zapisano v tem zborniku, soomogočili tudi mi. Da smo bili »soigralci« v tej zgodbi.

In ne nazadnje: ponosni smo, da smo tudi v teh težkih časih uspeli najti sredstva, ki jih namenjamo tej dejavnosti, in upam, da bo tako tudi v prihodnje.

Aleš Mikeln,
Swatycomet
januar 2013

Organist in zborovodja Vladko Mohorič (1914–1973)

Mož, po katerem se imenuje najstarejše kulturno društvo v Zrečah

Emil Lajh

Pisalo se je leto 1914, ko se je v idiličnem kraju Mošnje na Gorenjskem 29. aprila kot drugi med štirimi otroki orglarskemu mojstru in knjigovezu Jakobu in njegovi ženi Antoniji rodil bodoči organist in zborovodja Vladko Mohorič.

Začetek prve svetovne vojne je očeta Jakoba prisilil, da se je z družino vrnil v svoj domači kraj Cerkvenjak, ljudsko imenovan Sv. Anton v Slovenskih goricah. Tu je sin Vladko preživljal najzgodnejša leta svojega življenja, ko je trgal hlače v osnovnošolskih klopeh ter ob očetu organistu spoznaval svoj bodoči poklic. Po končani vojni vihri je družina živela z majhno ohišnico razmeroma skromno. Starša nista pred otroki nikoli pokazala nobene melanholije in strahu, temveč le skrb, hkrati pa neomajno odločnost v boju za boljši jutri; ta filozofija je spremljala Vladka skozi vse življenje.

Prve stike z glasbo in pevsko umetelnostjo je Vladko navezal v domači cerkvi, kjer je oče orglal, ter doma, kjer je v očetovi knjigoveznici našel veliko strokovnih in leposlovnih knjig in revij. Z njihovo pomo-

čjo se je dokopal do širokih, a še vedno osnovnih znanj, zato je v njem čedalje bolj gorela želja po kvalitetnejšem izobraževanju, za katerega pa pri hiši nikoli ni bilo dovolj denarja. Toda njegovo bistrost, vedoželjnost in hudomušnost je kmalu opazil domači župnik, ki mu je pomagal končati meščansko šolo; obenem pa mu je omogočil obisk pri mariborskih frančiškanih, kjer se je pod veščo taktirko strokovnjakov usposobil za organista.

Vladko Mohorič (1914–1973)

Zaradi nenehnih finančnih problemov je komaj enaindvajsetletni mladenič moral opustiti nadaljnje šolanje ter si poiskati delo. Tako je Vladko prvo delovno mesto, s posredovanjem kaplana Antona Radanoviča, dobil v Zrečah, kjer je v prvi polovici leta 1935 začel kot organist opravljati delo v župnijski cerkvi sv. Egidija. V nekaj tednih je pripravil pevski zbor za prvi nastop in na dan svetnikov Petra in Pavla so pevci in pevke že peli pod njegovim vodstvom. Zbor je nato redno vadil in v kratkem času ga je kakovostno usposobil; tako je bil pripravljen za številne nastope tako v bližnji kot tudi v daljni okolici. V tem zboru je spoznal tudi svojo bodočo življenjsko sopotnico Marijo Lamut.

Poleg petja je zbor gojil dramsko dejavnost in, kar je bilo še posebej v modi, spevoigre. Med njimi je najbolj uspela Mlada Breda, od dramskih del pa Mati, Domen, Petrčkove poslednje sanje in Podrti križ. Pri vseh igrah je Vladko nastopal bodisi kot organizator bodisi kot neposredni akter.

Druga svetovna vojna je Vladku prekrižala mnoge zamisli na pevskem in glasbenem področju, pa čeprav je svojo prirojeno odločnost in trmo dokazoval tudi v času najhujšega okupatorjevega terorja. Kljub

Vladko Mohorič maja 1952 pred svojo hišo na Novi Dobravi z ženo Marijo in tremi od štirih hčera: Majdo, Vladko in Darinko

ukazom nacistov, da je dovoljeno peti samo v nemškem jeziku, je Vladko Mohorič, ko je v začetku vojne še bil organist, dobil latinske tekste slovenskih pesmi in se na ta način diplomatsko uprl germanskim jezikovnim pritiskom. Bil je tako drzen, da je skril zvonček iz cerkve sv. Neže s častitljivim datumom 1781, čeprav so mu to mnogi odsvetovali, ker da bo s tem dejanjem ogrozil življenja svojih najbližjih, pa tudi drugih sovaščanov. Tedaj je pravzaprav rešil najstarejši cerkveni zvonček na tem področju.

Na Gračiču pri Lamutu, po domače pri Merniku, kjer je bila domačija njegove soproge, je bila leta 1943 ustanovljena javka za partizane in hkrati center za razpečevanje letakov in časopisov, kjer je Vladko aktivno sodeloval.

Leta 1945 je zopet strnil zreške pevce. Pevski repertoar, ki je do tedaj vseboval predvsem narodno in umetno pesem, se je v teh letih obogatil še s partizansko borbeno pesmijo. Pevske vaje so imeli v prostorih teda-

nje posojilnice, večkrat pa kar pri zborovodju doma; sprva v hiši Marije Jurše, kjer je stanoval z družino kot podnajemnik, kasneje pa v njegovi hiši. Vladko je pri vaji uporabljal majhen harmonij, znamke Jenko. Tudi po vojni je zbor gojil dramsko dejavnost, predvsem spevoigre. Od slednjih so med drugimi prikazali tudi deli Kovačev študent ter Čevljar in vrag.

Konec vojne in nastanek nove družbene ureditve je za Vladka Mohoriča pomenil izgubo dela organista. Njegovo glasbeno, predvsem zborovodsko, znanje je opazil tudi znani skladatelj in zborovodja Radovan Gobec, ki je želel, da bi Vladko svoje znanje nadgrajeval v Ljubljani. Zaradi družinskih obveznosti ter obveznosti do domovine, kot se je večkrat pošalil, je to življenjsko priložnost vljudno odklonil. Tako se je zaposlil v Kmetijski zadrugi v Zrečah ter se hkrati vključeval v delo krajevnega ljudskega odbora in drugih krajevnih in občinskih organov. Dolgo časa se je moral vsak dan voziti na občino Poljčane, kjer je bil uradnik. Seveda pa je še vedno orglal v domači cerkvi in ob društvenem vodil tudi cerkveni pevski zbor.

Vsestranska dejavnost Vladka Mohoriča ni bila po godu prav vsem, zato je leta 1958 nastopil službo v Mariboru, na Studencih, kot tajnik krajevne skupnosti. Novo delovno mesto je zahtevalo celega človeka, razdajal pa se je tudi kot zborovodja, saj je vodil mešani pevski zbor tudi na Studencih. Medtem pa je v zreškem zboru nastopilo osemletno obdobje manj aktivnega dela. Kljub precejšnji razdalji je Vladko še vedno prihajal v Zreče, kjer je imel enkrat na teden vaje z domačim društvenim in cerkvenim zborom. Čeprav je bilo delo zbora s tem okrnjeno, uspehi niso izostali. Še vedno pa so jih pestile prostorske težave, ki pa jih je zborovodja reševal z gostoljubnostjo v domači hiši. Končno se je leta 1965 za stalno vrnil v Zreče.

Že isto leto je obeležil pevski zbor častitljivo 30-letnico obstoja. Na jubilejnem koncertu so nastopili tudi prvi pevci zbora, ki so zapeli dve pesmi, ki so ju prepevali že leta 1935. Tako je organist in zborovodja Vladko Mohorič, ki je bil istočasno dirigent Moškega pevskega zbora Svoboda Zreče ter cerkvenega mešanega zbora, praznoval hkrati dva jubileja.

Kot tajnik Krajevne skupnosti Zreče se je zopet z vsemi močmi raz-

dajal na delovnem in kulturnem področju. Do svoje prezgodnje smrti je poleg omenjenih zborov vodil moški pevski zbor v Vitanju, cerkveni zbor v župnijski cerkvi na Prihovi, nekaj časa pa je poučeval mladinska zbora v osnovnih šolah v Slovenskih Konjicah ter v Zrečah. Po njegovi zaslugi je bilo v kraju več kot dve desetletji mnogo medkrajevnih srečanj moških, mešanih in ženskih zborov v tamkajšnjem kulturnem domu. Skoraj vedno je nastopilo okoli petnajst zborov.

Njegova pronicljivost za širjenje zborovskega petja pa se ni končala le v domačem kraju oziroma v širšem slovenskem prostoru, temveč je vzpostavil tudi nepozabne prijateljske vezi z Ženskim, moškim in mešanim zborom Danica iz Podjune na avstrijskem Koroškem. Gojili so večletna medsebojna srečanja, ki so pomenila tudi globoko stkane vezi med večinskim narodom in manjšino koroških Slovencev, ki so veliki ljubitelji zborovskega petja.

Takšen je bil Vladko Mohorič. Veder in skrben oče in mož. Človek, ki se je junaško prebijal skozi življenje, pomagal mnogim ter bil odličen svetovalec mladim, pa tudi sodelavcem, kjerkoli je že bil. Njegov opus na področju zborovskega petja je, kljub razmeroma kratkemu življenju, velik in nepozaben. Lahko trdimo, da v mnogočem nenadomestljiv.

Zrečani so torej nadvse razumno in modro ravnali, ko so društvo DPD Svoboda Zreče, najstarejše kulturno društvo v kraju, poimenovali po zreškem organistu in zborovodju Vladku Mohoriču, s čimer so počastili njegov dolgoleten trud ter njegovo nepozabno delo. Tako lahko za konec dodamo le še misel Stefana Zweiga: *»Le kdor je spoznal svetlo in temno stran življenja, vzpon in padec, je resnično živel.«* In Vladko Mohorič je bil eden izmed njih.

Emil Lajh
november 2012

I. del

VSE IMA SVOJ ZAČETEK

Kratek oris zgodovine Zreč

Leta 2006 smo se v Zrečah z mnogimi dogodki, predvsem pa z odmevno prireditvijo z naslovom *Vozi me vlak v daljave*, ki je bila 22. septembra 2006 izvedena po zamisli KUD Vladko Mohorič, spomnili prve pisne omembe našega kraja, tj. leta 1206, v eni izmed listin samostana v Žičah. Ime kraja v nemščini (Reetsach[1]) je tako prvič zapisano skupaj z imenom Rupert; vsi kasnejši dogodki po ustanovitvi pražupnije svetega Jurija v Slovenskih Konjicah leta 1146[2] in naselitve kartuzijanov leta 1164[3] v dolino Janeza Krstnika pričajo o intenzivnem dogajanju in življenju tukajšnjih ljudi. Gradovi Freudenberg, Lošperk, Jamnik[4] in njihovi lastniki so tako del te bogate zgodovine in so v te kraje prinesli nekaj novega, tudi nova znanja o kmetovanju, kulturi. Žička kartuzija se je v nekem obdobju celo ponašala z največjo zbirko rokopisov v Evropi in nekaj tega znanja in napredka se je preneslo tudi v tukajšnje gospodarsko in kulturno življenje. Leta 1782[5] je bil razpuščen samostan v Žičah, še prej so propadli vsi zreški gradovi, še pred jožefinskimi reformami (verjetno leta 1756) je bila ustanovljena samostojna župnija svetega Egidija v Zrečah[6].

Prihod vlaka v Konjice leta 1892[7] tako pomeni dejansko nov začetek neke druge dobe – v naše kraje je prihajala industrija. Najprej so to bili premogovniki, žage, kovaški obrati (Ošlak), a po prvi svetovni vojni, leta 1919, se začne zgodba o današnjem Uniorju ter leta 1958 o Cometu, sedaj Swatycometu[8]. To je le nekaj mejnikov v zgodovini Zreč, ki so globoko

1 Listina je bila izdana leta 1206 v Žičah; hranjena je v Štajerskem deželnem arhivu Gradec (Steiremarkisches Landesarchiv Graz) pod signaturo AUR 341 – Zreški zbornik 2006.
2 Konjiško 1146–1996 – 850 let pražupnije.
3 Jože Mlinarič: Kartuziji Žiče in Jurklošter, 1991.
4 Emil Lajh: Zreče v času in prostoru, 2002.
5 Jože Mlinarič: Kartuziji Žiče in Jurklošter, 1991.
6 Andrej Grobelnik: Župnija Zreče. Zreški zbornik 2006.
7 Karel Rustja: Ozkotirna železniška proga Poljčane–Slovenske Konjice–Zreče, 2010.
8 Mojca Kovačič: Razvoj gospodarstva v Zrečah in njegov vpliv na razvoj mesta. Zreški zbornik 2006.

Zreče okrog leta 1910

vplivali na življenje Zrečanov.

Nas pa predvsem zanima čas po letu 1930, ko se je s smrtjo Matije Karbe, dolgoletnega zreškega župnika, končalo njegovo 38-letno dušno pastirstvo. Nasledil ga je Jožef Bezjak in to je bilo tisto obdobje, ki je »rodilo« nov in svež veter v župniji, ki je pripeljal do poživitve pevskega zbora in kasneje še do ustanovitve Katoliškega prosvetnega društva, ki pomeni temelj današnjega društva KUD Vladko Mohorič Zreče, posredno pa tudi vsebinski temelj še vsaj dvema mnogo kasneje ustanovljenima današnjima kulturnima društvoma: KUD Jurij Vodovnik Zreče (1997) in Katoliškemu kulturnemu društvu Zreče (2003). Seveda so bili temelji te kulturne pomladi položeni že mnogo prej, a da ne gremo predaleč, se bomo v tej publikaciji omejili na čas od leta 1892 dalje, to je na čas zreškega župnika Matije Karbe.

Začetno obdobje bomo zaključili s koncem druge svetovne vojne, »rdeča nit« nadaljnjega predstavljanja dogajanja (po desetletjih) pa bo dogajanje v osrednjem kulturnem društvu v kraju, s poudarkom na zborovski dejavnosti. Druga kulturna dogajanja (gledališko, tamburaško, ansambelsko, folklorno in drugo) bomo sicer omenjali, a jih bomo podrobneje opisali v posebnih poglavjih.

Prva društva v Zrečah

Kulturno dogajanje v Zrečah v letih od 1892 do 1930

Dne 12. 2. 1930 je v Zrečah umrl in bil kasneje tudi pokopan dolgoletni župnik Matija Karba. V Zreče je prišel v letu 1892 (17. julija), nekaj mesecev preden je prišel vlak v takratne Konjice. Iz njegovih zapisov v župnijsko kroniko[9] lahko opazimo, da si je zelo prizadeval, da bi se ozkotirna železniška proga Poljčane–Konjice podaljšala do Zreč. To je skupaj s takratnimi gospodarstveniki tudi dosegel: leta 1921 je vlak pripeljal do današnje končne železniške postaje v Zrečah. Kljub temu da so ga kasneje nekateri skušali prikazati zgolj kot zgodovinarja in jezikoslovca, je resnica, da je bil tudi dober dušni pastir, da je v okviru takratnih možnosti urejal cerkve in da je dal poslikati cerkev Matere Božje na Brinjevi gori s freskami Matije Bradaška. Skrbel je tudi za cerkveno petje in ustanavljal društva. To nas seveda najbolj zanima, saj bi radi v tem zborniku pokazali na začetke kasnejšega zborovskega petja, ki se je začelo v teh krogih. Zadnjih 18 let pred njegovo smrtjo je bil organist Albin Sadek, po domače Podgrašek. Podgraškova kmetija leži tik pod gradom Freudenberg in po tem imenu (pod gradom) je Matija Karba tudi sklepal, da je tu moral biti grad. Kasnejši zapis novega zreškega župnika Jožeta Bezjaka (v Zreče je prišel 1. 7. 1930) pa pove, da je bil organist Albin Sadek vdovec in da večkrat tudi zaradi tega in velike kmetije, ki jo je imel, ni mogel opravljati svoje službe organista, ki je bila torej le bolj ljubiteljska. Prav zato je Jožef Bezjak takoj iskal novega organista, ki bi bil dejansko službeno vezan in bi za svoje delo dobival honorar.

V čas delovanja župnika Matije Karbe in v čas po letu 1815, ko je bila ustanovljena prva šola, se ne bomo podrobno spuščali, vendar je prav, da omenimo tudi kulturno delo učiteljev v zreški, sedaj bi rekli osnovni šoli.

9 Podatki v tem poglavju so večinoma povzeti po zapisih iz Kronike župnije Zreče.

Učitelj Karel Mravljak je zapisal, da so leta 1857, ko je v Zrečah birmal sedaj blaženi škof Anton Martin Slomšek (takrat ga je obiskal tudi Jurij Vodovnik), šolski otroci »nepričakovano« zvečer Slomšku za podoknico zapeli njegovo pesem *Glejte, že sonce zahaja* in da je Slomšek učitelju Martinu Pestevšku nakazal v zahvalo in priznanje darilo 5 goldinarjev.

Tudi nadučitelj Ludvik Tribnik, ki je v Zrečah služboval 28 let (umrl 5. 8. 1907; bil je tudi častni občan Zreč), sodi med te pionirje petja in glasbe v Zrečah. Med te vzgojitelje spada še njegova hči Amalija (za 25 let delovanja je leta 1926 postala častna občanka Zreč). Poročila se je s Karlom Mravljakom, prav tako glasbenikom in pevcem, ki je leta 1910 ustanovil tamburaški zbor z 12 člani, kakor sam to zapiše. Zbor je med prvo svetovno vojno prenehal z igranjem, a ga je Mravljak leta 1920 ponovno oživil s 15 člani, ki so nato vsako leto pripravili koncert. Leta 1930 je Mravljak zapisan kot vodja Sokolskega tamburaškega orkestra s 30 člani, ki pa je po petih letih nehal igrati. Na šoli je vodil tudi mladinski pevski zbor, ki je štel 70 otrok. V letih od 1937 do 1939 so uspešno nastopali na koncertih konjiškega sreza.

To so le drobci iz bogatega kulturnega udejstvovanja učiteljev, ki niso poučevali samo s predpisi določenih vsebin, temveč je za tem moč slutiti ljubezen do naše kulture, ki ni poznala delovnega časa.

Eden izmed zelo pomembnih mož tega časa, ki smo ga že omenili, je bil Albin Sadek, ki je bil rojen leta 1883 v številni kmečki družini (oče Ignac, mati Marija), na kmetiji, ki leži tik pod razvalinami gradu Freudenberg. Bil je glasbeni talent in je igral na več instrumentov, bil je vodja godčevskega sestava[10] in naučil se je igrati tudi na orgle. Na orgle je igrala tudi njegova sestra Monika. Bil je torej talentiran vsestranski glasbenik, tudi pevec, predvsem pa samouk. To, da je samouk, da ni imel kakšne glasbene izobrazbe, se je po nekaterih virih poznalo pri cerkvenem petju, ker da je bil šibak pri učenju zbora, zaradi česar naj bi kasneje župnik Jožef Bezjak poiskal novega organista s primerno glasbeno izobrazbo. Vendar je to lahko le ena plat resnice. Iz časopisne vesti tistega

10 **Albin Sadek** je bil tudi vodja godčevskega sestava, ki je igral na mnogih svatbah, v sestavi: Albin Sadek – harmonika, Karel Sadek – violina, Anton Kompoš – klarinet, Slavko Bombek – bas.

26 Družina Sadek, po domače Podgrašek; sedita oče Ignac in mati Marija; ob očetu stoji sin Karel; v zadnji vrsti od leve proti desni stojijo: sin Albin, hčere Elizabeta, Katarina in Monika (fotografija iz družinskega arhiva Mirana Pučnika iz Gabrovelj 15).

obdobja pa lahko razberemo, da je bil prav Albin Sadek tisti, ki je že leta 1912 pripravil zbor, da je na Brinjevi gori pel zahtevne zborovske skladbe skladateljev Försterja in Hladnika[11].

Sicer pa so bile v farni cerkvi leta 1825 postavljene nove orgle, ki jih je izdelal Karel Schehl. Ta je leta 1840 postavil orgle še na Brinjevi gori, in ker so bile orgle tudi v cerkvi svetega Martina (1879 so kupili stare orgle iz Stranic), lahko sklepamo, da je bilo za cerkveno petje tedaj, ko je župnija postala samostojna, dobro poskrbljeno. V zreški župnijski kroniki lahko najdemo zapis župnika Matije Karbe, da so leta 1894 imeli »svitence« in ves čas je na orgle igral nadučitelj Ludvik Tribnik, kar pomeni, da so tukaj le bili tudi glasbeno izobraženi ljudje, ki so dvigovali kakovost cerkvenega in tudi drugega petja in glasbe.

V ta čas – fotografija je iz leta 1926 – lahko postavimo tudi delovanje nekaterih instrumentalnih skupin, kot je Zreška (Mavharjeva) pihalna

11 Slovenski gospodar, 11. 6. 1912: *»Brinjeva gora. Pri zadnjem shodu v tukajšnji cerkvi so romarji občudovali pevski zbor. Pod vodstvom Alojza Sadeka se je pri eni sv. maši izvajal umotvor Förstnerjev, pri drugi pa Hladnikov. Kaj takega še ni čula Brinjeva gora.«*

Zreška (Mavharjeva) godba na pihala leta 1926. Spredaj ležita od leve proti desni Rudolf Hren (Mavc) in Franc Gačnikar (Žgank). Zadaj sedijo: Jurij Gačnikar (Žgank), Alojz Tampe, Anton Fijavž (Pušnik), Jože Jančič (Cezrak), Ignac Hren (Mavhar), Anton Kompoš, Albin Pič in Štruc (ime ni znano).

godba, ki je bila v teh krajih zelo poznana in je igrala na mnogih, tudi cerkvenih, slovesnostih, kot je ta na posnetku iz leta 1926[12].

Vso to razvejano glasbeno-pevsko življenje v Zrečah in okoliških krajih je prekinila druga svetovna vojna, ko je utihnila slovenska pesem. Mnogi fantje so odšli na fronte in mnogi se tudi niso več vrnili. Toda o tem kasneje.

Ob teh dejstvih lahko zaključimo, da v Zrečah in okolici le ni bilo tako pusto, kot so nekateri mislili, in da je družbeno življenje bilo prepleteno z mnogimi, za tiste čase kvalitetnimi glasbeno-pevskimi skupinami. Albina Sadeka najdemo tudi na fotografiji tamburašev iz leta 1912. Glede na to, da na fotografiji ni Karla Mravljaka, ki je v šolsko kroniko zapisal, da je ustanovil in vodil tamburaški zbor že leta 1910 (po nekaterih podatkih je to bilo leta 1912), je verjetno to skupina Albina Sadeka.

Novi župnik Jožef Bezjak si je zelo prizadeval za lepo bogoslužje in cerkveno petje mu je bilo zelo pomembno, zato je iskal strokovno moč, torej organista. Po zapletih z občinskimi možmi glede cerkovnika, ki je opravljal tudi nalogo organista (Franc Grosek) in bil občinski sluga, je v začetku leta 1932 v Zreče prišel organist Alojz Križnik.

12 Fotografija je bila posneta 27. 6. 1926 ob blagoslovu treh novih zvonov za cerkev svetega Egidija in novico o tem je 15. julija istega leta objavil tudi časopis Slovenski gospodar.

Fotografija je iz arhiva družine Bombek, na njej je datum 10. 6. 1912. Prvi z leve je Albin Sadek in zadnji v zgornji vrsti je njegov brat Karel. Četrti v zadnji vrsti (v svetlejši obleki) je Slavko Bombek, drugi so še neprepoznani.

Društvo Straža in Katoliško izobraževalno društvo

Ob prihodu novega župnika Jožeta Bezjaka leta 1930 naj po njegovem zapisu v kraju še ne bi bilo društev. Zapisal je namreč: »Tukaj niso imeli nobenih društev prej.«[13] Vendar ta zapis novega župnika v kroniko le ni ustrezal resnici, saj je bilo 20. 8. 1898 v Zrečah ustanovljeno Slovensko gospodarskopolitično in bralno društvo Straža (prvi predsednik Peter Dobnik), kasneje pa še Katoliško izobraževalno društvo (pred letom 1922), katerega prvi predsednik je bil Ludvik Vidmar, ki je skrbelo za dvig splošne kulture v kraju. V Slovenskem gospodarju leta 1922 najdemo o tem dve novici: *»Igra, ki jo je pripravilo Katoliško izobraževalno društvo dne 2. julija na vrtu Grundner v Zrečah, je lepo uspela. Vsi igralci, zlasti fantje, dasiravno so prvikrat nastopili na gledališkem odru, so izvrstno rešili svoje vloge. Po igri pri prosti zabavi je naš vrli predsednik Ludovik Vidmar nabral 365 K za nov društveni dom.«*

13 Kronika župnije Zreče, stran 428.

»Katoliško izobraževalno društvo v Zrečah uprizori v nedeljo, dne 16. julija, ob treh popoldne na vrtu g. Arzenšek na Stranicah gledališko predstavo z godbo in petjem. Prijatelji poštene zabave ste prijazno povabljeni.«

In še novica iz leta 1926: *»Zreče. Izobraževalno društvo priredi na nedeljo, dne 26. t. m. krasno tridejanko: »Tri sestre«, in sicer po večernicah na vrtu gospoda Kračuna. Na sporedu je tudi glasba in petje. Čisti dobiček je namenjen domači knjižnici.«* (Slovenski gospodar, 23. 9. 1926, štev. 38).

V zreški župnijski kroniki je na strani 428 zapis o ustanovitvi društva Straža[14] 20. 8. 1898 v Loški gori štev. 1. V Statutu je bilo med drugim zapisano, da se v političnih občinah Zreče, Padeški vrh, Bezina in Šentjungota ustanovi slovensko politično-bralno društvo »Straža« s sedežem v Zrečah, med nalogami pa je navedeno, da morajo biti društvenikom za poduk in razveseljevanje vedno na razpolago časniki, brošure in knjige. Prirejali bodo tudi poštene veselice in gojili petje.

Z ugotovitvijo o delovanju vsaj dveh društev se lahko ruši rek o »spufanih Zrečah«, ki da nič nimajo. Verjetno pa je to bila bolj zbadljivka brez podrobnega poznavanja dogajanja v kraju. Župnik Matija Karba je torej le poskrbel, da so v kraju delovali društva, pevci in knjižnica.

Katoliška izobraževalna društva so začela nastajati po ustanovitvi Slovenske krščanske socialne zveze, ki jo je ustanovil Janez Evangelist Krek. V Zrečah je tako društvo zanesljivo delovalo že leta 1922, kar je lepo razvidno tudi iz novic v časopisu *Slovenski gospodar* iz tega leta. Med dejavnostmi društva pa najdemo tudi pevsko dejavnost in uprizarjanje iger, skratka dejavnosti, ki jih danes uvrščamo v področje kulture[15].

Mihael Lamut, drugi predsednik društva Straža, vodja Orlov in ključar cerkve Matere Božje na Brinjevi gori (pokopan 7. 3. 1937)

14 Več o tem v reviji Pohorsko srce, leto 2012, številka 7, avtor Danijel Leva Bukovnik.

15 Potrebno pa je poudariti, da v tistem obdobju na tem področju ne zasledimo »kulturnih društev«, ampak le »izobraževalna« ali »prosvetna« društva s precej prepletajočo se dejavnostjo. Pod pojmom »prosveta« pa *Slovar slovenskega knjižnega jezika* navaja: *»dejavnost, ki se ukvarja z vzgojo, izobraževanjem«*.

Pomembni Zrečani tistega časa v družbi z godbeniki in pevci (junij 1926)

Sicer pa lahko najpomembnejše ljudi, ki so v tistih časih v Zrečah delovali na kulturnem, političnem in verskem področju, vidimo na fotografiji s tedanjimi godbeniki, posneti 27. 6. 1926 ob blagoslovu novih zreških zvonov. Na sredini je župnik Matija Karba, ki je tistega leta praznoval zlato mašo, desno od njega sta župan Josip Winter in njegova žena Rozalija, levo Matija Vidmar in njegova žena Neža, levo ob oknu je konjiški župnik Hrastelj, v njegovi bližini pa zreški nadučitelj Karel Mravljak. Levo od župnika (zgoraj ob grmu) vidimo Jožeta Škvarča, župnika s Skomarja, in poleg njega Karla Sadeka, pod njim (z brki) je Pavel Kuster – kmet iz Spodnjih Zreč. Desno od župnika (zgoraj pod grmom) je Albin Sadek z ženo Matildo, spodaj ob Albinu Sadeku stoji Sebastijan Orož – kmet iz Stare Dobrave. Ena izmed žena na levi (s klobukom) je Marija Jurša – velika dobrotnica župnije in pomoči potrebnih. Zadnja v drugi vrsti (v prvi so muzikanti), od leve proti desni, sta zakonca Ema in Jurij Orož, po domače Mihelakova (Jurij je bil kasneje župan). Drugih, žal, še nismo prepoznali.

Orli in Sokoli v Zrečah

Za razumevanje mnogih dogodkov iz tega časa je potrebno poznati tudi razmerja med različnimi društvi, ki so zelo poživila tako kulturno kakor tudi drugo dejavnost v Zrečah. Predvsem je vladal izrazito tekmovalen duh med Sokoli in Orli, ki so bili ustanovljeni tudi v Zrečah.

Najprej so bili leta 1930 v Zrečah ustanovljeni Sokoli. Zreški župnik Jožef Bezjak je v kroniko zapisal: *»Jeseni leta 1930 pa se je močno začelo favorizirati in vsiljevati 'Sokole'. Iz Resnika je v Zreče prihajal učitelj Strgalc ... in je vse naše najboljše fante in dekleta vpisal v 'Sokola'. Posestnik in gostilničar Davorin Kračun je na svoje stroške s posojilom postavil sokolsko dvorano, kjer so poslej lahko tudi nastopali.«*

Franc Kozjek, železničar, šef postaje v Zrečah, v času od 1930 do začetka druge svetovne vojne omenja tudi delovanje pevskega zbora (vodil ga je Franc Šušteršič) in mnogo dramskih nastopov. In če lahko zaupamo točnosti njegovih zapisov, naj bi on sam v teh letih režiral 25 gledaliških del. Kakor sam pravi, je imel delo zelo olajšano, saj je tu našel obilo dobrih igralcev, kot so bili: Robert Jedlovčnik, Anica Kozjek, Pavla Lepšina, Anton Matjaž, France Šušteršič, Ignac Fijavž, Rudolf Oplotnik in njegova žena Slava, Micika Oplotnik, Bombekovi fantje in dekleta, Mavharjeva dekleta, Koširjevi fantje in dekleta in še mnogo drugih. Igrali so: *Dve nevesti, Velika repatica, Razbojnik Guzaj, Trije vaški svetniki, Stari Ilija, Navadni človek, Brat Sokol ...*[16]

Ustanovitev Sokolov je vzpodbudila drugo stran, da je tudi v Zrečah ponovno obudila Orle. Brinjeva gora s cerkvijo Matere Božje je bila zelo priljubljen kraj za razna srečanja članov in članic Orla širšega področja. Zelo aktivni so bili v Slovenskih Konjicah in vse to dogajanje je imelo tudi odmev v Zrečah. Prvi takšen večji njihov shod je bil ob prazniku lepe nedelje na Brinjevi gori, 14. 9. 1919. Vodja zreških Orlov je bil Mihael Lamut[17] iz Gračiča, kot govornika se omenjata še Martin Kračun in Ludvik Vidmar.

16 Franc Kozjek: Zreče nekdaj in danes. Novi tednik, 1974.
17 Mihael Lamut, dedek bodoče žene Vladka Mohoriča.

Igra Velika repatica. Prepoznani sta dve osebi: Anica Kozjek (sedi tretja z leve) in Marija Tič – Mavharjeva (stoji tretja z leve), Zreče, 1934.

Dve leti kasneje so na Brinjevi gori praznovale »Orlice«, žene in dekleta, članice Orla, in sicer 20. 6. 1921. Od zreških se omenjata kot govornici Barbika Lamut in Alojzija Sadek.

Vse kaže, da se je ta tekmovalni duh, ki je prej le tlel, s prihodom župnika Jožefa Bezjaka in kaplana Antona Radanoviča leta 1930 razplamtel in z ustanovitvijo »prosvetnega« društva razgibal kulturno življenje v Zrečah.

Konjiška srenja Orlic na Brinjevi gori leta 1926. Med njimi so prepoznane članice iz Zreč: Lojzka (Sadek) Vahter, Marija Kropej, Kristjana (Turk) Kropej, Liza Kropej, Ida (Jerman) Kolar, Mima Vuk in Julčka Blažič.

Ustanovitev Katoliškega prosvetnega društva

Sodeč po najnovejših odkritih zapisih[18], se je najverjetneje Katoliško izobraževalno društvo samo preimenovalo v Katoliško prosvetno društvo. Po kasnejšem zapisu župnika Jožeta Bezjaka naj bi Katoliško prosvetno društvo nastalo leta 1932, prvi doslej najden časopisni zapis s tem imenom pa je iz leta 1935[19]. Sodeč po zapisih o samem dogajanju na kulturnem področju, pa je dejavnost vsekakor potekala že prej.

V izogib nenehnemu aktualnemu prilagajanju datumov smo se v tem zborniku odločili, da ostane letnica 1932 kot datum ustanovitve Katoliškega kulturnega (prosvetnega) društva Zreče, ki si je po 2. svetovni vojni (verjetno med letoma 1952 in 1955) nadelo ime DPD Svoboda Zreče in se leta 1997 preimenovalo v KUD Vladko Mohorič Zreče.

»V jeseni leta 1930 pa se je močno začelo favorizirati in vsiljevati Sokole,« je v župnijsko kroniko zapisal novi župnik Jožef Bezjak, ki nadalje navaja, da so kot protiutež aktivnostim Sokola v župniji v mesecu marcu 1931 ustanovili Marijin vrtec, ki je sprejel 93 otrok. V ta zreška dogajanja je 26. 4. 1931 vstopil kaplan Anton Radanovič. Po Bezjakovih zapisih naj bi, *»ko so Sokoli ustanovili Tamburaško društvo samo z našimi fanti«,* skupaj odgovorili z ustanovitvijo katoliškega društva, ki je imelo shajališče v župnijski veži. V nadaljevanju je v kroniki še zapisano: *»G. Radanovič je prinesel iz Trbovelj neko staro berdo, ki jo je popravil Gorenak Franc iz Brezja. Naenkrat so tamburaši zapustili Sokole in so tvorili odsek našega prosvetnega društva, organist Križnik je organiziral pevski zbor, ki je štel nad 45 članov in članic. Društveno življenje pri Sokolu je bilo s tem zatrto, pri nas pa v največjem razmahu.«*

---

18 Nove zapiske nam je julija 2012 posredoval Danijel Leva Bukovnik, zreški raziskovalec preteklosti.

19 V časopisu *Slovenec* je v članku iz leta 1935 tudi tale zapis o prireditvah: *»Zreče – Katoliško prosvetno društvo v Zrečah. Igra ob priliki otvoritve prosvetnega dela spevoigra v dveh dejanjih 'Mlada Breda'. Razen tega so še na sporedu govori, deklamacije in petje narodnih pesmi v zboru ter godba. Po otvoritveni slovesnosti pa bo društvo priredilo vsem prijateljem lep družabni večer. Vstopnina 6, 3 in 2 Din. Vsi prijatelji katoliške prosvete iskreno vabljeni.«*

Katoliško prosvetno društvo leta 1932

Spodnja vrsta (tamburaši): Konrad Fridrih, Jože Hren (Zezjal), Egidij Podgrajšek (Hlasteč Tila), Franc Gorenak (Zimrajh) – vodja, Karel Podgrajšek (Hlastec), Tine Podgrajšek (Jeročev), Franc Mavhar (kasneje mizar) in Pavel Kuster (Grošič iz Spodnjih Zreč).
Prva vrsta (sedijo): Betka Podgrajšek (Hlasteča), Anica Korošec (Andrajčeva), Angela Mavhar, Ludvik Vidmar (Tijekov) (verjetno predsednik društva), Jožef Bezjak (župnik), Alojz Križnik (zborovodja), Alojzija Lamut (Marišekova), Ema Rušnik, Tinka Tič (Mavharjeva).
Druga vrsta (stojijo): Micka Korošec (Andrajčeva), Micka Pec, Ivana Vahter, Marija Skaza, Marija Lamut in Ivanka Orož. Tretja vrsta: Ema Kalšek (Sivnkar), Frančiška Lamut, Marija Lamut (Mernikova), Julijana Kalšek (Sivnkar), Alojzija Potočan, Ivanka Kotnik, Frančiška Štimulak in Mimika Brglez (Pirjekova iz Radane vasi).
Zadnja vrsta: Pepi Kovač, Ivan Kovač, Jože Vahter (Kozjak), Milček Orož, neznan, Ignac Esih, Anton Radanovič (kaplan), Viktor Orož, Alojz Jančič, Franc Hren (Zezjal), Alojz Kropej, Janez Kropej in Alojz Rušnik.

Žal v kroniki ni navedeno leto, vendar se po tem, da se omenja organist Alojz Križnik, lahko sklepa na začetek leta 1932. To je torej začetek »prosvetnega« društva in mešanega pevskega zbora z organistom. Na fotografiji lahko vidimo tako zbor kakor tudi tamburaše, župnika Bezjaka, kaplana Radanoviča, in kar je še zelo pomembno: na župnikovi desni strani sedi (po pripovedovanju Jožeta Oroža iz Radane vasi) morda prvi predsednik društva Ludvik Vidmar – veleposestnik in trgovec iz Loške gore, za katerega vemo, da je bil že predsednik Katoliškega izobraževalnega društva in je po vsej verjetnosti to podobno delo kar nadaljeval.

Pevski zbor leta 1938.
Prva vrsta (sedijo od leve proti desni): Justina Orož (Anžetova), Stanko Košir, Vili Borlak, župnik Jožef Bezjak, Vladko Mohorič, neznan, Jože Vahter in Štefka Brglez (Mažulova). Druga vrsta: Ema Kalšek, Gizela Brdnik (Reberjokova), Alojzija Kotnik (Marišekova), Justina Gorenak, Francka (Lamut) Petelinšek, Slavica (Lamut) Tajher, Marija (Lamut) Mohorič, Milka Kovač (Pinterjeva), Francka Brdnik (Reberjokova) in Pavla Lepšina.
Tretja vrsta: neznan, neznan, Vincenc Kvas, Ivan Radajc, Viktor Orož, Milan Orož, neznan, Rudi Podgrajšek (Hlasteč) in Joško Župec. Zadnja vrsta: Karel Švab (Gandetov), Alojz Rušnik, Janez Mavrič, Franc Gorenak (Gorjokov), neznan, Polč Hren in Jože Lepšina.

Na osnovi nekaterih drugih fotografij in po pripovedovanju pevcev so v tistih letih prepevali še: Alojzija Sadek, Ema Rušnik, Angela Strmšek, Kristina Brglez, Frančiška Štimulak, Danica Pajnik, Alojz Kropej, Maks Orož, Ciril Kovač, Franc Založnik, Jožef Vahter, Jožef Kovač, Ivan Mavrič, Štefan Vahter, Franc Kotnik, Ignac Esih, Ignac Radajc, Alojz Kovše, Stanko Jančič, Miha Jurak, Vinko Kvas in drugi.

Vse kaže, da je zbor dobro napredoval in pel pri mašah. Brez organista Križnika je bil tri mesece, ker je bil le-ta od 10. 3. 1933 v zaporu, zaradi angažmaja pri delu zadruge kaplana Radanoviča. Alojz Križnik je 1. 7. 1934 zapustil službo organista in nekaj časa jo je opravljal Franc Šušteršič. A z njim župnik Bezjak ni bil zadovoljen, zato je 1. 1. 1935 službo organista nastopil Vladko Mohorič[20] od Svetega Antona v Slovenskih goricah.

20 **Vladko Mohorič** (1914–1973), pevovodja in organist, ki je vodil zreške pevske zbore od leta 1935 do 1973. Po njem ima danes ime osrednje zreško kulturno društvo.

Prvi koraki društva

V župnijski kroniki iz leta 1936 lahko preberemo tudi naslednji zapis: *»Katoliško prosvetno društvo je večkrat v tem letu igralo lepo igro 'Podrti križ'. V nedeljo 23. 8. 1936 je Prosvetno društvo napravilo izlet v Vojnik, kjer je tamkajšnje katoliško prosvetno društvo obhajalo 25. letnico.«*

Po pripovedovanju v letu 1985 še živečih članov društva (Marija Mohorič, Jože Orož) in ponovno še po pripovedovanju Jožeta Oroža v aprilu 2012 so v tem času igrali naslednje igre: *Mati, Domen, Peterčkove poslednje sanje* in seveda že omenjeno delo *Podrti križ*. Spominjajo se še gostovanja v Trbovljah, kjer so jih lepo sprejeli. Med najbolj aktivnimi igralci so bili: Jože Lepšina, Pavla Lepšina, Lojzka Vahter, Štefan Vahter, Stanko Košir, Ivan Kejžer, Ivan Radajc, sestre Lamut, Gizela Brdnik, Kristina Brglez, Ignac Esih, Jože Orož, Miha Kovač, Karel Švab in drugi. Z režijo sta se ukvarjala kaplan Anton Radanovič in Jože Župec. Franc Kozjek pa je v svojem delu *Zreče nekoč in danes* zapisal: »Na njihovem odru so pokazali okoli 30 dramskih del. Naj vam naštejem najvidnejše: *Miklova Zala, Naša kri, Revček Andrejček, Mlinarjev Janez, Veriga, Podrti križ, Dobri vojak Švejk, Petrčkove poslednje sanje, Mlada Breda, Čevljar in vrag* in še nekatere druge.«

Prvi predsednik društva

Po fotografiji sodeč, bi lahko bil prvi predsednik Katoliškega prosvetnega društva Ludvik Vidmar, veleposestnik iz Loške gore, saj sedi na desni strani župnika, vendar tega za trdno še ne vemo. Lahko je to bil

Matija Vidmar, trgovec in posestnik v Loški gori (oče Ludvika Vidmarja), pred svojo hišo

kaplan Anton Radanovič, ki je tudi sicer največ delal pri društvu in mu mnogi pripisujejo voditeljsko vlogo. Takšne zapise najdemo na primer pri Francu Kozjeku, ki je bil viden član Sokola. V življenjepisu Ludvika Vidmarja, ki ga je sam napisal, tega ne omenja. Zapisano pa je to, kar se je zgodilo kasneje, da je namreč z ustanovitvijo Gospodarske zadruge, ki jo je ustanovil Anton Radanovič, Ludvik Vidmar začutil konkurenco (ne samo on) in verjetno so se njune poti razšle. Vendar to še ni bilo leta 1932. Gospodarska zadruga je bila ustanovljena pomladi leta 1933, in sicer so vzeli v najem dejavnost pokojnega Slavka Winterja, in verjetno v tem prvem letu še ni bila tako uspešna. Po dokumentih okupatorja pa bi lahko bil predsednik društva tudi sam župnik Jožef Bezjak. In še eno zanimivost razberemo iz okupatorjevih zapisov: ne govori o prosvetnem, ampak o kulturnem društvu[21].

Podporniki društva

Tako pevci kakor tudi tamburaši so imeli vaje v župnišču, kasneje v Winterjevi dvorani, in vse od začetka je društvo finančno podpiral kaplan Anton Radanovič, ki je od prihodkov Gospodarske zadruge namenil nekaj sredstev za delo društva. Sem lahko vsaj v začetnem obdobju prištejemo še Ludvika Vidmarja, veleposestnika in trgovca iz Loške gore, in seveda vse člane, ki so v društvene dejavnosti vložili ves prosti čas, in da so kulise za igre naredili kar sami, ni potrebno posebej poudarjati.

21 Eden takih zapisov je na primer na dokumentu »Ukinitvenega komisarja« (Stillhaltekommissar) z dne 6. 5. 1941. Spis se nahaja v fondu Ukinitveni komisar za društva, organizacije in združenja na Spodnjem Štajerskem, ki ga hrani Pokrajinski arhiv Maribor (SI_PAM/0122/00684 Kulturno društvo Zreče: ukinitveni spis (1941. 11. 15). Tam je sredi leta 1941 kot vodja Katoliškega kulturnega društva Zreče (»Kath. Kulturverein Rotschach«) naveden Josip Bezjak, kot tajnik pa Vladko Mohorič. Kopijo dokumenta ima v svoji zbirki Danijel Leva Bukovnik.

Društvo v času 1935–1941

Po vsej verjetnosti je društvo imelo kakšen arhiv, saj se je bolj ali manj vse dogajalo pod okriljem domačega župnika in kaplana Antona Radanoviča, vendar je po napadu partizanov na orožniško postajo v Zrečah, v noči iz 8. na 9. november 1943, župnišče pogorelo in v plamenih so zgoreli marsikatere knjige, mnogi zapisi. Vse, kar je ostalo in je citirano v tem zborniku, je iz kronike, ki jo je okupator zasegel in ni bila v župnišču ter je bila kasneje vrnjena.

Po zaslugi vodje Gospodarske zadruge kaplana Antona Radanoviča in vdove Nine Winter je društvo leta 1938 dobilo nujno potrebne prostore v Winterjevi hiši v Zgornjih Zrečah. Skromne, a še kako želene. V ta čas sodi začetek delovanja novega organista Vladka Mohoriča, ki je od Alojza Križnika prevzel zbor in nadaljeval začeto delo. Za ta čas ni veliko podatkov, po pripovedovanju pevcev pa so imeli pevske vaje v omenjeni dvorani, še prej pa v podstrešnih prostorih občinske stavbe in v župnišču. V ta čas sodijo tudi izvedbe mnogih dramskih del (nekatera smo že navedli) in mnoge druge prireditve ob cerkvenih in državnih praznikih.

Pomemben dogodek je bila tudi poroka organista in zborovodje Vladka Mohoriča z Marijo Lamut – fotografija posneta 18. 9. 1938 pred Winterjevo gostilno v Zrečah.

Zreški pevci na Brinjevi gori na binkoštni ponedeljek, 12. maja 1940.
Prva vrsta (čepi in sedijo, od leve): Jožko Župec, Stanko Košir, Miha Jurak in Ivan Radajc.
Druga vrsta: Jože Gjuran – zreški kaplan, neznan redovnik, neznan, Slavica Lamut,
Berta Hren, neznana, Vladko Mohorič, za njim Vida Lamut.
Tretja vrsta: Marija Lamut, Pavla Lepšina, Justika Gorenak, Justina Videčnik,
Tinka Brglez, Štefka Brglez, neznan in Viktor Orož.
Zadaj: Karel Švab, neznan, Franc Založnik in Milč Orož.

Čas okupacije 1941–1945

S prihodom nemških vojakov v Zreče 15. aprila 1941, ko so poleg župnika Bezjaka (aretiran je bil 16. 4. 1941) izselili še druge družine, in s prisilno mobilizacijo fantov v nemško vojsko je oblast prepovedala delo društev. Tudi petje v cerkvi, koliko ga je pač še bilo, ni smelo biti več v slovenskem jeziku, ampak naj bi peli nemško. Vladko Mohorič, ko je še bil organist v začetku vojne, je ukaz okupatorja zaobšel tako, da je pridobil latinske tekste cerkvenih pesmi in so peli v latinščini.

Tisti pevci, ki so ostali, so se občasno zbrali pri Lamutu, po domače pri Merniku na Gračiču, kjer je bila domačija Vladkove soproge Marije, in si dali duška s petjem slovenskih pesmi. Na tej domačiji je bila leta 1943 ustanovljena tudi partizanska javka in hkrati center za razpečevanje letakov in časopisov, kjer je Vladko aktivno sodeloval.

Vojna morija je vzela življenje štirim pevcem, in sicer Mihi Kovaču, Stanku Jančiču, Viktorju Orožu in Milču Orožu.

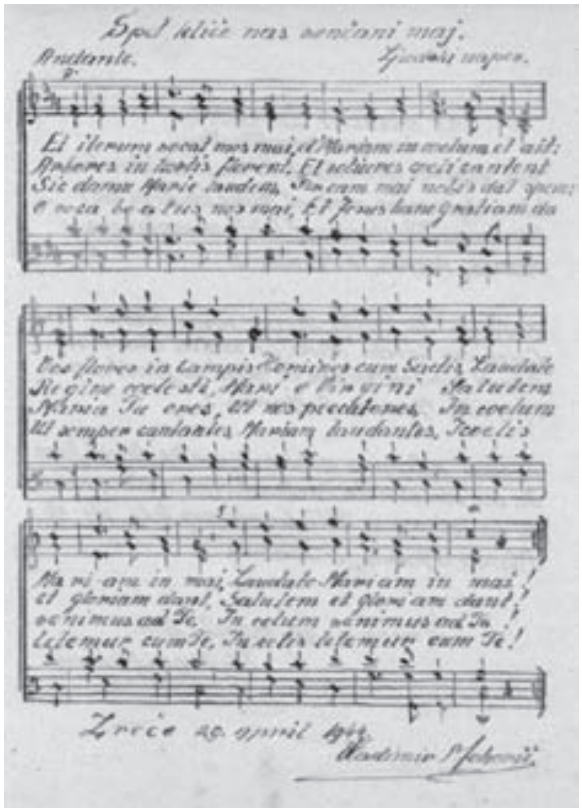

Latinski prevod pesmi, da pevcem med okupacijo v cerkvi ni bilo treba peti v nemškem jeziku – iz rokopisne notne zbirke Vladka Mohoriča.

Otroci 4. razreda osnovne šole Zreče leta 1940 s kaplanom Jožetom Gjuranom ter učiteljema Karlom Mravljakom in Antonom Podvršnikom, ki sta skrbela za petje in glasbo.

II. del

RAZMAH DEJAVNOSTI PO II. SVETOVNI VOJNI

Obdobje 1945–1955

Kulturno društvo Boris Winter

Zelo smo bili presenečeni, ko smo v arhivu društva DPD Svoboda našli zapis o delovanju Pevskega zbora Svoboda Zreče (brez podpisa in datuma). Vse kaže, da je bil napisan v času, ko je bil Vladko Mohorič zaposlen na Studencih pri Mariboru. Zanimiv je celoten zapis delovanja zbora po letu 1945, prvič pa najdemo zapis, da naj bi se društvo (ali morda samo zbor?) po vojni najprej imenovalo po Borisu Winterju[22]. Kasneje takega zapisa nismo našli in zelo mogoče je, da društvo, ki je takoj po vojni sicer začelo delovati, takrat niti ni imelo posebnega uradnega imena. To je mogoče sklepati tudi po članku iz septembra 1946, ki omenja le sodelovanje »pevskega zbora iz Zreč«.

V začetku maja 1945, ko se je končala vojna, je torej tudi v Zreče prišlo veselje in pevci so bili tisti, ki so komaj čakali, da slovenska pesem ponovno privre na dan. V vsesplošnem veselju so se mitingi in praznovanja kar vrstili. Prvi takšen ljudski miting je bil leta 1945 na »farovškem travniku« na Novi Dobravi[23]. Leta 1946 je bil velik miting tudi v Gabrovljah in tam je nastopil samo ženski del zbora, verjetno zaradi poudarka na vlogi žensk v povojnem obdobju.

Delo zbora je bilo oteženo, saj moramo vedeti, da je župnišče bilo takrat še porušeno in so se pevci sestajali kar pri pevovodji Vladku Mohoriču doma. Takrat je to bilo v hiši Marije Jurša (upokojena poštna uslužbenka in dobrotnica župnije). Času primerno je zbor v svoj repertoar uvrstil tudi slovensko in drugo borbeno pesem, in ker je bil to čas velikega zanosa in olajšanja od vojnih grozot, zboru ni manjkalo nastopov. Pevci še vedo povedati, da so bili zelo iskan zbor.

22 **Boris Winter**, Zrečan, najmlajši komandant Šlandrove brigade NOV, padel 21. 2. 1945, pokopan v Zrečah. Po njem se je imenovala zreška OŠ, njegovo ime nosi tudi ena ulica.

23 »Farovški travnik« so imenovali travnik na Novi Dobravi, kjer je bilo potem staro zreško nogometno igrišče. Danes je tu naselje stanovanjskih hiš.

Društveni mešani pevski zbor 29. 9. 1946. Prva vrsta (sedijo od leve proti desni): Vida Lamut (Mernikova), Elica Orož (Anžetova), Pavla Lepšina, Justika Orož (Anžetova), Vladko Mohorič, Štefka Brglez (Mažulova), Marija Mohorič, Tinka Brglez (Mažulova) in Justika Gorenak (Gorjákova). Druga vrsta: Milan Kejžar, Feliks Gorenak (Gorjokov), Anton Podvršnik, Polč Hren, Jože Orož (Anžetov), Franc Brglez (Mažulov), Milan Koprivnik (Mativžev), Franc Černec (Mativžev), Ivan Radajc, Franc Kubot in Tone Kejžar. Tretja vrsta: Robert Jedlovčnik, Brvar (ime ni znano), Micka Veber, Micka Petrič, Tinka Hren, Cvetka Lamut, Ivanka Drobne (Fričekova), Fančika Pliberšek, Marica Orož, Slava Kavčič, Micka Švab (Gandetova) in Franc Založnik. Četrta vrsta: Franc Gorenak (Gorjákov), Štefan Vahter in Karel Švab.

Kulturniki so bili aktivni na širšem družbenem področju. Fotografija je iz demonstracij ob t. i. tržaškem vprašanju 6. aprila 1952. V ospredju Vladko in Marija Mohorič s hčerko Darinko.

V tem času je jedro zbora oživilo še dramsko dejavnost, še posebej radi so igrali spevoigre. Zelo uspešni sta bili *Kovačev študent* ter *Čevljar in vrag*, od dram pa *Gospa ministrica, Raztrganci*[24], *Vasovalci* ...

Leta 1954 se je zbor udeležil tudi velikega ljudskega zborovanja na Ostrožnem, na katerem je govoril takratni predsednik Josip Broz - Tito[25]. Sodeloval je samo moški del zbora.

Postavlja se nam še vprašanje, od kdaj naprej lahko govorimo o dveh (ločenih) zborih: o cerkvenem in recimo temu civilnem. Lahko, da je to bilo že leta 1947 ali kasneje, čeprav je velik del pevcev tudi kasneje prepeval v obeh zborih. Razumljivo je, da je do tega moralo priti, saj so se družbene razmere spremenile in tudi sicer samo en zbor ni več zadoščal.

DPD Svoboda Zreče

Zapisa, kdaj si je osrednje in tedaj očitno še edino zreško kulturno društvo nadelo ime »Delavsko prosvetno društvo Svoboda Zreče«, v zelo skopih arhivih društva nismo našli, prav tako ne v doslej odkritih registrih. Glede na to, kdaj so se v Sloveniji po vojni začela ustanavljati tovrstna društva[26], bi to lahko bilo okrog leta 1952.

Pevci so sicer nekje v svojih spisih zapisali, da je društvo dobilo ime leta 1955, a je to glede na časopisno novico iz leta 1952 manj verjetno, poleg tega je bila že leta 1952 ustanovljena tudi Zveza Svobod, v katero so

24 Z igro *Raztrganci* so Zrečani septembra 1946 nastopili na srečanju dramskih skupin v Slovenskih Konjicah. Kritiki so jih takrat opozorili, da preveč uporabljajo narečje.

25 **Vseljudski zbor na Ostrožnem**, ki je 19. septembra 1954 zbral na enem mestu 350 tisoč ljudi, je bil mnogo več kot le podpora Titovi politiki, ki je po informbiroju že iskala nove poti povezovanja v smeri neuvrščenih držav. In tudi ni bil le odgovor na tržaško krizo. Bil je tudi manifestacija takratne enotnosti naroda. Vrhunec pestrega kulturnega, družabnega in seveda tudi političnega dogajanja je bil nedvomno nagovor takratnega maršala Jugoslavije Josipa Broza - Tita. Tovariško srečanje se je nadaljevalo pozno v noč in v jutro naslednjega dne.

26 Na spletni strani Wikipedija, ki navaja Enciklopedijo Slovenije, zvezek X iz leta 1997, najdemo o »Svobodah« naslednji zapis: Svoboda je nekdanja zveza delavskih prosvetnih društev, ki je delovala v obdobju 1952–1964. Po 2. svetovni vojni se predvojne zveze kulturnih društev Svoboda niso obnovile. Na novi podlagi je začela delovati Ljudska prosveta Slovenije. Komunistična partija Slovenije je želela okrepiti predvsem delovanje delavstva na kulturnem področju, zato so začeli poleti 1952 po večjih delavskih središčih ustanavljati nova društva, ki so se 23. avgusta 1952 združila v Zvezo delavsko-prosvetnih društev Svoboda, ta pa se je vključila v krovno organizacijo – Ljudsko prosveto Slovenije, vendar pa je Svoboda v svojem delovanju ostala samostojna.

Leta 1955 je Mešani pevski zbor DPD Svoboda Zreče sodeloval na *Kmečkem prazniku* v Zrečah. Nastopil je skupaj, po vsej verjetnosti, z vojaško ali policijsko godbo.

se društva povezala. Zveza je leta 1964 prenehala obstajati, nadomestile so jo Zveza kulturno-prosvetnih organizacij (ZKPO), Zveza kulturnih organizacij (ZKO) in nazadnje Zveza kulturnih društev (ZKD), večina društev pa je ime obdržala do naslednjega preoblikovanja (in ponovne registracije) po sprejetju novega Zakona o društvih leta 1995, nekatera celo do danes. Tako je bilo tudi z društvom DPD Svoboda Zreče, ki se je v KUD Vladko Mohorič preimenovalo na občnem zboru 30. 10. 1997 in se je z novim imenom registriralo 19. 8. 1998 (o tem podrobneje kasneje).

Ena zadnjih najdenih fotografij povojnega MePZ DPD Svoboda Zreče, ki pa se je kmalu po Mohoričevem odhodu v Maribor skrčil le na moški zbor.

Obdobje 1956–1965

Vladko Mohorič je leta 1958 za nekaj let zapustil Zreče. Kot tajnik krajevne skupnosti se je zaposlil na Studencih pri Mariboru in seveda tudi tam ustanovil pevski zbor. S tem njegovim neprostovoljnim odhodom[27], ki je trajal osem let, je tako nastopilo nekoliko bolj umirjeno obdobje delovanja zbora, čeprav je Vladko prihajal na vaje iz Maribora. To je imelo za posledico najprej upad pevcev in pevk in končno je ostalo le petindvajset pevcev. Tako se je »rodil« Moški pevski zbor DPD Svoboda Zreče.

V pogovorih, ki smo jih imeli z nekdanjimi člani pevskega zbora in tudi z drugimi, smo dobili veliko informacij o delovanju dramske sekcije v tistem času. Tako je na primer Vilma Ceglar, ki je prišla v Zreče 1956, povedala, da je že naslednje leto igrala v eni igri, in spominja se, da je v tem času takratni ravnatelj Osnovne šole Zreče Ivan Krajcar vsako leto pripravil kakšno igro, ki so jo igrali odrasli. Tudi Ivan Umnik iz Zreč je povedal, da je bil v tehniški ekipi in da so šli igrat na Muto. Vera Kozelj pa je zapisala, da je v času, ki ga je preživela v Zrečah, igrala v več igrah.

Leta 1965 je zborovodja Vladko Mohorič prekinil svoje službovanje na Studencih in dobil službo na krajevni skupnosti v Zrečah. Zbor je imel tako več možnosti za redne vaje in je za 30-letnico pripravil kvaliteten koncert. Posebno dragocen je bil nastop pevcev, ki so peli v zboru leta 1935, saj so zapeli dve pesmi iz tistega časa. Moški zbor DPD Svoboda je to leto štel 24 pevcev in še istega leta posnel štiri pesmi za radijsko oddajo *Za našo vas*. Prav tako so za to oddajo posneli štiri svoje skladbe Zreški kovači.

To pa je bil tudi čas mnogih mitingov, zelo dobro so že bili zakoličeni prazniki in v tem času sta DPD Svoboda iz Osnovna šola Zreče bila tista, ki sta morala pripraviti program za vsako proslavo.

---

27 **Vladko Mohorič** je bil po vojni vsestransko aktiven na vseh področjih, tudi kot aktivist nove oblasti, a je bil ob tem ves čas tudi aktiven kot organist in pevovodja cerkvenega pevskega zbora, kar pa nekaterim v tistih časih ni bilo všeč in so mu metali polena pod noge, zato je moral zapustiti Zreče in si poiskati zaposlitev za preživljanje svoje številčne družine drugje. Več o njegovem življenju je zapisano v predstavitvi, ki jo je pripravil zgodovinar Emil Lajh.

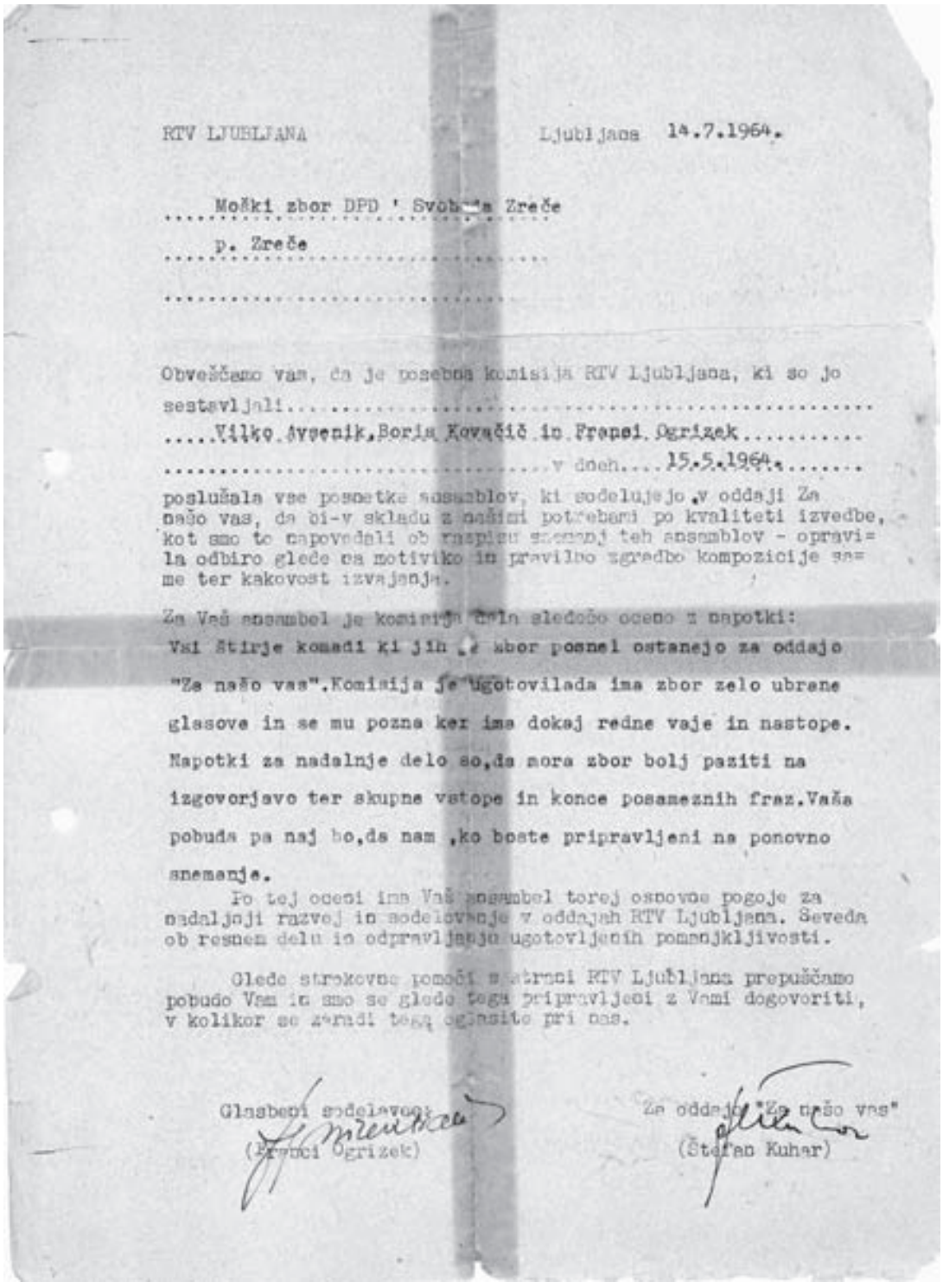

RTV LJUBLJANA Ljubljana 14.7.1964.

Moški zbor DPD ' Svoboda Zreče
p. Zreče

Obveščamo vas, da je posebna komisija RTV Ljubljana, ki so jo sestavljali.....
.....Vilko Ovsenik, Borin Kovačič in Franci Ogrizek.....
.....v dneh....15.5.1964.....
poslušala vse posnetke ansamblov, ki sodelujejo v oddaji Za našo vas, da bi v skladu z našimi potrebami po kvaliteti izvedbe, kot smo to napovedali ob razpisu snemanj teh ansamblov - opravila odbiro glede na motiviko in pravilno zgradbo kompozicije same ter kakovost izvajanja.

Za Vaš ansambel je komisija dala sledečo oceno z napotki:
Vsi štirje komadi ki jih je zbor posnel ostanejo za oddajo "Za našo vas". Komisija je ugotovila da ima zbor zelo ubrane glasove in se mu pozna ker ima dokaj redne vaje in nastope. Napotki za nadalnje delo so, da mora zbor bolj paziti na izgovorjavo ter skupne vstope in konce posameznih fraz. Vaša pobuda pa naj bo, da nam, ko boste pripravljeni na ponovno snemanje.

Po tej oceni ima Vaš ansambel torej osnovne pogoje za nadaljnji razvoj in sodelovanje v oddajah RTV Ljubljana. Seveda ob resnem delu in odpravljanju ugotovljenih pomanjkljivosti.

Glede strokovne pomoči s strani RTV Ljubljana prepuščamo pobudo Vam in smo se glede tega pripravljeni z Vami dogovoriti, v kolikor se zaradi tega oglasite pri nas.

Glasbeni sodelavec:
(Franci Ogrizek)

Za oddajo "Za našo vas"
(Štefan Kuhar)

Obvestilo RTV Ljubljana moškemu zboru z oceno posnetih skladb za oddajo *Za našo vas*

Moški pevski zbor pred Kulturnim domom Zreče

V čas od leta 1958 do 1963 spada tudi delovanje ansambla Zreški kovači, ki so delovali v okviru društva kot sekcija, kot temu pravimo v društvih. Ansambel je ustanovil Franjo Kozelj, zadnji postajenačelnik železniške postaje Zreče. Najdlje so v ansamblu delovali: Kozeljeva žena Vera, Feliks Gorenak, Franci Padežnik, Alojz Komisar, Franc J. Kovač in Drago Bombek.

Orisu prehojene poti tega ansambla smo namenili poseben zapis v tem zborniku.

Ena prvih fotografij ansambla Zreški kovači v sestavi, ki pa se ni dolgo obdržala.
Prva vrsta (od leve): Franjo Kozelj (violina in vodja ansambla), Vera Kozelj (pevka), Vinko Podgrajšek (harmonika), Alojz Komisar (violina).
Zadaj: Franc J. Kovač (kitara), Milan Trefalt (kontrabas) in Jože Kejžar (kitara)

Obdobje 1966–1975

Prvi klavir in nov dekliški zbor

Leta 1966 je uspelo zboru zbrati sredstva za nakup prvega klavirja. Že naslednje leto je bil zbor organizator *Medobčinskega srečanja pevskih zborov*, na katerem je nastopilo 12 zborov. V brošuri, ki je bila izdana za to srečanje, lahko preberemo tole pohvalo organizatorjem: *»Ko smo izbirali kraj za to prireditev, nismo imeli težav, kajti našli smo prizadevne organizatorje v članih Moškega pevskega zbora DPD Svoboda Zreče. Vse kaže, da niso samo dobri pevci, temveč tudi sposobni organizatorji.«* Zboru so zaupali medobčinsko srečanje tudi naslednje leto. Prireditev je bila 26. 5. 1968 v Kulturnem domu v Zrečah. Združeni zbori so ob zaključku, ob spremljavi pihalnega orkestra, zapeli še tri pesmi: *Pesem 14. divizije*, *Sem fantič zelenega Štajerja* in *V Šmihelu eno kajžico mam*.

V letu 1968 se je v Zrečah »rodil« še dekliški zbor, ki je štel 21 pevk. Z očetovo pomočjo ga je vodila Darinka Mohorič, takrat še študentka, in prvič so pevke zapele ob dnevu žena leta 1968. Zbor je »zdržal« tri leta. Občasno so nastopile tudi z moškim zborom kot mešani pevski zbor. Nastopile so tudi na *Medobčinski reviji pevskih zborov* 18. 5. 1969.

V tem »pevskem žaru«, ko so v Zrečah delovali dva odrasla pevska zbora in vsaj dva šolska, je končno prišel ponovno tudi čas za kakšno gledališko predstavo. Leta 1969 je tako zbor pripravil spevoigro *Vasovalec*, s katero so gostovali po takratni občini Slovenske Konjice in še pri društvu Danica v Šentprimožu (Avstrija). Vendar to za to leto še ni bilo vse: še »kmečko ohcet« so pripravili, in to na prostem pred Kulturnim domom v Zrečah. Pri izvedbi so sodelovali oba zbora in mnogi drugi.

Moški pevski zbor DPD Svoboda je s samostojnimi koncerti veliko nastopal po drugih krajih, saj je bil to tudi eden izmed načinov, da so si sami prislužili kakšen dinar. Veliko let sta jih spremljala učiteljica Nančka Ravnjak kot napovedovalka in humorist Miha Jurak.

Dekliški zbor DPD Svoboda Zreče leta 1969 (od leve proti desni): Marjanca Mohorič, Danica Obrovnik, Ema Hren, Jožica Kovše, Darinka Kotnik, Heda Zimrajh, Romana Podgrajšek, Darinka Mohorič, Milica Hren, Anica Špile, Nada Orož, Nada Jančič, Rozika Črešnar, Albina Kotnik, Olga Podgrajšek, Darinka Obrovnik, Nada Hren, Minka Kotnik, Zvonka Kozikar, Gustika Založnik, Silva Gorenak

Občasni mešani pevski zbor. Sedijo (od leve proti desni): Marjanca Mohorič, Darinka Kotnik, Danica Obrovnik, Emika Hren, Heda Gorenak, Darinka Mohorič, Romana Podgrajšek, Nada Jančič, Albina Kotnik, Minka Kotnik in Olga Podgrajšek.
Stojijo od leve proti desni: Jožica Kovše, Silva Gorenak, Darinka Obrovnik, Nada Orož, Rozika Črešnar, Gustika Založnik, Zvonka Kozikar, Ančka Špile, Hren Milica in Nada Hren.
Moški (od leve proti desni): Milan Jevšenak, Frici Hren, Slavko Rojht, Alojz Preložnik, Matija Gorenak, Ivan Pačnik, Ivan Orož, Jože Preložnik, Feliks Gorenak, Ivan Radajc, Štefan Leva, Anton Podgrajšek, Ljuban Leskovar, Drago Dubrovski, Alojz Ravničan, Avgust Ravnjak in Boris Podvršnik. Med dekleti sedita Slavko Kejžar in Vladko Mohorič.

Mešani pevski zbor Danica iz Podjune. Prvi na levi je zborovodja Hanzi Kežar.

Leta 1970 je zbor pripravil šest samostojnih koncertov: v Kamnici pri Mariboru, Gornji Radgoni, Cerkvenjaku, Rogatcu, Rogaški Slatini in v gosteh pri Danici v Avstriji.

Danes se nam gostovanja v tujini ne zdijo nič posebnega. Res je sicer, da tudi danes za ta namen težko pridobimo sredstva, a so vsaj druge možnosti boljše. Naj samo omenimo, da vsi pevci niso imeli potnih listov in je bilo zanje potrebno urejati skupni potni list, da ni bilo toliko avtomobilov in telefonov, ni bilo elektronske pošte ... Veliko zadev je bilo potrebno urediti osebno, kar je bilo včasih kar zapleteno. Tako v pismu, ki ga je zborovodja Vladko Mohorič v zvezi s predvidenim gostovanjem v Avstriji 14. aprila 1970 pisal zborovodju pevskega zbora Danica, Hanziju Kežarju in njegovi družini[28], lahko med drugim preberemo: *»Fantje so me pooblastili, da grem k vam razgovarjat in se o vsem dogovorimo osebno. Jaz bi prišel k vam v soboto, 18. tega meseca. Odločil sem se, da bi se peljal do Velikovca oz. do Klopinskega jezera. Od tam bom že kako priromal do vas. Se bom že znajdel, ker pač moram priti z avtobusom.*«

28 Sodelovanje zreškega zbora z zborom Danica je v tistih letih preraslo tudi v osebno prijateljstvo med pevci, še posebej pa med zborovodjema Vladkom Mohoričem in Hanzijem Kežarjem in njunima družinama. Stiki so bili zato vedno še posebej prisrčni.

Koncert iz naših krajev v Zrečah: moški pevski zbor, Jernej Kapun in Brane Ivanc

Leta 1972 je bila v Zrečah tudi *Medobčinska revija pevski zborov*, na kateri je nastopilo 18 zborov s 500 pevci. Prireditev je bila v preurejenih prostorih takratnega kulturnega doma in veliko zaslug za prenovitev je imel Vladko Mohorič. Od zreških sta nastopila moški pevski zbor in skupaj z dekleti še mešani pevski zbor.

V tistih letih je na prireditvah kot humorist pogosto nastopal Jernej Kapun, ki je znal v pravi pohorščini poslušalce nasmejati do solz. Tole je kratek izsek iz njegovega pogovora z voditeljem Branetom Ivancem na javni radijski oddaji *Koncert iz naših krajev*:

– Kaj pa je s teboj, Jernej, da si kar bos?

– Ja, vajš, kak je. Niko trgovsko hijšo na Dobravi nam ubajčajo že nika cejta, in če bi tista trgovina ži bla, bi si lehku šuhe tam kpu, pa ko, či jo pa nij. Či grim pa v Cele pu šuhe, su pa strašnu drogi.

– Saj so cene vendar povsod približno enake, mar ne?

– Tau pa ži nij rajs, kar puglej. Du trajh popaudn dajlam, ki je pa pol še južna, tak sn za Cele prepozn. Či si pa vzimem urlaub, mi pa gre premija. Šuhi kuštojo od 80 do 90 jurjev, pa premija 60 jurjev, nika še zaproviš pa me prijdejo šuhi na skor 150 jurjo. Strajla, te sen pa reši kar baus.

Zrečani so za svojega Vladka organizirali zadnje slovo v pevski sobi kulturnega doma, na zadnjo pot, 16. marca 1973, pa ga je pospremila ogromna množica sokrajanov, pevcev, prijateljev, znancev in predstavnikov družbenega življenja od blizu in daleč.

Po krajšem gledališkem zatišju je v okviru DPD Svoboda spet zaživela dramska dejavnost, ko so pevci začeli vaditi Preglovo spevoigro *Srce ne laže*, vendar je zaradi nenadne smrti zborovodje Vladka Mohoriča[29] niso dokončali.

Kronist je takrat v *Novem tedniku* med drugim zapisal: *»Ves prejšnji teden so bile Zreče zavite v črnino; njihov Vladko se je bojeval s smrtjo. Sicer vedra narava je bila premagana. Težka vest se je kot mora zgrnila na vse tiste številne prijatelje, ki so kdajkoli kontaktirali z njim. Da je imel Vladko številne prijatelje, nam dokazuje tudi veličasten pogreb, kakršnega Zreče ne pomnijo …«*

29 Ko se je Vladko Mohorič s svojim mopedom na pustni torek 1973. leta vračal s kulturne prireditve v Celju, je med vožnjo nenadoma omahnil. Umrl je teden dni kasneje, 13. 3. 1973.

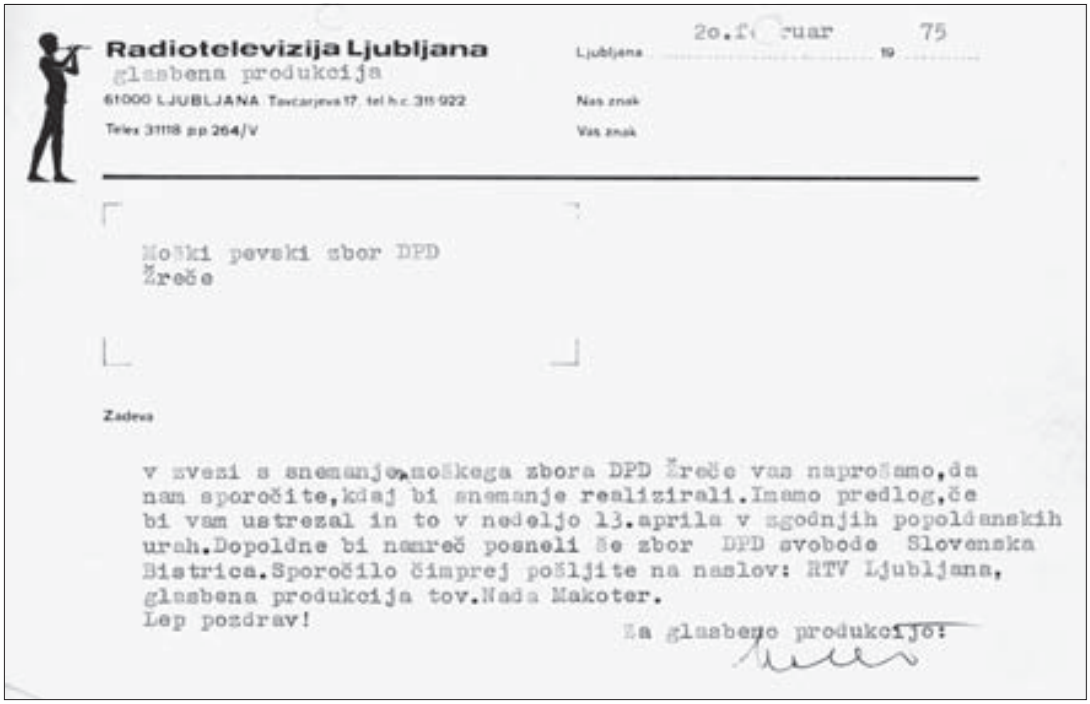

Radiotelevizija Ljubljana
glasbena produkcija
61000 LJUBLJANA Tavčarjeva 17, tel h.c. 311 922
Telex 31118 yu 264/V

Ljubljana 20.februar 19 75
Naš znak
Vaš znak

Moški pevski zbor DPD
Žreče

Zadeva

v zvezi s snemanjem moškega zbora DPD Žreče vas naprošamo,da nam sporočite,kdaj bi snemanje realizirali.Imamo predlog,če bi vam ustrezal in to v nedeljo 13.aprila v zgodnjih popoldanskih urah.Dopoldne bi namreč posneli še zbor DPD svobode Slovenska Bistrica.Sporočilo čimprej pošljite na naslov: RTV Ljubljana, glasbena produkcija tov.Nada Makoter.
Lep pozdrav!

Za glasbeno produkcijo:

Povabilo na snemanje zbora, na katerega so se pevci odzvali in 13. aprila 1975 posneli 3 pesmi za tekmovanje zborov (organizator RTV Ljubljana) in 8 pesmi za radijsko oddajo *Amaterski zbori pojo*.

MoPZ leta 1975, ko je praznoval svojo 40-letnico (šteto od prihoda Vladka Mohoriča) in 30 let svobode. Slavnostni govornik je bil predsednik društva Bogomil Vogelsang.

Zbor dobi novega zborovodjo

Nenadna smrt zborovodje je pevce močno prizadela, a so se tudi njemu v spomin odločili, da čim prej nadaljujejo z delom. V novo sezono 1973/1974 je zbor vstopil z novim zborovodjem Francijem Kovačem[30] (svakom Vladka Mohoriča) iz Kamnice pri Mariboru. Že v oktobru leta 1973 se je zbor pod novim dirigentom udeležil *Medobčinske revije pevskih zborov*, ki je bila razdeljena na Zreče in Vitanje.

40-letnica društva in zbora

Glede na to, da so takratna vodstva smatrala leto 1935 kot začetek delovanja društva[31], in s tem tudi moškega zbora, so v letu 1975 potekale slovesnosti ob 40-letnici ustanovitve društva. Ker takrat društvo ni imelo drugih sekcij in je vsa dejavnost temeljila bolj na moškem pevskem zboru, je zbor kot osrednjo slovesnost pripravil jubilejni koncert. Takrat so prvič nastopili v enotnih oblekah, ki so jih kupili s pomočjo Kovaške industrije Zreče, Cometa in ZKO Slovenske Konjice. Koncert je bil ob takratnem prazniku OF, 27. 4. 1975, in posvečen tudi trideseti obletnici osvoboditve.

Od pomembnejših nastopov v tem letu velja omeniti še nastop zbora na slavnostni seji štaba Teritorialne obrambe v Slovenskih Konjicah (17. 5. 1975) in nato še 24. maja na paradi, prav tako v Slovenskih Konjicah, 14. junija pa se je udeležil proslave ob 40-letnici zleta Svobod v Celju in s tem nastopom končal pevsko sezono 1974/1975.

30 **Franci Kovač** iz Kamnice pri Mariboru, roj. 28. 9. 1941, svak Vladka Mohoriča, je zreške pevske zbore uspešno vodil od 1973 do 1997. Več podatkov v posebnem prispevku o zborovodjih.

31 Dolgo je veljalo prepričanje, da se je organizirana zborovska dejavnost v Zrečah začela šele s prihodom Vladka Mohoriča leta 1935. Danes vemo, da obstajajo zapisi o rednem delovanju zbora, ki ga je vodil Albin Sadek, že leta 1912 in da je Vladko Mohorič pevski zbor »podedoval« po Alojzu Križniku, ki ga kronike omenjajo kot zreškega organista leta 1932, to je leta, ko prvič zasledimo tudi ime Katoliško prosvetno društvo.

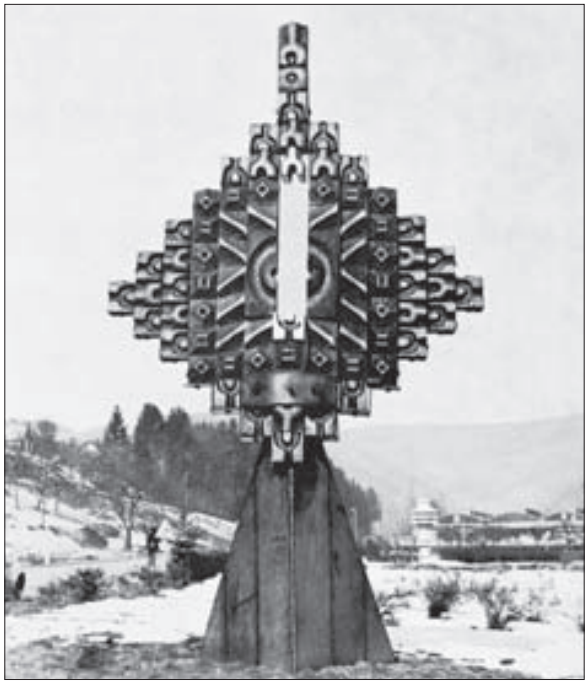

Ena najlepših skulptur v okviru zreške Forme vive je bila ogromna lesena struktura z naslovom *Kovaški stroj,* ki jo je leta 1975 postavil Tone Lapajne. Žal je zaradi premajhne skrbi za vzdrževanje kmalu propadla in je danes ni več ... V ozadju je skulptura Vasilije Četkovića *Brusi* (1974).

Zreška Forma viva

V tem obdobju je društvo sodelovalo tudi pri nastajanju zreške Forme vive[32], katere pobudnik je bil akademski kipar Vasilije Četković[33]. Poleg njega so svoja dela prispevali še akademski kiparji Tone Lapajne, Dušan Tršar in Momo Vuković.

Takratni predsednik DPD Svoboda Zreče, Bogomil Vogelsang, je bil član upravnega odbora Forme vive Zreče, društvo pa je sodelovalo tudi v kulturnih programih ob odprtju ustvarjenih skulptur.

32 Likovna dela pod oznako *Forma viva Zreče* so nastala med letoma 1973 in 1975. Kasneje je menda nastal nek spor v zvezi z uporabo imena Forma viva ali pa je nadaljevanje zastalo iz kakšnih drugih razlogov. Žal so nekatera nastala dela zaradi nevzdrževanja že propadla, kar nekaj pa jih čaka na nujno obnovo in zaščito pred nadaljnjim propadanjem.

33 **Vasilije Četković**, roj. leta 1938 v Lepencu pri Bijelem polju v Črni gori. Po Meštrovićevi Mali akademiji v Splitu je končal Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani. Je avtor mnogih skulptur v okviru *Forme vive Zreče*.

Obdobje 1976–1985

V sezoni 1975/76 je zbor začel z rednimi vajami že v začetku septembra in že 10. oktobra ga je čakal prvi nastop na slavnostni seji delavskega sveta podjetja Konus ob odprtju novih proizvodnih prostorov, naslednji dan so zapeli na osrednji občinski proslavi v Kulturnem domu v Slovenskih Konjicah, 12. oktobra še enkrat v Konusu in 28. novembra na državni proslavi v Kulturnem domu v Zrečah. Koledarsko leto so pevci zaključili s koncertom na Studencih pri Mariboru, kjer je bil pokojni zborovodja in ustanovitelj zbora Vladko Mohorič pred leti v službi.

Takratni predsednik zbora Ljuban Leskovar je za to leto pripravil poročilo (28. 1. 1976), kamor je med drugim zapisal:

»Naj povem, da zbor vadi enkrat na teden, pred nastopi pa tudi več. Mnenje članov zbora je, da je zbor ob vodenju zborovodje Francija Kovača, ki se na vaje vozi iz Kamnice pri Mariboru, veliko pridobil na kvaliteti. Seveda pa je velika zasluga za uspeh tudi na samih pevcih, saj zelo redno hodijo na vaje, tako da so povprečno obiskovane v 90 procentih. Največje težave imamo z večizmenskim delom pevcev. Še več bi zbor pridobil, če bi imeli vaje dvakrat tedensko, kar pa zaenkrat ni izvedljivo. Zbor ima v svojem repertoarju narodne in umetne pesmi, kakor tudi pesmi drugih narodov. Zbor šteje 31 aktivnih pevcev in naša želja je, da bi število še nekoliko povečali. ... Želeli bi se tudi prijaviti na republiško tekmovanje pevskih zborov v Mariboru. Dobili smo ponudbo za ponovno snemanje za RTV Ljubljana. Pripravljamo skupni koncert moškega zbora in mladinskega zbora Osnovne šole Zreče. Ob vseh nastopih, ki jih bomo imeli, pa naj bi na vajah naštudirali čim več novih pesmi. Naj povem, da zbor poje tudi na pogrebih v Zrečah in drugod. Naj končam moje poročilo o delovanju zbora z željo, da vzamete to naše delo za uspešno in nas upoštevate pri razdeljevanju finančnih sredstev, saj je znano, da se zbor drugače ne more vzdrževati.«

Tradicionalna prireditev *Zreče pojo*, ki se je obdržala do današnjih dni, je vzklila na pobudo učiteljice in zborovodkinje Vilme Ceglar. Iz prvega najdenega časopisnega članka o njej vidimo, da so najprej na njej prepe-

PREJELI SMO

ZREČE POJEJO!

Dolgoletna tradicija Zrečanov je lepo zborovsko petje. To so dokazali tudi v nedeljo, 23. maja, ko se je zastor prvič odgrnil v zreški dvorani za letošnje prireditve v okviru meseca kulture. Z nedeljskim koncertom, katerega pokrovitelj je bil »Unior« Zreče, je pet zreških zborov predstavilo enoletno delo. V uvodnem govoru ob otvoritvi prireditve je predsednik Delavsko prosvetnega društva »Svoboda« Zreče, Bogomil Vogelsang, podčrtal kako potrebna je kultura. V Zrečah so na pravi poti, kajti kultura je tu dostopna vsakomur, kdor jo želi. Zreški kulturniki pa s svojim delom segajo tudi daleč izven svoje občine. Prav petje je tista dejavnost, ki vključuje največje število Zrečanov.

Zbor najmlajših cicibanov osnovne šole Zreče, požrtvovalno vodi in vzbuja ljubezen do kulture in petja ob najrosnejših stikih s to dejavnostjo, *Anica Matavž*.

Pionirski zbor osnovne šola Zreče vodi *Nančka Ravnjak*. Mladi pionirji ob zvokih harmonike vedro uberejo pesem in se ob njej počutijo sproščene in razigrane.

Mladinski pevski zbor, ki ga že vrsto let požrtvovalno vodi *Vilma Ceglar*, ni znan samo v mejah konjiške občine. Poleg tega, da nastopa na skoraj vseh proslavah, se tudi stalno udeležuje srečanj pevskih zborov. Letos bodo med drugim tudi sodelovali na republiškem srečanju pevskih zborov v Zagorju.

Vilma Ceglar pa pomaga tudi osmim mladim dekletom, ki sestavljajo zreški oktet.

VILI RAVNJAK

vali samo šolski zbori. Danes sodelujejo tudi odrasli zbori, ljudski pevci, male pevske skupine in posamezni pevci.

V letu 1976 je Moški pevski zbor DPD Svoboda Zreče še enkrat nastopil v Mariboru, in sicer kot gostujoči zbor na Občinski reviji zborov mariborskega območja in na Medobčinski reviji pevskih zborov v Rogaški Slatini, sodeloval na proslavi praznika Občine Celje in obiskal pobrateno mesto Kosjerič v Srbiji. Pripravili so še sedem samostojnih koncertov.

V letu 1977, vsaj tako je razvidno iz dokumentov, zbor ni več ponovil aktivnosti iz prejšnjega leta, kar je razumljivo, saj je sodelovanje na tek-

movanju *Naša pesem* zahtevalo svoj davek, zato se je zboru kar »prileglo« leto bolj umirjenega dela. A že naslednje leto je bil organizator Občinske revije odraslih zborov in še Medobčinske revije odraslih pevskih zborov, ki je bila 4. 6. 1978 v Kulturnem domu v Zrečah.

Iz programa moškega pevskega zbora za leto 1978/1979 lahko vidimo, da se bo zbor naučil 6 narodnih pesmi, 6 umetnih pesmi in 5 partizanskih oziroma delavskih.

V letih od 1978 do 1980 je Moški pevski zbor DPD Svoboda Zreče nekoliko manj nastopal kot prejšnja leta, a so vseeno zabeleženi nastopi po raznih slovenskih krajih, kot so Kamnica pri Mariboru, Stari trg ob Kolpi, Loče, Tepanje, in seveda na raznih prireditvah v Zrečah.

Deset let po dekliškem zboru ženski zbor

10 let po ustanovitvi dekliškega pevskega zbora, ki je z delom začel leta 1968 in prenehal v letu 1972, se je del takratnih deklet, sedaj žena, zopet zbral v pobudi, da se v Zrečah ponovno oživi ženski pevski zbor. Na pobudo nekaterih žena z Lojzko Šprajc na čelu in s pomočjo Vilme Ceglar se je jeseni leta 1977 zbralo okoli 40 žensk in tako je začel z delom Ženski pevski zbor DPD Svoboda Zreče.

Zbor je bil uradno ustanovljen 13. 2. 1978 in njegova prva predsednica je bila Lojzka Šprajc iz Uniorja, zborovodkinja pa Vilma Ceglar[34]. Pokroviteljstvo nad zborom je prevzel zreški Comet.

Zbor je prvič nastopil na tradicionalni prireditvi *Zreče pojo*, ki je bila 11. 5. 1978, tudi drugi in tretji nastop sta bila v Zrečah. Prvič pa je zbor nastopil izven Zreč 28. 11. 1978 v Slovenskih Konjicah ob takratnem državnem prazniku. Zbor je to leto nastopil še ob odprtju Hotela Dobrava v Zrečah in 7. 3. 1978 na srečanju Ženskih pevskih zborov v Slovenskih Konjicah. Na Občinski reviji pevskih zborov so pevke prepevale 8. 4. 1979 v Ločah. Tega leta, in sicer 17. novembra, so nastopile še na medobčinski reviji. Naslednje leto najdemo v poročilih 4 nastope.

34 **Vilma Ceglar** je bila učiteljica glasbe v zreški osnovni šoli, kjer je vodila šolske pevske zbore. Ženski pevski zbor DPD Svoboda Zreče je vodila od 1978 do 1980. Več podatkov v posebnem prispevku o zborovodjih.

Ženski pevski zbor DPD Svoboda v svojih najboljših letih (1979). Prva vrsta (od leve): Karolina Padežnik, Cvetka Gačnikar, Dragica Kranjčan, Štefka Gorenak, Zdenka Kejžar, Vilma Ceglar, Jožica Kotnik, Alojzija Hren, Vida Čuk, Alojzija Šprajc in Nevenka Brglez. Druga vrsta: Cvetka Jerovšek, Nada Kejžar, Zinka Razboršek, Justina Videčnik, Albina Tolar, Nada Matevžič, Vera Sagadin, Francka Podgrajšek, Štefka Bornšek in Betka Podgrajšek. Tretja vrsta: Anica Preložnik, Romana Arlič, Mira Meglič, Štefka Leskovar, Marica Draksler, Marta Valpod, Magda Vogelsang, Vikica Rotovnik in Nataša Pirnat. Četrta vrsta: Irena Koprivnik, Vera Vidmar, Danica Kvas, Irena Meglič, neznana, Romana Gričnik, Alenka Arlič, Marta Založnik, Lizika Črešnar in Terezija Ravnjak. Na fotografiji manjka takratna članica zbora Marjanca Kotnik (Šloser) in morda še katera ...

Eden zadnjih nastopov ženskega zbora z zborovodkinjo Vilmo Ceglar

V letu 1980 je začetni elan popustil, precej pevk je zapustilo zbor in le-ta je padel v resno krizo. Ta se je zavlekla v sezono 1981/1982, ko je vodenje zbora zaradi bolezni odložila dotedanja zborovodkinja Vilma Ceglar. V razreševanje je moral poseči takratni izvršilni odbor društva Svoboda in na izrecno željo vodstva društva je umetniško vodenje zbora decembra 1981 prevzel Franci Kovač, ki je v društvu vodil moški zbor. Zbor je pridobil nekaj novih pevk in je z novim zborovodjem prvič nastopil 6. marca 1982 v Zrečah. To je bil njegov 24. javni nastop.

Oba zbora sta sicer še naprej delovala kot samostojni sekciji v okviru društva, vendar sta imela oba kadrovske težave, zato so razmere zahtevale odločnejše angažiranje vodstva društva. V obeh zborih je bila izvedena anketa z namigom o možni združitvi obeh zborov. Za združitev v mešani zbor je bila polovica pevcev moškega zbora, pri ženskem zboru pa skoraj vse pevke.

Martin Mrzdovnik, takratni predsednik društva DPD Svoboda, je v poročilu za leto 1981 predstavil dejavnosti po sekcijah in o tem zapisal:

»Pevska dejavnost. V pretekli pevski sezoni sta delovala dva odrasla pevska zbora: moški in ženski pevski zbor, poleg njiju pa še kot podmladek v osnovni šoli še trije zbori. Tako smo lahko do nedavna bili ponosni na 5 delujočih zborov v kraju. Toda v letošnji sezoni je prišlo do nenadnega padca obiska vaj, prišlo do krize v obeh zborih. V mesecu septembru tega leta zbora nista začela vaj in sta tako prenehala z delom. Kaj so vzroki, še ne vemo, predvsem pa gre za krizo obiska vaj in motivacijo, ki je ni.

Dramska dejavnost. Ta je praktično neopazna, vsaj med odraslimi. Bilo je nekaj poizkusov oživitve, a ni obrodilo sadov. Ugotavljamo, da mladi, ki prihajajo iz osnovne šole, niso imeli te izkušnje z igro, zato smo že začeli z načrtnim delom v osnovni šoli in pripravlja se že igra.

Knjižnica – novi prostori. Knjižnica je po vselitvi v nove prostore[35] *doživela pravi razcvet, saj je obiskovalcev vedno več in velja razmisliti o kakšnem večjem prostoru in daljšem odpiralnem času.*

35 **Knjižnico** je v tistem času upravljalo DPD Svoboda Zreče, a je le životarila, saj ni imela prostorov. Podjetje Unior je leta 1980 društvu za namen knjižnice dodelilo v uporabo kletne prostore v stanovanjskem bloku 17/a. Iz pisnega poročila knjižničarke Minke Meglič aprila 1983 lahko razberemo, da so se v nov prostor preselili leta 1981 in da se je s tem stanje bistveno izboljšalo. V letu 1982 je bilo izposojenih že 2736 knjig, kar je bilo za 609 knjig več kot v predhodnem letu. Zapisala je še, da postaja nova knjižnica že premajhna. Tu je knjižnica ostala do preselitve v nov kulturni dom.

Mešani pevski zbor Danica iz Podjune pred zreškim kulturnim domom ob njihovem zadnjem gostovanju 15. aprila 1984. Zborovodja Hanzi Kežar je prvi na levi.

Filmska dejavnost. Po obnovi dvorane se je obisk kino predstav povečal pa tudi filmi so na kvalitetni ravni. – Izvedba prireditev in proslav. V letošnjem letu je naše društvo v povezavi z drugimi izvedlo nekaj uspelih prireditev in proslav. Ob tem bi si želeli več sodelovanja z vsemi v kraju.«

SESTAV PEVCEV MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA IZ LETA 1985

Štefka Leskovar
Ančka Korošec
Jožica Podgrajšek
Milena Sadek
Danica Kušter
Cvetka Jerovšek
Jolanda Jerovšek
Darja Preložnik
Nada Kejžar
Andreja Kranjc
Marjetka Škrinjar
Anica Preložnik
Mira Meglič
Albina Tolar
Sonja Orož
Karmen Funkel
Slavica Videčnik
Stanka Hren
Trezika Matavž
Darja Korošec
Ljudmila Adam
Vilma Ceglar
Romana Gričnik
Marta Valpot
Vera Sagadin
Kristina Jelenko
Mateja Strmšek

Karolina Kranjc
Helena Srnel
Dušica Sabo
Dragica Cvelfer
Lojzka Hren
Terezija Ravnjak
Nada Mrzdovnik
Lojzka Šprajc
Ivanka Jereb
Hedvika Brglez
Olga Zver
Marjana Založnik
Rozika Arlič
Karmen Kuster
Martina Pec
Slavko Boršič
Stanko Kejžar
Jože Rušnik
Slavko Rojht
Slavko Esih
Roman Brglez
Jože Hren
Tone Jeseničnik
Bojan Podgrajšek
Alojz Založnik
Tone Špegl
Branko Leskovar

Adi Verčnik
Drago Podgrajšek
Štefan Kotnik
Slavko Jerovšek
Franc Krančan
Luban Leskovar
Alojz Lajher
Štefan Kolar
Roman Lipuš
Franc Sagadin
Tone Ravnjak
Jože Orož
Ivan Orož
Franc Vahter
Boris Podgrajšek
Karli Kotnik
Jože Kajžar
Alojz Ravničan
Adi Vahter
Jože Preložnik
Peter Orter
Vlado Bogatin
Franc Brdnik
Boris Podvršnik
Alojz Ravničan

Pevci iz Podjune so pred koncertom obiskali tudi grob njihovega prijatelja Vladka Mohoriča in mu ob grobu zapeli nekaj koroških pesmi.

Z novim zborovodjem je svež veter, predvsem v ženskem zboru, le nekoliko dvignil motivacijo, vendar številke 40 pevk zbor ni več dosegel. V sezoni 1982/1983 je zbor beležil sedem javnih nastopov, a že naslednjo sezono samo štiri. V kroniki ženskega pevskega zbora kot samostojne sekcije je kot zadnje leto pred zlitjem v mešani pevski zbor zapisana sezona 1984/1985, ki so jo zaključile s tremi nastopi. Zadnji, to je 47., je bil 8. 9. 1985, ob dnevu planincev, na Rogli.

Dobro je vedeti, da je po letu 1980 popuščal elan v obeh zreških odraslih zborih; tako ženskem, ki mu je uspelo zajeziti razpad z velikim angažiranjem Lojzke Šprajc in takratnega vodstva DPD Svoboda Zreče, medtem ko se je v moškem zboru kriza nadaljevala in so se v jeseni leta 1982 zopet težko zbrali, a se je zbor ob velikem angažiranju vodstva društva vendarle obdržal in je ponovno navezal stike tudi s pobratenim zborom Danica iz Šentprimoža. Rezultat tega je bil, da je zbor Danica, 10 let po smrti Vladka Mohorič, zopet pel v Zrečah, in sicer na Občinski reviji pevski zborov leta 1984. Snidenje je bilo prisrčno, s polno mero spominov, in zbor Danica je zapel nekaj koroških narodnih pesmi tudi na grobu Vladka Mohoriča.

Levo: Seznam pevcev MePZ Svoboda Zreče leta 1985
(iz brošure *60 let zborovskega petja v Zrečah*, 1995)

Jurij Vodovnik je med Zrečani oživel

V začetku osemdesetih let smo ponovno začeli nekoliko bolj sistematično preučevati našega pohorskega pesnika, pevca in igrca Jurija Vodovnika. Ideja o ponatisu Mišičeve knjige o Vodovniku se je kasneje, leta 1988, končala z izidom obsežne knjige Igorja Cvetka, krajanom in gostom pa smo našega Jurija obudili s prireditvijo ob kulturnem prazniku februarja 1984[36]. Morda je za opis dogajanja najbolje prebrati nekaj misli iz celostranske reportaže z naslovom *Kako je Jurij Vodovnik med zreškimi šmirarji oživel*, objavljene 9. februarja 1984 v *Novem tedniku* ...

»Težko če so kje na slovenskem na tako svojstven način razumeli našega kulturnega ministra dr. Matjaža Kmecla, kot so ga zreški Pohorci. Za Prešernov dan, za praznik slovenske kulture, so se zgrnili Pohorci s prisojnih pobočij v Zreče, v pohorsko Velenje v malem in dolincem ter svojim 'farmanom' na odru kulturnega doma Jurija Vodovnika na deske postavili in oživili. Prešernu, ki je bil učeni sodobnik Vodovnika, so posvetili zreški pevci Zdravico, potem pa je zavriskal, zajokal, zapel in zastokal, se bogu tožil in drug drugemu norčeval pohorski človek izpred sto let, ter Jurij Vodovnik posebej. Če je malo prej kanilo biti v dvorani malce sveže, se je otoplilo do sparine, ko so se zdrenjali vanjo zdajšnji rojaki pohorskega pevca, rimarja, popotnika, tkalca, skomarskega mežnarja, trubadurja in naposled ubožnega berača ...

... Ženske so na peči luščile koruzo in moški, kje bi sicer bili moški, če ne za mizo, po kateri je kupica gor in dol špancirala. Če odmislimo napovedovalce in povezovalce, ki so vmes povedali o pesniku tisto, česar mnogi niti pozabiti niso mogli, ker o tem niso nikoli nič slišali, je dogajanje pričaralo 'ta veliko hijšo' kakšnega premožnega gruntarja, v kakršno se je ob ohcetnih dneh zdegalo tudi po petdeset svatov in njihovih priveskov ...«

Avtor reportaže, Jure Krašovec, zatem podrobno opisuje potek prireditve, ki ga je zelo navdušila, in nazadnje zaključi: *»Kot že rečeno, so pri oživitvi Jurijevih rim sodelovali pevci in pevke z Gorenja nad Zrečami, deklič Jerica in en fantič od prav tam, kakor tudi Darja in Bernarda. Trio Dečar je bobnel in žgolel, brenkali so tamburaši, po moderno pa Karmen.*

36 Igor Cvetko, avtor knjige *Jest sem Vodovnik Juri* (Založba Partizanska knjiga, 1988), je sicer v uvodniku napačno napisal, da je bila prireditev ob kulturnem prazniku 1983.

Ob kulturnem prazniku 1984. Pri mikrofonu Majda Oplotnik, na skrinji, desno ob odru, povezovalec in režiser Zdravko Ivačič

Povezovali, pesmi brali pa so Majda, Tanja in Zdravko, ki ga kregajo tudi za Ivačiča in ki je vse te Vodovnikove verze, pete in govorjene v vrstni red spravil ter vso reč, da bi imela glavo in rep, skupaj zložil. Zares lepa, izvirna predstava. Bila bi škoda, če bi z njo ne popotovali, kot je pesmi raznašal Jurij Vodovnik sam.«

Ljudski trio: Štefan Kodrič, Franc Bukovnik (zadaj) in Jože Kejžar, ki je s svojo tamburico samostojno navdušil tudi s tisto Vodovnikovo *O cvirnu*.

Prireditve sicer v enaki obliki nismo več ponovili, smo pa v naslednjih letih obujanju spomina na Vodovnika in njegovo delo posvečali vso potrebno pozornost. Spomnili smo se ga v številnih projektih, nastalo je več knjižnih del, uglasbitev njegovih viž, novih skladb, spominska soba. Jurij Vodovnik je še danes eno izmed stalnih zanimanj društvene sekcije za ohranjanje kulturne dediščine in njenega vodje Martina Mrzdovnika.

Slovo od starega kulturnega doma

Pri Hotelu Dobrava je bil leta 1984 zgrajen nov kulturni dom, kot nadomestilo za starega, ki ga je Unior preuredil v poslovne prostore. Po intenzivnih pogajanjih z vodstvom Uniorja je društvo v novem domu, pod odrom, dobilo večji prostor za vaje in s tem boljše pogoje za delo, za boljše počutje in večji elan za nove uspehe[37]. Nove prostore je tam dobila tudi knjižnica. Program odprtja novega doma je v celoti pripravila Svoboda, ki je zaslužna tudi za to, da je dom dobil opremo, potrebno za kulturno dejavnost.

Zadnja pevska prireditev v starem kulturnem domu med tovarno in cerkvijo je bila tradicionalna prireditev *Zreče pojo,* 3. 6. 1984.

Nov kulturni dom je bil svečano predan svojemu namenu 22. decembra 1984. Program prireditve, na kateri je sodelovala množica otrok in odraslih, je zasnovalo kulturno društvo. Decembra so člani otroške gledališke skupine na novem odru uprizorili igrico Medvedek na obisku, naslednja večja kulturna prireditev pa je bila ob kulturnem prazniku 8. februarja 1985, ko je društvo na odrskih deskah prikazalo običaj pohorske ohceti. Novinarka Mateja Podjed je v Novem tedniku 14. februarja o tem zapisala: *»V Zrečah so z originalno prireditvijo počastili praznik kulture. Člani kulturnega društva Svoboda Zreče so pripravili staro zreško ohcet. Svatovske običaje in obredje je povezoval in zrežiral Zdravko Ivačič, ki se mu za originalno izvedbo ni bilo treba bati, saj so Pohorci prireditev iz svojih izkušenj enostavno prestavili na oder in pri tem poželi kar nekaj aplavzov na odprti sceni. Več kot 700 gledalcev se je zbralo v dvorani s 400 sedeži, marsikdo pa je moral ostati zunaj.«*

37 Po prvotnih načrtih v novem kulturnem domu sploh niso bili predvideni prostori za delo kulturnih društev in za knjižnico, zato je bilo potrebno kar veliko aktivnosti, da so investitorji to popravili. Več o tem v posebnem prispevku.

Obdobje 1986–1995

Trije zbori DPD Svoboda

Čas v letih od 1986 do 1995 je bil, kakor vemo, družbeno in politično zelo razgiban in odločujoč v zgodovini slovenskega naroda – dobili smo svojo državo. Uresničile so se mnoge pesmi, v katerih so pesniki napovedovali to rojstvo, in tudi naši zreški pevci so bili del tega dogajanja, saj je bila v njihovem programu vedno na prvem mestu slovenska pesem.

To pa je bil tudi čas zorenja za nov zbor. Oba zbora, ki sta že pretežno nastopala kot mešani zbor, sta se sicer še dolgo oklepala tudi svoje samostojnosti. Predvsem moški del se je spominjal svojih zlatih časov, ko je bilo še veliko pevcev in mnogo nastopov. Žal so ti novi časi prinesli tudi osip zbora in stvarnost je bila pač takšna, da je bilo potrebno združiti moči. Nekaj zaradi načina financiranja, nekaj zaradi tradicije. Ob vse bolj uveljavljenem mešanem zboru sta še vedno formalno obstajala tudi moški in ženski zbor.

Tako so tudi na občinskih pevskih revijah še vedno nastopali vsi trije zbori, na medobčinskih pa le še Mešani pevski zbor DPD Svoboda Zreče. Mešani zbor je sodeloval tudi na 10. tekmovanju slovenskih pevskih zborov v Mariboru *Naša pesem* v letu 1988 in prejel priznanje[38].

Leta 1989 je mešani pevski zbor odpotoval v takratno Sovjetsko zvezo, v mesto Jaroslav. Prepevali so v kulturnem domu počitniškega naselja podjetja Dieselaparatur in takrat so se tudi srečali z bostonskim zborom ruskih izseljencev. V tem letu »mitingov resnice« je zbor gostoval še na Siciliji. Bil je tudi eden izmed organizatorjev prenosa prve polnočnice iz cerkve svetega Lamberta na Skomarju (24. 12. 1989).

38 Mitja Reichenberg je v Večeru, 5. 5. 1988, zapisal naslednjo oceno nastopa zbora: »Mešani pevski zbor DPD Svoboda Zreče pod vodstvom Francija Kovača je prvič nastopil na Naši pesmi. Srebotnjakova *Pesem* je precej težka skladba, saj ima v sebi mnogo samostojno vodenih nelahkih melodičnih linij, ki pa zahtevajo od zbora zbranost in disciplino petja. Je pa zato prijetno zazvenela Ravnikova *Žanjica*, zbor pa je za nastop prijel priznanje za sodelovanje.«

Ženski pevski zbor Svoboda Zreče z zborovodjem Francijem Kovačem leta 1984

Naslednje leto je bil Mešani pevski zbor DPD Svoboda Zreče pobudnik božično-novoletnih koncertov po tukajšnjih cerkvah in zdraviliščih, ki so kasneje prerasli še v praznovanje dneva samostojnosti in enotnosti in jih društvo organizira še danes.

Ob nastopu združenega zbora na dnevu slovenskih planincev, 8. 9. 1985, na Rogli je bilo že povsem jasno, da se je nastajajoči mešani pevski zbor »prijel«. Ženski zbor po tem letu ni več samostojno nastopal, nekaj časa pa je ob mešanem vztrajal le še moški del zbora.

Plakat za koncert ob jubilejih Francija Kovača in v spomin na Vladka Mohoriča (1993)

Dva jubileja Francija Kovača

Med pomembnejšimi nastopi tega obdobja velja omeniti *Koncert ljudskih pesmi*, s katerim je 14. marca 1993 društvo počastilo tri jubileje: 30-letnico zborovskega dela Francija Kovača in 20-letnico njegovega vodenja zreških zborov ter spomin na 20. obletnico smrti Vladka Mohoriča. Na koncertu sta bila med gosti skladatelj Albin Krajnc in Hanzi Kežar, zborovodja zbora Danica iz Podjune. Pevci in gostje so po koncertu obiskali grob Vladka Mohoriča, prižgali svečko in zapeli. Koncertni program so zatem ponovili še na gostovanjih v Zdravilišču Laško (14. aprila 1993) in v Zdravilišču Dobrna (6. maja 1993).

Čas po veličastni odločitvi za svojo državo je bil sicer poln pričakovanj, a tudi negotovosti, saj so se v družbi dogajale velike spremembe. V ta čas sodi tudi rojevanje naše Občine Zreče in začetek krhanja prej tesnih vezi med številnimi društvi nekdanje skupne občine Slovenske Konjice. Kulturniki smo sicer vztrajali najdlje in smo prva leta organizirali celo skupne proslave s podelitvijo priznanj in nagrad ob slovenskem kulturnem prazniku (vsako leto v drugi občini), potem pa so Konjičani verigo prekinili in tako je ostalo vse do danes.

Obdobje se zaključuje z jubilejnim koncertom ob 60-letnici organiziranega zborovskega petja v Zrečah[39]. Na jubilejni prireditvi, 17. decembra 1995, so nastopili vsi trije društveni zbori in kot gost MePZ Mato iz Črne na Koroškem. Društvo je ob tem izdalo tudi brošurico z zapisi najpomembnejših dogodkov preteklih šestih desetletij.

Seznam pevcev MePZ Svoboda Zreče leta 1995 (iz brošure *60 let zborovskega petja v Zrečah*, 1995). Ob zborovodju Franciju Kovaču so takrat korepetirale Majda Kovač, Mateja Lajh in Bojana Matavž.

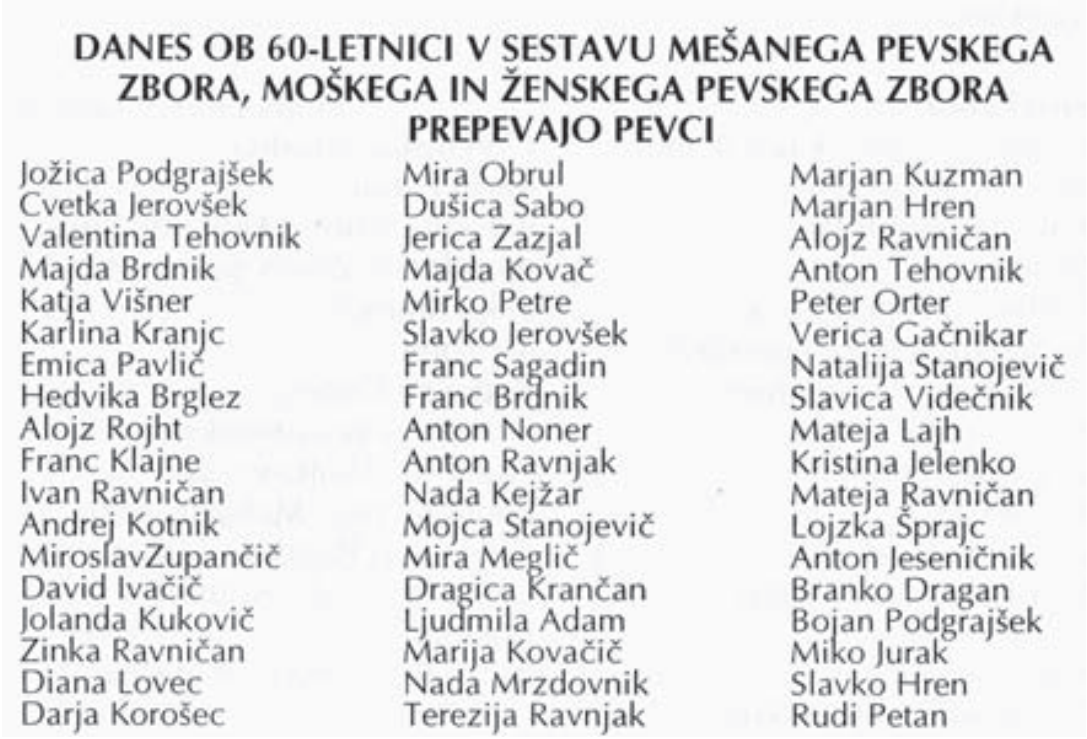

DANES OB 60-LETNICI V SESTAVU MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA, MOŠKEGA IN ŽENSKEGA PEVSKEGA ZBORA PREPEVAJO PEVCI

Jožica Podgrajšek	Mira Obrul	Marjan Kuzman
Cvetka Jerovšek	Dušica Sabo	Marjan Hren
Valentina Tehovnik	Jerica Zazjal	Alojz Ravničan
Majda Brdnik	Majda Kovač	Anton Tehovnik
Katja Višner	Mirko Petre	Peter Orter
Karlina Kranjc	Slavko Jerovšek	Verica Gačnikar
Emica Pavlič	Franc Sagadin	Natalija Stanojevič
Hedvika Brglez	Franc Brdnik	Slavica Videčnik
Alojz Rojht	Anton Noner	Mateja Lajh
Franc Klajne	Anton Ravnjak	Kristina Jelenko
Ivan Ravničan	Nada Kejžar	Mateja Ravničan
Andrej Kotnik	Mojca Stanojevič	Lojzka Šprajc
MiroslavZupančič	Mira Meglič	Anton Jeseničnik
David Ivačič	Dragica Krančan	Branko Dragan
Jolanda Kukovič	Ljudmila Adam	Bojan Podgrajšek
Zinka Ravničan	Marija Kovačič	Miko Jurak
Diana Lovec	Nada Mrzdovnik	Slavko Hren
Darja Korošec	Terezija Ravnjak	Rudi Petan

V ta čas spada tudi ustanovitev in nekajletno uspešno delovanje Moškega pevskega zbora Združenja šoferjev in avtomehanikov Zreče, žal pa o njem nismo uspeli pridobiti podrobnejših podatkov in slikovnega gradiva.

39 Kot smo že zapisali, je dolgo veljalo prepričanje, da se je organizirano zborovsko petje v Zrečah začelo šele s prihodom Vladka Mohoriča, ki je sicer pomenil velik napredek, a že nekaj let vemo, da je bila zborovska pesem v Zrečah organizirana že prej.

Ena prvih fotografij Moškega pevskega zbora PGD Zreče. Stojijo (od leve proti desni): Stanko Kejžar, Avgust Ravnjak, Slavko Burja, Emil Jevšenak, Ivan Umnik, Anton Podgrajšek, Matija Gorenak, Karel Orož, Alojz Ravničan in Boris Podvršnik st.

Moški pevski zbor PGD Zreče

V to desetletje spada tudi nastanek še enega odraslega pevskega zbora. Na občnem zboru PGD Zreče leta 1986 je bil namreč podan predlog za ustanovitev gasilskega pevskega zbora, ki bi s svojim delovanjem popestril delovanje društva. Zbor bi deloval kot sekcija v okviru društva PGD Zreče. Zadolžitev za organizacijo in ustanovitev sta prevzela pobudnika predloga, nekdanja pevca MoPZ DPD Svoboda Zreče, Slavko Burja in Boris Podvršnik st. Že v naslednjem letu je zborček, ki je že ob ustanovitvi štel 9 članov[40], začel s svojim delovanjem in imel tudi prvi uradni nastop na občnem zboru matičnega društva. Ob 25-letnici ustanovitve je zbor 9. junija 2012 uspešno organiziral tudi 28. srečanje gasilskih pevskih zborov in skupin Slovenije. Zbor vse od njegovega začetka vodi zborovodkinja Olga Kangler, predsedniško funkcijo pa so si podajali: Slavko Burja, Stane Kejžar in Jože Kokol.

40 Člani prve zasedbe MoPZ PGD Zreče so bili: Avgust Ravnjak, Feliks Gorenjak (oba prvi tenor), Slavko Burja, Emil Jevšenak, Ivan Umnik (vsi trije drugi tenor), Anton Podgrajšek, Matija Gorenak (oba prvi bas) ter Alojz Ravničan in Boris Podvršnik st. (oba drugi bas).

MoPZ PGD Zreče ob 25-letnici (maj 2012). Prva vrsta: Ivan Umnik, Slavko Burja, Jože Kokol, Olga Kangler, Jernej Klinc in Boris Podvršnik; druga vrsta: Anton Hren, Miro Lamut, Karel Orož, Cveto Zupanc, Jože Preložnik, Ivan Bornšek in Alojz Ravničan

Prvi koraki skupine DUST

V drugo polovico tega obdobja segajo tudi prvi javni nastopi glasbene skupine DUST. Kronist je v takratnih *Konjiških novicah,* oktobra 1993, v reportaži o osrednji prireditvi ob šesti obletnici razglasitve Zreč za mesto o tem zapisal: *»Posebna poslastica popoldneva je bil prvi večji nastop novonastale glasbene skupine DUST, ki jo sestavljajo mladi člani zreške Svobode. Samo Ivačič, ki igra klaviature in saksofon, ter bas kitarist Tomaž Štruc sta novopečena študenta, bobnar David Ivačič, kitarist Uroš Štruc in pevka Andreja Štravs pa gulijo srednješolske klopi v Celju in Mariboru. Ob Andreji ubrano prepevajo tudi vsi ostali člani ansambla. Skupina je nastala v začetku letošnjega leta in je ves čas intenzivno vadila. Zreškemu občinstvu se je na prireditvi predstavila z osmimi domačimi in tujimi zabavnimi skladbami.«*

Več o skupini smo zapisali v posebnem prispevku.

Člani glasbene skupine DUST pred zreškimi termami: Uroš Štruc, David Ivačič, Samo Ivačič in Tomaž Štruc, sedi Andreja Štravs.

Obdobje 1996–2005

Osrednje društvo se preimenuje in dobimo dve novi kulturni društvi.

Društvo pevski zbor Jurij Vodovnik

Konec sezone 1996/1997 se je po skoraj četrt stoletja dokončno poslovil zborovodja Franci Kovač, ki je odhod napovedal že kakšno leto prej. Jeseni 1997 je po dolgotrajnem iskanju naslednika nalogo zborovodje MePZ DPD Svoboda Zreče prevzela Darinka Ivačič, ki je v tistem času zelo uspešno vodila dva šolska zbora ter ŽPZ v Slovenskih Konjicah in MoPZ v Vitanju.

Zbor se je nemudoma okrepil in pomladil, saj so se mu pridružili številni novi pevci, predvsem dijaki in študentje, ki so predtem več let prepevali pod Darinkino taktirko v šolskih pevskih zborih. Sredi sezone je štel kar 61 pevk in pevcev. Izkušena zborovodkinja in številčna okrepitev z mladimi, a izkušenimi pevci sta bili dobra osnova za delo, kar se je izkazalo tudi s hitrim osvajanjem pevskega programa.

Po enem izmed gostovanj pa so se člani MePZ na predlog svojega odbora odločili, da ustanovijo novo društvo in ga poimenujejo po pohorskem pesniku Juriju Vodovniku. Rodilo se je društvo z imenom Društvo pevski zbor Jurij Vodovnik, ki je bilo vpisano v register društev 23. 10. 1997. Predsednica društva je postala dotedanja predsednica sekcije Lojzka Šprajc.

Žal pa se je že sredi sezone 1997/1998 izkazalo, da je bil generacijski razkorak med starimi in novimi pevci prevelik, najbolje se nista ujela niti zborovodkinja in odbor zbora. Nekaj težav se je pojavilo tudi pri sodelovanju starega in novega društva. Zborovodkinja je zbor sicer popeljala še na območno revijo pevskih zborov, potem pa je zbor predčasno zaključil sezono. Z odhodom zborovodkinje je zbor zapustila tudi pretežna večina novih pevcev.

Zborovodkinja Darinka Ivačič na zadnjem nastopu z MePZ Jurij Vodovnik na območni reviji 1998 v Zrečah. Ločeno je nastopil tudi ženski zbor.

Nekdanji zborovodja pevskega zbora Jurij Vodovnik Franci Kovač in sedanja zborovodkinja Mojca Koban Dobnik.

Takole so dogajanje na družabnem delu jubilejnega srečanja ob 20-letnici zbora novembra 2003 pokomentirali v Novicah.

Ob 20-letnici zbora je bil med gosti na jubilejnem koncertu tudi njegov prvi zborovodja Franci Kovač.

Naslednjo sezono je vodenje zbora prevzela Mojca Koban Dobnik[41], ki zbor vodi že 14 let. Ob peti obletnici novega društva so uspešno obeležili 20-letnico zbora. Na koncertu, ki se je odvil 16. novembra 2003, je z njimi prepeval še prijateljski pevski zbor Provox iz Renč, na družabnem srečanju po koncertu pa seveda ni manjkala niti jubilejna torta.

Društvo deluje še danes, le da je spremenilo ime v KUD Jurij Vodovnik (sprememba je vpisana v register društev 15. 5. 1998), v njegovem okviru pa deluje tudi skupina ljudskih pevk Pevke z Dobrave z mentorico Hedo Vidmar Šalamon.

MePZ Jurij Vodovnik je aktiven vse leto, koncertno pa najbolj v božično-novoletnem času, ko se poslušalcem tradicionalno predstavlja v okoliških cerkvah. Prireditve, ki se jih zbor vsakoletno udeležuje v domačem okolju, so občinske revije pevskih zborov, revije treh občin v Oplotnici, pevska srečanja *Zreče pojo* in božično-novoletni koncerti zreških pevcev. Pogosto prepeva tudi v tujini (Nemčija, Avstrija, Kanada, ZDA, Avstralija, Velika Britanija, Skandinavija, Češka, Slovaška ...), zlasti pri Slovencih v zamejstvu in drugod po svetu. Udeležuje se mednarodnih tekmovanj in festivalov (Praga, Bratislava), leta 2008 je skupaj z drugimi pevci iz naših krajev sodeloval v umetniškem programu državne proslave ob dnevu boja proti okupatorju na Rogli. Leta 2008 je zbor sodeloval tudi v projektu *Vodovnikovo leto* in ob tem posnel zgoščenko *Sem si zmislu eno reč*, kjer je krstno predstavil kantato Pesmi s koša Igorja Cvetka na besedila in napeve Jurija Vodovnika. V letu 2011 je zbor sodeloval na zaključnem koncertu ob 100-letnici rojstva Zdenke Serajnik v Slovenskih Konjicah z dvema njenima pesmima.

Društvo organizira različne prireditve in zborovska srečanja, kot so *Primorska in Štajerska pojeta, Gorenjska in Štajerska pojeta ter Pesmi – prijateljevanja,* in sodeluje v programih, ki jih pripravijo druga društva.

41 mag. Mojca Koban Dobnik je danes magistrica glasbenopedagoških znanosti. Deluje kot profesorica svetnica na osnovni šoli in gimnaziji in je asistentka na Oddelku za glasbeno pedagogiko PEF Univerze v Mariboru. V sodelovanju z ZRSS in PEF UM izvaja pedagoška izobraževanja za učitelje glasbe, publicira v strokovni pedagoški periodiki ter vodi različne kulturne avtorske projekte. Leta 2005 je pri založbi Educa izšla njena strokovna monografija z naslovom *Glasba in gib*, leta 2009 pa strokovna monografija *Zvoki s panjev* (s spletne strani društva).

MePZ Jurij Vodovnik ob adventno-božičnem tekmovanju v Bratislavi leta 2010
Prva vrsta (od leve proti desni): Tjaša Mohar, Janja Rančnik, Ana Kroneker, Mojca Mastnjak, Tatjana Vuherer in Vika Koban, zborovodkinja Mojca Koban Dobnik, Nada Mrzdovnik, Slavica Videčnik in Danica Kokol.
Druga vrsta: Majda Brnik, Marija Kovačič, Slavica Mulavec, Kristina Jelenko in Darja Gričnik.
Tretja vrsta: Santin Sodin, Marjan Hren, Branko Dragan, Marjan Kuzman, Anton Jeseničnik, Brigita Mehle - Grčar, Danijel Kokol, Franc Sagadin, Avgust Leskovar, Rudolf Petan in Alojz Smogavec.

Mešani pevski zbor Jurij Vodovnik iz Zreč na koncertu pesmi Zdenke Serajnik v Slovenskih Konjicah, 19. 11. 2011

MePZ Jurij Vodovnik na prireditvi *Pesmi prijateljevanja*, 28. 10. 2012, na Gorenju. Z njimi so prepevali še Ženski pevski zbor KUD Ljubečna, Obrtniški MePZ Notranjska iz Logatca, MoPZ Triglav Duplje in David Burbidge iz Sedbergha, program pa je povezoval Danijel Oplotnik - Elko v vlogi Jurija Vodovnika.

Leta 2008 je zaradi bolezni Lojzke Šprajc predsedovanje društva prevzela dotedanja podpredsednica Polona Dobnik, od marca 2010 pa je predsednica Marija Kovačič in predvsem pod njenim vodstvom »staro« in »novo« društvo zgledno sodelujeta pri izvedbi najrazličnejših kulturnih programov.

Pevke z Dobrave na prireditvi *Zreče pojo 2012*: Justina Gačnikar, Ana Črešnar, Slavica Stanojevič, Zofija Magerl in Nevenka Brglez

»Svoboda« dobi novo ime in nov zbor

DPD Svoboda Zreče je bilo eno redkih velikih kulturnih društev, ki se po spremembah Zakona o društvih leta 1995 ni razbilo na več malih društev. Reorganiziralo se je le tako, da so posamezne dejavnosti postale še samostojnejše sekcije s svojimi predsedniki in odbori in z ločenim knjigovodskim spremljanjem prihodkov in izdatkov. Na občnem zboru 30. 10. 1997, na katerem so sodelovali še vsi pevci MePZ, ki so pred tem sicer ustanovili tudi svoje društvo, pa so na predlog pevca Franca Klajneja sklenili društvo poimenovati po Vladku Mohoriču, ki je bil gonilna sila društva vse od svojega prihoda v Zreče leta 1935 do smrti leta 1973. Skladno z novo zakonodajo in to odločitvijo se je društvo preimenovalo v Kulturno umetniško društvo Vladko Mohorič Zreče, s krajšim imenom KUD Vladko Mohorič.

Zaradi odhoda večine pevcev odraslega mešanega zbora v novo društvo (1997) je preimenovano društvo za kratek čas ostalo brez odraslega zbora. Toda na pobudo mladih pevcev, ki so ostali, predvsem aktivna je bila Alenka Mrzdovnik, so se že naslednjo sezono, torej jeseni 1998, začeli ponovno zbirati. Da ne bi povzročali nesoglasij, v zbor niso vabili pevcev, ki so odšli v novo društvo MePZ Jurij Vodovnik, ampak so iskali nove pevce med mladimi, predvsem nekdanjimi pevci MPZ OŠ Zreče. Iskali so tudi zborovodjo, pri čemer pa so imeli več težav. Uspeli so šele naslednjo jesen, ko so prepričali Darinko Ivačič.

Obnovljen zbor uspešno nadaljuje 70-letno tradicijo

Da ne bi po nepotrebnem vzbujali občutka rivalstva, je vodstvo društva sklenilo, da se zbor začasno opredeli kot mešani mladinski pevski zbor, sami pevci so mu dali ime D-dur, ki pa se ni obdržalo. Zaradi sestave članov (pretežno dijaki in študentje) so imeli vaje samo ob petkih zvečer ali čez vikend.

Prvo sezono so zaključili z uspešnim nastopom na prireditvi *Zreče pojo* in na območni reviji, kjer so bili kot edini zbor izbrani za medobmočno revijo, ter z nekaj drugimi nastopi, zaradi premajh-

MePZ na medobmočni reviji odraslih zborov 10. novembra 2000 v Velenju. Dirigiranje sta si izmenjevala Darinka in Samo Ivačič, nastop pa so instrumentalno spremljali člani skupine DUST.

ne udeležbe pa je odpadel načrtovan zaključni izlet s kanujem po reki Kolpi. V poročilu predsednice za 1. polletje 2000 je tudi tale zapis: *»V februarju smo imeli 4 vaje ter nastop na Stranicah 12. februarja, ko smo imeli čast peti tudi predsedniku države – g. Milanu Kučanu.«*

MePZ KUD Vladko Mohorič z nekaj pevci MPZ OŠ Zreče, tokrat že pod vodstvom Sama Ivačiča, na prireditvi ob obletnici Zveze tabornikov Slovenije 20. aprila 2001 v Cankarjevem domu v Ljubljani

Novo sezono 2000/2001 so začeli s kar dvema zborovodjema, saj se je za vodenje zbora ob Darinki odločil še akademski glasbenik in profesor glasbe Samo Ivačič[42], ki je dotlej v zboru le pel in korepetiral, zatem pa prevzel zborovodsko palico ter zbor vodil naslednjih nekaj več kot pet let. V teh letih je zbor redno nastopal na območnih revijah, na prireditvah ob kulturnem prazniku, komemoracijah, prireditvah *Zreče pojo* in koncertih ob božiču ter novem letu ter ob drugih priložnostih, tudi na kar dveh od devetih orgelskih koncertov v zreški cerkvi. Vsako leto je bil izbran za medobmočno srečanje, največkrat kot edini zbor z našega področja.

Predsednica Alenka in član odbora Boštjan Vidmar sta v vabilo za vajo 3. 9. 2001 med drugim zapisala: *»Napočil pa je tudi čas naših glasbenih dogodivščin ter ustvarjanj. Zamisli so res velike, vendar prav nič visoko leteče. Naj samo omenim letni koncert in pred vrati čakajočo medobmočno revijo, na katero nas je pripeljal tako lep in sproščen nastop v Slovenskih Konjicah.*[43] *Tudi taborniki nas zopet vabijo v svoje vrste ter prosijo za sodelovanje in še par idej, ki so na mojem in upam, da tudi vašem 'zelniku'. Torej, čaka nas dolgo delovno leto!«*

Dvajsetega aprila 2001 je zbor nastopil tudi na slavnostni akademiji ob petdeseti obletnici Zveze tabornikov Slovenije v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Tam je prepeval znane taborniške napeve v priredbi zborovodje Sama Ivačiča, sodelovali pa so še skupina pevcev Mladinskega pevskega zbora OŠ Zreče in z inštrumenti člani ansambla DUST. Skladbe so kasneje tudi studijsko posneli in Zveza tabornikov Slovenije jih je izdala na zgoščenki z naslovom *Na valovih domišljije*[44]. S taborniki so sodelovali tudi z nastopom na velikem 12. Zletu tabornikov Slovenije, kjer se je na sotočju Tolminščice in Soče pri Tolminu zbralo okrog 800 tabornikov in skavtov iz Slovenije in dvajsetih drugih držav.

---

42 **Samo Ivačič**, vnuk Vladka Mohoriča, profesor glasbene vzgoje in akademski glasbenik. V društvu je deloval v otroški gledališki skupini, vodil ansambel in vokalno skupino DUST in MePZ. Več podatkov v posebnem prispevku o zborovodjih.

43 Spomladi 2001 je bil zbor namreč že drugič izbran za medobmočno revijo, po nastopu na njej pa ocenjen kot najboljši zbor.

44 Skladbe za zgoščenko *Na valovih domišljije* je zbor za ZTS posnel v studiu Fancy v Slovenskih Konjicah 18. maja 2002. Tonski mojster je bil Matej Kovše, producenta pa Matej Kovše in Samo Ivačič. Posnetih je bilo 12 skladb.

Mešani pevski zbor ob intenzivnih vajah v Bohinju novembra 2002

MePZ na taborniškem zletu v Tolminu 3. avgusta 2002. Slavnostni govornik je bil tabornik, takratni predsednik Državnega zbora, danes predsednik države, Borut Pahor.

Zbor se je tudi leta 2002 uvrstil na regijsko (medobmočno) revijo odraslih pevskih zborov. Nastop v celjskem Narodnem domu 15. 11. 2002.

Zanesljivega prvega seznama pevcev nismo uspeli najti, v evidenci vaj pa je bilo maja 2001 skupno 44 članov v naslednji sestavi:

Alt	**Sopran**	**Tenor**	**Bas**
Janja Boček	Tadeja Albreht	Simon Borko	Matej Črešnar
Tatjana Draksler	Anita Gobec	Kristian Kotnik	Jože Hauptman
Zinka Fidršek	Metka Gobec	Tomas Kotnik	Boštjan Hren
Darinka Ivačič	Daniela Kotnik	Robi Landekar	David Ivačič
Maja Kostova	Anja Legat	Sebastijan Pavlič	Samo Ivačič
Andreja Kotnik	Vesna Legat	Vesna Podgrajšek	Vojko Kočnik
Marija Kovše	Jožica Orož	Tomaž Štruc	Robi Malič
Petra Lamut	Manja Potočnik	Davorin Hartman	Aleš Mrzdovnik
Alenka Mrzdovnik	Vesna Šergan	Duško Videčnik	Marko Podgrajšek
Petra Polutnik	Andreja Štraus	Saša Valpot	Boris Šloser
Milka Sagadin Suvajac	Magda Založnik		Boštjan Vidmar
Barbara Hartman			

V začetku sezone 2001/2002 je Alenka, ki je sicer ostala v odboru, predsedniško funkcijo predala Jožici Orož, tajnica je postala Tatjana Draksler, člana pa Boštjan Hren in Sebastijan Pavlič.

Zbor v vsem svojem obdobju ni imel enotnih »uniform«. V zvezi s to temo so na sestanku 1. 12. 2003 zapisali: *»Spregovorili smo tudi o oblekah. Nabava dragih svečanih oblek se nam zdi nesmiselna iz več razlogov: slabo počutje, menjavanje članov, veliki stroški … Mnenje odbora je, da se do konca letošnje sezone odločimo za nabavo oz. izdelavo preprostih mladostnih majic.«*

Peta obletnica prepevanja v novi zasedbi

Ob zaključku sezone 2003/2004 je zbor 18. junija 2004 pripravil koncert, posvečen peti obletnici delovanja v novi zasedbi, in na njem izvedel zaokrožen pevski program, dvanajst pevcev pa je prejelo bronaste Gallusove značke JSKD (številka v oklepaju pomeni število let petja v mladinskih in odraslih zborih): Matej Črešnar (7), Tatjana Draksler (5), Aleš Farčnik (7), Metka Gobec (9), David Ivačič (7), Petra Lamut (5), Jožica Orož (5), Sebastijan Pavlič (5), Vesna Podgrajšek (9), Petra Polutnik (5), Boštjan Vidmar (5) in Vesna Šergan (5).

Koncert ob 5. obletnici MePZ KUD Vladko Mohorič v obnovljeni sestavi

Program jubilejnega koncerta

MePZ

1. Javier Busto	Ave Maria
2. Thomas Morley	Sing We And Chant It
3. A.J. Kropivšek	Swing low, sweet chariot
4. prir. Ubald Vrabec	Protuletje (prekmurska ljudska)
5. prir. Zdravko Švikaršič	Da b´biwa liepa ura (koroška ljudska)
6. prir. Mojca Prus	Šürka je Tisa (slovenska ljudska)

TADEJ DROBNE- saksofon

1. Barcarolla Jacques Offbach
2. Uspavanka Johannes Brahms
3. Bistra Zila (ljudska)

BARBARA HARTMAN

1. Non mec a moi
2. Beli metulj

MePZ

7. prir. Matej Hubad	Je pa davi slan´ca pala (slovenska ljudska)
8. prir. Lojze Lebič	Trauniče so žie zalene (slovenska ljudska)
9. prir. Marij Kogoj	Stoji mi polje (slovenska ljudska)
10. prir. Ambrož Čopi	San se šetao (ljudska iz Gor. Bistrice)
11. prir. Hilarij Lavrenčič	Petelinček je zapeu (beneška ljudska iz Trinka)
12. prir. Andrej Misson	Eno si zapojmo (ljudska iz Zgornjega Roža)
13. prir. Roland M. Carter	Go, Tell It in the Mountain

Za posladek

14. Aldo Kumar	Magdalenca (ljudska iz Tolmina)
15. prir. Samo Ivačič	Mini in maxi

let

MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA KUD VLADKO MOHORIČ ZREČE

Pred zaključkom obdobja še v Veliko Britanijo

V okviru kulturne izmenjave med mestoma Zreče in Sedbergh[45] je MePZ avgusta 2005 odpotoval na nekajdnevno turnejo v Veliko Britanijo. Član zbora Uroš Štruc je o tem ob vrnitvi pisal v *Novicah*:

»Mešani pevski zbor KUD Vladko Mohorič Zreče je novo sezono začel z uspešnim gostovanjem v angleškem mestecu Sedbergh – dvojčku mesta Zreče. Po podpisu listine o sodelovanju (Zreče so lani zmagale v konkurenci štirih evropskih mest) se je sodelovanje med mestoma še okrepilo, še posebej na kulturnem področju: Zreče so obiskali ljudski pevci in godbeniki iz Sedbergha, v Sedbergu pa so najprej prepevali ljudski pevci iz Stranic, tokrat pa še doslej najštevilčnejša skupina – naš pevski zbor.

Kljub poročilom o terorističnih napadih in o padcih avionov se nas je devetindvajset smelo odpravilo na pot preko Gradca, Londona in Blackpoola do prijetnega mesteca, ležečega med nizkimi travnatimi grički, 'posejanimi' z ovcami, kamor ti seže pogled. Z dvema ulicama, prijaznimi kamnitimi hišicami in gostoljubnimi prebivalci, ki do pred letom dni skorajda niso slišali za Slovenijo, kaj šele za Zreče. Tokrat pa so nas sprejeli in pozdravljali kot stare znance, se z nami učili slovenskih pesmi in plesov, navdušeno spremljali naše nastope in nas ob slovesu povabili, da naj jih spet obiščemo. In da se vidimo tudi v Zrečah, so še zatrjevali!

Trije dnevi so nam minili, kot bi trenil: prepevali smo na treh mestih v okviru njihovega tradicionalnega sejma, na različnih krajih v okolici Sedbergha, v bližnjem mestecu Dent in v preko 100 km oddaljenem mestu Durham ter na veličastnem zaključnem koncertu v do zadnjega kotička nabiti mestni cerkvi, kjer so se nam pridružili še njihovi godbeniki (del programa smo naštudirali in izvedli skupaj) ter njihovi pevci, ki smo jih v okviru celodnevne delavnice naučili tri slovenske zborovske pesmi.

Naporno, a bogato gostovanje je za nami. Spoznali smo marsikaj zanimivega. In navezali nekaj novih znanstev. In se srečno vrnili domov.«

45 **Sedbergh**, angleško mesto, dvojček mesta Zreč. V okviru projekta angleške televizije BBC *The town that wants a twin* je ekipa Zreč, v kateri so bili tudi člani KUD Vladko Mohorič, med štirimi državami leta 2004 najbolje prepričala prebivalce mesta Sedbergh in mesti sta postali dvojčka. Odtlej mesti zelo uspešno sodelujeta na mnogih področjih, še posebej na kulturnem in turističnem.

V zreški ekipi, ki je leta 2004 osvojila srca prebivalcev angleškega mesta Sedbergh, da so si leta 2004 za mesto dvojček izbrali Zreče, je bil tudi zborovodja Samo Ivačič, ki se je ob tem spoprijateljil z njihovim dirigentom godbe Alanom Lewisom.

SLOVENE CHOIR VISIT

holiday weekend with the Zreče choir

Slovenia is famed for it's singing - and the Vladko Mohoric Choir from our twin town Zreče produces some of the country's most accomplished music. Led by Samo Ivacic (as seen on "The Town that Wants a Twin") these 30 fabulous singers will delight and uplift you. The choir was formed in 1933 by Samo's grandfather, and sing both traditional and contemporary arrangements of Slovene and English songs.

Saturday August 27 1.30pm: *Singing* Walk via woods & waterfalls with choir. Sedbergh

Letak, s katerim so naši gostitelji v Sedberghu najavljali obisk našega pevskega zbora in vabili domačine, da se nam pridružijo na pevskem pohodu po okolici mesta.

MePZ KUD Vladko Mohorič na gostovanju v Sedberghu, fotografija pred cerkvijo v mestu Durham, kjer so 28. 8. 2005 imeli enega svojih koncertov.

Ker je zborovodja Samo Ivačič ob koncu pretekle sezone zaradi obsežnih službenih dolžnosti najavil svoj odhod iz zbora, je bila z zborom na gostovanju v Sedberghu, tokrat še kot pevka, kandidatka za novo zborovodjo, Alja Peršak iz Šentjurja pri Celju. V začetku sezone 2005/2006 je res začela, a se s pevci ni ujela. Tako je na nitki visela decembrska udeležba zbora na regijski tematski reviji *Od Celja do Koroške*, kamor so bili povabljeni po uspeli zadnji območni reviji.

Samo Ivačič je držal obljubo in ponovno priskočil na pomoč. Izbral je skladbe, utemeljil temo z naslovom *Prekmurska ljudska pesem in mladi slovenski skladatelji* in zbor pripravil za nastop, ki je bil 3. 12. 2005 v Laškem. Nastopili so s skladbami treh mladih slovenskih skladateljev:

1. prir. Ambrož Čopi: *San se šetao* (ljudska iz Gor. Bistrice)
2. Nana Forte: *Rožmarin* (ljudska iz Prekmurja)
3. Mojca Prus: *Šürka je Tisa* (ljudska iz Gor. Petrovca)

V obrazložitvi teme so med drugim zapisali: »*MePZ KUD Vladko Mohorič Zreče, ki sicer nadaljuje več kot 70-letno tradicijo organiziranega zborovskega petja v Zrečah, je v sedanji sestavi mlad po obdobju skupnega prepevanja (zaključil je šesto sezono) in mlad po letih pevcev, saj v njem prevladujejo dijaki, študentje in njihovi vrstniki. Ko pomislimo, da so note izbranih skladb, posejane po notnem črtovju, stvaritev naših vrstnikov, se nam je ideja izbrati mlade slovenske skladatelje Ambroža Čopija, Nano Forte in Mojco Prus, v povezavi z ljubeznijo, zdela preprosto čudovita*.«

Katoliško kulturno društvo Zreče

Vrnimo se za hip za dve leti nazaj, v leto 2003. Zaradi nemožnosti sofinanciranja dejavnosti iz javnih sredstev in v želji po boljši koordinaciji kulturnih aktivnosti, ki se odvijajo v okviru župnije, je bilo v začetku leta 2003 ustanovljeno novo kulturno društvo (datum vpisa v register 3. 4. 2003), ki si je nadelo ime Katoliško kulturno društvo Zreče. Po skoraj 70 letih smo tako v Zrečah ponovno dobili društvo z imenom, podobnim tistim iz predvojnega obdobja.

Cerkveni pevski zbor pri župnišču na egidijevo leta 1975

Sedijo (od leve proti desni): Justina Skaza, Jožica Gorenak, Marija Mohorič, Cvetka Jerovšek in Alojzija Očko.
Druga vrsta: Štefan Vahter, Micika Verčnik, Jožica Hrovat, Terezija Ravnjak, Štefka Zazijal, Marica Mešič, Emica Falnoga in Nada Mrzdovnik.
Tretja vrsta: Feliks Gorenak, kaplan Franci Strašek, Ivan Kovač, Slavko Kejžar, Ivan Radajc, Adi Korošec, Tone Podgrajšek in župnik Maksimilijan Ledinek.
Zadaj: Pavel Korošec in Karel Orož.

Občasni cerkveni mladinski pevski zbor na božično-novoletnem koncertu leta 2009

Ob ustanavljanju so nekateri v kraju imeli pomisleke, zakaj drobiti sile, a je tudi vodstvo osrednjega društva, DPD Svoboda Zreče, pobudo podprlo in obe društvi še danes tvorno sodelujeta. Izkazalo se je, da je bila bojazen povsem odveč.

Osrednji del novega društva sta predstavljala Mešani pevski zbor sv. Egidij, ki ga je vodil Miroslav Jager, predsednica pa je bila Jožica Gorenak, in otroški zbor Tilen pod vodstvom Aljaža Jelenka in kasneje Robija Koprivnika. Društvo je v naslednjih letih širilo svojo dejavnost, tako da danes, poleg mešanega pevskega zbora, občasno delujeta še otroški in mladinski zbor, priložnostno sestavljene vokalne skupine ter skupina, ki si je nadela ime *Pričevalci*, otroška gledališka skupina, mladi instrumentalisti ter organistka Marlena Turk in solistka Metka Potnik, pridružile pa so se mu tudi Pevke z Brinjeve gore. Na božično-novoletnem koncertu decembra 2012 pa se je predstavila še ženska vokalna skupina Pečat.

Prva predsednica društva je bila Marija Kovačič, ki društvo vodi še danes.

Med pomembnejšimi projekti, ki jih izvaja društvo oz. njegove skupine, velja izpostaviti:

Božično-novoletne koncerte (skupaj s KUD Vladko Mohorič)
Pri nas doma se vedno pelo je – družinsko petje na Brinjevi gori
Miklavževanje za otroke in odrasle
Dobrodelne koncerte *Dobrota opogumlja* (skupaj z župnijsko Karitas)

Desno:
Pevke z Brinjeve gore na prireditvi *Zreče pojo 2004:*
Andreja Lipuš, Jožica Podgrajšek, Milena Sadek,
Karolina Krajnc in Mateja Ravničan

MePZ sv. Egidij na božično-novoletnem koncertu 26. decembra 2012
Prva vrsta (od leve proti desni): Metka Potnik, Veronika Kračun, Jožica Gorenak,
Marija Kovačič, Nada Kejžar, Nada Mrzdovnik in Nada Korošec. Druga vrsta: Jožica Vratuša,
Benjamina Trtnik, Terezija Črešnar, Irena Vidmar in Fanika Kovačec. Tretja vrsta: Ivan Črešnar,
Anton Črešnar, Mirko Kovše, Stanko Vratuša, Dejan Kavc in Jože Jelenko.
Zadaj: Joži Sadek, Tonči Črešnar, Janez Črešnar in Darko Orož

Ženska vokalna skupina Pečat
(od leve proti desni):
Veronika Kračun, Tamara Golenač,
Kristina Kračun, Tanja Koprivnik
(božično-novoletni koncert, 26. 12. 2012)

Obdobje 2006–2012

Društvo po letu 2005

Z decembrskim nastopom MePZ KUD Vladko Mohorič na tematskem koncertu v Laškem je bil rešen prvi del sezone 2005/2006, vodstvo zbora in društva pa je pospešeno iskalo novega zborovodjo. Medtem je zbor ponovno vodila Darinka Ivačič in z njim 26. decembra nastopila na božično-novoletnem koncertu v Zrečah in 27. decembra na Rogli.

Pogovori so potekali z več znanimi zborovodji, a sredi sezone nikakor ni bilo možno uskladiti medsebojnih pričakovanj. Končno so našli kandidatko, ki je bila prosta in pripravljena takoj poprijeti za delo. To je bila Hana Mačkovšek Šloser[46], takrat absolventka glasbene pedagogike na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Z vajami je pričela februarja 2006 in z obnovljenim programom zbora nastopila že na območni reviji 21. maja v Slovenskih Konjicah ter zatem maja še na koncertu *Zreče pojo*.

Obetajoča nova zborovodkinja je pospešila tudi odločitev Darinke Ivačič, da se konec leta 2006 upokoji in s tem posredno omogoči novi zborovodkinji tudi zaposlitev v OŠ Zreče. Prepričana je bila, da je s tem dobila tudi dobro naslednico za vodenje »njenih« šolskih zborov[47].

V tem obdobju je prišlo tudi do nekaj sprememb v organizacijskem vodenju zbora. Predsednica Jožica Orož je predsedovanje predala za kratek čas Vesni Šergan, nasledila jo je Danijela Dujmovič, za njo pa junija 2006 Beno Šonc.

Zbor je v tem obdobju zapustilo precej dobrih pevcev, ki so v zboru prepevali od vsega začetka, a se niso najbolje ujeli z novim vodstvom, okrepil

46 **Hana Mačkovšek Šloser**, rojena leta 1982 v Celju, ob prihodu v Zreče absolventka glasbene pedagogike, se je januarja 2007 zaposlila v OŠ Zreče in tam vodila tudi dva pevska zbora. Za več podatkov glej zapis v poglavju o vseh zborovodjih KUD Vladko Mohorič.

47 **Darinka Ivačič** se je upokojila konec leta 2006. Zreški zbori so se od nje poslovili na prireditvi z naslovom *A pesem ostane* 17. decembra 2006. Z novim letom je poučevanje glasbe in s tem tudi dveh šolskih zborov v zreški OŠ prevzela Hana Mačkovšek Šloser.

Na prireditvi z naslovom *A pesem ostane* je Darinka Ivačič še zadnjič dirigirala združenim zreškim otroškim in odraslim zborom društva (17. december 2006).

pa se je z novimi srednješolci in celo nekaj osnovnošolci. Tako spremenjena sestava seveda ni več mogla izvajati programa preteklega obdobja, vso energijo pa so vložili v pripravo multikulturnega zborovskega projekta *Hambani kahle (Pesmi sveta)*, ki vključuje tudi sodelovanje glasbenikov na tradicionalnih inštrumentih. Ob sodelovanju številnih gostujočih glasbenikov so ga 20. januarja 2007 tudi zelo uspešno izvedli na koncertu v nabito polni dvorani zreškega kulturnega doma.

Veseli, ker jim je projekt uspel.

V Zrečah peli od Afrike do Amerike

Časopisni odziv na koncert *Hambani kahle*

Neposredno po koncertu je zborovodkinja društvo nepričakovano obvestila, da ga zapušča. Predsednik in drugi člani vodstva društva so si sicer v naslednjih dneh na vse načine prizadevali zborovodkinjo zadržati, a niso bili uspešni.

Zbor je do konca sezone nastopil še na svečanosti ob kulturnem prazniku in skupaj z MPZ OŠ Zreče še na prireditvi *Zreče pojo*. Razdvojenost se je prenesla tudi na mlade pevce, ki so o razlogih za zborovodkin odhod prejemali različne nasprotujoče si informacije. Večina se jih je na pobudo takratnega predsednika zbora odločila, da se pridruži v tistem obdobju močno okrnjenemu MePZ Strune v Slovenskih Konjicah[48]. Tja se je »preselila« tudi Hana Mačkovšek Šloser, ki je maja 2007 prekinila tudi delovno razmerje v OŠ Zreče in s tem vodenje mladinskega zbora, po nekaj tednih vaj pa je zapustila tudi Strune.

Pevci »na začasnem delu« v Konjicah

Vodenje z našimi pevci okrepljenega MePZ Strune Slovenske Konjice je po nepričakovanem odhodu zborovodkinje prevzel član zbora, Zrečan Samo Jezovšek[49], ki si je zborovske izkušnje več let nabiral v zreških šolskih in društvenih zborih. V zreškem društvu smo bili pred dilemo, ali zborovodjo in zreške pevce povabiti nazaj v Zreče in s tem razbiti zbor, ki se je pravkar konsolidiral in začel novo pot, ali pa z nekdanjimi in novimi pevci, ki niso odšli k Strunam, oblikovati nov zbor. Odločili smo se za tretjo možnost in Strune le povabili, da s svojimi nastopi obogatijo tudi kulturno dogajanje v Zrečah.

Sodelovanje in vrnitev domov

Strune so se takoj odzvale in v naslednjih letih je postajalo sodelovanje vse tesnejše. Zbor je nastopal na vseh pomembnejših prireditvah našega društva, posebej pa se je sodelovanje okrepilo leta 2008 v okviru projekta

48 **Mešani pevski zbor Strune** je bil ustanovljen v nekdanji skupni občini Slovenske Konjice 11. 10. 1990, uradno pa vpisan v register društev kot samostojno društvo šele 18. 3. 1997. V njem so ob Konjičanih vedno prepevali tudi mladi Zrečani in pevci iz drugih krajev. Najdlje ga je vodila ustanoviteljica in zborovodkinja Breda Slapnik, nekaj časa pa tudi Petra Brdnik in Olga Kuzmič.

49 **Samo Jezovšek**, rojen 22. 4. 1989, ob začetku vodenja MePZ Strune dijak Srednje glasbene in baletne šole v Mariboru. Več informacij o njem v poglavju o naših zborovodjih.

MePZ Strune in instrumentalisti iz GŠ Slovenske Konjice ob izvedbi kantate Igorja Štuheca na besedilo in napev Jurija Vodovnika *Z oplotniškega mista* na zaključni prireditvi *Vodovnikovega leta* 26. novembra 2008 v Zrečah. Pred tem so z enakim programom sodelovali že na koncertu 20. novembra v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani.

Vodovnikovo leto[50]. Zbor je takrat prevzel izvedbo skladbe Igorja Štuheca *Z oplotniškega mista*, kantate na besedilo in napev Jurija Vodovnika. Ob odpovedi prvotno načrtovanega zbora so morali zahtevno delo osvojiti v slabem mesecu, zato smo k sodelovanju pritegnili nekaj pevk in pevcev iz drugih vokalnih skupin in nekdanjih pevcev. Instrumentalni del izvedbe kantate pa so prispevali instrumentalisti Bojana Matavž (harmonika), Janez Zavec (klarinet) in Avgust Skaza (bariton horn) iz GŠ Slovenske Konjice.

Povezanost je dosegla naslednjo stopničko v sezoni 2009/2010, ko se je zbor fizično preselil v Zreče, kjer mu je društvo omogočilo vaje v pevski sobi v zreškem kulturnem domu. Vse pogostejše pa so postajale tudi pobude članov zbora, ki se je v tem obdobju ponovno močno okrepil z Zrečani, da se zbor tudi formalno preseli ali vrne v Zreče.

50 ***Vodovnikovo leto*** je bil sklop prireditev ob 150-letnici smrti pohorskega »ljudskega« pesnika, pevca in igralca Jurija Vodovnika (1791–1858), ko smo v Občini Zreče leto 2008 razglasili za *Vodovnikovo leto*. Več podatkov o tem projektu v posebnem prispevku.

Vodstvo KUD Vladko Mohorič je poizkušalo vzpostaviti »uradni« medobčinski zbor, a to ni bilo mogoče: zreška občina v prvih letih ni želela sofinancirati zbora, ki je imel formalni sedež v Slovenskih Konjicah, Konjičane pa je motilo delovanje zbora v Zrečah in sredi leta 2011 so enostavno prenehali izpolnjevati pogodbene obveznosti do zbora, čeprav je zbor izpolnjeval obveznosti. Pevci so se zato na izrednem občnem zboru sredi leta 2011 soglasno odločili, da zbor postane sekcija KUD Vladko Mohorič.[51] Vodenje je zbor prepustil dotedanjemu odboru pod vodstvom Laure Slivečka, na svojem prvem občnem zboru v okviru društva, 7. oktobra 2011, pa so izvolili nov odbor s predsednico Veroniko Podgrajšek.

Leto 2011 je bilo za zbor pomembno tudi po obsegu in kakovosti dejavnosti. Skupno so imeli kar 14 nastopov. Posebej uspešni so bili s projektom z naslovom *Can you feel the love tonight*, v okviru katerega so s priložnostno organiziranim orkestrom in pevskimi gosti izvedli dva koncerta popularnih melodij v zborovski preobleki. Prvi, 29. februarja v Slovenskih Konjicah, je bil posvečen 20-letnici MePZ Strune, drugi, 19. marca v Zrečah, pa tudi nadaljevanju zborovske tradicije v Zrečah. Del programa so ponovili še na koncertih v Slovenski filharmoniji v Ljubljani in na Rogli v okviru projekta *Glasba z Rogle*. Na območni reviji odraslih pevskih zborov pa so potrdili »zreško tradicijo« in ponovno dobili zeleno luč za medobmočno srečanje. Ob zaključku leta so kot gostje Društva godbenikov Zreče za njihov božično-novoletni koncert pripravili obširen program, katerega del so izvedli skupaj z godbo in nekaterimi solisti.

51 S tem dejanjem so se naši pevci po štirih letih tudi formalno »vrnili« v Zreče, tokrat okrepljeni s pevci nekdanjih Strun, ter tu nadaljujejo tradicijo organiziranega zborovskega petja v društvu in tradicijo konjiških Strun.

Letak ob koncertu MePZ Strune *Can you feel the love tonight*

... in nastop zbora na tem koncertu v Zrečah februarja 2011

Pestro v jubilejnem letu

V jubilejnem letu 2012 se je tako KUD Vladko Mohorič ponašal z vsemi delujočimi sekcijami, med člani zborov in drugih skupin pa prevladujejo mladi[52]. Ob izvajanju rednega letnega programa so se vse skupine pripravljale tudi za izvedbo prireditev, posvečenih jubileju, ki smo ga do konca leta obeležili v treh sklopih.

Začeli smo 25. novembra s koncertom ***Pesem nas druži*** in z nastopom zreških odraslih pevskih zborov ter Ljudskih pevcev iz Zreč in Pevk z Brinjeve gore. Zaradi nastopa na regijskem srečanju ljudskih pevcev so manjkale samo Pevke z Dobrave.

Vsak zbor se je predstavil z zanj značilno tematiko: MePZ sv. Egidij z nabožnimi skladbami, gasilci so zaključili z *Gasilsko*, MePZ Jurij Vodovnik s kolažem svojih najpopularnejših skladb in MePZ Strune pretežno z izsekom programa slovenskih popevk v zborovski preobleki.

Voditelja, Klementina Mirnik in Danijel Oplotnik, sta v rdeči niti koncerta izpostavila nekaj najpomembnejših mejnikov zborovskega kulturnega dogajanja v Zrečah. Pevce in poslušalce sta nagovorila župan mag. Boris Podvršnik in domači župnik Peter Leskovar, ki je trem članom KKD, Jožici Gorenak, Marleni Turk in Miroslavu Jagru, izročil posebna priznanja nadškofije Maribor. Pevci z najdaljšim stažem (nad 30 let) so prejeli častne Gallusove značke JSKD, koncert pa so zaključili združeni zbori z dvema domovinskima skladbama. Koncert smo organizirali v sodelovanju s KUD Jurij Vodovnik Zreče in KKD Zreče.

Nadaljevali smo 8. decembra v Športni dvorani Zreče s koncertom ***Zlati prah imaš v očeh***, na katerem so nekaj najlepših slovenskih zabavnih melodij v preobleki za zbor in orkester izvedli: MePZ Strune z orkestrom Big Band Vox iz Velenja, skupina Black Coffee ter vse bolj priljubljena slovenska pevka Eva Černe in domačin, baritonist Samo Ivačič. Program je domiselno povezovala Urška Klajn, s plesno točko pa polepšala še plesalka Anja Hebar. Koncert, ki mu je prisluhnilo nekaj sto poslušalcev, smo posvetili tudi 50-letnici slovenske popevke.

52 Predstavitev vseh v letu 2012 delujočih sekcij društva je povzeta v posebnem poglavju z naslovom *KUD Vladko Mohorič ob 80-letnici*.

Člani MePZ Strune ob koncu leta 2012 v okviru priprav na koncert *Zlati prah imaš v očeh*. Zborovodja: Samo Jezovšek. Prva vrsta (od leve): Marjeta Špile, Maja Boček, Alenka Flis, Laura B. Slivečka, Valentina Podgrajšek in Veronika Podgrajšek. Druga vrsta: Monika Gričnik, Janja Verčnik, Maja Burja, Anja Strmšek, Anja Pavlič, Sabina Ravničan, Ana Ravnak in Lidija Vidmar. Tretja vrsta: Matej Črešnar, Gregor Skaza, Boštjan Vidmar, Matjaž Skaza, Toni Valenčak, Sebastjan Habitsch, Santin Sodin, Janez Skaza, Boštjan Hren in Andraž Tehovnik. Manjkajo: Tadej Drobne, Veronika Podgrajšek (2) in Polonca Flis.

Strune, Big Band VOX in Alenka Flis na koncertu *Zlati prah imaš v očeh*.
Dirigent: Samo Jezovšek

Zadnja jubilejna prireditev v letu 2012 je bila 16. decembra, poimenovali pa smo jo ***Igramo, pojemo in plešemo***. Sestavljena je bila iz dveh sklopov: prvi je bil posvečen 15-letnici delovanja društvene folklorne skupine, drugi pa izidu nove plošče našega ansambla Fantje izpod Rogle.

Po uvodnem nastopu otroške FS Pastirčki iz zreškega vrtca so se druga za drugo predstavile še vse tri skupine KUD Vladko Mohorič: najmlajša si je za temo izbrala *Tepežni dan*, srednja se je predstavila s spletom *Stara baba gobe žanje*, odrasla pa z izsekom iz svojega *Pohorskega plesa*. Skupine sta vodili Marjanca Šloser in Katja Gilčvert.

V drugem delu koncerta so Fantje izpod Rogle predstavili nekaj novih skladb za svojo novo ploščo, z naslovom *Koscem za spomin,* in dodali še nekaj svojih drugih uspešnic, večer pa so popestrili še Veseli Pruhovčani iz Galicije z dvema humoristoma.

Zaključna prireditev ob jubileju pa bo ob izidu tega zbornika, ki smo mu dali naslov ***Zreška kulturna dogajanja***.

***

V tem delu zbornika smo poglavitno pozornost posvetili razvoju osrednjega zreškega kulturnega društva, ki se je v teh osemdesetih letih preimenovalo iz Katoliškega prosvetnega društva Zreče, preko DPD Svoboda Zreče do današnjega KUD Vladko Mohorič Zreče. Pri tem smo za rdečo nit izbrali odraslo zborovsko petje. Druga področja so omenjena predvsem kot ilustracija širšega dogajanja v posameznem obdobju in na širšem kulturnem področju. O pomembnejših drugih področjih in dogodkih podrobneje govorijo prispevki v naslednjih poglavjih.

Na prireditvi 16. decembra 2012 so enajstim članom folklorne skupine podelili Maroltove značke, program pa zaključili z razigrano folklorniško himno v izvedbi ansambla in vseh folkloristov.

Prejemniki častnih Gallusovih značk JSKD za več kot 30-letno zborovsko petje (25. november 2012). Prva vrsta (od leve): Alojz Ravničan, Jožica Gorenak, Olga Kangler, Jože Preložnik, Nada Mrzdovnik, Slavica Videčnik, Ljudmila Adam, Nada Kejžar, Boris Podvršnik in Slavko Burja. Druga vrsta: Ivan Umnik, Anton Jeseničnik, Franc Sagadin, Anton Hren, Karli Orož in Branko Dragan. Manjkata: Rudolf Petan in Ivan Bornšek.

III. del

SKUPINE NA DRUGIH PODROČJIH KULTURNEGA DELOVANJA

Folklorna dejavnost

Kar danes uvrščamo v folklorno dejavnost, je bilo še pred stoletjem način življenja. Ljudje so živeli v sožitju z naravo, običaji, prazniki, pesmijo in plesom. Danes temu ni več tako. Vse več je dela in vse manj časa, da bi si s pesmijo in plesom zapolnili dušo, zato se je začela razvijati folklorna dejavnost, ki združuje ravno ti dve dejavnosti.

Čeprav na nekaterih starih fotografijah, ki smo jih našli pri zbiranju gradiva za ta zbornik, vidimo bogato oblačilno dediščino naših krajev, nismo uspeli najti zapisov o organiziranih folklornih skupinah na Zreškem pred 2. svetovno vojno in v prvih letih po njej. In čeprav so zanesljivo že takrat prepevali tudi ljudski pevci, to verjetno niso bile posebej organizirane skupine.

Med folklorno dejavnost po definiciji sodijo tudi ljudski pevci, ki jih v tem poglavju ne obravnavamo. Prav tako je društvo organiziralo tudi prikaze različnih običajev, med katerimi je bil še posebej odmeven prikaz pohorske »ohceti«. Če pa se omejimo na folklorno dejavnost v ožjem smislu, začetke te dejavnosti v okviru DPD Svoboda predstavljata folklorni skupini, ki sta nekaj časa delovali v kulturnih društvih v osnovni in kovinarski šoli Zreče. Obe šolski društvi sta bili takrat kot kolektivna člana povezani v DPD Svoboda Zreče. Mentor mladinskega kulturnega društva v kovinarski šoli Janez Jazbec je 17. aprila 1986 v poročilu, ki ga je podal na občnem zboru Svobode, med drugim zapisal:

»Folklorna skupina je bila ustanovljena pred tremi leti. Od začetka, ko si je sposojala obleke in se naučila prvih korakov, pa do danes je doživela velik razvoj. Opravila je okoli trideset uspešnih nastopov na raznih prireditvah v KS in širše … Skupina ima sedaj svoje obleke, problemi pa so s harmonikarjem.«

Mentorica FS v kovinarski šoli je bila Sonja Arbeiter, strokovno pomoč pa so nudili Franci Komljanec in drugi odrasli folkloristi iz naših krajev. Folklorno skupino v OŠ Zreče je vodila učiteljica Frančiška (Nančka) Ravnjak, ki je igrala tudi harmoniko.

Folklorna skupina OŠ BV Zreče z učiteljico Frančiško (Nančko) Ravnjak v šolskem letu 1979/80

V posameznih obdobjih je folklorna dejavnost zaživela tudi v zreškem vrtcu. V novejšem času pa velja posebej omeniti FS Jurij Vodovnik Skomarje, ustanovljeno v okviru nekdanjega skomarskega mladinskega kluba, ki je z leti prerasla v osrednjo dejavnost današnjega kulturnega društva KUD Jurij Vodovnik Skomarje.

Folklorna skupina Pastirčki iz zreškega otroškega vrtca ob svojem prvem javnem nastopu ob otvoritvi obnovljenega vodnjaka pri nekdanji zreški železniški postaji 17. aprila 2011

Folklorna dejavnost, iz katere izhaja današnja Folklorna skupina KUD Vladko Mohorič Zreče kot samostojna sekcija društva, se je k nam »preselila« iz Slovenskih Konjic, kjer je prenehala delovati nekoč izredno aktivna FS LIP. DPD Svoboda Zreče je na predlog nekaterih nekdanjih članov skupine izkoristilo priložnost in konec leta 1995 od razpadlega konjiškega društva za 300.000 takratnih dinarjev odkupilo skoraj vso njihovo opremo in več kompletov folklornih noš, v zreškem vrtcu pa je pridobilo kletni prostor za vaje in opremo. Materialni pogoji za začetek delovanja so bili tako podani.

Med najaktivnejšimi pobudniki za ustanovitev skupine je bila Silva Škerget. Mladinska skupina je začela delovati novembra 1996, aprila naslednje leto pa še odrasla skupina. Na ustanovnem sestanku folklorne sekcije, ki je bil 24. 11. 1996, so sodelovali: Silva Škerget, Petra Šešerko, Maja Pavlič, Mirko Kovše, Marija Čuk, Karmen in Franci Komljanec, Esmir Knez in Zdravko Ivačič.

Prve plesne korake (od 1996 do julija 1998) so osvojili pod strokovnim vodstvom Francija Komljanca, »duše« nekdanje Lipove FS, za osem let ga je nasledil Rastko Samec iz Maribora in za njim Rosanda Žagar iz Hrastnika (2006 in 2007). Za kratko obdobje je poizkušala tudi Tanja Majcen (2007–2008), danes pa je strokovno vodstvo obeh otroških in odrasle skupine v rokah Marjance Šloser.

Ob plesih, ki jih plešejo v posameznih slovenskih pokrajinah, so si folkloristi že ob ustanovitvi v svoj program zapisali kot prednostno nalogo ohranjanje folklornih plesov in običajev iz naših krajev, predvsem s področja Pohorja. V ta program sodi tudi prikaz kmečkih običajev, ki jih obujajo v sklopu prireditev s skupnim naslovom *Od košnje do trgatve na obronkih Pohorja – prazniki ob kmečkih opravilih* (košnja, žetev, mlačev, kožuhanje, trgatev), posebej ponosni pa so na svoj *Pohorski ples*, izveden na način, kot so ga nekoč plesali ravno na našem delu Pohorja.

Nekaj zapisov iz kronike skupine za prvih pet let

- *Na novo smo postavili na oder pohorski ples z naslovom »Klobuk na glavo djati, se mor'mo nasmejati«. Koreografijo za ta ples je pripravil Branko Fucks.*
- *Prvi harmonikar skupine je bil Simon Ljubič, nato so se zvrstili: Borut Pačnik, Mitja Gobec, Jože Sadek in David Kovše.*

- *Prvi nastop je bil 14. 6. 1997 na Rogli na strokovnem srečanju zdravnikov in socialnih delavcev Slovenije.*
- *V letu 1999 smo pričeli s prikazi in ohranjanji starih običajev pod skupnim imenom »Od košnje do trgatve na obronkih Pohorja«. Prvo leto (25. 6. 1999) smo prikazali le običaje ob košnji pri Emici Založnik, kožuhanje pa v zreški večnamenski dvorani (2. 10. 1999). Naslednje leto smo dodali še prikaz žetve (pri Nadi in Martinu Mrzdovniku), mlačve (na TK Ančka) in trgatve (pri Alojzu Iršiču).*
- *14. 2. 1999 – nastop na Rečkem pučkem festivalu na Reki.*
- *V letu 2000 smo nastopili na prireditvi ob 10-letnici ansambla Fantje izpod Rogle, na folklornem srečanju na Otočcu in na Ptujskem karnevalu, 2. junija smo gostovali v Hlohovcu na Slovaškem, 16. septembra pa ličkali koruzo na turistični kmetiji »Ančka«. Leto smo zaključili z miklavževanjem v Eggersdorfu v Avstriji.*
- *Leto 2001 smo začeli z nastopom na jubilejnem koncertu Zreških 6, nadaljevali aprila na mednarodni reviji FS v Markovcih, julija želi pri Ivanu Verčniku, gostovali pri rojakih v Nemčiji in organizirali mlačev pri Zimrajhu (sodelovale so ekipe Oplotnice, Velenja in Zreč).*
- *Leta 1998 smo prvič gostili folklorno skupino »Šulekovo« iz Slovaške, iz mesta Hlohovec – od takrat si obiske izmenjujemo vsako drugo leto, enkrat oni obiščejo nas, drugo leto mi obiščemo njih.*

Prvo obletnico delovanja skupine so folkloristi obeležili 29. novembra 1997 s prireditvijo *Večer narodnih pesmi in plesov*, na katerem so kot gostje sodelovali še Konavski štrajharji, Pevke z Brinjeve gore in citrarka Ivica Pučnik, napovedana folklorna in tamburaška skupina iz hrvaškega Zagorja pa je zadnji hip odpovedala prihod.

Za delovanje skupine pomeni pomembno prelomnico tudi leto 2000, ko je bilo potrebno zaradi preureditve prostorov pod vrtcem v telovadnico izprazniti folklorno sobo. Društvo je našlo rešitev z izpraznitvijo skladišča kulis pod odrom kulturnega doma (ob pevski sobi). S prostovoljnim delom so zazidali odprtino proti odru, obzidali prezračevalni jašek, po katerem se je prenašal hrup med sobo in dvorano ter s tem pridobili še manjše skladišče in prostore prebelili. Nastala je »Folklorna soba«.

Ob peti obletnici delovanja je na jubilejni prireditvi 9 članov skupine

prejelo bronaste Maroltove značke (JSKD jih podeljuje za 5 let delovanja na področju folklore). Prejeli so jih: Anica Doberšek, Enis Mušovič, Ivan Podgrajšek, Joži Sovič, Marjanca Šloser, Nadija Mušovič, Nataša Mlinar, Rudi Grager in Silva Škerget. Iz programskega lista prireditve z naslovom »Večer narodnih pesmi in plesov«, ki je bila v zreškem kulturnem domu 29. aprila 2001, pa lahko razberemo, da so v programu sodelovali: Irena Glušič s citrami ob klavirski spremljavi Valentine Tehovnik, Folklorni krožek vrtca Zreče, Gorazd Koprivnik s harmoniko, Ljudski pevci iz Vuzenice, Tamburaši Kavkler – KUD Janko Živko Poljčane in Folklorna skupina KUD Vladko Mohorič Zreče.

Po peti obletnici so v naslednjih letih izvedli še veliko nastopov in nekaj odmevnih prireditev. V *Novicah* smo tako julija 2001 lahko med drugim prebrali: *»Minulo nedeljo je bilo v Zrečah prvo srečanje okoliških folklornih skupin. Organizirala ga je domača Folklorna skupina Kulturno umetniškega društva Vladko Mohorič. Predstavile so se skupine iz Keblja, Zgornje Ložnice, Skomarja in Zreč, kot gost pa se je predstavila tudi skupina Šulekovo iz mesta Hlohovec na Slovaškem, ki je prišla na povabilo zreške FS, s katero uspešno sodelujejo že štiri leta.«*

Sicer pa smo v kroniki tega obdobja našli še naslednje zanimive zapise:

- *29. 9. 2001 – trgatev na turistični kmetiji Ančka*
- *Jeseni 2001 smo se po zmagi na kmečkih igrah v Jurovskem Dolu vključili v projekt Zlata zrna za novo tisočletje in 27. 10. 2001 v parku pri Termah Zreče posejali žito na njivici v obliki zreškega grba*[1].
- *13. julija 2002 smo na veliki turistični prireditvi, obogateni s povorko s prikazi starih običajev, s kmečkimi igrami in nastopi ansamblov (Zreška pomlad, 7. raj, Fantje izpod Rogle in Konovski štrajharji), poželi naše žito, nato pa jeseni na Radgonskem sejmu projekt svečano predali TD Cankova.*

1 *Zlata zrna za novo tisočletje* je vseslovenski projekt, v katerem sodeluje tudi KUD Vladko Mohorič Zreče. Zaživel je ob izteku prejšnjega tisočletja v Babincih. Jeseni 1999 so posejali 2000 pšeničnih zrn, poimenovanih zlata zrna za novo tisočletje. Poleti leta 2000 so dozorelo žito poželi in iz najlepšega klasa izluščena zrna jeseni predali naslednjemu organizatorju, ki je prejetim zrnom dodal 2000 svojih zrn in jih posejal za žetev 2001. Tako se setev in žetev vsako leto selita v drug kraj. Med sodelujočimi skupinami so se v teh trinajstih letih tudi ob drugih prireditvah spletle trajne vezi.

106 Na prireditvi ob peti obletnici skupine (29. 4. 2001)

Ekipa košnje na star način junija 2009

- *28. 9. 2002 – trgatev na turistični kmetiji Ančka*
- *18. 7. 2003 – po žetvi, ki smo se je letos udeležili v Canjkovi, smo se preteklo soboto popoldan v okviru Košnje na star način »spopadli« z Rezarjevim travnikom na pobočju med Kovaško cesto in Cesto na Roglo (za staro železniško postajo).*
- *18. 9. 2003 – nastop v okviru projekta Entente Florale*
- *7. 5. 2005 – nastop na medobmočni reviji FS za Celjsko in Koroško*
- *27. do 29. 8. 2005 – nekaj članov je bilo skupaj z našim mešanim pevskim zborom na gostovanju v Sedberghu v Veliki Britaniji.*

Folklorna dejavnost je bila vse od ustanovitve organizirana kot samostojna sekcija društva. Prvi predsednik je bil Mirko Kovše, za njim pa Marjanca Šloser.

Po odhodu Rastka Samca in Marjancinem začasnem prenehanju delovanja v skupini je dejavnost začela usihati. Skupino so zapuščali odrasli člani, podmladka ni bilo. Nekaj članov se je zato »preselilo« k odrasli FS Jurij Vodovnik, ki je predtem nastala v okviru Mladinskega kluba na Skomarju.

Vodstvo društva se je zato sredi leta 2006 odločilo za ukrepanje in v vodenje skupine delegiralo Marijo - Iko in Mihaela Juraka - Mika, članico skupine Tanjo Majcen, ki se je ob novi umetniški vodji Rosandi Žagar vključevala v delo s skupino, pa je napotilo na intenzivno izobraževanje za strokovno vodenje skupine.

Skupina se je pod novim vodstvom hitro okrepila in pomladila, obnovila že znan program in začela s pripravami na 10. obletnico. Februarja 2007 je ponovno nastopila na območni reviji FS, 16. junija pa na domačiji Stebernakovih (po domače Rančnikovih) na Padeškem Vrhu izvedla tudi *Košnjo na star način*. Za instrumentalni del so v tem času skrbeli kar trije harmonikarji: Matej Stebernak, Andrej Gričnik in Matej Hren, občasno pa je za harmoniko poprijel še kakšen drug član. V sekciji smo imeli celo harmonikarsko skupino, ki je lahko tudi samostojno nastopala.

Jeseni 2007 je Miko Jurak predal predsedovanje FS Milanu Stebernaku, tajnica in njegova »desna roka« je postala Lidija Očko, blagajnik je bil Marjan Iršič, za kostume je skrbela Marjetka Stebernak, strokovno vodenje pa je prevzela Tanja Majcen in skupino februarja 2008 popeljala na

Ženski del mlade »odrasle« folklorne skupine s funkcionarji in gosti ob družabnem srečanju na valentinovo 2009. Leži Marjan Iršič; prva vrsta: Sara Dečar, Martina Ravnjak, Mateja Stebernak, Mateja Ravnjak, Mihaela Stebernak; stojijo: Metka Rankl, Marjetka Stebernak, Milan Stebernak, Tanja Majcen, Dušanka Krančan, Ika Jurak, Natalija Klajnšek (iz Radeč), Darinka Ivačič in Štefka Stebernak.

Ob košnji na star način (9. junij 2012). Z vodjo skupine Marjanco Šloser so harmonikar Filip Bobik in plesalci: Tilen Malec, Nika Polegek, Sergej Arnežnik, Staš Rotovnik, Neja Rošer, Vid Pogorevc, Nika Živa Obrul, Neja Hren, Dijana Kovše, Kiara Kalabič, Danaja Padežnik, Špela Novak, Anja Iršič, Živa Rubin, Elina Vetrih, Vita Vezjak, Urška Krajnc in Ajša Iršič.

območno revijo. Sestav takratne odrasle skupine najbolje ilustrira zapis strokovne spremljevalke revije, ki je v uvodu v oceno nastopa zapisala: *»Poudariti je potrebno najprej, da so plesalke in plesalci zelo mladi in bi prej sodili v rang otroških skupin, saj so vsi iz osnovne šole, višja stopnja.«*

Tako pomlajena in z novim vodstvom je skupina 20. aprila 2008 z majhno zamudo uspešno pripravila prireditev z naslovom *Le plesat me pelji*, posvečeno 10. obletnici delovanja. V gosteh so imeli FS Jurij Vodovnik s Skomarja, Ansambel Vrt in Fante izpod Rogle, prostovoljne prispevke obiskovalcev pa so podarili sokrajanu Antonu Zlodeju kot pomoč po požaru.

Kljub temu da je društvo v izobraževanje strokovne vodje vložilo znatna sredstva, je Tanja Majcen to dejavnost kmalu po jubilejnem koncertu opustila. Plesalci so ostali sami in nastop na območni reviji v Laškem februarja 2009 je v imenu strokovnega vodje »podpisala« Lidija Očko.

Vsem težavam navkljub je skupina tudi po 10. obletnici še vedno nastopala na različnih prireditvah, sodelovala na območnih revijah in v projektu *Zlata zrna za novo tisočletje* ter trikrat izvedla *Košnjo na star način*: v letih 2009 in 2010 v Loški gori, 2012 pa v Starih Zrečah pri trgovini KEA-TUŠ.

Za današnji ponovni razcvet dejavnosti je v veliki meri »odgovorna« Marjanca Šloser, ki je, ob podpori vrtca in pomoči Katje Gilčvert, v letu 2010 začela obujati to dejavnost v zreškem otroškem vrtcu. Skupinica *Pastirčki* je bila tako navdušena, da smo na željo staršev v šolskem letu 2011/2012, ko so mladi iz vrtca »presedlali« med prvošolčke, v društvu ponovno organizirali otroško folklorno skupino, ki danes vključuje tudi drugo- in tretješolce, harmonikar v skupini pa je osnovnošolec Filip Bobik.

Oživela je tudi mladinska skupina, ki počasi prerašča v odraslo. Obe skupini strokovno vodi Marjanca Šloser, ki se redno udeležuje različnih oblik strokovnega izpopolnjevanja, s Katjo pa v vrtcu skrbita tudi za podmladek.

Pri ličkanju koruze (kožuhanju) so še posebej uživali otroci, člani najmlajše društvene folklorne skupine (oktober 2012).

Mlajša otroška FS (1. triada OŠ) na prireditvi 16. 12. 2012 s spletom »*Tepežni dan*«. Harmonikar je Filip Bobik.

Starejša otroška FS (2. triada OŠ) na prireditvi 16. 12. 2012 s spletom »*Stara baba gobe žanje*«. Prva vrsta: Neža Gričnik, Neja Gričnik, Živa Rubin, Danaja Padežnik, Tinka Burja in Ema J. Stojanovič. Zadaj so: Ines Malec in Vili Črešnar ter harmonikar Matej Stebernak.

Za to obdobje smo iz kronike izbrali naslednje zapise nastopov:

- *FS vrtca nastopi na območni reviji otroških FS v Zrečah (23. 3. 2011) in ob odprtju obnovljenega vodnjaka pri železniški postaji in vodne učne poti (17. 4. 2011).*
- *23. 12. 2011 – otroška FS prvič javno nastopi v okviru KUD-a na svečanosti ob dnevu samostojnosti in 22. 3. 2012 na območni reviji otroških folklornih skupin s prikazom Ob bistrem potočku je mlin (v prijavnici je navedenih 23 članov) ter 29. marca še na prireditvi ob razglasitvi športnikov leta 2011.*
- *29. 6. 2012 – mladi folkloristi navdušijo udeležence* 7. balkanskega prvenstva v amaterski radiogoniometriji *(»lovu na lisice«) na Rogli, in 15. 7. 2012 še udeležence žetve 2000 zlatih zrn v vasici Telče na Dolenjskem.*
- *6. 10. 2012 so člani otroške FS in njihovi starši ob 25-letnici razglasitve Zreč za mesto na prireditvenem prostoru pri potomki stare trte z Lenta in zreški mestni uri v sklopu projekta Prazniki ob kmečkih opravilih organizirali ličkanje koruze (kožuhanje).*

V letu 2012 je po enoletnem predahu na območni reviji ponovno nastopila tudi odrasla FS, vsi skupaj pa so 15. julija že osmič uspešno izvedli tradicionalno *Košnjo na star način*. Zaradi velikega zanimanja otrok smo v novem šolskem letu 2012/2013 otroško skupino razdeliti v dve starostni skupini (prva in druga triada OŠ).

Petnajsto leto delovanja so folkloristi formalno zaključili 16. decembra 2012 s prireditvijo *Igramo, pojemo in plešemo*, na kateri so nastopile vse tri društvene folklorne skupine, skupina iz vrtca Zreče in Fantje izpod Rogle, v goste pa so povabili Vesele Pruhovčane iz Galicije. Na prireditvi je strokovna vodja skupine, Marjanca Šloser, prejela srebrno Maroltovo značko JSKD za več kot 10 let delovanja v skupini.

Ljudski pevci in godci

Ljudske in ponarodele pesmi

Slovenske ljudske pesmi so se razvijale iz preprostih ljudskih napevov, ki so se s časom nadgrajevali in spreminjali v mnogotere različice napevov. Pesmi so v največji meri prenašali potujoči pevci ter godci, pa tudi vojaki, študenti in rokodelci. Peli in igrali so jih ob raznih družabnih dogodkih, kot so ženitovanja, sedmine, veselice, sejmi, martinovanje, pustovanje, in ob zaključkih večjih kmečkih del; takrat so opevali žetev, košnjo, sečnjo, mlačev, oranje, trgatev, ličkanje ... Številne pesmi, ki so med ljudskimi pevci in godci doživljale mnoge priredbe, so pravzaprav napisali pesniki in skladatelji, a se je njihov izvor izgubil in so tako ponarodele.

Etnomuzikolog Igor Cvetko[2] je v knjigi *Jest sem Vodovnik Juri* o fantovskem petju na vasi med drugim zapisal:

»Za Slovence značilno fantovsko petje je bilo priljubljeno tudi na Pohorju. Vasovati in peti med fanti so smeli samo polnoletni. Le izjemoma se je kakšen dober pevec lahko pridružil fantovski družbi že kako leto prej in pel s fanti do ženitve. Potem pa samo še s starejšimi v moški družbi v gostilni ... Fantje so se po navadi zbrali ob sredah in sobotah, obšli vas ter se tu in tam ustavili pred kakšno hišo. Najraje tam, kjer so imeli še neoddana, mlada dekleta. Čeprav so znali `urezati´ marsikatero, so za take obhode zbirali predvsem ljubezenske.«

2 Mag. Igor Cvetko, etnomuzikolog, lutkar in ilustrator, je izreden poznavalec Jurija Vodovnika (izdal je več pisnih del o njem in njegovem delu ter na terenu posnel izvajalce njegovih pesmi), v okviru *Vodovnikovega leta* pa je na svojstven način prepletel besedila in napeve mnogih »originalnih« Vodovnikovih pesmi in nastala je kantata z naslovom *Pesmi iz koša*.

Ljudska pesem na Pohorju

V že omenjeni knjigi lahko preberemo tudi zanimivo ugotovitev, da se že na območju Pohorja kaže velika pestrost pesemskega izročila. Igor Cvetko navaja, da že površne analize pokažejo dva močna vpliva: koroškega na severu in severozahodu ter zahodnoštajerskega na vzhodu, ki se močno razlikujeta tako po izboru repertoarja kot tudi v načinu petja. Po njegovi oceni je južno pobočje Pohorja glede na izročilo najbolj avtohtono, najbolj zares pohorsko[3].

Kot smo zapisali že v osrednjem delu zbornika, je tudi v naših krajih družinsko petje, veselje ob zaključkih del in petje fantov na vasi potekalo že pred desetletji ali celo stoletji, vendar takrat tega najbrž niso opredeljevali kot »kulturno dejavnost«, ampak je bil to sestavni del življenja. Organizirano »ljudsko petje« v obliki prepoznavnih skupin, ki so si nadele tudi kakšno posebno ime, pogosto tudi v navezi z ljudskimi godci, zaznamo mnogo kasneje.

V letih od druge svetovne vojne do danes se je na širšem področju Zreč oblikovalo več bolj ali manj organiziranih skupin ljudskih pevcev, pa tudi prenekatera godčevska skupina. Osrednje kulturno društvo si je vedno prizadevalo pritegniti te skupine v svoje programe prireditev, kar še posebej velja za Ljudske pevce iz Stranic, Pevke z Brinjeve gore, Pevke z Dobrave in pevce iz Kunigunde ter godčevski trio Dečar. Več kot desetletje pa že teče tudi projekt *Eno pesem peti*, o katerem pišemo v posebnem prispevku.

Pogosto smo pevce povabili na gostovanje v bolj oddaljene kraje. Skupino ljudskih godcev in pevcev smo, na primer, julija 1985 popeljali na mednarodni folklorni festival v Pram v Avstrijo, kje so, kljub tujemu jeziku, navdušili z izvirnim nastopom in presenetili tamkajšnje organizatorje, ki so sicer pričakovali folklorno (plesno) skupino.

Ljudski pevci iz Zreč

V društvu delujoča skupina, ki prepeva pod imenom Ljudski pevci iz Zreč, ima korenine v mali skupinici, ki je nastala sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je Igor Cvetko ob pomoči predstavnikov društva

3 Igor Cvetko: *Jest sem Vodovnik Juri*, str. 23.

Nastop naših pevcev in godcev na folklornem festivalu v Pramu julija 1985. Sodelovali so: Janez, Majda, Darja, Avgust in Bernarda Dečar, Jože in Zdravko Črešnar ter Alojz Podgrajšek. Ekipo so spremljali Igor Cvetko, Martin Mrzdovnik, Edita Strmšek in Zdravko Ivačič ter voznik Tone Ravnjak.

Ljudski pevci iz Zreč z ustanoviteljico skupine, Emo Založnik, pred njeno hišo v Loški gori maja 2005 (od leve): Justika Hren, Pavel Zbičajnik, Ema Založnik, Karel Bobik, Jože Sadek, Alojz Hren in Miran Očko.

po Pohorju zbiral in snemal še ohranjene pesmi Jurija Vodovnika. Ema Založnik iz Loške gore je te začetke zapisala takole: *»Tukaj sta bila Elica in Ivan Pavlič iz Ljubnice in smo imeli knjigo Jurija Vodovnika pred seboj in smo eno pesem vadili. Prej sem že sama poizkušala, da sem ji dala melodijo. Potem smo jo pa zapeli. Igor se ni mogel začuditi, da smo mogli ji melodijo primerit. Potem smo se jo naučili. In ni bilo dolgo, ko smo že nastopali in prepevali po raznih krajih in srečanjih ljudskih pevcev in godcev ...«*

V taki skupini so prepevali štiri leta, potem pa so zaradi nesreče, ki je Elico priklenila na invalidski voziček, morali prenehati. A Emi ni dalo več miru. Prepevanje ob košnjah na njeni domačiji je leta 2002 pripeljalo do nastanka nove skupina, ki od takrat deluje kot samostojna sekcija znotraj društva. Sestav se občasno spreminja, redno pa nastopajo po različnih krajih in tudi na organiziranih območnih in medobmočnih srečanjih ljudskih pevcev. Posneli so več kot 20 starih ljudskih pesmi in pesmi Jurija Vodovnika.

Konec leta 2012 so v skupini prepevali: Karel Bobik, Justika in Alojz Hren, Konrad Hrovat, Darinka Ošlak in Pavel Zbičajnik, pred tem pa poleg Eme Založnik še Vida in Jože Sadek, Miran Očko, Ivan Hren ter Milena in Vlado Ravničan.

Ljudski godci

Iz strokovnih zapisov lahko preberemo, da so bili godci na Slovenskem navadno nadarjeni posamezniki z godčevsko žilico – zabavnjaki. Največkrat so bili to kočarji in rokodelci, ki so si z godčevstvom služili dodatni denar za preživetje. Plačevanje godcev je urejal vnaprejšnji dogovor z naročnikom ali pa se je denar zanje pobiral kar sproti ali na koncu prireditve. Čim boljši in zabavnejši je bil godec, tem več je znal zaslužiti. Nastopi godcev so bili vedno povezani tudi s petjem, plesom in zabavo.

Razvoj domačega instrumentalnega izraza je v naših krajih izoblikoval tipično slovensko zvočnost, ki jo še danes predstavlja sestav: klarinet, harmonika in bariton, kar je podobno ljudskemu petju, pri katerem eden poje naprej, drugi ga spremlja in tretji dodaja bas. V naših krajih so poznani tudi godci posamezniki, navadno igrajo na harmoniko, redkeje

Mladi »ljudski godci«
na šolski maškaradi 1973
(od leve): Marjan Skaza,
Branko Lajhar (s harmoniko)
in Pavel Skaza

Največkrat smo k sodelovanju povabili Ljudske pevce iz Stranic, ki so na našo pobudo leta 2008, v okviru *Vodovnikovega leta,* posneli tudi zgoščenko s pesmimi Jurija Vodovnika. Člani (od leve): Dušan Koprivnik, Anton Rošer (vodja), Jože Švab in Ivan Pavlič.

Ljudski pevec in godec
Ivan Pačnik z Resnika

na citre ali orglice. V novejšem času pa oživljajo tudi skupine, ki igrajo na manj tradicionalne »instrumente«: žage, klepe, grablje, »rifl mašine«, glavnike in podobno.

Že bežen pogled na stare fotografije porok nam pokaže, koliko skupin godcev je igralo v naših krajih in s kakšnimi instrumenti. Vsekakor so opravili veliko poslanstvo in premnoge »ohceti« so bile odvisne od njihove dobre volje.

Ko je bila pri društvu ustanovljena sekcija za ohranjanje kulturne dediščine, smo se načrtno lotili tudi vzpodbujanja ljudske glasbe. Pri tem nam je bil v veliko pomoč etnomuzikolog Igor Cvetko. Na mnoge naše prireditve smo povabili kakšen ljudski trio ali še kakšen širši sestav. Največkrat smo sodelovali z ljudskimi godci Dečar iz Črešnove nad Zrečami. Večkrat je zaigral Stanko Sadek, znan ljudski godec, sin Albina Sadeka. Dobro smo sodelovali tudi z Ludvikom Smogavcem st., ki nam je na svojo harmoniko izvirno zaigral in zapel Vodovnikove pesmi.

Znan pohorski godec Ivan Merčnik sicer ni igral na našem odru, je pa bil vedno prijazen, če smo kaj potrebovali. Tudi Ivan Pačnik, ljudski godec z Resnika, nam je še lansko leto zapel tisto znamenito Vodovnikovo o opravilu pri svetemu Jakobu, z Martinom Kovšejem - Malečevim Tinetom pa smo bili celo v Beogradu. Ob naših prireditvah na Skomarju se nam je večkrat pridružil Franci Hrovat, po domače Gaučoh. Daleč naokrog poznana sta bila tudi Branko Lajhar pa Emil Gorenak - Zimrajh in še bi lahko naštevali.

Žal pa je teh »pravih« ljudskih godcev vse manj. V zadnjih letih se v vlogi tipičnega ljudskega godca še vedno pojavlja Avgust Dečar, med mlajšo generacijo pa v tej vlogi srečujemo Marjana Vrenka, a četudi bi naštevali še naprej, bi zanesljivo koga izpustili, saj je težko opredeliti, kdo je danes »ljudski godec«. Veliko mladih sicer igra na »frajtonarice«, nekaj deklet smo zadnja leta slišali igrati na citre[4], a sodobni tokovi v glasbi prodirajo tudi na to področje in počasi spreminjajo tudi lik današnjega ljudskega godca in pevca.

4 V zadnjem desetletju smo med dekleti, ki so poprijela za citre, sodelovali z Barbaro Hartman, Tamaro Zver, Mojco in Martino Sekirnik, Kristino Podgrajšek in Tadejo Črešnar.

Ljudski pevci iz Zreč
17. marca 2012 na *Dnevih vina, salam in borovničk*
ob potomki vinske trte z
Lenta pri avtobusni postaji
Nova Dobrava v Zrečah

Poroka Pavla Kusterja in Kristine
iz Sp. Zreč. Godca sta Stanko
Sadek s harmoniko in Ludvik
Sadek z violino, julij 1942.

Godec Marjan Vrenko
na martinovanju v Zrečah
novembra 2012

Gledališka dejavnost v zreških društvih

Poleg petja je bil svet gledališča ena najprivlačnejših dejavnosti v kulturnih, prosvetnih ali izobraževalnih društvih v Zrečah. Nekaj zanimivih fragmentov je navedenih že v prvem delu, ko je tekla beseda o društvih, zato ni potrebno tega še enkrat navajati, temveč bomo na tem mestu, po sila redkih fotografijah, skušali prepoznati igralce na njih in morebiti bo to delo le spodbudilo zbiralce starih fotografij, da sestavimo natančnejši mozaik gledališke dejavnosti v Zrečah, ki je morala biti res bogata.

Kdaj so Zrečani sami zaigrali prvo igro in katera je bila, ne vemo. Za boljše razumevanje moramo vedeti, da so bile Zreče v času po ustanovitvi samostojne župnije (pred letom 1770) majhna vas z malo prebivalci, takrat še brez šole, industrije ... Vemo, da je prvi vlak, kot znanilec novih časov, prišel do bližnjih Konjic v letu, ko je v Zreče prišel župnik Matija Karba, torej leta 1892, in da je prva šola v Zrečah odprla vrata leta 1815. Tako skorajda ni bilo ljudi, ki bi se spoznali na to umetnost. Kljub tem dejstvom, ali pa ravno zaradi njih, lahko izrečemo oceno, da so prve igre začeli uprizarjati že na prelomu v 19. stoletje.

Društvo Straža, ustanovljeno v letu 1898, v svojem programu ni imelo izrecno zapisane gledališke dejavnosti, imelo pa je kulturo, izobraževanje in posebej še petje. Kasneje ustanovljeno Katoliško izobraževalno društvo pa je že prirejalo igre, enako velja za Katoliško prosvetno (kulturno) društvo Zreče.

Če je verjeti zapisu Franca Kozjeka, je on sam režiral (pri Sokolu) okoli 30 dramskih del, in če k temu dodamo še Katoliško kulturno društvo, kjer so prav tako bili zelo aktivni, imamo pred nami število 50 ali celo 60 iger v razmeroma kratkem času do leta 1941, ko se je začela 2. svetovna vojna. Tudi če upoštevamo možnost, da so si nekatere igre kasneje »pripisali« eni in drugi, lahko ugotovimo izjemno ustvarjalnost na dramskem področju, ki je bilo takrat tesno povezano s petjem in instrumentalno glasbo.

Za ilustracijo zgodnjega dogajanja na gledališkem področju poglejmo nekaj fotografij iz različnih obdobij: najprej dve fotografiji iz obdobja pred 2. svetovno vojno in zatem še fotografiji predstav v letih od 1950 do 1960. O gledališki dejavnosti sedanjega časa pa bomo govorili nekoliko kasneje.

Oglejmo si najprej fotografijo dramskega prizora iz igre *Podrti križ* v organizaciji Katoliškega kulturnega društva. V župnijski kroniki in tudi v pogovorih se ljudje še največkrat spomnijo te predstave. Igro je napisal Ignac Oblak, ki je bil župnik v Lovrencu na Pohorju in morda je celo sam kdaj prišel pogledat kakšno predstavo.

Fotografija je bila posneta leta 1936 na gostovanju v Vojniku.

Po drugi svetovni vojni so kulturno življenje skušali nadaljevati v takšnem obsegu kot prej, vendar se mnogi niso vrnili iz vojne in tudi vojna je opravila svoje (porušene hiše, tovarne, ceste, mostovi ...), zato je v primerjavi s predvojno aktivnostjo opaziti zastoj pri dramski dejavnosti, medtem ko je pevskemu zboru uspelo nadaljevati delo v enakem ali večjem obsegu. V okviru mešanega pevskega zbora našega društva (takoj po vojni se še ni imenovalo DPD Svoboda Zreče) so pevci pripravili nekaj iger in prav je, da si ogledamo katero od teh fotografij.

Pri Sokolih so uspešno igrali tudi igro *Razbojnik Guzaj* in še mnoge druge. Fotografija je s predstave *Razbojnik Guzaj*. Po dosedanjih podatkih so na fotografiji Franc Kozjek (predzadnji v tretji vrsti), njegova žena Anica (tretja v tretji vrsti od leve proti desni) ter Rozalija Kapun (kasneje Meglič) (šesta v drugi vrsti – sedi), drugi so nepoznani.

Društvo kmečkih fantov in deklet Zreče ob uprizoritvi igre *Krivoprisežnik* v Kračunovi dvorani leta 1934. Sedijo (od leve): Ignac Fijavž, Kristina Tič, Franc Brglez, Ljudmila Tič, Tone Malski in neznan. Druga vrsta: Franc Jevšenak, Nandi Brglez, neznan, neznana, Radič, Mile Golčer, neznana in Albin Višnar. Tretja vrsta: Pavel Bezenšek in Franjo Kozjek. Zadnja vrsta: Franc Hren, neznan, Marija Tič, Ljudmila Kovač, Rudi Gabrovec, Marija Bombek in Ana Lindberger, med njima zadaj neznan, Lojzka Videčnik in Hanzi Knol, čisto desno Karel Mravljak.

Spevoigra *Vasovalec*, 1969: Darinka Mohorič, Milan Jevšenak, Jožica Gorenak, Matija (Tija) Gorenak, Ljuban Leskovar in Vladka Mohorič. Z njo so gostovali celo pri Danici v Avstriji.

Nekaj dramske dejavnosti se je odvijalo tudi izven zbora, a v okviru društva, v krogih zreških šolnikov, saj je nekatere teh iger režiral Ivan Krajcar, takratni ravnatelj Osnovne šole Zreče. Na fotografiji so igralci Cankarjevega dela *Kralj na Betajnovi*.

Beneški trojčki – igro je režirala Heda Jedlovčnik, po njenem odhodu v Ljubljano pa je igro dokončal njen oče Robert Jedlovčnik, in sicer leta 1966. Na fotografiji so v prvi vrsti (od leve proti desni): Edi Meglič, Nančka Ravnjak, Adi Drame, Zinka Kodrič, Marija Jevšenak in Karli Korošec. Zadnja vrsta: Janez Pučnik, Slavko Kejžar, Bertl Kapun, Milan Jevšenak, Milan Golčer in Franc Jevšenak. Poleg njih so v igri še igrali: Edi Sentočnik, Olga Korošec, Marija Tisnikar, Jožica Skrbinšek, Ivan Rušnik, Franc Vahter, Franci Potočnik in Marija Razboršek.

Kralj na Betajnovi. V prvi vrsti (leže) je poznan samo harmonikar Anton Podgrajšek. V drugi vrsti nad njim je poznana samo Marica Magerl. Tretja vrsta (sede, od leve proti desni): Mira Župančič, šesti v tej vrsti je Franc Grosičar, sedmi Jože Lepšina (starejši), Frida Grosman. V zadnji vrsti stojijo: Mirko Zupančič, ob njem Štefan Grosman, četrta je Nančka Ravnjak, peti Joško Župec in ob njem Pavla Lepšina, deveta je Slavka Oplotnik in deseti Rudi Oplotnik. Drugi so nepoznani.

V začetku 70. let so v okviru DPD Svoboda Zreče počasi začele zamirati skoraj vse druge dejavnosti razen zborovskega petja. Posebej opazno je bilo to na gledališkem področju. Najprej so to opazili mladi in v okviru OŠ Zreče se je leta 1974 zbrala skupina, kasnejši Mladi oder, in predhodnica današnje otroške gledališke skupine, leto kasneje, torej 1975, pa so odrasli gledališča željni Zrečani ustanovili Amatersko gledališče Jurij Vodovnik. O otroškem gledališču bomo govorili malo kasneje, nastanek in delovanje amaterskega gledališča pa je najlepše opisal kar njegov sedanji predsednik in osrednji igralec Danijel (Elko) Oplotnik[5], zato ga v nadaljevanju povzemamo v celoti.

Iz poročila Janeza Jazbeca, mentorja Mladinskega kulturnega društva Srednje kovinarske šole Zreče, podanega na občnem zboru DPD Svoboda Zreče aprila 1986, je razvidno, da je občasno tudi v tem društvu delovala mladinska dramska sekcija. V poročilu je med drugim o tem zapi-

5 Danijel (Elko) Oplotnik, predsednik AG Jurij Vodovnik, ljubiteljski gledališki igralec v tem društvu in v odrasli gledališki skupini KUD Vladko Mohorič, nam je za zbornik odstopil leta 2005 po spominu zapisan pogled na ustanovitev in delovanje tega zreškega gledališča.

sal: *»Pred dvema letoma smo izvedli prireditev o običajih naših ljudi »Večer narodnih pesmi in običajev«. Prireditev je zelo lepo uspela, igrali smo jo pred polno dvorano v Slovenskih Konjicah in v Zrečah. Delo sta režirala Sonja Arbajter in Janez Jazbec, izvajalo pa 16 učencev iz vseh letnikov.«*

Amatersko gledališče Jurij Vodovnik Zreče

Takrat je v decembru še snežilo, pravzaprav, zapadlo veliko snega in božič se je praznoval prav tako svečano, morda nekoliko bolj potiho kot danes, in na silvestrska praznovanja smo se po shojenih, zasneženih poteh podrsavali v »špičakih« s plastičnimi podplati. Mladi, veseli, brezskrbni in srečni, da srečni, smo tesno prižeti drug k drugemu lovili ravnotežje, fantje ali možje nekoliko manj, dekleta oziroma žene, pa dosti bolj nerodne, zaradi visokih pet in do gležnjev segajočih oblek. Pa kaj, novo leto 1975 je bilo potrebno pričakati veselo in bučno. In prav ta veselost, vznesenost nad življenjem, ter hipna sreča, dolga, čez boke oprijeta krila, bleščice, in fantje v belih srajcah z zavihanimi rokavi, žvenket kozarcev ter vzkliki in glasba ... Vse to me je spominjalo na nekakšno »komedijo del arte«, me neizmerno prevzelo in mislim, da se je takrat rodila ideja – gledališče!

Zreče so v tistem času dihale s polnimi pljuči, kar nekako razcvetele so se. Stari, skoraj razpadel kulturni dom je bil obnovljen, ideji o amaterskem gledališču so prisluhnili tudi vodilni ljudje v Uniorju, DPD Svoboda se je intenzivno ukvarjala z zborovskim prepevanjem, skratka, dani so bili vsi pogoji in Amatersko gledališče Jurij Vodovnik Zreče je bilo, z ustanovno skupščino 17. 2. 1975, ustanovljeno.

Tri mlade družinice – Kapunovi, Ravnjakovi in Oplotnikovi – smo gnezdile v istem stanovanjskem bloku, k nam pa so ob večerih prihajali na obisk Alenka in Milan Hren ter Vlasta in Marjan Grosman, ki pa sta bila takrat tudi že tik pred poroko. Družilo nas je pristno prijateljstvo iz otroških in najstniških let, glasba, ples in predvsem želja po nečem novem, vznemirljivem. O vsem smo se zlahka dogovorili, složno soglašali, le pravega imena za nastajajoče gledališče nikakor nismo mogli najti. A glej, takrat nam je na pomoč priskočil, kot še tolikokrat pozneje, naš iskri-

vi, hudomušni, pohorski pevec, Jurij Vodovnik. Odločitev je bila soglasna, mogoče tudi zato, ker smo že takrat zelo radi, takole napol v »rožicah«, triglasno zastavili kakšno njegovo »poharsko«.

Da je režijo, dobršen del organizacije, predvsem pa učenje in usmerjanje mladih, popolnoma neizkušenih gledališčnikov prevzel v svoje roke Celjan Tone Zorko, je bila verjetno čista slučajnost, istočasno pa velika sreča. Nastajati je začela naša prva trodejanka, komedija *Robinzoni in dekleti.* Ogromno truda, volje in živcev je režiser vložil že v same bralne vaje. Naš, pohorski, »široki a« je bilo potrebno nadomestiti z vsaj približno pogovorno slovenščino, pa naglasi in ... Toda tukaj je bila njegova energična žena Marjana, z zadostno mero izkušenj in močnim vplivom na režiserja. Sprva je bila le njegova voznica, saj Tone nikoli ni prav rad sedel za volan, potem naša lektorica, kasneje, ko smo se pričeli »valiti« po odrskih deskah, nam je pomagala z nasveti, ravnala naše ukrivljene postave, potem pa je vse skupaj tako in tako preraslo v pristno, dolgotrajno prijateljstvo. Tehnično, oziroma kar zadeva rekvizite, predstava sicer ni bila zahtevna, razen ko je bilo potrebno na oder »parkirati« pravi avto, star odslužen »fiat topolino«. Kje smo ga staknili, se zares ne spomnim, da pa smo imeli velike težave, ko smo se ga hoteli kasneje znebiti, mi prav lahko verjamete. Premiera je uspela, dvorana je bila polna, Majda in Zdenka sta si med predstavo podrli šotor na glavo, medtem ko sta se komaj skobacali izpod njega, jima je zmanjkalo tudi teksta in zmešnjava ter komedija je bila popolna.

Kar nekaj sprememb med igralkami[6] je zaradi pridobitev na področju najmlajšega članstva prineslo leto 1976. Kljub temu pa smo se tega leta lotili veliko obširnejšega projekta, *Krčmarice Mirandoline*. Čeprav smo imeli nekaj več izkušenj, pa so nekoliko daljši lasje gospoda Zorka postajali po vsaki vaji bolj sivo beli, a tudi datum premiere se je nezadržno bližal. V izredno pozitivnem smislu se je pokazalo tudi tesnejše sodelovanje s celjskim gledališčem, predvsem v smislu izposoje atraktivnih kostumov. Premierna predstava kakor tudi naslednja v Zrečah sta bili razprodani. Gostovanje v Slovenskih Konjicah je bilo nekoliko pod vtisom glasnega srečanja mojega »ruskega tanka« in nasproti vozečega avto-

6 Po pripovedovanju Marjance Šloser sta takrat pri predstavi sodelovali tudi s Tatjano Župančič (op. p.).

mobila. Prava burleska je bila burna razprava o tem, kdo je in kdo ni kriv. Glasnost prepričevanja, kriljenje z rokami in sočnost izrazov so se seveda stopnjevali, ker se je meni in Marjanu že »hudičevo« mudilo, iz minute v minuto pa je bilo tudi več gledalcev, iz avtomobilov, ki so obtičali na zasneženi cesti, v obeh smereh.

Tovariš miličnik je na postaji v Konjicah, medtem ko sem jaz, nekoliko bled v obraz, na konjiškem odru, odigral vlogo grofa, po pričevanju zajetne gospe s piskavim glasom, napisal štiri strani obsegajoč zapisnik, ki sem ga moral po predstavi tudi jaz s tovarišem miličnikom prekomentirati.

Nič manj razburljivo ni bilo gostovanje v Oplotnici. Seveda brez skrivljene pločevine, skoraj pa bi se bil resneje poškodoval Joško, ko je nenamerno, atraktivno padel z mize med sabljaškim dvobojem, za kar ga je publika nagradila z bučnim ploskanjem, in zatem nekajtedenskim občankovskim ugibanjem, ali je dober igralec ali velika neroda.

S kakšno Vodovnikovo o »zrajških šmirarjih« ali »pohorskem kmetu« smo tiste čase začinili marsikateri kovaški piknik, po potrebi pa smo se prelevili v pravo folklorno skupino in odcoklali nekaj veselih polk in valčkov, po »tancpodnu« pri prenovljeni koči na Rogli.

Sam pohorski pevec in igrc Jurij Vodovnik, njegova predragocena kulturna zapuščina, kakor tudi široki, dobrosrčni, južnopohorski dialekt v tistih časih nista bila tako čislana in za širšo javnost zanimiva kakor nekaj desetletij kasneje. A že takrat smo nekako neprisiljeno čutili, da se v vsem tem skrivajo neprecenljive vrednote ljudskega izročila in da se je vredno potruditi, ohranjati to izročilo, ga predstavljati vedno večji množici ljudi, tudi iz drugih krajev Slovenije, kajti turizem pod Pohorjem je bil na pohodu.

Prava turistična in tudi kulturna poslastica so bile *pohorske ohceti*. Marsikateri gospod ali gospa mi še danes, s prešernim nasmeškom na licu, nazdravi: »Pa živijo, na zdravje, saj si moja poročna priča!«

Naslednji naš projekt, komedijo *Zakonski vrtiljak,* je režiral Milan Vidic iz Slovenske Bistrice. Vsestransko razgledan, temperamenten, gledališki zanesenjak, velike močne postave. Na prvi pogled je deloval kot »robat Pohorc«, sicer pa dober oblikovalec mladih, neizkušenih igralcev. Iz *Vrtiljaka* se spomnim anekdote, zaradi katere so se prijatelji še dosti

časa hudomušno muzali in me zbadali.

Včasih pristriženo in oblikovano, včasih pa daljšo, takrat še temno, brado sem pustil rasti že v času, ko sem prišel domov iz JLA. Sčasoma so se ljudje okoli mene tega privadili, čeprav je bila brada takrat na vasi dokaj neobičajen prizor. Tudi v gledališki igri je bila režiserjeva zahteva po mojem gladko obritem obrazu čedalje bolj odločna. Temu sem se skušal upreti tako, da sem celo generalko odigral z brado, toda nič ni pomagalo, Milan je vztrajal do konca, kot vedno. Obril sem se kakšno urico pred premiero in vse je bilo zopet v najlepšem redu. Nekako proti koncu drugega dejanja pa se oče, ki je sedel z mamo, sestro in svakom v drugi vrsti, rahlo skloni proti sestri in ji šepne: »Vse igralce poznam, le tega golobradega gospoda ne vem, kam bi dal, a ti veš, čigav je?«

Takih in podobnih, predvsem smešnih pripetljajev je bilo mnogo in ravno zato so igralstvo, oder, reflektorji, gledalci, zakulisje in prav vse, kar spada zraven, tako mamljivi, naravnost čarobni.

Člani gledališke skupine AG Jurij Vodovnik na *Coklarskem balu* na Rogli 31. avgusta 1974. Prva vrsta (ženske, od leve proti desni): Vikica Toplišek, Vida Čuk, Majdi Oplotnik, Zdenka Košir, Martina Kapun, Olga iz Celja. Druga vrsta: Zdenko Toplišek, Andrej Brglez, Elko Oplotnik, Marjan Grosman, Tone Zorko in Berti Kapun.

V naslednjih letih se je sodelovanje s celjskim gledališčem še poglobilo. Lepo je bilo obiskovati gledališke premiere, predstave znanih gledaliških ansamblov iz bratskih republik, prejemati nasvete izkušenih gledaliških mačkov in /.../ Unior, in Zreče z njim, je bil vedno bolj finančno uspešno podjetje, zanimivo in mamljivo tudi za kulturne ustanove ter kulturnike. Naj mi bo oproščeno takšno razpredanje, a nikakor se ne morem otresti grenkega priokusa, da je naš naslednji projekt zvodenel ravno zaradi premajhne doze zagrizenega, amaterskega navdušenja in prijateljstva med akterji. Nepošteno bi bilo trditi, da bralne vaje pri »Pepčku Marinšku« niso bile vznemirljive in zanimive, da Branetova režija ni bila nekaj posebnega, da Ljerkino lektorstvo ni bilo koristno, da Leopoldove igralske izkušnje niso naredile močnega vtisa, a iz objema zakajene gostilniške sobe se nikakor nismo mogli izviti. Dosti krivde za desetletno zatišje v gledališki dejavnosti pa je tudi na nas, igralcih samih. Prenehali smo biti ponosni, kleni Pohorci, pozabili smo na Vodovnika, sklonjenih glav smo prehitro priznali, da ne obvladamo mizanscene, knjižnega jezika, da smo, baje, samo Pohorci ...

S samostojnostjo, z lastno državo, lastnim jezikom in kulturo, z vedno večjim zavedanjem lastnih korenin ter prvobitnosti sta se tudi delo in osebnost Jurija Vodovnika vzpenjala na lestvici spoštovanja in odobravanja. Še enkrat, ponovno, je ideja padla na plodna tla.

Občni zbor, 21. 11. 1997, je sprejel spremembe in dopolnitve *Pravil društva*, ki se je preimenovalo v Kulturno društvo Amatersko gledališče Jurij Vodovnik Zreče. Tudi splošno gledano, so bile razmere za plodno delovanje zelo ugodne. Podpora Občine Zreče in tesno sodelovanje s KUD Vladko Mohorič Zreče sta kaj kmalu obrodila sadove. »Proslave« ali bolje rečeno svečane akademije ob kulturnem prazniku mlade države so dobile povsem novo podobo in razsežnosti. Vodovnik se je začel pojavljati kot lik in ne samo kot zapeta ali povedana pesem. Vodovnik je ponovno postal nekakšen prijeten, hudomušen simbol zelenega Pohorja, njegovih obronkov in doline pod Roglo. In še nekaj se mi zdi danes, ko o tem razmišljam bolj poglobljeno, izredno pomembno. Takrat mladi gledališčniki smo si, nekako ne zavedajoč se njegove pomembnosti, med prvimi »prisvojili« njegovo ime, ga nekako plaho, a vedno glasneje pred-

stavljali, kasneje pa po njem poimenovali še našo ulico, v kateri danes složno in srečno živimo.

Umetniški vodja v novem ustroju našega gledališča je postal Zdravko Ivačič, kar je še utrdilo povezavo z »njegovim« društvom, KUD Vladko Mohorič. Takoj smo ga, zaradi njegovega znanja, izkušenj in velike pripadnosti kulturi, izkoristili tudi za igralsko ter režisersko delo. Bili smo in upam si trditi, da smo še danes, zares »klapa«, prijatelji, enostavni, pristni ljudje, zastrupljeni z odrskimi deskami. Po velikem trudu celotnega ansambla, od režiserja in igralca Zdravka, starejših igralcev, mnogih mladih debitantov, šepetalk Minke Meglič in Darinke Ivačič, izdelovalke kostumov Nade Ulčnik, scenarista Milana Lamovca - Didija, mojstra kulis Simona Ulčnika ter obilice drugih nepogrešljivih prijateljev in sodelavcev, smo kot skupen projekt obeh društev 5. 6. 2001 premierno zaigrali komedijo *Poroka ženitnega goljufa*. Besedilo je po češkem dramatiku O. Daneku priredil Zdravko Ivačič, ki je delo tudi režiral in ob tem odigral še nosilno vlogo ženitnega goljufa Alojzija Klapačka. Občutki po premieri so bili enkratno čudoviti in se ne dajo primerjati s prav ničemer. Ko čutiš, da te občinstvo sprejme in priznava, enostavno »plavaš, lebdiš«.

Tudi gostovanja v tem in naslednjem letu so bila, vsako zase, nekaj izjemnega. Si lahko predstavljate, kako se počutita organizator in režiser, ko 20 minut pred predvidenim pričetkom predstave na gostovanju ugotavljata, da ene od ključnih igralk še vedno ni, ne doma, ni dosegljiva na telefon, kaj šele na poti ali v garderobi. Medtem ko je Bojan na cesti poskušal nemogoče, smo mi na odru prepričevali Petro, da zna vlogo in pozna premike, ki jih sicer nikoli ni vadila. Ko je že popustila, da bo zimprovizirala nemogoče, gledalci v nabito polni dvorani pa so že nestrpno ploskali, se je na odru, v kostumu, pojavila Darja in enkratno odigrala svojo vlogo. »Nekdo« ji je pozabil povedati, da tisto nedeljo popoldne gostujemo.

Zares neverjetno sta mi takrat, ob prijetnem kramljanju s sorodnimi dušami iz Pirešice, po odigrani predstavi, teknila orehova potica in ohlajen laški rizling /.../ Vendar, tudi to je gledališče! Enkrat srečen lebdiš, drugič pa te skoraj kap.

Sedaj pa se nekoliko vrnimo k našemu »Juriju«. Razumeti ga v celoti je pravzaprav nemogoče. Vpet med bolehnost, pomanjkanje, boj za vsakdanjo skorjico kruha, tragičnost življenja, takratnega malega človeka, na pustih pohorskih rebrih, pa je v srcu in duši bil tako bogat, tako poln, samozavesten in razgledan. Ob prebiranju njegovih pesmi sem prišel do spoznanja, da je imel misel, toplo besedo ali odkritosrčno zbadljivko za vsakogar. Za vsako urico življenja, za sleherni dan, pa najsi je bil to pusti vsakdanjik, praznik, pobožno romanje, poroka, veselica, koline, krst ali mrlič pri hiši. Kako pristno se je znal norčevati iz človeških slabosti, bičati pregrehe, hkrati pa hvaliti in povzdigovati poštenost, ponižnost in delavnost ...

Zakaj razmislek o tem? Takega ga imam rad, takega občudujem in spoštujem ...

Mogoče pa so lahko to tudi nekakšne smernice, nekakšen navdih za delo našega gledališča v prihajajočih mesecih, letih ...?

Poroka ženitnega goljufa (sezona 2000/2001)

Prva vrsta (od leve): Danaja Vodeb, Saša Kraljevič, Zdravko Ivačič, Alojz Rošer, Petra Polutnik in Simon Učnik. Stojijo: Marjan Korošec, Mihael Kolar, Majda Oplotnik, Danijel (Elko) Oplotnik, David Ivačič, Minka Meglič, Darinka Ivačič, Marija (Ika) Jurak, Petra Vanček, Tomaž Ošlak, Vinko Tajnšek in Nada Ulčnik. Okna: Vjolca (Jožica) Majcen, Urška Topolšek, Mihael (Miko) Jurak, Darja Gričnik in Aleš Mrzdovnik.

Odrasla gledališka dejavnost danes

Po zadnji odigrani »pravi« gledališki predstavi, *Poroka ženitnega goljufa,* v izvedbi članov AG Jurij Vodovnik in Odrasle gledališke skupine KUD Vladko Mohorič Zreče (junija 2001) sta obe društvi na področju gledališke dejavnosti sklenili trajneje sodelovati, saj je bila večina igralcev in drugih akterjev včlanjenih v obe društvi, skupno je bilo umetniško vodstvo pa tudi odrska oprema in rekviziti, zato bi bila delitev samo v škodo dejavnosti.

Kljub nekajkratnim poizkusom pa v naslednjem desetletju klasične celovečerne gledališke predstave niso več pripravili. Nekaterim starejšim igralcem se ni več dalo na odrske deske, mlajši so odhajali na študij ali pa v »zakonske jarme«. Izbrali so sicer nekaj zanimivih dramskih besedil, a je vedno zmanjkal kakšen igralec.

So pa v tem desetletju naštudirali in izvedli več deset gledaliških in recitatorskih projektov, tudi celovečernih, sodelovali v vseh večjih večzvrstnih projektih ob proslavah, jubilejih in drugih prireditvah ter kot režiserji, mentorji, tehnično osebje ali celo kot igralci pomagali pri izvedbi predstav otroške gledališke skupine. Danijel (Elko) Oplotnik je ob tem izpilil lik Jurija Vodovnika in v tej vlogi, kakor tudi s krajšo monokomedijo *Kovač Polde*, izvedel več deset nastopov v kraju in na gostovanjih. Polno angažiran je vsakega decembra tudi v vlogi obeh sivolasih bradatih dobrotnikov, pri čemer je pogosto sodeloval tudi Mihael (Miko) Jurak.

Danijel (Elko) Oplotnik kot Jurij Vodovnik v kuhinji *Skomarske hiše*

Otroška gledališka dejavnost

Iz najrazličnejših virov lahko sklepamo, da so se skladno z razvojem šolstva razvijale tudi pevska, dramska in glasbena dejavnost v okviru šol, dejavnosti cerkve in nekaj tudi že pod okriljem društev. Za dramsko (gledališko) ljubiteljsko dejavnost je značilno, da se pojavlja ciklično, z vzponi in zatišji. Pogosto je to povezano z menjavo generacij, kar še posebej velja za otroška gledališča.

V *Zreškem zborniku* je objavljena zanimiva fotografija, najdena v *Kroniki osnovne šole Zreče*, našli pa smo jo tudi v družinskem arhivu zreške družine Kapun. Nekaj oseb s fotografije nam je pomagala »identificirati« gospa Hermina Kapun (žena pokojnega Jerneja Kapuna), nekaj pa še zakonca Jože in Fančika Orož iz Radane vasi. Na fotografiji so mladi igralci, podmladek Rdečega križa, Jadranske straže in Sokoli, ki so 26. 5. 1935 v Zrečah uprizorili mladinsko igro s petjem *Desetnik in sirotica*.

V šolski kroniki predvojnih let smo našli tudi zapise o izvedbi naslednjih gledaliških del:

Ekipa predstave *Desetnik in sirotica* (1935). Na fotografiji v zadnji vrsti stojijo od leve proti desni: Knoll (imena se ne spomnijo), Rozika Rabič, Slavko Lipuš, Berta Dudež, Milka Brglez, Frančiška Potočnik, Marija Mavhar, Matilda Vihar, Avgust Obrovnik, Anica Jurak, Fančika Pliberšek in Jože Matavž. V srednji vrsti so: Verica Kavčič, Erna Orač, Knoll (imena se ne spomnijo), Slava Vinter, Mirko Sojč, Danica Pajn, Betka Bombek, Pepca Bombek in Slava Pekovšek. Spodaj: Dominik Podgrajšek, Jože Orož, neznan, Jernej Kapun, neznan, neznan, neznan, Milan Oder in Ludvik Sadek.

- *Miklavž prihaja* (šolsko leto 1931/32)
- *Janko in Metka* (šolsko leto 1931/32, petdejanka)
- *Princesa in pastirček* (šolsko leto 1932/33, petdejanka)
- *Jurček* (šolsko leto 1933/34, štiridejanka)
- *Desetnik in sirotica* (šolsko leto 1934/35)
- *Pavlekova piščalka* (šolsko leto 1938/39)
- *Dve Marički* (šolsko leto 1939/40)

Takšnih dogodkov je bilo v zreški šoli veliko tudi po 2. svetovni vojni in bilo bi koristno podrobneje raziskati in objaviti tudi ta del zreških kulturnih dogajanj. V kroniki smo našli veliko zapisov o različnih krajših dramskih prizorih in o programih ob državnih praznikih, sprejemih cicibanov v pionirje, komemoracijah pri grobovih talcev ..., pa tudi nekaj zapisov o otroških gledaliških predstavah, kot so: *Pastirček Peter in kralj Maliban* (šolsko leto 1959/60), *Desetnica Alenčica* (šolsko leto 1960/61), *Rdeča kapica* (šolsko leto 1961/62), *Car in pastirček* (šolsko leto 1966/67) in enodejanka *Mati* (šolsko leto 1973/74).

Otroška gledališka predstava *Desetnica Alenčica* (šolsko leto 1960/61). Režiral jo je učitelj Milan Gombač. V prvi vrsti sedijo (od leve): Milena Štruc, Olga Trefalt, Magda Košir, Tatjana Župančič in Branko Sajko, pred njimi leži Franci Kozelj. Druga vrsta (sedijo): Darinka Mohorič, Erna Esih, Jože Juhart, Dora Gombač, Gustika Kračun, Nada Orož, Marjana Rušnik in Avgust Matavž. Tretja vrsta: Vinko Tanšek (masker), Štefanija Juhart, Zalika Ovčar, Zinka Kodrič, Jože Potnik, Nandi Tič in Slavko Pekovšek. Zadnja vrsta: Silvo Gorenšek, Franci Pučnik (medved), Franc Kovač, Milan Gombač, Franjo Jančič in neprepoznan igralec.

Mladi oder

Novo prelomnico na področju otroške gledališke dejavnosti predstavlja šolsko leto 1974/75, ko se je najprej v okviru Osnovne šole Borisa Vinterja Zreče, potem pa kot del takratnega društva DPD Svoboda Zreče (danes KUD Vladko Mohorič Zreče) na pobudo Vilija Ravnjaka[7] oblikovala skupina, ki si je najprej nadela ime Dramska skupina Jurij Vodovnik, od leta 1976, ko se pridružila DPD Svoboda Zreče, pa je nastopala kot Mladinska gledališka skupina Mladi oder Zreče. Njena predsednica je bila Marjanca Kotnik, umetniški vodja pa Vili Ravnjak. V začetku delovanja so uprizarjali kar igre, ki jih je napisal osnovnošolec Ravnjak. V poročilu vodstvu Svobode, ki ga je pripravil Vili Ravnjak in nosi datum september 1977, je zapisano, da je bil pokrovitelj skupine Comet, o samem programu v tem obdobju pa lahko preberemo:

»Mladi oder stopa letos že v 4. sezono. Za seboj imamo že dolgo pot, ki se je pričela 20. decembra 1974 z ustanovitvijo skupine. Prvotno je obstojala kot osnovnošolska dramska skupina, vendar se je kasneje preimenovala v gledališko skupino, kot je še danes. Prvo obdobje dela smo opravičili 6. junija 1975 z uprizoritvijo 'Samotne koče'[8] (avtor besedila in režiser Vili Ravnjak, op. p.). *V jeseni smo z delom nadaljevali in pripravili uprizoritev 'Zločina na novomeškem trgu', v marcu 1976 pa komedijo 'Grešniki'* (avtor besedila in režiser V. Ravnjak, op. p.). *V decembru istega leta smo v sodelovanju z ZPM in zreškima delovnima organizacijama pripravili za najmlajše pravljično igro 'Žogica Nogica'. Za sodelovanje na »Naši besedi 77« smo se prijavili z recitalom 'Ljubiti', ki pa žal zaradi neurejenih odnosov ni bil dokončno uprizorjen. Naše zadnje delo je bilo sodelovanje z recitalom 'Tito' na proslavi dneva mladosti v Slov. Konjicah.«*

---

7 **Vili Ravnjak** se je rodil 31. 3. 1960 v Celju. OŠ je obiskoval v Zrečah in se že kot osnovnošolec loteval pisanja dramskih besedil in režije gledaliških del. Po končani srednji šoli je študiral dramaturgijo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani, kjer je leta 1984 diplomiral. Od leta 1983 je povezan s Slovenskim narodnim gledališčem v Mariboru, kjer je z vmesnimi prekinitvami kot hišni dramaturg zaposlen še danes.

8 Igro *Samotna koča* njen avtor Vili Ravnjak v zapisu leta 2012 imenuje *Mama, tvoje solze*. Nekoliko drugače navaja tudi nekaj drugih podatkov o izvedenem programu, a so razlike manj pomembne, zato smo se mi držali pisnih virov iz tistega obdobja.

Ekipa Mladega odra ob uprizoritvi predstave *Grešniki* (od leve): Marjanca Kotnik, Marija Krajc, Bojan Podgrajšek, Ljubica Blaževič, Renata Jevšenak, Cvetka Hren, Marija Draksler in Vili Ravnjak. Manjkata Boris Jevšenak in Rajko Sojč.

V sezoni 1977/78 so se lotili novega besedila Vilija Ravnjaka z naslovom *Pot skozi noč* in ob tem pritegnili k sodelovanju nekaj učencev iz takratne poklicne kovinarske šole, vendar dela niso dokončali. Neizvedeno je ostalo tudi Ravnjakovo delo *Mlinarjeva hči* (sezona 1976/77).

Po zapisu Vilija Ravnjaka (december 2012) povzemamo, da so kot igralke in igralci v skupini stalno ali občasno sodelovali (po abecednem redu): Marjan Arnik, Darinka Beškovnik, Ljubica Blaževič, Marica Draksler, Bojan Falnoga, Dušica Gačnikar, Greta Gorenak, Ančka Hren, Cvetka, Marjan in Milena Hren, Sonja Javornik, Cvetka in Boris Jevšenak, Marjanca, Milan in Štefi Kotnik, Gabrijela, Jelka in Metka Kovač, Zdenko Kovačec, Marica Kranjc, Vinko Krančan, Dagmar Kramberger, Martina Kropej, Dušan Kubot, Janko Mernik, Marinka Mrzidovšek, Jolanda Orož, Nataša Pirnat, Bojan Podgrajšek, Boris Potočnik, Vili Ravnjak, Slavica Rabič, Alojz Ravničan, Rajko Sojč in morda še kdo.

Kot tehnične in druge sodelavce (scenografi, kostumografi, šepetalci, lučkarji, glasbeniki, koreografi, organizacijski pomočniki ...), poleg nekaterih zgoraj naštetih, navaja: Milka Rančnika, Renato Jevšenak, Toneta Drakslerja, Bojana Sadeka, Vlada Lužarja, Zdravka Zvera, Vikico Koprivnik ..., glasbeno skupino Mana iz Slovenskih Konjic in Plesno skupino Pedagoške gimnazije Celje pod vodstvom Ane Vovk.

Žogica Nogica (drugič, 1982/83): Štefica Hren, Milan Hren in Darinka Ivačič

Medvedek na obisku (prvič, 1984/85): Milan Hren in Saša Podgrajšek

Sneguljčica in 7 palčkov (1985/86)

Kot občasne mentorje ali organizacijske svetovalce pa Ravnjak navaja učitelje Magdo Vogelsang, Darinko Kotnik, Ivana Kosa in ravnatelja Bogomila Vogelsanga iz Osnovne šole Boris Vinter Zreče in Martina Mrzdovnika, Maksa Padežnika, Zdravka Ivačiča in Danijela Oplotnika iz Krajevne skupnosti Zreče in iz DPD Svoboda Zreče.

Zapletlo se je decembra 1977 z načrtovanim satiričnim novoletnim kabaretom po besedilih Miloša Mikelna *Reci zbogom starim grehom*. Sodu je izbilo dno besedilo *Dežela neomejenih možnosti* (po vsej verjetnosti malo »prirejeno«). To je bil skeč, v katerem so se ponorčevali iz funkcij predsednika občinskega sodišča, predsednika občine in sekretarja občinskega komiteja, ki da so si neupravičeno medsebojno zamenjali stanovanje, ki bi ga moral dobiti en delavec, ta pa je potem kot plačilo za molčečnost dobil še večje stanovanje. Vodstvo občinske mladinske organizacije (OK ZSMS Slovenske Konjice) je skupini »odsvetovalo« uprizoritev in pri tem je kljub protestom ostalo. V odpovedi prireditve so morali kot razlog navesti »bolezen v ansamblu«. Vse to je mlade precej potrlo in Mladi oder si ni več opomogel ...

Otroška gledališka skupina – pravljično gledališče

Že v času delovanja Mladega odra je skupini po dogovoru z vodstvom Svobode mentorsko pomagal Zdravko Ivačič[9], ki je pozneje v OŠ Zreče prevzel vodenje gledališkega krožka kot ene izmed izvenšolskih dejavnosti. Krožek je sodil v PIKUD (Pionirsko kulturno društvo), le-ta pa je bil, tako kot pred njim Mladi oder, kolektivni član DPD Svoboda Zreče.

Današnja Otroška gledališka skupina KUD Vladko Mohorič Zreče, občasno poimenovana tudi kot Pravljično gledališče, je kot samostojna sekcija znotraj nekdanje Svobode začela redno delovati v sezoni 1981/1982 in od takrat deluje neprekinjeno.

9 **Zdravko Ivačič** se je v Zreče priselil iz Štor, kjer se je z gledališko dejavnostjo srečal že pred vstopom v osnovno šolo. Takoj se je vključil v kulturno dejavnost v Zrečah. Mlademu odru je najprej pomagal z nasveti, prva celovita režija otroške predstave pa je bila Žogica Nogica, za katero je besedilo priredil iz znane radijske igre. Več o njem v prispevku o predsednikih društva.

Vaja za igrico
Mali strah Bav Bav v
režiserjevi dnevni sobi
(1983/84)

Čarobni pisalni strojček
(1986/87)

Lisica tatica in Mojca
Pokrajculja (prvič, 1988/89)

Plakat za otroško predstavo (1984)

V vseh teh letih je v skupini sodelovalo že več kot 200 osnovnošolcev v starosti od 7 do 15 let in nekaj srednješolcev, občasno pa v njej nastopajo tudi igralci odrasle gledališke skupine in člani AG Jurij Vodovnik. Mentor in režiser skupine ter avtor priredbe besedil je vsa ta leta Zdravko Ivačič, najpogostejši scenograf Milan Lamovec, za glasbeni del skrbita Darinka in Samo Ivačič, pri kostumih smo srečevali Danico Šuc in Nado Ulčnik. V zadnjih petih letih so se kot mentorji ali režiserji v skupini poizkusili tudi Barbara Potnik, Peter Kos, Lucija Levart in v šolskem letu 2011/2012 še devetošolka Lara Kraljevič.

Skupina je doslej postavila na oder 20 celovitih pravljičnih in drugih gledaliških predstav za otroke, med njimi tri muzikale in več manjših drugih programov, ter z njimi izvedla preko 200 samostojnih nastopov v Zrečah, Slovenskih Konjicah, Ločah, Vitanju in v nekaterih manjših krajih ter na gostovanjih. Več let si v okviru nekdanje skupne občine Slovenske Konjice skoraj ni bilo možno predstavljati prazničnega decembra brez njihove pravljične igrice za najmlajše, ko so v decembru izvedli tudi po več kot 15 predstav, tudi po 2 ali 3 na dan.

Skupina se je s svojimi uprizoritvami redno uvrščala na medobčinske revije, šestkrat je bila izbrana za nastop na medobmočnih srečanjih,

Plešoči osliček (1989/90). Sedijo na tleh (od leve): Mojca Kovačič, Aljana Litrop, Veronika Vogelsang, Eva Kejžar, Barbara Potnik, Evelina Bračič in Ines Pavlič (osliček). Druga vrsta: Alenka Koželnik, Katja Krančan, Rebeka Kapun, Vanja Tinta, Jasmina Litrop, Darinka Ivačič in Dušan Cvetko. Zadaj: Zdravko Ivačič, Petra Gošnik in David Ivačič.

dvakrat je nastopila na srečanju otroških gledaliških skupin Slovenije in dvakrat na *Pikinem festivalu* v Velenju (leta 2000 z igrico *Dedek Mraz in škratje* ter leta 2002 s *Pevsko tekmo zajcev na Goljavi*).

Salon Expon (1990/91)

Ob njenem delovanju je nastalo veliko priredb radijskih in lutkovnih iger ter drugih gledaliških besedil in izvirne gledališke glasbe. Med vsemi temi velja še posebej omeniti prejeto zlato Linhartovo značko za izvirno glasbo za predstavo *Lisica tatica in Mojca Pokrajculja* ter konec leta 1999 izredno uspešno gledališko »spravo« Božička in Dedka Mraza, ki so jo uprizarjali kar dve sezoni. Skupina je doslej ob kulturnih praznikih že dvakrat prejela občinsko priznanje in nagrado.

Med dvajsetimi izvedenimi različnimi deli so nekatere igrice ponovno uprizorili za vsako naslednjo generacijo, torej z zamikom 10 ali več let. V kroniki delovanja skupine smo našli naslove naslednjih izvedenih del (letnice v oklepaju pomenijo šolsko leto oziroma gledališko sezono premierne uprizoritve):

Volk in 7 kozličkov (1981/1982 in 1991/1992)
Žogica Nogica (1982/1983)
Mali strah Bav Bav (1983/1984, 1993/1994 in 2008/2009)
Medvedek na obisku (1984/1985, 2000/2001 in 2011/2012)
Sneguljčica (1985/1986)
Čarobni pisalni strojček (1986/1987)
Pevska tekma zajcev na Goljavi (1987/1988, 2001/2002 in 2009/2010)
Lisica tatica in Mojca Pokrajculja (1988/1989, 1998/1999 in 2010/2011)
Plešoči osliček (1989/1990)
Salon Expon (1990/1991)
Pika Nogavička (1993/1994)
Dedek Mraz in škratje (1999/2000)
Nova pisarija (2002/2003)
Ura pravljic – Skomarje (2004/2005 in 2005/2006)
Prevzetna Urška in povodni mož (2006/2007)
Iskanje neznanega velikana (2007/2008)
Prava zvezda – muzikal (2008/2009)
Tudi mi imamo talent – muzikal (2009/2010)
Iz zvezka devetošolca (2009/2010)
Prijatelji – muzikal (2010/2011)

Nekaj fotografij o predstavah iz tega pregleda smo dodali še na zaključek. Za več nam je zmanjkalo podatkov in prostora.

Volk in 7 kozličkov
(drugič, 1991/92)

Mali strah Bav Bav
(drugič, 1993/94)

Dedek Mraz in škratje
(1999/2000) s »spravo« med
decembrskima dobrotnikoma,
ki od takrat na zreškem odru
zgledno sodelujeta ...

Pevska tekma zajcev na Goljavi (drugič, 2001/02)

Sanja Hrgota in Tinkara Mastnak, članici otroške gledališke skupine in mladinskega pevskega zbora, izvedba Prešernove Železne ceste na prireditvi Delov list, 9. 11. 2000

Prevzetna Urška in povodni mož – Urška Črešnar in Marko Kovše (2006/07)

Mali strah Bav Bav
(tretjič, 2008/09)

Muzikal Prijatelji
(2010/11);
v ospredju je
Lara Kraljevič.

Medvedek na obisku
(tretjič, 2011/12):
Andraž Škoflek, Monika Kvac,
Primož Slatinek, Aljaž Leva,
Lara Kraljevič, Tomaž Jelenko,
Laura Adamič, Katarina
Lipičnik, Taja Falnoga in
Julija Rožič

Opera *Gorenjski slavček* v izvedbi mariborske opere v nabito polni dvorani novega zreškega kulturnega doma leta 1987

Druga gledališka dogajanja

Na gledališkem področju velja omeniti še sodelovanje društva pri organizaciji gostovanj poklicnih in ljubiteljskih gledališč iz drugih krajev. Posebna poslastica je bilo dvakratno gostovanje Opere SNG Maribor, in sicer z operama *Traviata* (1984) in *Gorenjski slavček* (1987).

V poznejših letih zaradi velikih stroškov celovite operne predstave nismo več pripeljali v Zreče. Smo pa še dvakrat uspeli v naši dvorani pričarati tudi nekaj opernega vzdušja. Najprej smo 22. decembra 1998 gostili ekipo ljubljanske Akademije za glasbo, razred operne pevke Eve Novšak Houška. Njeni študentje so predstavili nekaj najboljših opernih arij, v nadaljevanju programa pa skrajšano obliko opere *Orfej in Evridika*. Med nastopajočimi je v vlogi Orfeja nastopil Zrečan Samo Ivačič. Zadnji tak dogodek pa je bil 15. marca 2000, ko smo lahko prisluhnili koncertni izvedbi najlepših odlomkov iz opere *Seviljski brivec* v izvedbi mariborske skupine Pro musica tibicina.

Skupaj z Emilom Zupancem, animatorjem v Termah Zreče[10], pa je društvo celo desetletje organiziralo tudi poletna gledališka gostovanja s skupnim naslovom *Mesec komedij v Termah Zreče*, na katerih so v nekaj zaporednih poletnih tednih v Zrečah s komedijami gostovale različne gledališke skupine, med njimi vsako leto najmanj ena iz poklicnega gledališča. Nekaj predstav je bilo izvedenih celo na prostem kot letno gledališče.

10 V okviru term je bil gonilna sila kulturnega dogajanja animator Emil Zupanc, sicer doma iz Loč. V novem kulturnem domu je vodil tudi filmsko dejavnost.

Kulturna dejavnost v podjetju Comet

Nosilci so bili mladi

To je bil čas, ko so v vsaki tovarni morali imeti tudi »družbenopolitične organizacije«. V Cometu[1] so takrat že imeli sindikat in partijsko organizacijo, po letu 1971, ko je kolektiv postajal vedno številčnejši in mlajši, pa je nastala še mladinska organizacija. Morda so ustanovitelji pričakovali več političnega angažiranja mladih, a se je zgodilo, da so »prevladali« mladi, ki so bili zagreti za delovanje na kulturnem in družabnem področju. Cometova mladina je bila tako od leta 1973 dalje nosilec kulturnega dogajanja v podjetju in marsikdaj tudi nosilec sprememb v kulturni dejavnosti kraja.

To je bil tudi čas, ko so ob različnih praznikih in jubilejih v tovarniških halah še pripravljali proslave, in v Cometu so bile te vedno nekaj posebnega. V podjetju so ustanovili recitatorsko skupino, Ansambel Comet[2], instrumentalni trio (Stane Povše, Štefan Kodrič, Franc Bukovnik) in celo Pevski zbor Comet. Na prireditve so pogosto povabili tudi pevske zbore DPD Svoboda Zreče (najprej moškega, po ustanovitvi pa tudi ženskega in mešanega), zbore iz osnovne šole in druge zunanje izvajalce.

V poročilu sekcije za kulturno dejavnost pri Mladinski organizaciji Comet za leto 1975 je med drugim zapisano:

---

1 **Podjetje Comet**, umetni brusi in nekovine, je nastalo leta 1958 kot posledica iskanja rešitve problema kovaških obratov, v katerih so brusilci, ki so uporabljali bruse iz naravnega kamna, množično obolevali za silikozo. Peščici entuziastov je uspelo v nekdanji Winterjevi žganjarni organizirati proizvodnjo umetnih brusov in podjetje se je začelo hitro razvijati. Ob svoji 50-letnici je bilo že največji evropski izdelovalec brusov v smolni vezi s svojimi izpostavami tudi v tujini. Leta 2010 se je z mariborskim podjetjem Swaty združilo v podjetje Swatycomet.

2 **Ansambel Comet** je nastal iz družinskega ansambla družine Skaza. Podjetje Comet je bilo njegov pokrovitelj (več podatkov o njem v posebnem delu v nadaljevanju poglavja).

- *»V začetku 1974 je IO MO Comet ustanovil komisijo za kulturno dejavnost, katere predsednik je Martin Mrzdovnik.*
- *Prvi cilj nam je bil, da omogočimo članom kolektiva, da tudi oni postanejo ne več samo potrošniki kulturnih dobrin, temveč aktivni udeleženci v kulturnem udejstvovanju.*
- *V mesecu septembru 1974 je MO ustanovila Moški pevski zbor Comet. Šteje 20 članov in ga vodi Franc Štefane.*
- *V gledališki sezoni 1974/75 smo v SG Celje kupili 10 abonmajev.*
- *Za praznik 29. 11. 1974 smo ustanovili recitatorsko skupino mladincev (Martina Pec, Martina Matavž, Dragica Višič, Minka Ravnjak, Majda Oplotnik, Marica Ločnikar, Tanja Lipuš, Magda Marušič), ki je že nastopila na centralni proslavi.*
- *Za novo leto smo za obdaritev otrok zaposlenih pripravili kulturni program, ki so ga ustvarjali otroci zaposlenih.*
- *V mesecu decembru smo ustanovili instrumentalni trio – igral je na novoletni prireditvi v tovarni.*
- *Za slovenski kulturni praznik smo v sodelovanju z mladimi iz KIZ pripravili kulturni program. To je bil prvi javni nastop našega Pevskega zbora Comet.*
- *Za letošnje leto (1975) se načrtuje ustanovitev mešanega pevskega zbora, izdaja glasila, nabava ozvočenja za Ansambel Comet, nastopi recitatorjev, izvedba igre, teden kulture v mesecu maju, razstava del naših delavcev in sodelovanje pri reorganizaciji DPD Svoboda Zreče.«*

Leta 1975 je recitatorska skupina Mladinske organizacije Comet sodelovala na tekmovanju *Naša beseda* in je bila na občinskem nivoju izbrana za sodelovanje na regijskem, ki je bilo v Celju. Nastopila je z recitalom pesmi Karla Destovnika - Kajuha v režiji Ivana Kosa iz Osnovne šole Zreče. Žal je kritika na izbor teme bila precej huda, tako da so nekateri recitatorji izgubili motivacijo in prenehali z nastopanjem. Po reorganizaciji DPD Svoboda se je večina dejavnosti prenesla na to društvo, ki je poslej bolj prisluhnilo novim časom in se odprlo za nove ideje in nove dejavnosti, zato je bilo te dejavnosti znotraj tovarne vedno manj.

Seveda pa ne smemo pozabiti na dejstvo, da je tako dejavnost na področju kulture vedno podpiralo tudi vodstvo podjetja, ki je mladim

Mladi pevci so pogosto nastopali tudi v Cometu in Uniorju. Po enem takem obisku so se z zborovodkinjo Vilmo Ceglar 8. maja 1978 v bližini Cometa takole nasmejali fotografu.

Redko videno: skupaj vsi štirje Cometovi direktorji, ki so v času vodenja podjetja posebno pozornost posvečali tudi kulturi (od leve): Aleš Mikeln, Branko Pavlin, Štefan Nemeš in Marjan Lorger.

Ansambel Comet na prireditvi ob 20-letnici Cometa, tokrat s klarinetistom Dušanom Videčnikom, a brez pevcev Slavice Videčnik in Ivana Ravničana

zagotavljalo materialne pogoje za delo, ob nastanku ŽPZ DPD Svoboda Zreče je postalo njegov pokrovitelj, zatem pa je vse do danes najpomembnejši sponzor in donator današnjega osrednjega kulturnega društva KUD Vladko Mohorič Zreče. Brez te pomoči ljubiteljska kulturna dejavnost v Zrečah ne bi dosegala niti takratne niti današnje razvejanosti in kakovosti.

Narodno-zabavni ansambel Comet

V času sedemdesetih let prejšnjega stoletja so mladi iskali možnosti za vključitev v kulturno dogajanje izven zborovske pevske dejavnosti. To je bil verjetno osnovni razlog ustanovitve narodno-zabavnega ansambla pod pokroviteljstvom takratnega podjetja Comet, umetni brusi in nekovine. Drugi razlog je morda tudi v tem, da so bratje Skaza pokazali izjemno glasbeno nadarjenost in da je njihov družinski Ansambel bratov Skaza, v katerem so igrali, potreboval ozvočenje in tudi strokovno vodstvo. Takratni direktor Cometa, Štefan Nemeš, je imel posluh za takšne ideje[3] in podjetje je pomagalo pri nakupu ozvočenja, nekaj so vložili tudi njihovi starši, in sklenjen je bil dogovor o imenu ansambla, ki se je odtlej imenoval Ansambel Comet. Podjetje je obljubilo tudi drugo pomoč, kot so prevozi na nastope, z Juretom Zdovcem, znanim glasbenikom iz Slovenskih Konjic, pa je bilo dogovorjeno, da ansamblu pomaga kot glasbeni strokovnjak.

Vse to se je začelo leta 1975 in že leta 1977 je ansambel z novim imenom prvič nastopil na festivalu v Števerjanu. Predstavil se je z dvema skladbama avtorja Jureta Zdovca. Na tem festivalu so nastopili tudi leta 1980, prav tako z Zdovčevimi skladbami.

3 Direktor podjetja Comet, Štefan Nemeš, je bil dovzeten tudi za novosti in ideje, ki niso bile nujno povezane samo s proizvodnjo, zato je podjetje podpiralo tudi dejavnosti mladih, še posebej na kulturnem in športnem področju. Podjetje tako ni postalo pokrovitelj samo Ansamblu Comet, ampak je postalo tudi generalni pokrovitelj osrednjega kulturnega društva DPD Svoboda Zreče (današnji KUD Vladko Mohorič) in poseben pokrovitelj ženskega pevskega zbora. Vlogo glavnega pokrovitelja (donatorja) podjetje še danes nadaljuje kot Swatycomet.

V ansamblu so takrat delovali: Marjan Skaza – harmonika, Pavel Skaza – bariton, Avgust Skaza – trobenta, Dušan Videčnik – klarinet, Alojz Kotnik – kitara, ter pevski duo Ivan Ravničan in Slavica Obrovnik. Pozneje je prišlo do sprememb: v času vojaščine Dušana Videčnika sta za klarinet poprijela Konjičan Boštjan Zdovc in Bojan Vošinek iz Poljčan. V poznejših letih delovanja ansambla sta v njem sodelovala še Branko Kuhar in Olga Zorko. V skoraj desetletnem delovanju ansambla ni bilo veliko kadrovskih menjav, zato je ansambel ohranil svojo prepoznavnost in kakovost.

Kljub temu da so bili v začetku nekateri člani še srednješolci ali celo osnovnošolci, je ansambel nastopal na različnih prireditvah v kraju in takratni občini Slovenske Konjice ter drugod. Po sponzorski pogodbi je dvakrat na leto igral tudi za potrebe podjetja Comet – na pikniku na Rogli in na kakšni prireditvi za kraj ali tovarno, kakor so se pač dogovorili. V namen promocije je bilo narejenih nekaj fotografij, ki so nato krasile prostore podjetja. V poročilih sindikata in mladih v Cometu so se vedno omenjali delo in uspehi ansambla. Prvi pokal iz Števerjana je dolgo krasil vitrino Cometove jedilnice; nato pa še vsi naslednji, ki jih je ansambel prejel za svoje uspehe.

Preko avdicije se je ansambel leta 1977 uvrstil na največji festival slovenske narodno-zabavne glasbe na Ptuju. Takrat sta kot pevca nastopila Ivan Ravničan in Slavica Obrovnik. Presenetljivo je bilo, da so se kot mlad, še neuveljavljen ansambel uvrstili v finalni del in tako nastopili še drugi večer. Skladbi, ki so ju izvajali, sta bili *Šoferska* in *Kurent*. Na tem festivalu so nastopili tudi leta 1980. Takrat je poleg instrumentalistov nastopil »kvartet iz Koroške«. Ena izvajana skladba je imela naslov *Jesenska*. Za vse skladbe je napisal glasbo Jure Zdovc. Večkrat so nastopili tudi pri naših zdomcih v Nemčiji, kjer so bili vedno zelo toplo sprejeti.

Narodno-zabavni ansambel Comet je bil takrat znanilec novih časov, ko je vse več mladih stopalo na pot glasbenega ustvarjanja in poustvarjanja slovenske narodno-zabavne glasbe. Kasneje so v Zrečah nastali mnogi kvalitetni ansambli, ki so ponesli ime kraja, pesem Jurija Vodovnika ter našo slovensko pesem in glasbo po širnem svetu. Mnogi med njimi delujejo še danes.

Takole se je začelo ...

Priložnostni »hišni ansambel Skaza« leta 1975, tik pred nastankom Ansambla Comet (od spodaj): Marjan Skaza, Dušan Videčnik, Avgust Skaza, Boris Podgrajšek in Pavel Skaza

Ansambel Comet leta 1977, ko je bil Dušan Videčnik pri vojakih: (od leve): Boštjan Zdovc, Avgust Skaza, Marjan Skaza, Slavica Videčnik, Alojz Kotnik in Pavel Skaza.

Osem let po prenehanju Ansambla Comet se je pojavil nov ansambel z istim imenom; na fotografiji je »prva posadka«, ki pa se je obdržala le eno leto.

Preurejeni novi »Cometovci« so zatem igrali in prepevali še štiri leta.

Morda je bil prav Ansambel Comet vzpodbuda za srečanja narodno-zabavnih ansamblov, ki so jih organizirali mladi iz Cometa v sodelovanju z DPD Svoboda Zreče[4].

Ansambel Comet je leta 1985 prenehal z delom in se tako zapisal v zgodovino zreških kulturnih dogajanj kot »comet« v tistem pravem pomenu besede. Vsi člani nekdanjega ansambla so sicer še danes glasbeno aktivni, njihovo pot na glasbenem področju pa uspešno nadaljujejo tudi njihovi potomci.

Sredi devetdesetih še enkrat Comet

Eden izmed ustanovnih članov prvega Ansambla Comet, Dušan Videčnik, je konec leta 1992 zbral skupino glasbenikov in pod pokroviteljstvom podjetja je leta 1993 nastal novi Ansambel Comet. Ker so ga sestavljali sami že uveljavljeni glasbeniki, je hitro napredoval in je že prvo leto na *Ptujskem festivalu* narodno-zabavne glasbe osvojil najvišjo nagrado – zlatega Orfeja.

V ansamblu, ki je deloval pet let, so prvo leto sodelovali: Franc Hozner (trobenta, bobni), Dušan Videčnik (klarinet, saksofon), Brigita Petre (vokal), Marjan Lipovšek (kitara, vokal), Ivan Kacbek (klaviature, vokal), Marko Fijavž (bariton, bas) in Franc Sevčnikar (harmonika, vokal). Po enem letu sta ostala le še Dušan Videčnik in Marko Fijavž, ki so se jima pridružili: Marjan Kresnik (harmonika, klaviature), Rok Smrke (trobenta, bobni), Rudi Natek (vokal, trobenta) in Duško Videčnik (vokal, kitara). Skupaj so vztrajali še štiri leta.

4 **Revije narodno-zabavnih ansamblov** so bile v Zrečah od leta 1975 do 1979. Več o tem v posebnem prispevku v poglavju o pomembnejših projektih in prireditvah.

Kulturna dejavnost v okviru Osnovne šole Zreče

Ko smo v osrednjem delu zbornika opisovali kulturno življenje v Zrečah v posameznih obdobjih, smo nekajkrat opozorili tudi na ugotovitev, da je bila kulturna dejavnost vedno prisotna tudi v tukajšnji osnovni in kasneje še v poklicni oziroma srednji šoli. In to ne le v tistem »obveznem« delu učno-vzgojnega procesa, ampak pogosto tudi kot izvenšolska, prostovoljna dejavnost učiteljev in učencev. Velik del teh aktivnosti se je vedno izvajal tudi v povezavi z osrednjim kulturnim društvom, saj so bili vanj vključeni tako posamezniki kot tudi skupine.

V omenjenem delu zbornika smo tako našteli tudi več konkretnih dejavnosti in prireditev, v posebnem poglavju smo se posvetili otroški gledališki dejavnosti, v tem posebnem delu pa se bomo omejili le na otroško zborovsko petje.

»Pojte znova to pesem, dragi pevci, pojte jo poštenih src in iskrenega prepričanja. Naj bo vaša pesem glas protesta zoper nezaslišane okrutosti in zoper trpljenje ljudi, naj bo odločen poziv za končanje tragedij v imenu človečnosti in prihodnosti, ki je bolj vaša kot kogar koli drugega.« S temi besedami, aktualnimi tudi za današnji čas, je pozdravil mlade pevce na tradicionalnem *Mladinskem pevskem festivalu v Celju* leta 1993, torej pred dvajsetimi leti, slavnostni govornik, takratni predsednik Republike Slovenije, Milan Kučan. To je bil mednarodni pevski festival, na katerem je Mladinski pevski zbor OŠ Zreče pod vodstvom Darinke Ivačič v hudi konkurenci mnogih slovenskih in tujih zborov z oceno 90,3 točke prejel srebrno plaketo. Seveda pa se je vse začelo že davno prej ...

Začelo se je že veliko prej

Za organizirano zborovsko petje, tudi v okviru osnovnih šol na širšem celjskem področju, pomeni pomembno prelomnico leto 1935, ko je bilo v Slovenskih Konjicah, na pobudo slovenskega skladatelja Maksa Pirnika, ustanovljeno Društvo pevovodij mladinskih pevskih zborov. Cilj društva je bilo prirejanje zborovskih revij, organizacija strokovnih izpopolnjevanj zborovodij in izdajanje zborovske literature.

V šolski kroniki za šolsko leto 1936/1937 lahko preberemo, da je zreški učitelj in šolski upravitelj Karel Mravljak s svojim šolskim zborom, ki je štel 20 dečkov in 24 deklic, 14. marca 1937 sodeloval na koncertih mladinskih pevskih zborov konjiškega sreza. Zapeli so *Sem fantič zelenega Štajerja* in Flajšmanov *Triglav*. Zbor je na teh srečanjih sodeloval še v naslednjih dveh šolskih letih, potem pa je zagon zaustavila bližajoča se druga svetovna vojna.

Po vojni so nadaljevali z uresničevanjem zastavljenih načrtov in že leta 1946 so bile organizirane prve okrajne revije šolskih pevskih zborov. Zreške osnovnošolske pevce je takrat vodila učiteljica Elza Pihler, na prve okrajne revije pa jih je popeljala Frančiška (Nančka) Ravnjak. Njena harmonika in otroško petje sta zatem po šolskih hodnikih odmevala še dolga leta, okrog leta 1950 pa se ji je pridružil še zreški kulturni delavec, zborovodja in organist Vladko Mohorič, ki je zatem nekaj let vodil mladinski

Mladinski pevski zbor OŠ Boris Vinter Zreče z zborovodjem Vladkom Mohoričem v šolskem letu 1951/1952

pevski zbor. Z njim so se mladi pevci udeležili tudi velikega zborovanja 19. maja 1954 na Ostrožnem pri Celju, na katerem je govoril takratni predsednik Jugoslavije Josip Broz - Tito.

Medtem ko so v prvih zapisih šolske pevske zbore poimenovali kot »otroške zbore« in »troglasne pevske zbore«, se po vojni pojavi delitev na cicibanske, pionirske in mladinske zbore, danes pa v osnovnih šolah prevladuje delitev na otroške, mlajše mladinske in mladinske pevske zbore.

Nove moči in novi uspehi

Naslednja prelomnica v prepevanju zreških šolarjev je bilo leto 1956, ko je v šolo prišla mlada učiteljica Vilma (Oblak) Ceglar. Z vsem srcem se je predala učiteljevanju in prevzela tudi vodenje mladinskega pevskega zbora. Iz zapisov v šolski kroniki tistega obdobja lahko preberemo, da sta takrat poleg mladinskega zbora delovala tudi cicibanski pevski zbor, ki ga je vodila Anica Matavž, in pionirski pevski zbor, ki ga je Frančiška (Nančka) Ravnjak predala Branki (Sodržnik) Juhart.

Vilma Ceglar se je že po dveh letih s svojimi pevci udeležila množičnega koncerta na dvorišču takratne II. gimnazije v Celju, kamor so se uvrstili najboljši zbori z občinskih revij. Njeni pevci so v naslednjih letih

»Troglasni pevski zbor« OŠ Boris Vinter Zreče v šolskem letu 1960/61 z zborovodkinjo Vilmo Ceglar. Četrta v prvi vrsti (od leve) je njena bodoča naslednica Darinka Mohorič.

»Troglasni pevski zbor« eno generacijo kasneje (1968/1969)

nastopali na številnih šolskih in krajevnih prireditvah, redno prepevali na revijah in sodelovali na množičnih koncertih v okviru *Mladinskega pevskega festivala v Celju*. Trikrat so se udeležili tudi republiške pevske revije v Zagorju ob Savi. Vilma Ceglar, pobudnica danes tradicionalnih koncertov *Zreče pojo*, je mladinski pevski zbor vodila kar 29 let in je za to delo prejela tudi zlato Gallusovo značko Zveze kulturnih organizacij Slovenije.

Učiteljico je zamenjala učenka

Ker je Vilma Ceglar postala podravnateljica, jo je leta 1985 pri glasbenem pouku in vodenju pevskih zborov zamenjala njena nekdanja učenka Darinka (Mohorič) Ivačič[1]. Pod njenim vodstvom so se v naslednjih letih pevci mladinskega pevskega zbora redno udeleževali občinskih (kasneje območnih) revij, kjer so bili vedno izbrani za medobčinsko (kasneje regijsko oz. medobmočno) revijo ali tekmovanje, tu pa so si vedno pripeli tudi zeleno luč za nastope med najboljšimi slovenskimi mladinskimi pevskimi zbori na republiških revijah v Zagorju[2]. Z zahtevnim programom

1 Več o učiteljici in zborovodkinji Darinki Ivačič, ki je prišla v zreško šolo iz konjiške OŠ Dušana Jereba in je potem vse do upokojitve decembra 2006 vodila mladinski in mlajši mladinski pevski zbor, je zapisanega v predstavitvi vseh društvenih zborovodij.

2 Republiška revija v Zagorju se je po osamosvojitvi Slovenije preoblikovala v državno tekmovanje, na njih pa je MZP v naslednjih letih osvojil še dve srebrni odličji.

Pionirski pevski zbor OŠ Boris Vinter Zreče na prireditvi *Zreče pojo* maja 1978. Napoveduje Zdravko Ivačič.

158

Otroški (cicibanski) pevski zbor pod vodstvom Anice Matavž in ob spremljavi Bojane Matavž na občinski reviji 1986

Mlajši mladinski pevski zbor leta 1987

Skladatelj Makso Pirnik (prvi z desne) in predsednik ZKO Slovenske Konjice Konrad Sodin na koncertu MPZ leta 1987

Šolski zbori z Darinko Ivačič na veliki svečanosti ob razglasitvi Zreč za mesto, 3. oktober 1987

MPZ na republiški reviji v Zagorju leta 1988. Po uspešnem nastopu so zaploskali skladatelju Jakobu Ježu, katerega pesmi so prepevali, in mu izročili šopek.

Zlata plaketa na MPF
Celje, 1989

Otroški pevski zbor
z Vlasto Puklavec
na prireditvi
Zreče pojo 2003

MPZ na intenzivnih vajah
aprila 2005 na Debelem rtiču

in kakovostno izvedbo so si tako pridobili pravico do sodelovanja na mednarodno znanem *Mladinskem pevskem festivalu v Celju*. Mladi zreški pevci so se tako prvič pomerili tudi na tekmovanjih. Na zveznih tekmovanjih[3] so prejeli eno priznanje, eno srebrno (1987) in eno zlato odličje (1989), največji uspeh pa je bilo srebrno odličje na mednarodnem tekmovanju leta 1993.

Nekje v teh letih je vodenje otroškega (cicibanskega) pevskega zbora prevzela učiteljica razrednega pouka Vlasta Puklavec, ki je leta 1985 prišla učit iz podružnične šole na Gorenju, kjer je bila zaposlena že štiri leta prej in kjer je prav tako vodila šolski pevski zbor. Vlasta otroški zbor z veliko ljubeznijo in uspehi vodi še danes.

Seveda pa so šolski zbori tudi v tem obdobju prepevali na številnih šolskih prireditvah in prireditvah v kraju ter na revijah šolskih pevskih zborov. Mladinski pevski zbor je prirejal tudi samostojne koncerte. Ob dveh osebnih jubilejih sta se koncertov zbora udeležila slovenska skladatelja Makso Pirnik (1987) in Jakob Jež (1988).

Mladinski zbor je leta 2001 navezal stike tudi z mladinskim zborom Kysuca iz slovaškega mesta Čadca. Konec junija so se odpravili na gostovanje na Slovaško, slovaški pevci pa so obisk vrnili oktobra istega leta, ob prazniku mesta Zreče. Pevci so v obeh državah skupaj in posamično izvedli več koncertov. Med gostovanjem so prebivali pri svojih vrstnikih in navezali tesne stike. Žal zaradi pomanjkanja sredstev v naslednjih letih gostovanj niso uspeli več ponoviti ...

Ko je Darinka Ivačič po dvajsetih letih, konec leta 2006, »predajala štafetno palico« novi zborovodkinji, jo je Javni sklad za kulturne dejavnosti odlikoval z Gallusovo listino za življenjsko delo na področju mladinskega zborovskega petja[4], šola in društvo pa sta ji 17. decembra pripravila poslovilni koncert z naslovom *A pesem ostane*, na katerem so igrali in prepevali vsi šolski in društveni zbori in različne glasbene ter druge skupine.

Dosežki preteklih desetletij so lahko vzor in izziv bodočim zborovodjem, da te uspehe dosežejo ali celo presežejo.

---

3 **Mladinski pevski festival v Celju** je bienalno pevsko tekmovanje. Do leta 1990 je bilo iz dveh delov: zveznega – nastopi zborov iz republik nekdanje skupne države Jugoslavije, in iz mednarodnega, kamor so se uvrstili najboljši zbori z zveznega tekmovanja. V samostojni Sloveniji so vsa tekmovanja na tem festivalu mednarodna.

4 Listina ji je bila svečano vročena na prireditvi *Zreče pojo* 27. maja 2007.

Ob gostovanju mladinskega zbora na Slovaškem 1. julija 2001

Nastop mladinskega zbora iz Slovaške na prireditvi ob obletnici mesta Zreče 6. oktobra 2001

Tudi regijska (medobmočna) srečanja so se leta 2005 preoblikovala v tekmovanje in mladinski zbor na prvem seveda ni manjkal; 9. junija 2005 je v Slovenj Gradcu osvojil bronasto plaketo.

Ana Krančan kot Mozart in dirigent MPZ na koncertu *A pesem ostane*

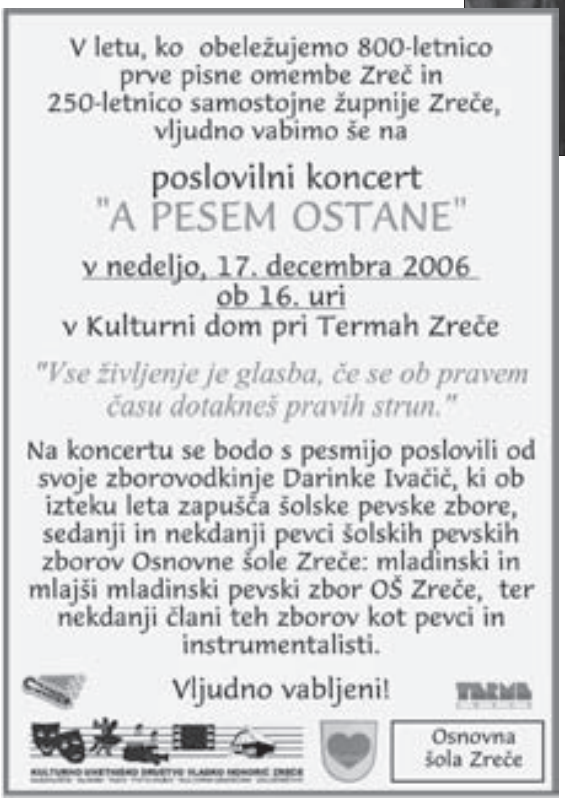

Življenje teče naprej

Nova učiteljica glasbe Hana Mačkovšek Šloser je ostala v Zrečah le kratko obdobje, do maja 2007. Kljub presenečenju zaradi dogajanja ob njenem nenadnem in neobičajnem odhodu bo pevcem in občinstvu ostala v spominu tudi po glasbenem projektu *Hambani kahle (Pesmi sveta)*, ki ga je izvedla z obema mladinskima zboroma, mešanim društvenim zborom in instrumentalisti.

Z začetkom šolskega leta 2007/2008 je prišla v šolo nova moč, Jana Deželak, ki oba mladinska zbora vodi še danes. Zagnano se je lotila obnavljanja zborov. Hitro so začeli ponovno prepevati na šolskih prireditvah in ob različnih dogodkih v kraju. Med večjimi projekti, ki so jih pevci v teh letih izvedli pod njenim vodstvom in ob sodelovanju zborovodkinje otroškega zbora Vlaste Puklavec, velja omeniti tri muzikale. Nastopili so vsi trije zbori, otroška gledališka skupina, plesalke in šolski ansambel ob režijski, tehnični in organizacijski pomoči društva. V letu 2012 se je zborovodkinja lotila tudi ustanavljanja učiteljske pevske skupine, ki je prvič javno zapela na šolski prireditvi ob koncu leta, zatem pa, skupaj s šolskimi zbori, še na božično-novoletnem koncertu.

Na premieri koncerta
Hambani kahle (Pesmi sveta)
28. januarja 2007

Mladi v muzikalu *Prava zvezda* 20. junija 2009

Združeni otroški in mladinski zbor na božično-novoletnem koncertu 26. 12. 2012 z zborovodkinjama Jano Deželak in Vlasto Puklavec. Z njimi so prepevale tudi nekatere članice nastajajočega učiteljskega pevskega zbora (v zadnji vrsti).

Zreška godba na pihala

Zgodovina godbeništva v Zrečah

Z ustanovitvijo lastne občine so prizadevanja našega društva za oživitev dejavnosti tudi na tem področju počasi začela padati na plodna tla, in ko je čas dozorel in ko so vajeti v roke prevzeli še zavzeti zreški glasbeniki in organizatorji, je bila rojena današnja godba na pihala. Leta 2003 smo z ustanovitvijo Društva godbenikov v Zrečah po dolgem času lahko ponovno slišali igrati domačo pihalno godbo.

Fotografsko dokumentirani začetki godbe v Zrečah segajo tja v leto 1926, ko na fotografiji iz tistega leta (v osrednjem prispevku o kulturnem dogajanju v Zrečah) vidimo zreško godbo, takratno Mavharjevo godbo, ki se zatem pojavlja na fotografijah še tik pred drugo svetovno vojno. A po vsej verjetnosti leto 1926 ni tisto prvo leto naše godbe, saj so na fotografiji nekateri godci že v srednjih letih in so prav gotovo igrali že prej.

Mavharjeva pihalna godba iz let tik pred 2. svetovno vojno, ko je združevala glasbenike iz več krajev (Vitanje, Kunigunda, Zreče, Loška gora). Na fotografiji so od leve proti desni: Franc Gačnikar, Anton Kompuš, Jurij Gačnikar, Albin Pič, Ignac Zezjal (Brizjekov iz Kunigunde), Ignac Hren, Jožef Jančič, Anton Fijavž, Rudolf Hren, Stanetov iz Vitanja in Alojz Kovše s Skomarja.

Godba po drugi svetovni vojni. Prva vrsta: sedijo (od leve proti desni): Franc Bombek in Stanko Košir; druga vrsta: neznan, Anton Petelinšek, Bertl Šrot, Franc Grosičar, Alojz Pučnik, Rudi Oplotnik in Franc Gačnikar;
tretja vrsta: Jože Jančič, Jurij Vidmar, Franc Koprivnik, Anton Podgrajšek in Maks Šrot;
zadnja vrsta: Stanko Šrot, Alojz Podgrajšek, neznan in Ivan Pak.

Matija Karba je že leta 1898 zapisal, da so ob ustanovitvi društva Straža domači godbeniki zaigrali dobrodošlico in državno himno. Prav tako že Jurij Vodovnik[1] v svojih pesmih našteva kar nekaj godčevskih skupin in instrumente, s katerimi so igrali, tudi o zreških godcih je govoril.

Kako je nastala godba po drugi svetovni vojni, do danes nismo našli pisnih virov. Lahko pa sklepamo, da se je rodila iz potreb, saj je bil to čas raznih zborovanj, in ker na fotografiji najdemo Franca Grosičarja, zaposlenega v TKO Zreče, ki je bil tudi ustanovni član društva Ljudske tehnike Zreče in pomembna strokovna moč v takratni tovarni, je verjetno pobuda prišla iz gospodarskopolitičnih krogov v kraju. Franc Grosičar, strojnogradbeni diplomirani tehnik, je v Zreče prišel, po vsej verjetnosti, iz rodne Ljubljane leta 1953 (rodil se je 9. 4. 1906) in je bil v godbi kot organizator ter je godbo spremljal na nastopih kot predvodnik (tisti, ki ob korakanju daje godbi takt s palico). TKO je zapustil 30. 11. 1957. Po vseh poizvedovanjih pa je ta godba nastala pred prihodom Franca Grosičarja v Zreče in ji je on dal le trdnejšo organizacijsko obliko.

1 Jurij Vodovnik – *Pesem o Pobirkovi ohceti*.

Godba okrog leta 1957. Prva vrsta spodaj (od leve proti desni): Franc Padežnik, Franc Muc, Bobik (ime ni znano) in Milan Gačnik; druga vrsta: Albin Hrovat, Vlado Korošec, Bertl Šrot, Alojz Komisar, Franc Poznič, Stanko Meglič, Anton Petelinšek in Slavko Padežnik; tretja vrsta: Ludvik Hren, Franc Gačnikar, neznan, Janko Strgar, Jernej Kapun in Stanko Šrot; zadnja vrsta: Franc Koprivnik, Miha Jelenko, Fric Jevšenak in Maks Šrot.

Kako dolgo je godba v tem sestavu igrala, ne vemo, organizacijsko pa je spadala v TKO Zreče. Vsekakor pa je, sodeč po najdenih fotografijah, po letu 1953 nastopala pomlajena godba, ki je imela tudi strokovno vodstvo. Franc Grosičar, ki sicer ni bil glasbenik, je namreč takrat prepustil godbo dvema glasbenikoma – Alojzu Komisarju in Francu Pozniču. Na fotografiji najdemo poleg kapelnika Pozniča še Alojza Komisarja, ki pa je v Zreče prišel leta 1957, zato sklepamo, da fotografija sodi v ta čas. Po pripovedovanju Albina Hrovata naj bi ta pomlajena godba igrala do leta 1959, nato pa ugasnila.

Nekoliko »skrivnosti« teh godb nam je odkril Albin Hrovat, takrat zaposlen v TKO Zreče, sedaj stanujoč v Vitanjskem Skomarju 14, ki ni ničesar vedel o kakšnem drugem sestavu godbe kot o tistem, v katerem je od leta 1953 dalje igral. Ko smo mu pokazali fotografijo prve godbe po vojni, je menil, da je to godba, ki je verjetno igrala pred »njegovo«. Pravi, da je to bila tovarniška godba, da so godbeniki lahko hodili na vaje med »šihtom« in da je bil predvsem Bertl Kapun, takratni sindikalist, tisti, ki je skrbel za godbo. Spomni se tudi, da je bil kapelnik Poznič zaposlen v tovarni,

Zadnji sestav zreške godbe med letoma 1960 in 1970 (pred staro vratarnico KIZ)
Na fotografiji so od leve proti desni: neznan, Vladko Korošec, Stanko Šrot, Maks Šrot, Tone Petelinšek, Stanko Meglič, Bertl Šrot, Franc Gačnikar, Rudi Oplotnik, Jernej Kapun, Mihael Jelenko, Ludvik Hren in Franc Kodrič.

kakor tudi skoraj vsi drugi, in da so igrali na pogrebih, za praznike in celo v Ljubljani na nekem sejmu. Še posebej se spominja Bertla Šrota, ki je bil prava »zvezda«, saj so ljudje večkrat zahtevali, da je prišel pred njih. Albin Hrovat je bil član več godčevskih sestavov. Danes igra na harmoniko.

Društvo godbenikov Zreče

Kot smo zapisali že v uvodu tega prispevka, so večkratna prizadevanja vodstva KUD Vladko Mohorič še iz časov, ko je bilo DPD Svoboda, kmalu po ustanovitvi nove občine naletela na dober odziv pri takratnem županu Jožefu Koširju. Ker pa nismo želeli na hitro razbiti konjiške godbe, v kateri je igralo veliko zreških godbenikov, in ker je ustanovitev nove godbe velik organizacijski, kadrovski in tudi finančni zalogaj, je do realizacije ideje preteklo še kar nekaj Dravinje.

Pobudo je župan začel aktivneje uresničevati leta 2003, ko je privabil Avgusta Skazo. Ta je pripravil seznam možnih godbenikov, ki jih v občini sicer ni primanjkovalo, le povezati jih je bilo potrebno, in 5. novembra 2003 je bil prvi sestanek, ki se ga je od 36 vabljenih udeležilo 26 čla-

nov. Na sestanku so imenovali iniciativni odbor v sestavi: Avgust Skaza, Zdenko Kovačec, Ivan Hrovat, Ludvik Smogavc in Aljaž Jelenko.

Društvo godbenikov Zreče je bilo ustanovljeno 3. decembra 2003[2]. Na ustanovnem zboru je bilo prisotnih 25 članov. Sprejet je bil statut društva, ki ga je pripravil iniciativni odbor, in izvoljeni so bili organi društva. V izvršni odbor društva so bili izvoljeni: Zdenko Kovačec (predsednik društva), Ivan Hrovat (tajnik), Aljaž Jelenko (blagajnik), Avgust Skaza (strokovni vodja) in Ludvik Smogavc.

Prostor za vaje, ki so jih pričeli februarja 2004, je društvu odstopilo Gasilsko društvo Zreče. Čeprav je bilo precej članov brez glasbene izobrazbe, so le-ti s pomočjo kapelnika in ostalih strokovno podkovanih članov pridobili precej glasbenega znanja in uspešno osvajali glasbeni repertoar, ki ga je skrbno izbiral kapelnik. Prva melodija, ki je bila zaigrana, je bila znamenita koračnica Draga Lorbka *Slovenci*. Godbeniki so že v prvem letu svojega delovanja imeli več nastopov, s tem pa se je tudi potrdila pravilnost odločitve o ustanovitvi godbe v Zrečah.

Za zagon takega društva so potrebna precejšnja finančna sredstva, saj so poleg instrumentov, ki so jih imeli člani sami, za igranje godbe potrebni nekateri specifični instrumenti. S pomočjo Občine Zreče in ostalih donatorjev je društvo nabavilo nekaj osnovnih instrumentov in drugo potrebno osnovno opremo za delovanje društva. Prav tako je bila dobrodošla pomoč Uniorja, ki je pomagal pri nakupu prvih uniform.

Prvi samostojni koncert

V drugem letu delovanja je društvo največ naporov vložilo v pripravo svojega prvega samostojnega koncerta. Ker je veliko članov godbe igralo v raznih narodno-zabavnih ansamblih in skupinah, je bilo težko najti prosti termin za koncert. Po dolgem premišljevanju je padla odločitev, da bo to na božični dan. Da bi uspeli osvojiti predvideni program, je društvo organiziralo 3-dnevne skupne priprave, in sicer na Debelem rtiču. Te priprave so bile zelo uspešne. Ob druženju in medsebojnem spoznavanju jim je uspelo izmed članov ustanoviti še harmonikarski orkester

2 V register društev je bilo Društvo godbenikov Zreče vpisano 9. aprila 2004.

170 Eden prvih nastopov je bilo igranje prvomajske budnice leta 2004.

Godba iz Sedbergha z dirigentom Alanom Lewisom ob prvem obisku Zreč (julij 2005)

in pevski oktet. Padla je tudi odločitev, da se bosta oba predstavila na koncertu društva. In tako je na božični dan leta 2005 društvo izvedlo svoj prvi *Božično-novoletni koncert*. Kot gostje so nastopili legendarni člani ansambla Štirje kovači, ki so zapeli tudi ob glasbeni spremljavi godbe. Božično-novoletni koncerti godbenikov so postali tradicionalni. Na njih so ob domačih godbenikih v naslednjih letih nastopali številni gostje.

»Zreška himna«

V Zrečah se je že precej časa razmišljalo o pesmi, ki bi na poseben način odražala »dušo« kraja in bi bila lokalna himna. Vodovnika zbadljivka o »zrajških šmirarjih«, ki je med prebivalci precej razširjena, se je zdela primerna, da bi z njo pričeli prvi koncert, in kapelnik Avgust Skaza se je lotil pisanja aranžmaja. Nastala je priredba za pihalni orkester z naslovom *Le na nuoge, zrajški šmirarji,* ki je bila nato izvedena tudi na vseh naslednjih koncertih. V letu 2011 je bil dodan še aranžma za pevski zbor in pripisano Vodovnikovo besedilo, partituro pa so na koncertu javno predali Dragu Šešerku, podžupanu Občine Zreče.

Na gostovanja tudi v tujino

Po uspešno odigranem prvem samostojnem koncertu je društvo dobilo precej zagona za nadaljnje delovanje. Začelo je navezovati stike z nekaterimi društvi v tujini. Najprej so se podali na samostojni koncert v Prosek. Prvič se je društvo predstavilo na televiziji, in sicer v eni od oddaj TV Maribor. Navezali so stike z godbo iz pobratenega mesta Sedbergh, ki je v okviru sodelovanja s KUD Vladko Mohorič julija 2005 gostovala v Zrečah[3] in sklenila dogovor o nadaljnjem medsebojnem sodelovanju godb.

3 Godbeniki iz Sedbergha z dirigentom Alanom Lewisom so prvič gostovali v Zrečah od 21. do 28. julija 2005. Gostitelji so jim organizirali več koncertnih nastopov po Sloveniji, jeseni istega leta pa se je v Sedbergh podal MePZ KUD Vladko Mohorič z dirigentom Samom Ivačičem.

Godbeniki iz Sedbergha so bili v Zrečah ponovno julija 2006[4], zreški godbeniki pa so obisk vrnili leta 2009, ko so se julija podali na 5-dnevno turnejo v Veliko Britanijo, in sicer v pobrateno mesto Sedbergh in v London. Gostovanja se je udeležilo 46 članov društva in 20 gostov, med njimi člani ansambla Vrt, skupine 500 m in kvarteta Vinski brat.

Do lastne strehe nad glavo in dve novi sekciji

Sredi leta 2007 so se godbeniki odločili, da se pridružijo projektu širitve gasilskega doma, ki ga je načrtovalo PGD Zreče. Idejo poveljnika PGD Zreče Marjana Jelenka, da se skupaj lotijo gradnje prizidka, v katerem bi obe društvi imeli svoje prostore, je društvo sprejelo z odprtimi rokami. Od začetnih razgovorov s takratnim vodstvom PGD Zreče in takratnim županom Jožefom Koširjem se je pričel izoblikovati konkreten projekt in naslednje leto je gradnja stekla.

Vse aktivnosti okoli gradnje je operativno in organizacijsko vodil Štefan Posilovič. Ker je izvedba takega objekta velik finančni zalogaj, sta obe društvi uspeli ob pomoči župana, mag. Borisa Podvršnika, in predsednika uprave Uniorja, d. d., Gorazda Korošca, pridobiti sredstva za izgradnjo skeleta prizidka, različni sponzorji so prispevali material za izgradnjo, vloženega pa je bilo tudi veliko prostovoljnega dela članov obeh društev. V nadaljevanju sta obe društvi pričeli s samostojnim urejanjem svojih prostorov. Vsa dela, ki so bila opravljena za društvo godbenikov, je vodil in nadziral Slavko Kejžar, podpredsednik Društva godbenikov Zreče.

V letu 2008 sta znotraj društva začeli delovati tudi dve novi sekciji:

- kvartet Vinski brat (Avgust Skaza, Jože Sadek, Marjan Hren in Maksimiljan Gričnik), ki je imel svoj prvi nastop 22. 4. 2008,
- trobilna komorna skupina (Avgust Skaza, Pavel Skaza, Davorin Črešnik in Mitja Drozg), ki je prvič nastopila 8. 11. 2008.

4 Godbeniki iz Sedbergha so ob drugem obisku Zreč izvedli dva koncerta: 5. julija 2006, skupaj z zreško godbo, pred termami in 12. julija na Rogli. Ob obisku je Društvo godbenikov Zreče organiziralo piknik in športne igre in tako popestrilo bivanje gostov v Sloveniji.

Dom Društva godbenikov Zreče v prizidku gasilskega doma

Ropotanje v starih Zrečah

Slavnostna otvoritev doma godbenikov[5] je bila 7. junija 2009. Ob tem so izdali svojo prvo zgoščenko[6] z naslovom *Večno zelene z Božično-novoletnega koncerta 2008* in prvič organizirali tudi veliko tridnevno kulturno-družabno prireditev *Ropotanje v starih Zrečah*, ki pomeni nadaljevanje leto prej organizirane prireditve *Pozdrav Univerzijadi 2013*[7]. Novo ime prireditve sta predlagala Lučka Klajne in Avgust Skaza.

Prvi dan je bila prireditev namenjena mladim, nastopile so lokalne rock skupine. Drugi dan se je začel s predtekmovanjem harmonikarjev za *Pohorsko coklo*, nastopom ljudskih pevcev in revijo narodno-zabavnih ansamblov ter zaključil z zabavo, trajajočo pozno v noč. Tretji dan pa so godbeniki po otvoritvi novega prizidka in novih prostorov društva organizirali mednarodno srečanje pihalnih orkestrov, ki so se udeležili te slovesnosti.

5 Društvo je pridobilo dvorano za vaje (približno 100 m^2) ter pomožne prostore. Prva vaja v novih prostorih je bila 11. 6. 2009. V sodelovanju z glasbeno šolo se je v društvenih prostorih pričelo tudi poučevanje učencev iz Zreč in okolice, ki so obiskovali program trobil in tolkal.

6 Snemanje, obdelavo posnetkov in založbo zgoščenk je prevzelo podjetje Fancy music, d. o. o., iz Slovenskih Konjic. Posnetih je bilo 12 melodij, od tega 10 slovenskih zimzelenih melodij. Na zgoščenki sta se kot vokalna solista predstavila Katarina Hren in Matjaž Mrak.

7 *Pozdrav Univerzijadi 2013* je bila prireditev, nastala na pobudo župana Občine Zreče mag. Borisa Podvršnika, ob pridobljeni kandidaturi za organizacijo *Univerzijade 2013* (ki pa je pozneje odpadla).

Pot budnice se je iz leta v leto daljšala in se zadnja leta zaključuje šele v popoldanskih urah.

 Razigrano pred Skomarsko hišo na Skomarju ob budnici 2012

Skupinska fotografija pred Božično-novoletnim koncertom 2010

Prireditev je bila lepo sprejeta in je že postala tradicionalno poletno druženje domačinov in gostov ter predstavlja pomemben prispevek k oživitvi starega centra Zreč.

Bronasti grb Občine Zreče

V januarju 2010 se je društvo predstavilo v eni od oddaj TV Maribor, katere posnetek so predvajali tudi na TV SLO 2, aprila pa so godbeniki skupaj z Ansamblom Golte nastopili na TV Slovenija v oddaji *Slovenska polka in valček 2010* z zmagovalno skladbo iz leta 2009. Priredbo zmagovalne polke *Če te luna nosi* je za pihalni orkester napisal Avgust Skaza, snemanje in obdelava posnetka pa sta potekala pod strokovnim vodstvom Igorja Podpečana (studio Zlati zvoki), ki je bil avtor melodije zmagovalne skladbe.

Za svoje uspešno delo na področju kulture je Društvo godbenikov Zreče 28. 5. 2010 prejelo bronasti grb Občine Zreče.

Božično-novoletni koncert se preseli

Društvo je v letu 2011 nadaljevalo z manjšimi vzdrževalnimi deli na domu godbenikov, uvedlo je sofinanciranje stroškov obiskovanja glasbene šole, za vse člane nabavilo softshell jakne ter se odpravilo na tri nastope v tujino: v Prosek (Italija) (skupaj s Štajerskih 7), v mesto Vogau (Avstrija) in ob 75-letnici Limene glasbe Vetropack–Straža h godbenikom v Hum na Sutli (Hrvaška). Uspešno so že tretjič organizirali *Ropotanje v Starih Zrečah* ter v okviru delovne akcije uredili okolico kulturnega spomenika pri bencinskem servisu Petrol.

Zaradi nenehnega povečevanja števila obiskovalcev na koncertih v preteklih letih (od začetnih 200 pa do preko 600 v letu 2010) se je društvo odločilo, da bo svoj *7. božično-novoletni koncert* preselilo v zreško športno dvorano. Seveda je ta odločitev za sabo potegnila precej več dela in tudi finančnih stroškov, ampak na koncu je bilo vse to poplačano, saj se je koncerta udeležilo preko 1100 obiskovalcev, kar je preseglo vsa pri-

čakovanja. Kot gostje so na koncertu nastopili mladi člani Mešanega pevskega zbora Strune iz KUD Vladko Mohorič Zreče, ki so pod vodstvom Sama Jezovška nekaj skladb zapeli samostojno, nekaj pa skupaj z godbo. Prireditev je s svojim vodenjem popestrila priznana slovenska pevka Natalija Verboten, ki je ob spremljavi godbe in zbora tudi zapela.

Ob koncu leta 2012 so bili v Društvu godbenikov Zreče naslednji aktivni člani:

Avgust Skaza (dirigent)
Drago Beškovnik (trobenta)
Davorin Črešnik (trobenta)
Stane Fijavž (klarinet)
Slavko Gaber (klarinet)
Davorin Hartman (tenor bariton)
Vinko Hren (pozavna)
Gregor Hrovat (tuba)
Ivan Hrovat (klarinet)
Dušan Jelenko (bariton)
Neli Jerot (alt saksofon)
Angelika Kejžar (flavta)
Veronika Kejžar (flavta)
Dejan Korenak (klarinet)
Anže Kovačec (klarinet)
Zdenko Kovačec (trobenta; predsednik)
Žiga Kovačec (trobenta)
Denis Kovše (tolkala)
Alen Kovše Škerget (tenor bariton)
Tina Krajnik (trobenta)
Nika Krančan (flavta)
Monika Leber (alt saksofon)
Blaž Leskovar (trobenta)
Žan Mernik (tenor bariton)
Denis Napotnik (bariton)
Mitja Padežnik (tenor bariton)
Ervin Potnik (klarinet)
Grega Preložnik (trobenta)
Robi Preložnik (tolkala)
Goran Pušnik (trobenta)
Urška Rebernak (klarinet)
Jože Sadek (tenor bariton)
Grega Skaza (alt saksofon)
Janez Skaza (tolkala, kitara)
Jure Skaza (bas, trobenta)
Klara Skaza (tenor saksofon)
Marjan Skaza (trobenta)
Matjaž Skaza (tolkala)
Pavel Skaza (bariton)
Ferdinand Smogavc (trobenta)
Gregor Ludvik Smogavc (trobenta)
Luka Švab (klarinet)
Andraž Tehovnik (alt saksofon)
Dušan Videčnik (klarinet)
Sandrine Zemljak (flavta)
Sandra Zupančič (tenor saksofon)
Slavko Kejžar (podpredsednik)
Marjan Hren (vokal)
Maksimilijan Gričnik (vokal)
Katarina Hren (vokal)
Barbara Hartman (vokal)
Matjaž Mrak (vokal)
Jožef Košir (častni član)
Ludvik Smogavc (častni član)

(Zapis o današnjem Društvu godbenikov Zreče je povzet po podrobnejšem celovitem gradivu za kroniko društva, ki ga je pripravil tajnik društva Ivan Hrovat, november 2012.)

Zreški godbeniki in MePZ Strune na Božično-novoletnem koncertu 2011

»Loukežova plehmuzika«

Še ena zanimiva godba se občasno pojavi v Zrečah. To je »Loukežova plehmuzika«, skupina godbenikov, tako ali drugače povezanih z »Loukežovo« (Podgrajškovo) rodbino. Jedro so seveda tudi tokrat bratje Marjan, Pavel in Avgust Skaza in njihove družine. Dirigent godbe je Marjan Skaza, organizacijsko pa jo vodi Jože Podgrajšek, podjetnik iz Zlakove. V večji ali manjši zasedbi se zberejo in zaigrajo ob srečanjih sorodnikov ali pa tudi kar tako, za svoje zadovoljstvo.

»Loukežova plehmuzika« pri sv. Martinu v Zlakovi

Ansambel Zreški kovači

Zgodba se začne nekje v letu 1958, ko je v Zreče prišel za novega postajenačelnika Franjo Kozelj z ženo Vero in sinom Francijem. Franjo, ki je igral violino, je v Zrečah hitro našel dovolj dobrih glasbenikov, da je že v letu, ko je prišel v Zreče, ustanovil, kakor sam pravi, »violinski ansambel«. Ker je imel jasen cilj, da ustanovi dober ansambel po vzoru takrat še redkih ansamblov, ki so orali ledino naše narodnozabavne glasbe, je pozorno izbiral in končno izbral sestav, ki ga poznamo z mnogih fotografij.

Kdo so torej bili stalni člani ansambla Zreški kovači?

V ansamblu je prvo violino vedno igral Alojz Komisar, nekoč vojaški glasbenik, rojen leta 1905 v Nemčiji, umrl leta 1973 v Zrečah, kjer je tudi pokopan. V Zreče je prišel leta 1957 iz Slovenskih Konjic. Drugo violino je igral Franjo Kozelj, postajenačelnik zreške železniške postaje, rojen leta 1919 v Gradišču v vzhodnih Halozah, umrl leta 1999 v Ljubljani. Harmoniko je najprej igral Vinko Podgrajšek iz Loške gore, rojen leta 1935, z ženo Marijo[8] živi na svoji kmetiji v Loški gori, drugi harmonikar pa je bil Franci Padežnik, rojen leta 1939 v Loški gori, ki je umrl leta 2004 v Zrečah. Berta Kodrič, napovedovalka v ansamblu, je kasneje postala njegova žena. Tudi ona je pokojna. Kitaro je igral domačin Franci Kovač, rojen leta 1930, predmetni učitelj, živeč v Zrečah. Bas in zabava poslušalcev sta bila zaupana Dragu Bombeku iz Zreč, rojen leta 1927, umrl leta 1993 na Ptuju. Njegova žena Marjana pa je bila blagajničarka ansambla. Pevca v ansamblu sta bila Vera Kozelj in Feliks Gorenak. Vera Kozelj je bila žena Franja Kozelja, rojena leta 1929 v Beli krajini, njen oče je bil iz Ukrajine, in kot upokojenka živi v Ljubljani.

8 Franjo Kozel je na osnovi ljubezni med Vinkom in Marijo napisal njihovo najbolj znano skladbo *Pohorska Micka*.

Sedijo: Berta Kodrič (napovedovalka), Vera Kozelj (pevka), Marjana Bombek (blagajničarka). Stojijo: Alojz Komisar (prva violina), Franc Padežnik (harmonika), Feliks Gorenak (pevec), Drago Bombek (kontrabas), Franc J. Kovač (ritem kitara) in Franjo Kozelj (violina in vodja ansambla).

Feliks Gorenak, po domače Gorjakov, je bil rojen leta 1928 v Boharini, poročen z ženo Jožico, po domače Lajško Jožico, tudi dobro pevko v cerkvenem zboru. Na mnogih nastopih je rad zapel tisto *Deček s planine*, v kateri je videl svojo življenjsko zgodbo. Umrl je leta 2009.

V prvi sestavi ansambla pa sta igrala tudi kontrabasist Milan Trefalt in kitarist Jože Kejžar.

Programska shema večine samostojnih koncertov ansambla

Ansambel se v začetku ni branil nastopov, ki so jih organizirali drugi, še posebej pa ne tistih, ki jih je organizirala njihova DPD Svoboda, saj so v ansamblu potrebovali čas, da so bili organizacijsko in programsko pripravljeni na samostojne koncerte. V arhivu Vere Kozelj smo našli kar nekaj programskih listov, ki imajo – tudi za današnji čas – sodobno zgradbo iz treh pomembnih delov, kot se deloma uporabljajo še danes. Lahko bi celo rekel, da so bili mojstri v vzpostavljanju stika s poslušalstvom, saj

so poleg lastnih skladb igrali še druge, takrat priljubljene skladbe, humorista sta znala z vedno novimi skeči razvneti poslušalstvo, včasih tudi s kančkom satire in žrebanjem vstopnic[9].

Program nastopa Zreških kovačev – programski list – standarden program

1. Zreški kovači – polka s petjem
2. Razpoloženje – valček
3. Jutro na Rogli – beguin s petjem
4. Vlak prihaja – čin, čin – foks
5. Skeči: pismo Dedku Mrazu, copatarja, komanda
6. Trgatev – valček s petjem
7. Kožuhanje – polka – trio
8. Hrepenenje – valček s petjem
9. Skeči: pri zdravniku, miš, kurje oko, napihnjena ženska
10. Sanje – valček – trio
11. Violina ti si mi vse – beguin s petjem
12. Rajanje na Goleku – polka
13. Bolno dete – tango s petjem
14. Skeči: pesem o Zrečah, tat oslek, spomenik
15. Noč ob Dravinji – valček s petjem
16. Splitske kale – koračnica
17. Deček s planine – poje Feliks
18. Pridi draga – tango s petjem
19. Moja kraljica
20. Žrebanje vstopnic
21. Pohorska Micka – za zaključek – polka s pevcema

9 Žrebanje vstopnic je bila svojevrstna zanimivost, saj so bile nagrade največkrat raznovrstno orodje, ki jim ga je v ta namen dajala Tovarna kovanega orodja Zreče (današnji Unior).

Pred odhodom na nastop izpred zreške železniške postaje
Spredaj: Vera Kozelj, Feliks Gorenak in Berta Kodrič;
zadaj: Alojz Komisar, Franjo Kozelj, Franci Padežnik, Drago Bombek in Franc J. Kovač.

Avtorji besedil in melodij

V tipski prošnji za izdajo dovoljenja za koncert, naslovljeni na Občinski ljudski odbor: Odsek za notranje zadeve, sta takratni predsednik DPD Svoboda Zreče Ivan Krajcar (učitelj) in organizacijski vodja ansambla navedla poleg Franja Kozelja kot avtorje njihovih skladb še harmonikarja Francija Padežnika s tremi instrumentalnimi skladbami (*Sanje* – valček, *Kožuhanje* – polka, *Sprehod pod gradom* – valček) in Alojza Komisarja (*Rajanje na Goleku* – polka, *Razpoloženje* – valček). Poleg tega so na dopisu navedena tudi »dramska dela« avtorja Franja Kozelja (*Karneval na cesti, Pri zdravniku, Komanda, Postavljanje kipa*). Pod dramskimi deli je avtor imel v mislih humoristične skeče, ki sta jih izvajala humorista z imenom Janez in Peter.

Od notnih zapisov se je ohranila samo skladba *Hrepenenje*, za druge je že sam Kozelj nekaj let pred smrtjo ugotovil, da so se porazgubili, ko jih je pošiljal raznim oboževalcem. Ostala pa so besedila avtorskih skladb. Izgubila pa se je prenekatera informacija o avtorstvu in nekatere skladbe izvajalci danes označujejo kot narodne ali brez navedbe avtorjev. Tak je na primer valček *Hrepenenje*, ki ga je dolga leta uspešno izvajal Ansambel

Toneta Kmetca s pripisom »narodna«. Polko *Pohorska Micka*, kombinirano z *Nočjo ob Dravinji,* je posnel Ansambel Comet iz Zreč na kaseti *Mami za praznik* s pevko Brigito Petre. *Pohorsko Micko* igrata tudi citrarki Heričko in tudi onidve navajata to skladbo kot ljudsko. *Jutro na Rogli* pojejo nekateri moški pevski zbori, vendar Vera Kozelj ni vedela povedati, kateri.

Melodijo pesmi *Bolno dete* je odkupil Radio Ljubljana, novo besedilo je napisal Fery Souvan in posneta je na plošči Jožeta Kampiča in pevke Ivanke Kraševec, prenovljena skladba pa nosi ime *Zvončkova ljubezen*.

Vsi dosedanji poizkusi, da bi našli notne zapise ali posnetke skladb Franca Padežnika in Alojza Komisarja, so bili neuspešni. V arhivu pa še čakajo nekatere skladbe avtorjev Alojza Komisarja in Franca J. Kovača, nastale po razpadu ansambla.

Ansambel je bil član DPD Svoboda Zreče, kar je nedvoumno vidno tudi na plakatu, ki so ga uporabljali za koncerte.

Mladi zreški kovači

Ko smo v Zrečah leta 2006 začeli ponovno oživljati glasbeno zapuščino ansambla Zreški kovači, so nas opozorili na dejstvo, ki ga ob pisanju prispevka o ansamblu za *Zreški zbornik 2006*[10] še nismo poznali, da so namreč v Zrečah po razpadu ansambla Zreški kovači ustanovili nov ansambel, v katerem so uspešno igrali mladi takratni osnovnošolci. Po vsej verjetnosti je bil pobudnik tega sestava znani zreški glasbenik, nekoč vodilni strokovni član ansambla Zreški kovači, Alojz Komisar. Po odhodu Franja Kozelja je najprej poizkusil z odraslimi, da bi ansambel, ki je uspešno začel in je že imel svojo publiko, nadaljeval delo. Po pripovedovanju še živečih članov ansambla so se preizkusili mnogi, vendar ansambla niso mogli več obuditi.

10 Prvi *Zreški zbornik* s štirinajstimi prispevki o različnih področjih življenja v Zrečah je izšel leta 2006. V njem je v prispevku Martina Mrzdovnika prvič objavljen tudi obsežnejši zapis o ansamblu Zreški kovači, vendar avtor ob pisanju prispevka ni imel nikakršnih informacij o Mladih zreških kovačih.

Mladi zreški kovači, 1964 (od leve proti desni): Alojz Komisar (prva violina), Alojz Gorenjak (harmonika), Jelka Pekovšek (druga violina), Dragica Cvelfer (pevka), Alojz Kotnik (ritem kitara), Anton Sadek (kontrabas). V ansamblu sta kot pevca sodelovala še Jožica Strmšek in Stanko Kejžar, po pripovedovanju Jožice Strmšek pa tudi Dušan Kotnik.

Kot glasbeni pedagog je Alojz Komisar potem našel zanimanje pri mladih in nastal je zanimiv sestav z imenom Mladi zreški kovači. Dobro je vedeti tudi to, da je Alojz Komisar za tiste čase, ko še ni bilo glasbenih šol, imel v Zrečah takšno »šolo«. Igrati je znal na več instrumentov in imel je glasbeno izobrazbo, pridobljeno v tujini. Člani tega mladega ansambla se danes spominjajo, da so imeli vaje na železniški postaji, v sobi, v kateri so nekoč vadili Zreški kovači, in da so k njemu v ta prostor hodili tudi mnogi drugi.

In kdo so bili ti mladi fantje in dekleta iz ansambla? Na osnovi pogovora z nekdanjimi člani lahko zapišemo, da so v ansamblu igrali in prepevali mnogi mladi glasbeniki. Nekatere med njimi smo prepoznali tudi na edini najdeni fotografiji[11].

11 Fotografijo Mladih zreških kovačev, ki je bila posneta po nekem nastopu v Slovenskih Konjicah, ima v svojem arhivu Alojz Kotnik, eden od članov ansambla, ki je pozneje igral še v mnogih zasedbah, najdlje pa kot kitarist in pevec pri Fantih izpod Rogle.

»Stari in novi« Zreški kovači na prireditvi *Vozi me vlak v daljave*, osrednji prireditvi ob 800-letnici prve pisne omembe Zreč, posvečeni tudi 250-letnici župnije Zreče in izidu *Zreškega zbornika 2006*, v večnamenski dvorani Kulturnega doma Zreče, 22. 9. 2006

Novi Zreški kovači, 2006. Sedijo: Andreja Majcen (napovedovalka), Aleš in Andreja Črešnar (vokal); stojijo: Gvido Hauptman (violina), Miro Korošec (harmonika), Pavel Skaza (bas), Duško Videčnik (kitara) in Andraž Tehovnik (violina).

Ansambel je nastopal na raznih šolskih prireditvah v kraju in spomnijo se, da so nastopali tudi na *Veselem toboganu* leta 1966, ko je pred njimi v vrsti stal Oto Pestner, ki je že takrat opozoril na svoj glas. Jelka Pekovšek - Mušič se spominja, da so imeli v programu tudi humoristično točko in da sta z mamo nekajkrat pripravili kaj hudomušnega.

Na vprašanje, kaj so igrali, so odgovorili, da so to bile najprej skladbe prejšnjega Ansambla Zreški kovači, seveda pa tudi drugo, kar je bilo »moderno« in kar so pač zmogli.

Ansambel je v takšnem ali drugačnem sestavu igral vsaj tri leta. Ko pa so mladi odšli v srednje šole, je razpadel tudi ansambel. Pa tudi sicer je Alojz Komisar bil že v letih, in ker je bil bolj ali manj prepuščen svoji iznajdljivosti, mu je zmanjkalo tudi moči. Umrl je leta 1973 in je pokopan na starem zreškem pokopališču.

Tudi ta prispevek o nekem »prijetnem in svetlem utrinku« v zreških kulturnih dogajanjih želi sporočiti, kako pomembno je shraniti kakšno fotografijo, si kaj zapisati. Hvala tistemu, ki nam je ohranil ta dokaz, da lahko danes z vso gotovostjo trdimo: Nekoč so bili Mladi zreški kovači in pustili so svojo sled v pestrem zreškem kulturnem dogajanju v tistem času.

Novi Zreški kovači

Ob 800-letnici prve pisne omembe Zreč (leta 2006) smo prvič obrisali prah s skladb Zreških kovačev. Iz zreških glasbenikov, delujočih v različnih ansamblih, smo sestavili priložnostni ansambel, imenovan Novi Zreški kovači, ter ob sodelovanju še živečih članov prvotnega ansambla, predvsem pevke Vere Kozelj, na novo priredili in posneli osem njihovih skladb. Ob tem smo izdali zgoščenko z delovnim naslovom *Eno pesem si zapojmo* z naslednjo vsebino:

- 5 originalnih skladb ansambla Zreški kovači – arhivski posnetki Radia Slovenija
- 8 prenovljenih skladb v izvedbi Novih Zreških kovačev
- 6 skladb zreških ansamblov, ki prepevajo o Zrečah (Zreških 6, Zreška pomlad, Fantje izpod Rogle, 7. raj, Pohorci) in

Novi Zreški kovači, 2009

- skladba *Tu je moj dom*, uporabljena tudi v predstavitvenem filmu o Zrečah (besedilo in melodija: Darinka Ivačič)
- besedila vseh skladb
- fotografije Zreških kovačev
- zgodba Zreških kovačev

Izreden odziv ob izidu prve zgoščenke nas je vzpodbudil, da smo tri leta kasneje, tj. leta 2009, v okviru priprav na prireditev *Na zadnji vožnji*[12], posneli še nekaj skladb, predvsem tistih, ki so se navezovale na Haloze, rojstni kraj Franja Kozelja. Tokrat so kot Novi Zreški kovači igrali in prepevali: Štefan Verčnik (harmonika), Gvido Hauptman (violina), Gusti Gorjup (ritem kitara), Pavel Skaza (kontrabas) ter Marjan Hren in Andreja Črešnar kot pevski duet.

S temi skladbami in drugim programom je društvo maja 2009 gostovalo tudi v Zgornjem Leskovcu, v kraju, kjer je osnovno šolo obiskoval Franjo Kozelj.

12 ***Na zadnji vožnji*** je bila prireditev, povezana z zadnjo vožnjo našega vlaka in z ustvarjalnim nemirom zadnjega postajenačelnika na železniški postaji v Zrečah, Franja Kozelja, rojenega v Gradišču pri Leskovcu. Prireditev je bila 15. aprila 2009 v Zrečah. Več o tem v posebnem prispevku o projektu obnove železniške postaje v Zrečah.

Skladbe so ponovno zaživele

Trinajst skladb Zreških kovačev je torej pet desetletij po nastanku dobilo novo preobleko. Zreški glasbeniki so jim dodali nove aranžmaje in jim s svojim petjem in igranjem vrnili življenje. V prvem sklopu, leta 2006, so novo preobleko dobile naslednje skladbe: *Hrepenenje, Zreški kovači, Noč ob Dravinji, Jutro na Rogli, Pohorska Micka, Violina, ti si mi vse, Trgatev, Bolno dete.*

Ob prireditvah v spomin na ukinjeno ozkotirno železniško progo Poljčane–Slovenske Konjice–Zreče pa je v začetku leta 2009 na novo zaživelo še pet skladb: *Slovo od doma, Klic haloških hribov, Pot mladih let, Pesem zelenih logov, Ptujske noči.*

Idejo za projekt obnove skladb je dal Martin Mrzdovnik, Jože Fideršek[13] pa je iz Ljubljane prinesel originalne posnetke nekaterih skladb. Ko smo izbrali glasbenike, je Gusti Gorjup v svojem studiu Multimedia organiziral vaje, snemanja in izdelavo zgoščenke, ki je bila opremljena tudi s knjižico besedil in drugih podatkov o ansamblu[14].

Osnova za prvih osem na novo posnetih skladb so bili arhivski posnetki štirih skladb, druge štiri pa je po spominu zapel pevski duet Zreških kovačev (eno celo kar po telefonu). Priredbe (aranžmaje) so sooblikovali kar izvajalci.

Tako se je in se bo spomin na ta ansambel in njegove viže ponovno osvežil in trudimo se najti priložnosti, da tančico pozabe odgrinjamo naprej.[15] Veljalo bi oživeti predvsem tiste skladbe, za katere smo notno gradivo in tekste dobili od Francija J. Kovača in so nastale po prenehanju delovanja prvotnega ansambla, čeprav so bile osnovane še v času njegovega delovanja.

---

13 **Jože Fideršek** iz Slovenskih Konjic, nekdanji direktor Pekarne Rogla in dolgoletni predsednik TD Slovenske Konjice in podpredsednik OZKD, je tudi na kulturnem področju pustil pomemben pečat. Bil je pobudnik številnih kulturnih projektov in povezovanj. Še danes prepeva v skupini Ljudski pevci iz Tepanja.

14 Pravzaprav sta bili izdani dve zgoščenki: prva (2006) je imela naslov *Zreče 800 let*, druga pa *Zreški kovači 2009*. Na drugi je vseh 13 pesmi Zreških kovačev. Obe sta izšli pri Multimedii, d. o. o., Zreče.

15 Za prireditev ob izidu tega zbornika pa se pripravlja že tretja skupina priložnostnih Zreških kovačev. Tokrat bodo spomin nanje obudili: Mirko Polutnik (harmonika), Alojz Kotnik (kitara), Aleksander Fideršek (kontrabas), Benjamina Trtnik (violina) in Andraž Tehovnik (violina) ter pevca Petra Mrzdovnik in Mitja Krajnc.

Ansambel Flamingo

Elektroni 220

V čas novega kulturnega prebujanja, konec šestdesetih in v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja, lahko uvrstimo tudi glasbeno ustvarjanje mladih. Če so se nekatera dekleta pridružila takrat nastalemu dekliškemu pevskemu zboru, je v tem času med fanti začel nastajati prvi zreški ansambel po meri mladih, ki so se ogrevali za zabavno glasbo. Na svetovni glasbeni sceni je takrat kraljevala beat scena, na takratni jugoslovanski pa so se, vsaj v teh krajih, ogrevali za Pro Arte, Nove fosile ... Nekaj časa je bila popularna tudi mehiška glasba. Vse to je seveda z novimi mediji počasi prihajalo tudi na obrobje mest, na podeželje.

Gospodarstvo se je v Zrečah takrat hitro razvijalo, veliko se je gradilo, prihajali so novi ljudje in v tem »vrvežu« je med mladimi nastal prvi ansambel, ki so mu akterji dali ime Elektroni 220, prostor za igranje pa so našli v opuščeni zgradbi nekdanje osnovne šole.

Prvi Elektroni, ki so začeli igrati leta 1968, so bili: Tone Macuh – bobni, Dušan Ravnjak – ritem kitara in vokal, Milan Hren – vokal, in Mladen Majcen – bas kitara. Na žalost nismo uspeli najti nobene fotografije tega ansambla.

Seveda se postavlja vprašanje, koliko so bili ti mladi takrat povezani z DPD Svoboda Zreče. Povsem formalno morda sploh ne, so pa sodelovali na proslavah, najmanj dvakrat so bili s pevskim zborom na gostovanju. Vez je bila zagotovo tudi Nančka Ravnjak, mati Dušana Ravnjaka, ki je bila aktivna članica DPD Svoboda Zreče in dolgoletna napovedovalka – voditeljica koncertov pevskega zbora DPD Svoboda Zreče. Večkrat so mlade glasbenike povabili tudi na šolske prireditve ob praznovanju novega leta, pustovanju in šolskih kvizih v takratnem kulturnem domu oziroma kinodvorani pri tovarni.

Rodil se je Flamingo

V jeseni leta 1969, ko je ideja o ansamblu že bolj dozorela in so želje po ustvarjanju in nastopanju postale dovolj močne, je prišlo do spremembe v sestavi skupine in do novega imena Flamingo. Takrat so si ansambli nadevali imena, ki največkrat niso imela neposredne zveze z glasbo; pomembno je bilo, da so bila zveneča in so šla hitro v uho.

Ta novi sestav je že po nekaj vajah v Hermanovem Baru stopil v zreško družabno življenje. Poslej so v tem gostišču, ki je bilo daleč naokrog edini nočni lokal, vsako soboto in za praznike igrali plesno glasbo in ljudje so na ples prihajali od blizu in daleč. Ansambel je igral zabavno glasbo številnih jugoslovanskih in tujih ansamblov – igrali so pač to, kar se je takrat poslušalo, in ansambel je moral hitro osvajati nove hite. Negovali pa so tudi narodno-zabavno glasbo, brez te na plesih ni šlo, saj se je v lokalu zbirala mešana družba. Igrali so skladbe Avsenika, Slaka, Zdovca in Zreških kovačev.

Konec leta 1969 je za bobne sedel Bojan Fijavž, za kratek čas je v ansamblu igral tudi saksofonist Jani Lajnšček iz Slovenskih Konjic, avgusta 1970 pa se je s služenja vojaškega roka vrnil Milan Hren, ki je med vojaščino veliko nastopal z garnizijskim orkestrom JLA. Na ansambel je prenesel nov, pester repertoar in fantje so se v nadaljevanju imenitno ujeli ter postajali iz meseca v mesec bolj popularni.

Ansambel Flamingo: Tone Marušič – harmonika in klaviature, Dušan Ravnjak – ritem kitara in vokal, Anton Sadek – bas kitara, kontrabas, in Mihael Jurak – bobni

Začeli so pisati tudi lastne skladbe, ki so ob izvajanju vedno doživele buren aplavz. Tri so bile še posebej poslušane:

ŠE PREJ

(Besedilo in melodija Milan Hren)

Še prej ko sonce zlato bo tonilo,
še prej ko bo na zemljo padla noč,
zapel ti bom to pesem v oznanilo,
da te ne ljubim več, kot sem te ljubil prej nekoč.

Ne joči se, kar pesem moja poje,
še več jih je, ki ljubilo jih bo še srce tvoje,
zato, zato zdaj tiho, mirno, sladko spi
in sanjaj srečo davnih, a minulih dni.

ZDAJ VEM

(Besedilo in melodija Dušan Ravnjak)

Zdaj vem, da na naju lega temna senca,
da osamljene spet bodo vse noči,
več ne bo poljubov tvojih, tvojih nežnih lic,
zdaj vem, da zaman je vsak moj klic.

Rekla si, da boš prišla, a tebe ni in te ne bo.
Si kot zvezda, ki ugaša,
a v mojem srcu še vedno tli.

Tiho, tiho spušča noč se nad poljano,
beli sneg zamel bo najine poti.
Več ne bo poljubov tvojih, tvojih nežnih lic,
zdaj vem, da zaman je vsak moj klic.

Ti si tista, ki jo ljubim, ti si ona, ki mi je vse.
Sam, oj sam, ostal sem zdaj,
vem, da te ne bo nazaj.

Tiho, tiho spušča noč se nad poljano …

NOČ ZA NOČJO

(Besedilo in melodija Milan Hren)

Noč za nočjo, pod oknom pojem,
da izpolnim željo, srcu tvojem.
Noč za nočjo, pel bom za tebe,
noč za nočjo, verjel v tebe.

Še zadnjo struno bom utrgal,
ko zapel ti bom pod oknom,
da verjela boš, da res samo sem tvoj.

Noč za nočjo, pod oknom pojem …

Še zadnjo struno bom utrgal …

Še zadnjo pesem ti zapojem,
da bo mir v srcu tvojem,
da verjela boš, da res samo sem tvoj.

Zadnji sestav ansambla Flamingo: Bojan Fijavž – bobni, Tone Marušič – harmonika in klaviature, Dušan Ravnjak – kitara in vokal, in Milek Hren – vokal (ga ni na fotografiji)

Ansambel Flamingo je v tem sestavu uspešno igral vse do 25. 5. 1972, ko je bil njihov zadnji nastop na konjiškem bazenu. Člani so povedali, da je v ansamblu prišlo do neke meje, ko so se njihove življenjske in idejne poti začele razhajati. Ansambla Flamingo ni bilo več, ostala pa sta še dva člana, pripravljena na nov glasbeni izziv.

Pevec skupine Flamingo Milek Hren z garnizijskim orkestrom JLA

Člani zadnje verzije Ansambla Unior: Vincenc Dolžan – klaviature, trobenta, Mišo Haberman – kitara, bas kitara, Žarko Samec – saksofon, bas kitara, in Milan Hren – bobni

Ansambel Unior

V Zrečah se je širilo podjetje Unior, ki je začelo vlagati tudi v marketing, del tega pa je bilo sponzorstvo novemu ansamblu z imenom Unior.

Člani ansambla so bili: Dušan Ravnjak – klaviature in vokal, Iztok Vivod – kitara, Žarko Samec – saksofon, flavta, bas kitara, in Milan Hren – bobni in vokal.

Ansambel je igral na lokalnih prireditvah in mladinskih plesih, pozimi pa na sobotnih plesih v takrat zelo popularnem gostišču na Frankolovem, za silvestrovo leta 1972 pa v Hotelu Trakoščan, pri istoimenskem gradu na Hrvaškem. V tej sestavi je deloval do maja 1973, ko se je »glasbeno upokojil« eden od ustanoviteljev obeh ansamblov, Dušan Ravnjak. Ostalima članoma sta se pridružila nova glasbenika iz Celja, s tem pa se je območje nastopov ansambla razširilo praktično na celo celjsko regijo. Sodelovali so s takrat najbolj popularnimi pevci, kot so bili Oto Pestner, Neca Falk, Janko Ropret, pa tudi s takrat prvo damo slovenske zabavne glasbe Marjano Deržaj, s katero so nastopili tudi na silvestrovanju in na otvoritvi novega Hotela Dobrava v Zrečah. Ansambel je deloval do poletja 1977 in v svojem delovanju uresničil želje, ki so jih imeli člani prvotnega ansambla Flamingo.

(Povzeto po zapisu in pripovedovanju Milana Hrena, Toneta Marušiča in Dušana Ravnjaka.)

Narodno-zabavni ansambel Fantje izpod Rogle

Branko Flis, vodja ansambla, je vajen intervjujev in drugih nastopov, zato smo se dogovorili, da mu pošljemo vprašanja, in tako je julija 2012 na osnovi njegovih odgovorov nastal tale zapis o ansamblu Fantje izpod Rogle. Ansambel je pred skoraj četrt stoletja nastal v okviru današnjega društva KUD Vladko Mohorič Zreče (tedaj še DPD Svoboda Zreče) in tu kot osrednji del narodno-zabavne sekcije deluje še danes. Sklep o ustanovitvi narodnozabavne sekcije je upravni odbor društva sprejel na seji 17. januarja 1989. V kratkem bodo torej praznovali srebrni jubilej.

Kako se je začela zgodba Fantov izpod Rogle

Ansambel je nastal v letu 1989 kot rezultat prizadevanj za popularizacijo in ohranjanje ljudskega izročila, še posebej pesmi pohorskega pesnika in igrca Jurija Vodovnika (1791–1858) v takratnem društvu DPD Svoboda v Zrečah. Ko so bratranci Smogavec iskali harmonikarja, ki bi igral z njimi, so prišli kot naročeni tudi k meni. Ravno takrat sem namreč razmišljal, kako ustanoviti ansambel, ki bi pomagal pri oživljanju bogate dediščine, ki jo je zapustil Jurij Vodovnik, in kako bi vse skupaj, na nekoliko drugačen način, predstavil tudi širše po Sloveniji in izven njenih meja.

Srečali smo se v gozdu, spomladi, natančno 16. marca 1989, kjer sem vozil hlode na domačo žago. Po krajšem pogovoru smo si segli v roko in naslednji dan je že bila prva vaja. Tako se je začela pisati zgodovina ansambla Fantje izpod Rogle.

Prvi javni nastop

Po nekaj vajah smo ugotovili, da potrebujemo še bas in ritem kitarista. Kmalu sem našel oba, tako da je bil ansambel v polni postavi že v sredini aprila 1989 in je kmalu prvič nastopil na prireditvi, posvečeni Janezu Koprivniku, v domačem kraju Gorenje pri Zrečah, kjer je doživel izredno dober in topel sprejem, in pot naprej je bila odprta.

Prepoznavnost med množico ansamblov

Ko je bil ansambel v polni postavi in imel svojega vodjo, mu je bilo potrebno dati ime. Po nekaj dneh se mi je porodila ideja, da bi bili Fantje izpod Rogle, saj bi le tako lahko ljudje vedeli, od kod prihajamo. Ime se je hitro prijelo, potrebno pa je bilo še postoriti mnogo drugih stvari, med drugim izbrati nošo, ki jo bo ansambel imel. Po nasvetu glasbene urednice na Radiu Slovenija, gospe Irme Rauh, da bi ansambel imel nošo, kot so jo včasih nosili na Pohorju, smo si dali izdelati posebne noše in si z njimi in z že izbranim imenom začeli utirati glasbeno pot med množico ansamblov. Kmalu se je pokazalo, da je bila takšna odločitev prava.

Člani prvega sestava so bili: harmonikar Branko Flis, Boštjan Skrbiš z ritem kitaro, bas kitarist Roman Lipuš, ki je pel prvi bas, Ivan Smogavec je pel prvi tenor, Drago Smogavec, drugi tenor, in Alojz Smogavec drugi bas.

Cilji in želje ob nastanku

Kot že prej omenjeno, predvsem ohranjati bogato ljudsko in kulturno dediščino zreškega Pohorja in vanjo vplesti tudi izjemno veliko bogastvo, ki ga je zapustil Jurij Vodovnik, to je njegove pesmi, v katerih je opeval in podoživljal dogodke svojega časa v tem prelepem delu Pohorja in tudi širše.

Festivali, uspehi ...

Da se lahko ansambel uveljavi, je potrebno imeti tudi svoje lastne skladbe. K sodelovanju sta bila povabljena priznani pisec besedil Ivan Sivec in glasbenik Franci Lipičnik in tako so začele nastajati prve lastne skladbe. S tem so bile dane možnosti, da se je ansambel lahko prijavljal na festivale.

Po dokaj trdem delu so bili kmalu vidni tudi prvi uspehi. Ansambel je šel skozi vse tako imenovane glasbene filtre in dosegal zavidljive rezultate. V dvajsetih letih delovanja smo za svoje delo prejeli številna strokovna priznanja, med njimi dva zlata in srebrnega orfeja ter nagrado občinstva (Ptuj), srebrnega in dva bronasta zmaja (Vurberk), dvakrat smo bili finalisti na zamejskem festivalu v Števerjanu, prejeli smo nagrado občinstva in strokovne komisije na Graški gori in več nagrad strokovnih komisij in občinstva, zmagovali na različnih lestvicah, prejeli srebrno ploščo založbe Helidon in posebno priznanje Občine Zreče ob slovenskem kulturnem prazniku (1999).

Skladbe našega ansambla predvajajo skoraj vse slovenske radijske postaje. Za TV Slovenija smo posneli 12 videospotov, s TV Golica 3 videospote, vseh skupaj pa se je nabralo že preko 20. Še posebej pa je ansambel ponosen, da je bilo na prvem festivalu domačih viž v narečju v Škofji Loki leta 2001 nagrajeno prav besedilo Jurija Vodovnika z naslovom *Pohorska* kot najboljše narečno besedilo v izvedbi Fantov izpod Rogle. Zgodba se je ponovila tudi na 10. jubilejnem festivalu v Škofji Loki, kjer je bilo nagrajeno besedilo *Koscem za spomin* avtorja Antona Gričnika, našega pohorskega rojaka, kot najboljše narečno besedilo v izvedbi Fantov izpod Rogle.

Kasete, zgoščenke, koncerti, gostovanja ...

Ansambel je v teh 23 letih delovanja ustvaril šest glasbenih projektov, to je pet kaset, in sicer: *Naša Rogla* (1990), *Pesem slovenska naj živi – 1* (1993), *Pesem slovenska naj živi* – 2 (1995), *Zvonovi nas vabijo* (1998), *Pod Roglo veselje je doma* (1999) – vse izdane pri ljubljanski založbi Helidon, ter ob dvajseti obletnici delovanja ansambla še zgoščenka z naslovom *Dvajset let nas pesem druži* – založba Vox.

Veliko smo nastopali po vsej Sloveniji, gostovali pa tudi v tujini, predvsem v Avstriji, Švici in Nemčiji (martinovanje, poroke, koncerti in razni drugi nastopi), pri tamkaj živečih Slovencih.

Najuspešnejše viže in besedila ter njihovi avtorji

Med najuspešnejšimi vižami so prav gotovo: *Jest sem Vodovnik Jurij, Barka življenja, Alenčica, Pesem slovenska naj živi, Samotna domačija, Pod Roglo veselje je doma, Rajanje zime* (skupaj z Mladinskim pevskim zborom OŠ Zreče pod vodstvom Darinke Ivačič), *Zvonovi nas vabijo, Na zdravje prvih šestdeset, Poglejte ga Pohorca, Dravinji, Pohorska, K staršem se vračam, Pojdi svojim sanjam naproti* in še mnoge druge. Nagrajena besedila: *Dravinji, Pohorska, Poglejte ga Pohorca, Zrajški šmirarji, Ohcet, Koscem za spomin in Pozdrav z dežele*.

Fantje izpod Rogle, ko niso bili samo fantje: spredaj Tanja Čretnik in Andreja Kotnik, zadaj Edi Jeseničnik, Marjan Hren, Branko Flis ter Alojz Kotnik.

Za ansambel so največ tekstov prispevali Ivan Sivec, Ivan Malavašič, Marjan Stare, Jurij Vodovnik, Branko Zupanc, Slavko Vetrih, Anton Gričnik, Vera Šolinc, Vera Kumprej, Franci Pupis; melodije pa Franci Lipičnik, Boris Kovačič, Boris Rošker, Matej Kovačič, Tine Lesjak, Franci Kramer, Jože Galič, Franc Potočar, Branko Flis, Alojz Kotnik ter v zadnjem času tudi Marjan Kovše.

Načrti in želje danes

Ansambel ima še veliko idej in zamisli, kako stopati po začrtani poti izpred dvajsetih let, samo da bi še zdravje služilo, in s sedanjo ekipo upamo še na kakšen uspeh, predvsem pa, da bi nam uspelo zapustiti čim bolj bogato kulturno dediščino po vzoru Jurija Vodovnika.

Je prepoznavnost ansambla še vedno jasna?

Čeprav je v ansamblu v vseh triindvajsetih letih delovalo kar nekaj članov in članic, se zdajšnji sestav po številu in postavitvi ne razlikuje od prvotnega. Občasno večglasnemu fantovskemu petju ob klasičnem instrumentalnem triu (harmonika, kitara in bas kitara) dodamo še klarinet ali kak drug instrument, da s tem razširimo svoj repertoar.

V vseh teh letih delovanja smo si nabrali veliko glasbenih izkušenj, tudi po zaslugi zunanjih sodelavcev Ignaca Pančiča, Marjana Ogrina, Franca Lipičnika, Borisa Roškerja, Borisa Kovačiča in Tomaža Tozona. Hvala vsem za neizmerno strokovno pomoč.

Iz društvenega arhiva je razvidno, da se je sestav ansambla Fantje izpod Rogle večkrat spreminjal. Razlog za zamenjave je bil pogosto tudi v tem, da so posamezni člani želeli delovati na komercialnem področju, vodja ansambla pa je sledil poslanstvu, ki smo si ga ob ustanovitvi ansambla zadali v društvu, zato smo ime zaščitili v skladu z zakonom o varovanju intelektualne lastnine.

Danes v ansamblu sodelujejo: Branko Flis – vodja ansambla, klaviature, klarinet, vokal – prvi bas, Srečko Germ – ritem kitara, vokal – drugi bas, prevoz, Dušan Kovač – saksofon, klarinet, vokal, povezovanje programa, Marjan Kovše – harmonika, vokal – drugi tenor, Robi Krajnc – vokal – prvi tenor, in Peter Kristan – bas kitara, bariton.

Čestitke fantom na koncertu ob 20-letnici ansambla

V današnjem ansamblu je od ustanovnih članov le še njegov vodja, Branko Flis, daljše ali krajše obdobje pa so v njem sodelovali: Boštjan Skrbiš, Roman Lipuš, Ivan Smogavec, Drago in Alojz Smogavec (ustanovni člani), Alojz Kotnik, Tone Korošec, Darko Bezenšek, Zvonko Kidrič, Andreja Kotnik, Marjan Hren, Branko Gornik, Edi Jeseničnik, Tanja Čretnik, Matej Banovšek, Maks Kresnik, Jože Pšeničnik, Rajko Kelemina, Jani Hudej, Branko Flis iz Dobrne, Stanko Satler in Davorin Hartman. Ob eni izmed kadrovskih kriz so za zelo kratek čas z njimi prepevali tudi člani vokalne skupine DUST.

Ob deseti obletnici ansambla so jubilejni koncert izvedli 23. januarja 2000 (kot prvi koncert v takrat novi zreški športni dvorani). Z njimi so nastopili: MPZ OŠ Zreče, Zreških 6, Sedmi raj, Pohorci, Mlade frajle, študentska vokalna skupina DUST, Marjan Zgonc in godba na pihala iz Vitanja. Za smeh je bila zadolžena priznana šov skupina Alkotest[16], program pa je povezoval Štamperlov Pepi. Ansambel in mladinski zbor sta skupaj premierno izvedla skladbo *Rajanje zime*. Prireditev je posnela celjska televizija. Odziv občinstva je bil izjemen in je ojunačil tudi druge organizatorje, da odtlej prirejajo koncerte tudi v tej dvorani.

Ob 20. obletnici so ponovno napolnili športno dvorano, ko so na koncertu 17. maja 2009 s Fanti izpod Rogle nastopili še: Fantje z vseh vetrov, Malibu, Ansambel Franca Flereta, Polka punce, Zreška pomlad, Alenčice, FS KUD Vladko Mohorič, Godba na pihala iz Ljubečne in voditelj koncerta Boris Kopitar.

V jubilejnem letu društva je ansambel predstavil svojo novo ploščo z naslovom *Koscem v spomin*.

16 V skupini Alkotest iz Trnovelj pri Celju so nastopali: Živko Beškovnik, Srečko Centrih in Darko Žvižej, znan tudi v vlogi Štamperlovega Pepija na TV Celje.

Zabavni ansambel in vokalna skupina DUST

Kvartet bratrancev

Da jabolko ne pade daleč od drevesa, dokazujejo tudi vnuki Vladka Mohoriča Samo in David Ivačič ter Tomaž in Uroš Štruc. Prve posnetke njihovega prepevanja smo našli v posnetku javne radijske oddaje *Veseli tobogan* iz šolskega leta 1984/85, ko so nastopili kot kvartet bratrancev in štiriglasno (!) zapeli *Soldaško* Matije Tomca. Najstarejši je bil takrat star deset, najmlajši pa le osem let.

Na prvem srečanju pojočih družin, ki ga je društvo organiziralo 16. februarja 1986, so bratranci ob kitarski spremljavi Darinke Ivačič navdušili z ljudsko *Škrjanček poje, žvrgoli*, zatem pa se jim je za pevski nastop kot družina Ivačič–Štruc pridružila še druga mam'ca, Marjanca Štruc.

Ni ostalo le pri petju ...

Kot osnovnošolci so vsi obiskovali vsaj nekaj letnikov klavirja v konjiški glasbeni šoli, vzporedno pa so jih zanimali tudi drugi instrumenti: Samo se je spogledoval še s saksofonom in klavirsko harmoniko, Davida so pritegnili bobni, Tomažu je dobro zvenela bas kitara, Uroš pa je želel posnemati popularne kitariste. Kot vokalno-instrumentalni kvintet Ivačič–Štruc so v Zrečah prvič javno nastopili 7. februarja 1993 na prireditvi *Družine pojo*, takrat še brez pevke Andreje Štravs, ki se je za sodelovanje z njimi morda ogrela ravno na tej prireditvi in je z njimi zanesljivo nastopila že isto jesen na prireditvi ob obletnici razglasitve Zreč za mesto, ko so se predstavili kar z osmimi domačimi in tujimi zabavnimi melodijami (konjiške *Novice*, oktober 1993).

Samo in Uroš v pogovoru z voditeljem *Veselega tobogana*, leta 1985 v Slovenskih Konjicah (zajeto iz VHS-videoposnetka)

Bodoči DUST na prireditvi *Družine pojo 1986* (od leve): Uroš, David, Tomaž in Samo

Vsi člani skupine so torej ljubezen do glasbe prinesli že iz svojih domov, kasneje pa so si posluh izostrili kot pevci v otroških in mladinskih zborih in pridobivali znanja v glasbeni šoli.

... rodil se je ansambel DUST

V imenu skupine DUST (angleško: prah) se skrivajo začetnice imen ustanovnih članov, bratrancev Davida, Uroša, Sama in Tomaža, začetnico pevkinega imena – Andreja[17] – pa najdemo v angleški izgovorjavi črke »U«.

Z novim imenom je ansambel nastopil na polfinalnem izboru javne radijske oddaje *Kar znaš, to veljaš* maja 1994 v Slovenskih Konjicah in zmagal, na finalni prireditvi konec junija pa si je prvo mesto delil s pevko Katjo Šaponič iz Mozirja.

V okviru prireditev *Teden petja in cvetja* junija 1996 v Zrečah so bili nosilci dveh glasbenih dogodkov: 6. junija na *Plesu z ansamblom DUST* v Hotelu Dobrava in 10. junija na koncertu *Mladi pevci z ansamblom DUST*.

Ker so bili vsi člani ansambla tudi pevci, so bile skladbe, ki so jih izvajali, tudi vokalno zelo bogate. Ansambel je hitro napredoval. V svoj repertoar je vključil kakovostno zabavno glasbo vseh zvrsti in vseh obdobij,

17 **Andreja Štravs** je bila najmlajša članica skupine, saj je komaj zapuščala osnovno šolo. Delovala je tudi v otroški gledališki skupini.

V sobi za vaje ansambla pri Štrucovih v Spodnjih Prelogah

Člani glasbene skupine DUST na začetku svoje poti: spredaj Tomaž Štruc, Andreja Štravs in Samo Ivačič, zadaj David Ivačič in Uroš Štruc

Ansambel DUST v Sova baru v Zrečah

najraje pa večno mlade melodije, ki jim rade prisluhnejo vse generacije, in seveda novejše popularne skladbe domačih in svetovnih skupin. Če je bilo poslušalcem všeč, so poprijeli tudi za harmoniko ter zaigrali in zapeli nekaj priljubljenih narodno-zabavnih melodij.

Povabil na nastope ni manjkalo. Skoraj ni bilo prireditve v Zrečah, na kateri ne bi sodelovali, več mesecev so zabavali mlade v tedaj izredno popularnem zreškem nočnem klubu Sova bar, večkrat na plesih v Hotelu Dravinja v Slovenskih Konjicah, igrali so na šolskih valetah, študentom, gostom Hotela Emona v Portorožu in Hotela Slavija v Mariboru, z drugačno glasbo so obogatili zadnje srečanje narodno-zabavnih ansamblov *Veselo po domače* ter nekaj naslednjih let tudi *Miklavževe dobrodelne koncerte*. Večkrat so spremljali tudi nastope mladinskega in mešanega pevskega zbora in bogatili prireditve ob praznikih. Na prehodu iz leta 1994 na 1995 so nastopili ob Blatnem jezeru na Madžarskem. V programu so imeli okoli 120 različnih skladb.

Stalnim članom ansambla sta se občasno pridružila še Mladen Delin (od 1996 do 2000) in Aleš Voda (od 1999 do 2000). Posneli so tudi nekaj lastnih skladb in z eno od njih, *Jaz hočem sanje* (avtor Mladen Delin), so na lokalni radijski postaji leta 1998 osvojili naslov melodija meseca. Skladbe so predstavili tudi na drugih slovenskih radijskih postajah. Takrat so se predstavljali takole:

Samo Ivačič, absolvent glasbene pedagogike (PF Maribor) in študent solopetja (AG Ljubljana), umetniški vodja skupine (vokal, klaviature, kitara)[18]
Tomaž Štruc, študent arhitekture (vokal, bas kitara)
David Ivačič, študent računalništva (vokal, bobni)
Uroš Štruc, študent družbenih ved (vokal, kitara)
Andreja Štravs, študentka ekonomije in lutkovne igre (vokal)
Mladen Delin, absolvent glasbene pedagogike (kitara, vokal)
Aleš Voda, študent (kitara)

Delovanje skupine kot zabavnega ansambla je zamrlo po sedmih letih, tj. konec leta 2000.

18 **Samo Ivačič**, vodja skupine, je bil tudi umetniški vodja dekliškega noneta Vivere, od 2001 do 2005 je vodil društveni mešani pevski zbor, od 1999 do 2004 pa tudi Komorni moški zbor Celje. Več o njem v poglavju o naših zborovodjih.

Ponovno so prevladali vokali

Še v času največje aktivnosti ansambla so bratranci z Andrejo vse več pozornosti posvečali tudi a capella petju. Z njim so popestrili nastope ansambla in nastopali tudi kot Študentski vokalni kvintet DUST. V svoj repertoar so vključevali narodne in umetne pesmi različnih narodov. S takim programom so sodelovali na različnih svečanostih in drugih prireditvah v kraju in na gostovanjih ter si na območnih in medobmočnih revijah malih pevskih skupin redno pripeli »vozovnico« za srečanja malih pevskih skupin Slovenije, kjer so dvakrat pridobili najvišje priznanje Javnega sklada za kulturne dejavnosti v obliki zlatega žiga malih pevskih skupin.

Ob pripravah na slovenski kulturni praznik leta 1999 so naštudirali kantato slovenskega skladatelja Jakoba Ježa *Idile Jurija Vodovnika*, sestavljeno iz štirih sklopov: *Moj ljubi rajni oče, Tri leta so me zibali, Hišo mam na solnčnem kraj in Eno pesem peti*. Delo so prvič predstavili 7. februarja 1999 na skupni prireditvi občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče z naslovom *Pevcu vedno sreča laže*. Na prireditvi so bila podeljena tudi priznanja in nagrade ob kulturnem prazniku, med prejemniki pa je bila tudi Študentska vokalna skupina DUST. Aprila istega leta so kantato tudi posneli, na zgoščenki pa je še skladba *Luštno je vigred* (ljudska).

Med nastopi v letu 2000 velja izpostaviti sodelovanje na 6. orgelskem koncertu v zreški farni cerkvi, kjer so nastopili skupaj z organistom Daliborjem Miklavčičem, Samo Ivačič pa je sodeloval tudi kot pevec, baritonist.

Leta 2001 je skupina doživela dve spremembi: izpustila je pridevnik študentska in pridružila se jim je šesta članica, Anita Frešer, ki je jeseni istega leta postala Anita Ivačič[19]. Tudi začetnico njenega imena najdemo v angleški izgovorjavi imena skupine. Skupina je začela v program vključevati več priredb iz domače in tuje zabavne glasbe in je v tej smeri pripravila tudi program za srečanje malih pevskih skupin Slovenije, kjer je poleg dveh zborovskih skladb (koral in priredba slovenske ljudske pesmi) nastopila s skladbo *Orion* (Jure Robežnik, Gregor Strniša, prir. Samo Ivačič).

19 **Anita Frešer** iz Kovače vasi pri Slovenski Bistrici, profesorica slovenščine in angleščine, dolgoletna pevka dekliškega noneta Vivere iz Slovenske Bistrice, s katerim je vodja skupine DUST Samo Ivačič izvedel diplomski koncert ob zaključku študija na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru. Septembra 2001 se je poročila s Samom Ivačičem.

Večkrat so prepevali
za Comet in Unior

Zmagoslavje po osvojitvi
vseh nagrad prvega festivala
Sredi zvezd (junij 2003)

Kar trikrat so prepevali na prireditvah, kjer so se srečali tudi s takratnim predsednikom države Milanom Kučanom. Na Rogli so mu podarili svojo zgoščenko.

Občinstvo je bilo navdušeno, predsednik strokovne komisije, skladatelj Mitja Gobec, pa je v oceni nastopa med drugim zapisal: *»Vaš letošnji nastop je znova potrdil kvaliteto doseženega in prizadevanja v zvrsti petja zabavne in jazz glasbe, ki je slogovno in tehnično drugačen in zahtevnejši. Ansambel zveni sedaj še bolj zaokroženo, mehko in sočasno muzicira. Izbira pesmi je bila najzahtevnejša med vsemi sodelujočimi. Zelo mi je prijetno, ko mi ni bilo potrebno med petjem iskati napak, ampak sem se prepustil uživanju.«*

Sredi zvezd

Po letu 2002, ko je skupina sicer na srečanju malih skupin Slovenije ponovno osvojila zlati žig, je postalo jasno, da bi za vokalno zabavno glasbo, kateri se je vse bolj posvečal tudi DUST, morali imeti ločena srečanja. Na pobudo podobne skupine Cantemus iz Žalca je bil naslednje leto ustanovljen festival *Sredi zvezd*. Pravila so določala skladbe pop-jazz zvrsti, skupen nastop do 10 minut, najmanj eno slovensko skladbo, izključno a cappella izvajanje na ozvočenje.

Na prvem koncertu, 7. junija 2003, je ob VS Cvet, oktetu Raskovec, nonetu Brda, Joy quartetu, VS Cantemus in VS Pipi Romeo nastopil tudi DUST, in sicer s skladbami: *Waltz for Deebby, Orion in Just a Gigolo*. Uspeh je bil neverjeten: občinstvo je stoje in z ovacijami pospremilo DUST-ov nastop in kasnejšo razglasitev rezultatov, ko je požel 1. nagrado strokovne komisije in 1. nagrado občinstva, priznanje za najboljši izbor programa in za najbolj prepričljiv celosten nastop ter za najbolj izviren aranžma slovenske skladbe[20].

Na drugem festivalu, maja 2004, je nastopilo že 14 skupin, zato je bil razdeljen na predizbor in finalni večer najboljših. DUST se je vrnil domov s 1. mestom občinstva, 2. mestom strokovne komisije, posebno nagrado za najbolj sproščen nastop in z nagrado za najboljšo priredbo slovenske zabavne skladbe – tokrat je to bila Samova priredba skladbe *Zemlja pleše* (Mojmir Sepe/Gregor Strniša). Festival je posnela TV Slovenija.

20 Strokovna komisija festivala Mojmir Sepe (predsednik), Tomaž Kozlevčar in Jože Škorjanc je priznanje za najboljši aranžma slovenske skladbe prisodila skupini DUST za skladbo *Orion* Gregorja Strniše in Jureta Robežnika v priredbi Sama Ivačiča.

Po drugem koncertu
Sredi zvezd (maj 2004)

Nastop v Šentjakobskem gledališču v Ljubljani septembra 2004

Še zadnji nastop na koncertu *Sredi zvezd* (maj 2005)

Komisija je drugo nagrado podelila skupini tudi na 3. festivalu, 21. maj 2005, po izboru občinstva pa je bil zmagovalec ponovno DUST. To je bil tudi njegov zadnji nastop na tem festivalu.

Zgodovina se ponavlja

Člani skupine so medtem že zdavnaj odrasli, ustvarili so si družine, vse težje so s svojimi zaposlitvami usklajevali svoje delovanje. Pogostost nastopanj se je postopoma zmanjševala. Za potrebe prireditev v občini in drugih aktivnosti društva so vse pogosteje nastopali v okrnjeni sestavi ali pa ob sodelovanju drugih pevcev. Ko pa je Občina Zreče ob razpisu za sofinanciranje dejavnosti kulturnih društev za leto 2007 zavrnila sofinanciranje dejavnosti skupine, je DUST dokončno prenehal delovati. Odtlej program društvene vokalne skupine izvajajo nekateri posamezni nekdanji člani skupine DUST in občasno drugi pevci: Ana Krančan, Katarina Hren, Barbara Štunf, Alenka Flis ...

Zadnji skupni nastop skupine DUST je bil 17. decembra 2006 na prireditvi *A pesem ostane* ob upokojitvi zborovodkinje Darinke Ivačič. Manjša spremenjena skupina je septembra 2008 gostovala v Sedberghu v Veliki Britaniji ob deseti obletnici tamkajšnje godbe.[21] Nastopili so na slavnostnem koncertu v najeminentnejši mestni dvorani – Powel Hall, ki je last tamkajšnje zasebne šole (Sedbergh School). Na nastopu so člani skupine, pri njih poimenovani The Zreče Warblers (Zreški slavčki), izvedli osem skladb v petih različnih jezikih, od tega eno v sodelovanju z orkestrom, ki ga vodi dirigent Alan Lewis.

Februarja 2010 je del pevcev nastopil v Zrečah na prireditvi *Violina, ti si mi vse*, za projekt *Luč je ta, življenje moje* ob izidu knjige o rudnikih in premogovnikih v Dravinjski dolini pa smo s pevci sestavili priložnostni Rudarski oktet[22] ...

21 V Sedbergh, mesto dvojček mesta Zreče, so potovali: Samo Ivačič, Barbara Štunf, Ana Krančan in Samo Jezovšek.

22 Za prireditev *Luč je ta, življenje moje* smo pripravili gledališko-glasbeni-video program, s katerim smo se predstavili 5. februarja 2012 na prireditvi ob kulturnem prazniku v Zrečah in 30. junija v Slovenskih Konjicah na osrednji prireditvi ob prazniku občine.

Vokalna skupina ob gostovanju v Sedberghu septembra 2008: Ana Krančan, Samo Ivačič, Barbara Štunf in Samo Jezovšek

Morebitni podmladek: Veronika, Janez, Tadej in Jakob na božično-novoletnem koncertu decembra 2012

Na prireditvi *Zreče pojo 2007* in na zadnjih treh božično-novoletnih koncertih zreških pevcev (2010, 2011 in 2012) so prepevali tudi že Mohoričevi pravnuki[23]. Ja, jabolko res ne pade daleč od drevesa ...

23 Leta 2007 sta na koncertu pela Jakob (7 let) in Veronika Ivačič (5 let), na božičnem koncertu 2010 in 2011 se jima je pridružil že brat Janez (6 let), decembra 2012 pa še petletni bratranec Tadej Ivačič. Napovedujejo, da bosta na koncertu decembra 2013 z njimi prepevala še Tadejev brat Andraž (dopolnil bo 3 leta) in njihova sedemletna sestrična Kira Štruc, zadaj pa čaka že triletni Lenart ...

Ansambel 500 m

Jedro današnje vokalno-instrumentalne skupine 500 metrov izvira iz zreške glasbene družine Skaza, ki jo poznamo že iz zgodbe o Ansamblu Comet. Po vzgledu svojih staršev, uveljavljenih glasbenikov Marjana, Pavla in Avgusta Skaze, so se na glasbeno področje podali tudi njihovi otroci.

Zametek današnjega ansambla najdemo že v času, ko so člani obiskovali osnovno šolo in delovali v različnih glasbenih skupinah, kot so bile: Raztresena generacija, skavtski bend Gozdni sadeži in D. N. A. ter verjetno še kakšna, katere ime je že utonilo v pozabo.

Kot D. N. A. so od leta 2004 v skupini igrali in prepevali: Janez Skaza, Jaka Jazbec, Denis Kovše, Samo Jezovšek in Nejc Špoljar. S tem imenom so se v društvo kot samostojna sekcija vključili januarja 2005, že naslednje leto pa so se preimenovali v 500 m (petsto metrov)[24] in takrat je bil sestav že nekoliko spremenjen: Janez in Matjaž Skaza, Denis Kovše, Samo Jezovšek, Nejc Špoljar in Duško Videčnik. Denisa je kasneje na basu zamenjal Tomaž Dolžan, vokalista Duška pa Marko Žnidarič. Ob koncu leta 2012 so začasno ostali samo še štirje najbolj vztrajni: Janez in Matjaž Skaza, Samo Jezovšek in Tomaž Dolžan.

Skupina ves čas deluje predvsem na nekomercialni osnovi, pogosto nastopa tudi na občinskih prireditvah (športniki leta, *Zreče pojo*, koncerti za mlade, *Ropotanje v starih Zrečah* ...) in na številnih prireditvah v drugih krajih, z občasnimi komercialnimi nastopi pa si pridobiva dodatna sredstva za svoje delovanje. Letno nanizajo preko 20 koncertov, kar je za tako skupino zavidljivo visoka številka.

Večkrat se odpravijo na nastop v sosednjo Hrvaško. Leta 2010 so tri tedne koncertirali po različnih krajih Velike Britanije, Nizozemske in Belgije (izvedli so deset samostojnih koncertov), leta 2012 pa so se podali

24 Skupino sestavljajo sami mladi člani, danes večinoma študentje. Pravijo, da so si ime 500 m nadeli po polkilometrskem klancu od Ulipija do Zreč, ki so ga kot srednješolci morali pogosto prepešačiti.

Ansambel na šolski prireditvi junija 2002, takrat z imenom *Raztresena generacija*: Janez Skaza – kitara, Sanja Hrovat, Matjaž Skaza – bobni, Samo Jezovšek – klaviature, in Jaka Jazbec – bas

Petsto metrov v popolni sestavi

na desetdnevno turnejo po Veliki Britaniji, v pobrateno mesto Sedbergh in okoliška mesta, po poti pa so na različnih železniških postajah s članom foto-video sekcije Jakom Jazbecem snemali gradivo za videospot za svojo skladbo *Na prvi postaji* (avtorja Samo Jezovšek in Janez Skaza).

Najraje se posvečajo avtorski glasbi, glede glasbene zvrsti pa bi jih najlažje opredelili kot pop rock s pridihom jazza in progresive. Med njihove večje uspehe lahko poleg uspešnih samostojnih koncertov štejemo nastop na festivalu *Rock Otočec 2007*, na katerega so se prebili kot zmagovalci na predizboru, leta 2008 pa so zmagali na glasbenem sejmu v Majšperku.

Na prireditvi *Ropotanje v starih Zrečah*

Ansambel ob snemanju videospota *Na prvi postaji*

Filmska, foto in video dejavnost

Začelo se je s kinom

S filmsko dejavnostjo smo se v kulturnem društvu začeli ukvarjati v okviru delovanja zreškega kina, in sicer najprej s ciljem, da bi vplivali na izbor filmov, kasneje v prizadevanjih, da bi dejavnost ostala pri življenju tudi potem, ko se je obisk zmanjševal in ko v novem kulturnem domu ni bilo več pravih pogojev za redno filmsko dejavnost, saj so zaradi drugih aktivnosti predstave pogosto odpadale. V okviru društva smo imeli vedno člana, zadolženega za to področje, ki je poročal organom društva in na občnih zborih.

Kdaj so v zreški dvorani začeli vrteti filme, nismo uspeli odkriti, vse pa kaže, da je bilo to skoraj zanesljivo nekaj let po drugi svetovni vojni. Iz zapisov Štefana Podgrajška[25] je razvidno, da je bil zreški kino od vsega začetka formalno pod okriljem Krajevne skupnosti Zreče, vzdrževanje, upravljanje ter predvajanje in naročanje filmov pa v domeni in pristojnosti »elektrodelavnice« Tovarne kovanega orodja Zreče. Sodeč po teh zapisih, je bil prvi odgovorni vodja in operater Mirko Klemen, njegov pomočnik pa Albin Meglič. Kasneje sta vodenje prevzela Štefan Podgrajšek in njegov pomočnik Silvo Marčič. Blagajničarka kina je bila Štefka Landner.

Iz zapisov Štefana Podgrajška izhaja tudi trditev, da je že pred tem bila ustanovljena kinosekcija pri Društvu ljudske tehnike Zreče, ki naj bi s svojim prenosnim projektorjem predvajala razne filme v svojih klubskih prostorih, šolah in drugih dvoranah po KS in na prostem, vendar datumov in drugih podrobnosti ne navaja[26].

25 Štefan Podgrajšek, upokojeni vodja elektrovzdrževanja v Uniorju, nam je 25. 8. 2012 zapisal, kako se kinodejavnosti v Zrečah spominja on.

26 Društvo LT Zreče je bilo ustanovljeno leta 1950. V njihovem almanahu *Čas hiti … 1950–2000*, izdanem maja 2000, o tem ni nikakršnega zapisa. Mogoče je, da se je opisana filmska dejavnost odvijala v okviru tovarne, kasneje pa je društvo ustanovilo foto- in videokrožek, ki deluje še danes in s katerim naše društvo dobro sodeluje.

Po adaptaciji stare dvorane (po zapisih v šolski kroniki naj bi bilo to v šolskem letu 1971/72) so nabavili nove projektorje, stare pa dali v uporabo v Vitanje. To je trajalo vse do izgradnje novega kulturnega doma pri Hotelu Dobrava (1984). V novi dvorani sta z delom nadaljevala Silvo Marčič in Ivan Žgank, kasneje pa je skrb za kino prevzel kulturni animator zreških term Emil Zupanc. Operaterjev je bilo več, med njimi tudi Vojko Korošec.

V sodelovanju z Emilom Zupancem smo v Zrečah v prvih letih pripravili več zanimivih filmskih premier, na katere smo povabili ustvarjalce filmov. Nekajkrat smo poizkusili tudi s filmoteko in celo z letnim kinom. Zatikalo pa se je z rednimi sobotnimi in nedeljskimi predstavami, saj so bili to za gostince najbolj zanimivi termini. Neredne predstave so še pospešile upadanje obiska in dejavnost je počasi zamrla, s smrtjo Emila Zupanca pa dokončno ugasnila. Ob razpadu nekdanje Jugoslavije je v Zrečah ostalo nekaj slovensko podnaslovljenih filmov, ki pa jih je Zupanc zaradi pomanjkanja prostora v Zrečah uskladiščil nekje v Slovenskih Konjicah ali Ločah, a se je z njegovo smrtjo za njimi izgubila sled.

Če bi dejavnost želeli danes obuditi, bi naleteli še na večje težave glede rednih predstav, povozil pa nas je tudi čas in bi morali zamenjati vso opremo, saj kino prehaja v celoti na digitalizacijo.

Prvi društveni filmi

Začetki te dejavnosti v DPD Svoboda Zreče segajo v leto 1974, ko se je društvu pridružil Zdravko Ivačič. S sabo je prinesel nekaj fotoaparatov in SUPER-8 filmsko kamero, imel pa je tudi videoprojektor za 8-milimetrske filme. Filmi so bili 15-metrski, kar je zadostovalo za 3 minute snemanja. Bili so zelo dragi, na razvijanje pa jih je bilo potrebno pošiljati v Avstrijo ali Italijo. Prvič smo lastni film uporabili 24. aprila 1981 v programu ob 40-letnici OF: med pesmijo mladinskega zbora *Še veš* smo ob refrenu *Še veš, kaj vse storili so v tem času delovni ljudje, na svoji zemlji gospodarji …* sprožili film s posnetki novih naselij v Zrečah. Z današnjo videotehniko je to seveda povsem vsakdanja zadeva, za tiste čase pa je bilo to nekaj neverjetnega in poželi smo bučen aplavz.

Kupili smo videokamero

Ob pojavi prvih videokamer, ki so jih v naše kraje s sabo na dopust prinašali delavci na začasnem delu v tujini, smo seveda takoj želeli preiti tudi na to področje, a so bile ovire izredno velike: oprema je bila zelo draga, pa tudi v prodaji je v Jugoslaviji ni bilo, uvoz pa za društvo le pobožne sanje. Dolgo smo zbirali sredstva in čakali na priložnost in 16. novembra 1987 nam je uspelo: v ljubljanskem Emona Maksimarketu so dobili VHS-C kamero HITACHI. Pohiteli smo in bila je naša.

Prva kamera

Ustanovitev sekcije

Dve leti kasneje je upravni odbor društva na svoji seji 17. januarja 1989 sprejel sklep o ustanovitvi samostojne foto-video sekcije društva.

Nadaljnji razvoj je bil hiter. Snemati smo začeli vse kulturne in druge prireditve v kraju. Montažo smo opravljali s pomočjo navadnih videorekorderjev, izdelek smo že znali opremiti s skromnimi napisi in glasbo. Seveda pa se je pri taki obdelavi z vsako kopijo zmanjšala kakovost, zato je bil naslednji korak logičen: nakup SVHS-snemalne in montažne opreme, ki je potem »držala« do pojava digitalnih kamer in računalniške obdelave posnetkov, česar se v našem društvu poslužujemo od leta 1999 dalje. Prva prireditev, ki smo jo posneli v tej tehniki, je bil blagoslov novih zreških orgel 3. julija 1999.

Danes je sekcija v celoti opremljena z digitalno foto-video opremo v SD- in HD-tehniki. Z nenehnim izpopolnjevanjem opreme in dodatnim usposabljanjem za njeno uporabo ter z izobraževanjem s področja fotografske in filmske dejavnosti, predvsem pa z veliko ur in dni (pravzaprav bolj noči) zavzetega dela in nabiranja izkušenj, lahko poleg beleženja prireditev in drugih dogodkov ustvarjamo tudi avtorska dela. V arhivu

imamo čez 100 posnetih SVHS-kaset, več kot 200 digitalnih kaset in že skoraj 250 DVD-jev s posnetimi programi. Vse to pomaga ohraniti dogodke naslednjim generacijam, predstavlja torej tudi pomembno kulturno dediščino.

Posneli in izdelali smo več deset kratkih avtorskih in dokumentarnih filmov, med njimi: *Tu je moj dom* (predstavitev Občine Zreče), *Violina, tvoj mili glas* (o izdelavi violine), *Bili smo zraven* (o osamosvojitveni vojni), o žagah in mlinih ob Dravinji, o nabiranju mravljinčjih jajc, o podjetju Comet, o športnem parku Krajnska Gora ... Izdelali smo predstavitvene filme o številnih prejemnikih priznanj in nagrad ob kulturnem prazniku in o prejemnikih občinskih grbov, filme o likovnih prijateljevanjih itd. Različne kulturne prireditve dopolnjujemo z videoprojekcijami. Že skoraj celo desetletje zagotavljamo TV-program za Info kanal KTV Zreče ...

Nadaljnji razvoj dejavnosti je odvisen od zainteresiranosti mladih članov in od razpoložljivih sredstev, saj gre za drago opremo, ki hitro zastara.

Za potrebe snemanja zahtevnejših projektov smo v lastni režiji izdelali snemalno roko, kakršna bi sicer stala najmanj 5.000 EUR.

IV. del

POMEMBNEJŠI PROJEKTI IN PRIREDITVE

Družinsko petje

Družine pojo in igrajo

Ideja o srečanju glasbenih družin širšega zreškega območja se je rodila v času, ko smo se v sekciji za ohranjanje kulturne dediščine srečevali z dediščino Jurija Vodovnika. Takrat se je na terenu pokazalo, da so družine, ki bi jih lahko označili kot glasbene družine. In tako se je rodila zamisel, da bi vsaj enkrat letno pripravili srečanje teh družin na takšen način, da bi tudi poslušalci slišali njihovo pesem, na odru torej.

Za prvo srečanje »pevskih« družin smo uporabili dva kriterija: zahtevali smo, da je to res družina – izjemoma smo upoštevali nekoliko širši sorodstveni sestav – in dopuščali takšno petje, kot ga družina goji. Teritorialno pa smo zajeli takratno občino Slovenske Konjice. Pri petju tako nismo vztrajali pri ljudskem načinu petja, vendar je to kasneje prevladovalo. Namen srečanja je bil obuditi petje, ki je bilo nekoč nepogrešljivo v vsaki družini, v današnjem času pa izginja. S temi srečanji smo tako želeli pokazati primere dobre prakse in verjamemo, da je bil po zaslugi teh srečanj v marsikateri družini vsaj kakšen pevski večer več. Seme, ki je bilo tako posejano, je ponovno vzklilo leta 2004 in devet pevskih srečanj družin na Brinjevi gori potrjuje, da smo posejali dobro seme.

Družine pojo – prvi koncert (16. 2. 1986, Kulturni dom Zreče)

Po uspešnem nastopu ljudskih pevcev, ki pojejo Vodovnikove pesmi in pesmi ob ohcetih (ob slovenskem kulturnem prazniku in na drugih prireditvah v letih 1984 in 1985) je bil prvi javni nastop »pevskih« družin že pričakovan, kar se je pokazalo tako z obiskom koncerta kakor tudi s prijetnim vzdušjem vse od priprave do zaključka koncerta. Nastopilo je devet družin iz takratne občine Slovenske Konjice. Igrali in prepevali so: družine Strmšek, Lajhar, Jerovšek in Ivačič iz Zreč, družina Firer iz Loč, družina Štruc iz Slovenskih Konjic, družina Gorenak-Zimrajh iz Brezja in družina Verdnik iz Bezine. Žal pa je sneženje preprečilo prihod že naja-

Družina Ivačič-Štruc (od leve): Tomaž Štruc, David, Samo in Darinka Ivačič, Uroš in Marjana Štruc

vljene družine Kežar iz St. Primoža na Koroškem[1].

Podatki o prireditvah v naslednjih letih se, žal, niso ohranili oz. jih do zaključka redakcije zbornika nismo uspeli najti, razen o zadnjih dveh koncertih, ki smo ju že posneli tudi na video in smo zapis lahko povzeli po videoposnetku. A so koncerti družinskega petja zanesljivo bili tudi v obdobju 1987–1992, nastopile pa so predvsem pevske družine z območja takratne občine Slovenske Konjice. Iz najdene fotografije tako na primer zanesljivo vemo, da je v letu 1990 nastopila tudi družina Ravničan iz Boharine, in sicer kot Bratje Ravničan.

Družine pojo 1993 (7. 2. 1993, Kulturni dom Zreče)

Igrali in prepevali so: družina Firer iz Loč, družina Sadek, družina Črešnar-Gornik (Ansambel Dobrava), družina Kovač-Lajh (Maribor, Celje), družina Mrzdovnik-Ledinek, družina Višič (Božje), družina Strmšek (Loče), Vokalni kvintet Ivačič-Štruc, Bernarda in Lucija Leva ter hčere Vladka Mohoriča – Majda (Kovač), Vladka (Lajh), Darinka (Ivačič) in Marjana (Štruc) z otroki, Petra in Marko Brdnik in Vokalno-instrumentalni kvartet Ivačič-Štruc. Povezovalec programa: Zdravko Ivačič.

1 **Družina Kežar** iz St. Primoža na avstrijskem Koroškem je bila z Zrečami tesno povezana zaradi dolgoletnega sodelovanja njihovega pevskega zbora Danica z MoPZ DPD Svoboda Zreče in z družino zreškega zborovodje Vladka Mohoriča.

Družina Jerovšek iz Zreč: hčerka Jolanda ter mama Cvetka in ata Slavko, med njima Cvetkin brat Mirko Petre

Družine pojo 1994 (6. 2. 1994, Kulturni dom Zreče)

Igrali in prepevali so: družina Firer (Dolga gora), družina Črešnar-Gornik (Ansambel Dobrava), Giblarjevi iz Kota nad Oplotnico, družina Višič in Štirje revni (Božje), družine Sadek, Ivačič- Štruc in Mrzdovnik-Ledinek, družina Gojkušek iz Šikol pri Ptuju, Kvintet družine Breznik iz Pameč s petimi vnuki in zabavni ansambel DUST[2]. Koncert sta vodila Polona Kangler in Zdravko Ivačič.

Pri nas doma se vedno pelo je

Nekoliko zaradi sprememb v družinah, otroci so odhajali v srednje ali višje šole, in nekoliko zaradi preozkega okoliša so ta srečanja prenehala vse do leta 2004, ko so Pevke z Brinjeve gore[3], ki so nekoč že pele na teh srečanjih, dale pobudo za njihovo ponovno oživitev. Skupaj s Katoliškim

2 **Ansambel DUST** je prvič javno nastopil na prireditvi *Družine pojo 1993*; takrat le v fantovski zasedbi bratrancev: Samo in David Ivačič ter Tomaž in Uroš Štruc (začetnice njihovih imen so uporabljene za ime ansambla). Na tokratnem koncertu, torej ob prvi obletnici, pa je z njimi že nastopila pevka Andreja Štravs. Več v posebnem prispevku.

3 **Pevke z Brinjeve gore** so družinski pevski sestav (tri sestre in dve nečakinji). Tudi same se rade udeležujejo raznih srečanj skupin ljudskih pevcev in pevskih družin, so članice KKD Zreče ter organizatorice družinskega petja na Brinjevi gori. Ob nastopih po raznih krajih vedno povabijo kakšno novo družino in tako se krog družin, ki prihajajo prepevat na Brinjevo goro, iz leta v leto povečuje in širi po Sloveniji.

prosvetnim društvom Zreče so na Brinjevi gori v romarski cerkvi Matere Božje pripravile prvo srečanje družin z naslovom *Pri nas doma se vedno pelo je*. Marija Kovačič, predsednica Katoliškega kulturnega društva Zreče, je v vabilu na srečanje zapisala:

»Naše društvo želi obnoviti tradicionalno prireditev, ki smo jo v Zrečah pred časom že imeli, in sicer nastop družinskih glasbenih skupin. Pobudo za to prireditev so dale Pevke z Brinjeve gore, ki so predlagale tudi naslov prireditve 'Pri nas doma se vedno pelo je'.

Prireditev bo v Marijini božjepotni cerkvi na Brinjevi gori v nedeljo, 12. septembra 2004, s pričetkom ob 16. uri. Ta dan smo izbrali zato, ker je nedelja po malih mašah vedno tudi lepa nedelja na Brinjevi gori. Vsaka skupina naj pripravi dve pesmi – primerni petju v cerkvi.

Po prireditvi bomo vse nastopajoče pogostili in pripravili smo tudi spominska darila za vse skupine. Vljudno vas vabimo in prosimo, da nam priloženo prijavnico vrnete do 23. avgusta 2004. Veselimo se srečanja z vami in vas prav lepo pozdravljamo.«

Nastopile so: družine Bele iz Zibike, Jakop iz Podplata, Repenšek iz Mozirja, Strmšek iz Zreč, Zavolovšek iz Gornjega Grada in družina Mrzdovnik iz Zreč.

Drugo srečanje družin na Brinjevi gori (11. 9. 2005)

Nastopile so: družine Jakop iz Podplata, Mrzdovnik-Polutnik iz Zreč, Zavolavšek iz Gornjega Grada, Strmšek iz Zreč, Bele iz Zibike, Kovačič iz Nove Gorice, Repenšek iz Mozirja in Gregorc iz Frankolovega.

Tretje srečanje družin na Brinjevi gori (10. 9. 2006)

Nastopili so: družine Bele iz Zibike, Gruden iz Grosupljega, Repenšek iz Mozirja, vnuki Atelšek iz Lokovice pri Šoštanju, družina Kovačič iz Nove Gorice, Zavolovšek iz Bočne pri Gornjem Gradu, Postavkova dekleta iz Podgorja pri Slovenj Gradcu, družini Mrzdovnik-Polutnik in Strmšek iz Zreč.

Četrto srečanje družin na Brinjevi gori (9. 9. 2007)

Nastopili so: Postavkova dekleta iz Podgorja pri Slovenj Gradcu, družina Atelšek iz Lokovice pri Šoštanju in vnuki Atelšek, družina Gregorc iz

Družina Mrzdovnik–Polutnik–Šuster na Brinjevi gori 2010

Frankolovega, družine Jakop iz Podplata, Črešnar iz Zreč, Kovačič iz Nove Gorice, Repenšek iz Mozirja, Gruden iz Grosupljega, Bele iz Zibike, Mežan iz Dolenjske, Mrzdovnik-Polutnik iz Zreč in Pevke z Brinjeve gore.

Peto srečanje družin na Brinjevi gori (14. 9. 2008)

Nastopili so: družine Strmšek iz Zreč, Repenšek iz Mozirja, Gruden iz Grosupljega, Bele iz Zibike, Gričnik iz Črnuč, Jakop iz Podplata, Atelšek iz Lokovice pri Šoštanju in vnuki, Črešnar iz Zreč, Zavolovšek, tercet Juhana iz Tolmina in družina Mrzdovnik-Polutnik-Šuštar iz Zreč. Voditeljica srečanja je bila Janja Lajhar.

Šesto srečanje družin na Brinjevi gori (13. 9. 2009)

Nastopili so: družina Strmšek iz Zreč, Postavkova dekleta iz Podgorja pri Slovenj Gradcu, vnuki Atelšek iz Lokovice pri Šoštanju, družine Repenšek iz Mozirja, Erčul iz Zagorice na Dolenjskem, Bele iz Zibike, sestre Jakob iz Dobrne, družine Zavolovšek iz Bočne pri Gornjem Gradu, Mrzdovnik-Polutnik-Šuster iz Zreč, Gregorc iz Frankolovega ter Rotovnik-Kričaj iz Vitanja. Voditeljica srečanja je bila Zdenka Kejžar.

Sedmo srečanje družin na Brinjevi gori (12. 9. 2010)

Natopili so naslednji: vnuki Atelšek iz Lokovice pri Šoštanju, družina Rotovnik-Kričaj iz Vitanja, skupina s Sinjega Vrha iz Bele krajine, druži-

ne Jakop iz Podplata, Repenšek iz Mozirja, Erčulj iz Zagorice in tri zreške družine, in sicer Ravničan, Mrzdovnik-Polutnik-Šuster in Strmšek. Voditeljica srečanja je bila Petra Mrzdovnik.

Osmo srečanje družin na Brinjevi gori (11. 9. 2011)

Nastopile so naslednje družine: Strmšek iz Zreč, Potočnik iz Črne na Koroškem, Mrzdovnik-Polutnik-Šuster iz Zreč, sestre Jakop iz Dobrne, družine Bele iz Zibike, Gregorc iz Frankolovega, Repenšek iz Mozirja, Zavolovšek iz Bočne pri Gornjem Gradu, Erčulj iz Zagorice pri Dobrepolju in družina Ravničan iz Zreč. Voditeljica srečanja: Petra Mrzdovnik.

Deveto srečanje družin na Brinjevi gori (9. 9. 2012)

Kar tri devetice so se zapisale ob tradicionalnem srečanju pevskih družin na Brinjevi gori, in sicer je bilo to deveto srečanje, v nedeljo devetega, v devetem mesecu. Nič posebnega, pač igra številk. Je pa devetica tudi v naslovu pesmi, ki jo pevci zapojejo takrat, ko želijo več odziva pri poslušalcih: poznamo *Tri krat tri je devet* ... In če ne bi odpovedala nastopa ena izmed že prijavljenih družin, bi na tem srečanju nastopilo tudi devet družin.

Srečanje se je začelo s sveto mašo, saj je bila ta nedelja tudi praznična za tukajšnjo romarsko cerkev – lepa nedelja, zato se je zbralo tudi veliko število romarjev. Ti so v nadaljevanju maše, ki jo je daroval novi župnik Peter Leskovar, prisluhnili še ubranemu družinskemu petju.

Družina Ravničan se je izkazala s kar dvema sestavoma: s širšim fantovskim sestavom (bratranci) Ravničan in kot družina Ravničan, ki ne samo da poje, zna tudi zaigrati. Sicer pa so nastopili še: družine Zavolovšek iz Bočne pri Gornjem Gradu, Repenšek iz Mozirja in Kos iz Ponikve pri Žalcu, sestre Jakob iz Dobrne, družina Plešnik iz Slovenskih Konjic in seveda domačinke, pobudnice srečanj pevskih družin, družina Strmšek.

Koncert je prvič vodila Natalija Jelenko iz Zreč. Kot vedno je ob zaključku zazvenela brinjegorska romarska pesem, zaključilo pa se je s skupinskim fotografiranjem in druženjem v romarski uti z obljubo, da se naslednje leto zopet srečajo. Katoliško kulturno društvo, ki je tudi organizator teh srečanj, za deseto srečanje že obljublja srečanje vseh družin, ki so nastopale v teh letih.

Srečanja narodno-zabavnih ansamblov v Zrečah

Lahko bi imeli vseslovenski festival

V Sloveniji poznamo danes kar nekaj uveljavljenih festivalov narodno-zabavne glasbe. Med njimi je najbolj znan *Ptujski festival*, ob njem pa še Vurbek, Graška gora, Cervenjak in Škofja Loka, ter v sosednji Italiji slovenskim ansamblom zelo poznan Števerjan. Malo manj je poznano, da smo v Zrečah že leta 1975 začeli s tekmovalnimi srečanji narodno-zabavnih ansamblov. Najprej sicer le v lokalnem merilu, kasneje se je ta krog razširil in prišli so mnogi ansambli, med njimi tudi Ansambel Slovenija, ki je takrat šele začenjal svoj, kasneje zelo uspešen pohod v slovensko narodno-zabavno glasbo.

V Zrečah in širše po takratni konjiški občini je bilo kar nekaj glasbenikov in ansamblov, zato se je v okviru kulturne dejavnosti v takratnem Cometu rodila ideja o srečanju oziroma reviji z nekoliko tekmovalnega duha. Če bi se to tekmovanje, ki so mu dali naslov *Ansambli tekmujejo*, obdržalo, bi to lahko bil eden izmed najstarejših festivalov narodno-zabavne glasbe na Slovenskem. Izvedenih je bilo pet srečanj, nakar je organizator, Mladinska organizacija Cometa v sodelovanju z DPD Svoboda, ugotovil, da projekt presega organizacijske in materialne možnosti, drugi v kraju pa niso zaslutili pomembnosti tega festivala in zgodba se je končala.

Prvo takšno tekmovalno srečanje ansamblov je bilo 14. decembra 1975, nastopili pa so: Pohorski zvonček iz Zreč (Franc Bukovnik – bugarija in boben, Stanko Albreht – harmonika, in Štefan Kodrič – ritem kitara), Zreški instrumentalni sekstet (Franc Herman, Jože Kejžar, Anton Podgrajšek, Franc Bombek, Alojz Bombek in Alojz Kotnik), Fantje izpod Pohorja, Ansambel Ivana Obrovnika, Ansambel Emila Gorenaka, Ansambel bratov Skaza iz Zreč, solisti Leopold Gorenak, Stanko Sadek in Branko Lajher, Ansambel Slavka Bašnika, Duo Comet (Stane Povše –

havajka, in Štefan Kodrič – kitara) in Trio Stanka Sadeka (Stanko Sadek, Anton Celcer in Štefan Kodrič).

Na drugem srečanju, leta 1976, so se pomerili: Veseli Dravinjčani (Konrad Hohler – harmonika, Štefan Kolar – ritem kitara, in Milan Ojsteršek – bas kitara), Konjiški instrumentalni kvintet (Ignac Mlakar – harmonika, Ferdo Polegek – trobenta, Franc Stopar – bariton, Iztok Vivod – kitara, in Janez Lajnšček – klarinet), Instrumentalni ansambel Comet (Marjan Skaza – harmonika, Pavel Skaza – bariton, Avgust Skaza – trobenta, Alojz Kotnik – kitara, Dušan Videčnik – klarinet, ter Ivan Ravničan in Slavica Obrovnik – vokal), Vaški instrumentalni ansambel iz Zreč (Ivan Obrovnik – harmonika, Vlado Obrovnik – bariton, Karel Kotnik – kitara, Avgust Skaza – trobenta, Dušan Videčnik – klarinet, ter Cvetka in Marjan Hren – vokal) in Pohorski zvonček (Stanko Albreht – harmonika, Franc Bukovnik – bugarija, in Štefan Kodrič – bas kitara).

Za prvo in drugo srečanje so imeli strokovno komisijo pod vodstvom Jureta Zdovca, ki je po srečanju javno povedala svoje mnenje in nagradila prve tri ansamble. Leta 1977 srečanja ni bilo. Medtem ko sta bili prvi dve srečanji omejeni na območje občine, smo **na tretje srečanje**, v letu 1978, prvič pritegnili tudi nekatere takrat že uveljavljene ansamble. Nastopili so: Ansambel Braneta Klavžarja iz Štor, Ansambel Slovenija iz Ljubljane, Ansambel Hmeljarji iz Žalca, Ansambel Savinja iz Šempetra, Žalski vokalno-instrumentalni ansambel, Ansambel Cverle iz Šentjurja, Ansambel Lesjak iz Rogaške Slatine, Celjski instrumentalni kvintet, Vokalno-instrumentalni ansambel Comet in Ansambel Podjuna.

Na zadnjem srečanju, leta 1979, so na festivalu igrali in peli: Ansambel Veseli Drenovci iz Rečice ob Savinji, Žalski kvintet iz Žalca, Griški kvintet iz Grič, Ansambel Savinja iz Šempetra, Ansambel Lipičnik iz Zagorja, Veseli Libojčani, Terminal iz Slovenskih Konjic, Celjski instrumentalni kvintet in Ansambel Comet iz Zreč.

Ideja se kljub začetnemu zagonu ni prijela; delno zaradi splošnega negativnega mnenja o narodno-zabavni glasbi, pa tudi zaradi organizatorjev, ki povsem ljubiteljsko nalogi niso bili več kos, niso pa uspeli pridobiti strokovnega tima, ki bi z novo vizijo lahko v to področje glasbe vnesel kaj novega. V arhivu društva je zapis le o še enem poskusu na tem področju, s srečanjem ansamblov 19. aprila 1981, zatem pa je ideja dokončno zamrla.

Ansambel Comet na 4. srečanju ansamblov

Veselo po domače

A glasba tu pod Pohorjem seveda nikoli ni zamrla, tudi narodno-zabavna ne. Pojavljali so se vedno novi in novi ansambli, pa tudi ljubiteljev te zvrsti glasbe ni nikoli zmanjkalo. Programa tekmovalnih srečanj sicer res nismo več obujali, smo pa poldrugo desetletje kasneje organizirali več »netekmovalnih« srečanj narodno-zabavnih ansamblov z naslovom *Veselo po domače*.

Začeli smo s koncertom 16. 2. 1992, ki smo ga organizirali na pobudo bratov Jevšenak iz Prosvetnega društva Stranice. Oni so prispevali programski del (povabilo ansamblov in sestava programa), mi pa izvedbeni. Vabilu so se odzvali: Ansambel Robija Kampleta iz Grobelnega, Zreških 6, Fantje izpod Rogle, Ansambel Vikija Ašiča, Vigred, Mladi prijatelji iz Pesnice, Ansambel bratov Zeme in Ansambel Francija Zemeta iz Vojnika ter Ansambel Roberta Zupana z Vranskega. Nastopili so še: Domen in Gojko Jevšenak, Vesna Žagar iz Nemčije, citrarki Heričko iz Maribora, harmonikarice kluba Zupan iz Mengša ter humorista Jože Robida in Jože Krajnc.

Odziv občinstva je bil izjemen, saj si je koncert ogledalo skoraj 400 obiskovalcev, zato smo se odločili s projektom nadaljevati, vendar v arhivu nimamo podatkov, ali je bil koncert tudi v letu 1993, vsekakor pa smo koncert organizirali tudi 13. marca 1994 in 26. marca 1995. Zadnjič smo

Veselo po domače organizirali 25. 2. 1996. Program je povezoval radijski voditelj Tone Vrabl, igrali in prepevali pa so: Domen Jevšenak, Kvintet Cvet, Zreških 6, Ansambel Ambicija, Bistriški odmev, Kvintet Rosa, Ansambel bratov Slatinek in prvič tudi zabavni ansambel DUST.

Miklavževi dobrodelni koncerti

Tudi *Miklavževi dobrodelni koncerti*, ki jih je v obdobju od 1991 do 2001 organiziralo naše društvo, so bili sprva nadaljevanje srečanja narodno-zabavnih ansamblov, pozneje pa smo v program začeli vključevati tudi druge glasbene izvajalce. A namen je bil s prihodki od koncertov pomagati tistim, ki so pomoči najbolj potrebni.

K soorganizaciji smo pritegnili najprej Rdeči križ, Karitas in Društvo za pomoč duševno prizadetim, pozneje pa tudi Radio Rogla in ob enem koncertu OŠ Zreče.

Plakat za Miklavžev koncert 1993

Prireditev se je obdržala celih 11 let, od leta 2002 dalje pa koncerte s podobnim namenom in vsebino ter novim imenom *Dobrota opogumlja* prireja župnijska Karitas Zreče.

Iz arhivov smo izbrskali nekaj zanimivosti o nekaterih Miklavževih koncertih.

Tretji koncert, decembra 1993, je povezovala prof. Zlatka Menih. Začel ga je društveni mešani pevski zbor, zaključili pa godbeniki iz Slovenskih Konjic. Vmes so se zvrstili

ansambli: Comet (na začetku svoje poti v novi sestavi)[4], Dobrava (takrat še vsi osnovnošolci), DUST (na začetku svoje poti kot zabavni ansambel), 7. raj in Fantje izpod Rogle. Nastopila sta tudi manjši mladinski zborček OŠ Zreče in pevka Veronika Ložak ob spremljavi ansambla DUST.

Ob **četrtem koncertu,** 11. decembra 1994, se nam je pridružil Radio Rogla z voditeljico Valerijo Motaln. Med glasbenimi gosti velja še posebej izpostaviti Vesele Štajerke, ki so morda ravno na tem koncertu spoznale svojo bodočo dolgoletno pevko Vidiko Sadek, takrat še »članico« družinskega tria in dueta s sestro Lidijo. Navdušile so tudi štiri osnovnošolke, ki so ob spremljavi ansambla DUST (vsaka zase) ubrano predstavile po eno zabavno skladbo. To so bile: Veronika Ložak, Metka Gobec, Andreja Kotnik in Vidika Sadek.

Posebnost **petega koncerta**, 11. decembra 1995, je bil nastop cerkvenih pevskih zborov: MePZ sv. Egidij Zreče, Zlata harfa pod vodstvom župnika Antona Pačnika, mlajši MePZ sv. Jurij iz Slovenskih Konjic, ki ga je vodil Fric Vrenko, in Oktet sv. Barbare iz Velenja. Drugi del koncerta pa je ponovno izzvenel v zvokih zreških ansamblov: 7. raj, Zreških 6 (prvič na koncertu), Fantje izpod Rogle, Comet in zabavni ansambel DUST, ki je pri nastopu spremljal tudi sestri Anjo in Vesno Legat ter Veroniko Ložak.

Podobno se je program odvijal v naslednjih nekaj letih.

Za **deveti koncert**, 5. decembra 1999, sta društvo in radio pritegnila še OŠ Zreče in prireditev, poimenovano *Za Andražev računalnik,* pripravila v veliki športni dvorani. Pesmi Jurija Vodovnika in Antona Martina Slomška je prepevalo petnajst skupin ljudskih pevk in pevcev iz petih občin (Zreče, Vitanje, Slovenske Konjice, Slovenska Bistrica in Poljčane), študentska vokalna skupina pa je predstavila *Idile Jurija Vodovnika* izpod peresa slovenskega skladatelja Jakoba Ježa. Zaključili so Fantje izpod Rogle, ki se jim je pri zadnji pesmi, *Rajanje zime,* pridružil še MPZ OŠ Zreče.

Devetega decembra 2000 so na **desetem koncertu** z naslovom *Mladi za mlade* nastopili sami mladi izvajalci: Zreška pomlad, Mladi vite-

4 Ansambel Comet je bil v letih od 1975 do 1985 ansambel mladih, izhajajoč iz glasbene družine Skaza. O njem pišemo v posebnem prispevku o kulturni dejavnosti v podjetju Comet. Skoraj 15 let po prenehanju njihovega delovanja je ansambel z enakim imenom sestavil Dušan Videčnik, ki je tega leta na *Ptujskem festivalu* osvojil najvišje priznanje – zlatega orfeja.

zi, Ansambel Primoža Založnika, trio Sorodniki, Ansambel Davorina Hartmana, harmonikarja Gorazd Koprivnik in Pavlek Strmšek s trobentačem Matejem Vučino ter pevci *Zvezdnih trenutkov 1999 in 2000*[5] (Tinkara Mastnak, Anja Legat, Barbara Hartman, Tamara Zver, Samo Jezovšek, Mateja Esih, Sanja Hrovat in Sanja Hrgota). Koncert sta vodila Aleš Mrzdovnik in Petra Polutnik.

Koncert so obiskali tudi člani delegacije iz Amsterdama, ki se je v tistih dneh mudila v Sloveniji v okviru sodelovanja festivalskih mest. S sabo so pripeljali sv. Miklavža, ki je obdaril vse otroke, ki so prišli na koncert.

Enajsti koncert, 2. decembra 2001, je bil zadnji v organizaciji KUD Vladko Mohorič in Radia Rogla. Ponovno smo bili v športni dvorani, prireditvi, ki je bila združena s koncertom *Pod Roglo se poje in igra*, pa smo dali naslov *Za Elico*. Dohodek dobrodelne prireditve je bil namreč namenjen za nakup invalidskega vozička in opreme za Gabrijelo (Elico) Pavlič, nekdanjo članico skupine ljudskih pevcev Eme Založnik.

Sedmi dobrodelni Miklavžev koncert

Zreški muzikantje igrali Miklavžu

Na Miklavževem koncertu so se predstavile številne zreške narodnozabavne in zabavne skupine ter posamezniki.

Na sedmem koncertu smo zbrali 279 tisoč tolarjev in jih namenili za delovanje župnijske Karitas (Novice, 11. december 1997).

5 *Zvezdni trenutki* je bila serija javnih prireditev v organizaciji Radia Rogla, na katerih so se ob posneti glasbeni spremljavi pomerili mladi pevski talenti. Pri organizaciji in izvedbi je sodelovalo tudi naše društvo.

Zreče

Koncert s poslanstvom

Z dobrimi nameni za dva mlada občana Zreč

V nedeljo je v zreški večnamenski dvorani potekal tradicionalni Dobrodelni božično – novoletni koncert, katerega izkupiček od prodanih vstopnic bo namenjen dvema zreškima osnovnošolcema. Pod pokroviteljstvom zreškega Cometa sta ga pripravila Radio Rogla in Kud Vladko Mohorič Zreče.

Otroški pevski zbor, Fantje izpod Rogle in DUST na osmem koncertu, ki je pomagal dvema zreškima osnovnošolcema (*Novice*, 17. december 1998).

Sv. Miklavž iz Amsterdama ob desetem koncertu, 9. decembra 2000, v družbi Petre Polutnik in Nade Mrzdovnik

Pod Roglo se je pelo in igralo

Minulo nedeljo je v športni dvorani v Zrečah potekal 11. tradicionalni Miklavžev koncert. Vsako leto ga pripravi KUD Vladko Mohorič iz Zreč, letos pa je na njem gostoval Radio Rogla z oddajo Pod Roglo se poje in igra. V dvorani se je zbralo več kot tisoč ljudi.

Del izkupička bo namenjen nakupu novega invalidskega vozička za Elico Pavlič. Na sliki z možem Ivanom.

Elica Pavlič z možem Ivanom na *11. Miklavževem dobrodelnem koncertu*

Orgelski koncerti v cerkvi Vstalega Zveličarja v Zrečah

»V soboto se je iztekel prvi ciklus orgelskih koncertov v Zrečah. Lanskoletna pridobitev zreške farne cerkve, velike orgle z dvajsetimi pojočimi registri ter 1296 piščalmi (največja 2,5 metra in najmanjša le nekaj milimetrov), letos niso počivale.

Kolpingova družina Zreče in domače kulturno društvo KUD Vladko Mohorič sta organizirala kar devet orgelskih koncertov, na katerih so se predstavili znani organisti iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške in tudi tisti, ki so še na tej poti svoje uveljavitve. Na vsakem koncertu so sodelovali tudi pevski zbor, vokalna skupina, solisti, pretežno iz Zreč in bližnje okolice. Organizatorji že razmišljajo o nadaljevanju ciklusa v pomladnih mesecih prihodnjega leta.

Na sobotnem, devetem orgelskem koncertu so se predstavili trije mladi organisti Škofijske orglarske šole Maribor, spremno besedo pa je prispeval dr. Štefan A. Ferenčak, v uvodnem delu pa so zapeli člani Mešanega pevskega zbora KUD Vladko Mohorič pod vodstvom Darinke in Sama Ivačiča.«

(iz članka *Orgle niso počivale, objavljenega* 25. 11. 2000 v lokalnem časopisu *Novice*)

V letu 2000 se je torej začel, a tudi končal uspešen ciklus orgelskih koncertov na novih zreških orglah. Od zelo priznanih organistov so nastopili: Helmut Luksch, Josip Magdič, Andreja Golež, Mario Perestegi, Dalibor Miklavčič, Marlena Turk, Angela Tomanič, Matej Podstenšek, Cecilija Emeršič, Robert Brest ...

Kljub temu da so bili pred uvedbo koncertov upravičeni pomisleki o obisku poslušalcev, se je ta iz koncerta v koncert večal, in če bi nadaljevali s koncerti, bi to prav gotovo bila velika obogatitev za turistične Zreče. Vendar že v naslednjem letu ni bilo več posluha za tovrstne koncerte.

Predsednik Kolpingove družine Anton Rošer izroča darilo Daliboru Miklavčiču (levo vodja skupine DUST, Samo Ivačič, desno voditelj večera Martin Mrzdovnik).

To vrzel od leta 2010 delno zapolnjujejo koncerti (tudi orgelski) v cerkvi Jezusove spremenitve na Gori na Rogli, zreške orgle pa čakajo na naslednjo priložnost.

Orgelski večer domačinke Marlene Turk in Monike Kerovec

Devet koncertov

1. koncert, 29. 4. 2000: prof. mag. Helmut Luksch; od leta 1991 učitelj na dunajski univerzi na Oddelku za glasbeno pedagogiko za vaje na klavirju, instrumentalno prakso spremljanja in igro partiture, in MePZ sv. Egidij Zreče;
2. koncert, 28. 5. 2000: Josip Magdič; izobraževal se je na Akademiji za glasbo v Ljubljani, in sicer: klavir (I. Dekleva), rog (J. Falout), orgle (P. Rančigaj), dirigiranje (D. Švara); magistriral je v oddelku Lucijana Marije Škerjanca, in MPZ OŠ Zreče (zborovodkinja D. Ivačič, orgle S. Ivačič);
3. koncert, 18. 6. 2000: Lucijan Cetin; študent orgelskega oddelka na Akademiji za glasbo v Ljubljani pri Renati Baver, predtem se je učil pri prof. Hubertu Bergantu, in mladi zreški pevci (Andreja Štravs, Metka Gobec, Gabriela Hren in VS Zlata harfa);
4. koncert, 23. 6. 2000: Andreja Golež; ena izmed najuspešnejših študentk red. prof. Rudolfa Scholza na Univerzi za glasbo na Dunaju, in MePZ sv. Egidij Zreče
5. koncert, 17. 8. 2000: organisti in pevci Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in okolice (umetniški vodje nastopajočih: Angela Tomanič – orgle, Pija Brodnik, Janko Ban in Lojze Kobal – zbor);
6. koncert, 17. 9. 2000: Dalibor Miklavčič; eden izmed najbolj obetajočih mlajših organistov v Sloveniji; pred dobrim letom je na Dunaju magistriral iz orgel, ter Študentska vokalna skupina DUST in baritonist Samo Ivačič;
7. koncert, 1. 10. 2000: Marlena Turk (orgelski recital *Marijin venec*), spremna beseda Monika Kerovec;
8. koncert, 29. 10. 2000: Mario Perestegi; leta 1995 diplomiral iz orgel pri red. prof. akademiku Anđelku Klobučaru na zagrebški univerzi, leta 1997 vpisal podiplomski študij orgel pri prof. Hubertu Bergantu na Akademiji za glasbo v Ljubljani, in Mešani cerkveni pevski zbor župnije Loče pod vodstvom pevovodkinje Monike Kerovec;
9. koncert, 19. 11. 2000: organisti iz Škofijske orglarske šole Maribor (Cecilija Emeršič, dijakinja Škofijske gimnazije in 4. letnika ŠOŠ, Robert Brest, študent Teološke fakultete in diplomant ŠOŠ, ter Matej Podstenšek, diplomant Univerze za glasbo v Gradcu in profesor orgel na ŠOŠ) in MePZ KUD Vladko Mohorič (dirigent Samo Ivačič).

Iz »osebne izkaznice« zreških orgel

Orgle v župnijski cerkvi sv. Egidija v Zrečah so izdelane po mehanskem in elektromehanskem sistemu s tremi manuali, z dvajsetimi pojočimi registri ter imajo 1296 piščali. Največja piščal, ton C v registru Subbas 16', meri okrog 2,5 m, najmanjša, ton g v registru Mikstura, pa le nekaj milimetrov. Igralnik je samostojen ter postavljen pred ohišje orgel. Glede na število, izbor in razporeditev registrov so zreške orgle uporabne ne le za spremljanje ljudskega petja, ampak tudi za spremljanje zahtevnejše cerkvene zborovske literature in celo za izvajanje velikih orgelskih mojstrovin.

Orgle so izdelali v Orglarstvu Škrabl, ki ima sodobno orglarsko delavnico v prijetnem štajerskem kraju Brestovec pri Rogaški Slatini že od leta 1990, ko so začeli s tremi zaposlenimi izdelovati in restavrirati orgle.

Nove orgle je 3. julija 1999 blagoslovil takratni mariborski škof dr. Franc Kramberger, na orgle je igral Marjan Potočnik iz Maribora, na koncertu po blagoslovu pa sta sodelovala tudi člana našega društva Metka Gobec (sopran) in Samo Ivačič (bariton in orgle).

Zreške orgle in pevka Andreja Štravs

Tri klaviature in 20 registrov

Jaz mam en stari znucan koš – literarni večeri v Skomarski hiši

Skomarska hiša

Eden največjih dosežkov sekcije za ohranjanje kulturne dediščine in s tem celotnega društva med letoma 1994 in 1996 je bila obnova in odprtje kmečke hiše iz leta 1803 v vasi Jurija Vodovnika na Skomarju. Skupaj s takratno občino Slovenske Konjice, državnimi institucijami in krajani jo je omogočilo zreško podjetje Comet, ki je hišo odkupilo in organiziralo njeno obnovo. Tako so se uresničili načrti mnogih, ki so že prej poizkušali obnoviti to hišo, in prizadevanja našega društva, ki je pri tem ves čas tvorno sodelovalo.

Hišo so domačini imenovali *Štrucova hiša*, marsikdo pa jo je zamenjeval za hišo Jurija Vodovnika, zato smo se ob obnovi odločili, da jo poimenujemo *Skomarska hiša*.

Slovesno odprtje obnovljene hiše je bilo 28. oktobra 1996, ko jo je blagoslovil tedanji mariborski škof dr. Franc Kramberger in odklenil tedanji predsednik države Milan Kučan. Želje mnogih so se tako uresničile in *Skomarska hiša* je postala »hiša kulture«, ki ni le spomenik stavbne dediščine, ampak še vedno zares živi.

Pesniki so ji dodali dušo

Že kmalu po obnovi so se tukaj zbrali pesniki Dravinjske doline. To je bilo leta 1998 in rodila se je ideja o literarnih večerih v *Skomarski hiši*. Pot od ideje do uresničitve ni bila dolga, saj je bil že v oktobru leta 1999 v hiši prvi literarni večer. Kot prva gostja je nastopila Majda Labotar, sicer zapo-

Gostja 37. literarnega večera Tanja Petelinek s hčerkami Špelo, Urško in Niko

slena v takratnem Cometu. Takrat nihče ni pričakoval, da bodo ti večeri »preživeli« desetletje in presegli število 100 ter izdajo dveh zbornikov.

Vsak literarni večer je sestavljen iz treh delov: predstavitve poezije, pogovora z avtorjem in družabnega dela. Vsak večer popestrita tudi glasba in pesem in tako je v *Skomarski hiši* nastopilo že mnogo glasbenikov, pevskih zborov, ljudskih pevcev, malih pevskih skupin in posameznih pevcev ter instrumentalistov.

O literatih, ki prihajajo v Skomarsko hišo iz različnih krajev Slovenije, pa tudi iz zamejstva in tujine, ter o njihovih delih lahko veliko preberemo v omenjenih dveh zbornikih *Jaz mam en stari znucan koš*, zato se nam zdi prav, da v tem zborniku vsaj naštejemo glasbene goste, ki so dopolnjevali večere in prav vsakemu dali »dušo« še v tem tretjem, družabnem delu.

Med glasbenimi gosti so torej bili tako uveljavljeni glasbeniki kot začetniki. Kakor je marsikateri pesniški gost *Skomarske hiše* v njej doživel svoj prvi nastop, so se v njej »kalili« tudi mnogi glasbeniki s seznama nastopajočih, ki ga objavljamo v nadaljevanju.

Glasbeni gostje na prvih stotih literarnih večerih

1. Zalika in Pavel Strmšek – vokal, Gabriela Hren – kitara in vokal
2. Alenka Avžner – kitara
3. Mirko Polutnik, Pavel Skaza, Ljudski pevci iz Ljubnice nad Vitanjem
4. Gabriela Hren – vokal in kitara
5. Cerkveni pevski zbor župnije sv. Duha iz Loč, Slavka Žnidar – citre, Edi Brumec – vokal
6. Rene Brdnik – kitara, Tamara Zver in Barbara Hartman – citre
7. Ivica Pučnik – citre, Andraž Tehovnik – violina, instrumentalni trio Matej Vučina, Marko Hace in Primož Petek ter Zalika in Pavle Strmšek
8. Barbara Hartman in Tamara Zver – citre, Anja Potnik – flavta, Petra Polutnik – vokal
9. Pevski duo Strmšek, Andrej Arbajter – harmonika, Ivica Pučnik – citre
10. Marica Klančnik – citre
11. Marko Bračič – harmonika, Barbara in Urška Selčan, Anita Zor in Jani Strmšek
12. Barbara Hartman – citre in vokal
13. Samo Ivačič – vokal
14. Barbara Hartman – citre, Anja Potnik – flavta, Domen Kočevar
15. Bratje Črešnar – ljudski pevci
16. Andrej Arbajter – harmonika
17. Doroteja Gričnik – flavta, Sebastijan Gričnik – harmonika, Bratje Črešnar
18. Ivan Pačnik – harmonika in vokal
19. Mojca Sekirnik – citre
20. Teja Črešnar – citre
21. Pevski duo Strmšek iz Loč, Marsela Zlodej – citre
22. Rok Štravs – harmonika
23. Ljudski pevci iz Stranic
24. Maja Založnik – kitara
25. Konrad Lazar – citre
26. Kristina Podgrajšek – citre
27. Špela, Urška, Nika Petelinek – violina, flavta in vokal
28. Kristina Podgrajšek – citre
29. Antonija Senica, Tilčka Grosek – kitara in vokal
30. Mojca Sekirnik – citre, Kristina Kračun – vokal
31. Ljudski pevci iz Stranic
32. Zdravko Kravanja – kitara
33. Urška Petelinek – violina
34. Skupina dijakinj iz Gimnazije Slovenske Konjice
35. Ljudski pevci iz Stranic
36. Kristina Rozman – slikarka
37. Špela, Urška in Nika – violina, flavta, vokal
38. Ljudski pevci iz Stranic, Rok Štravs, Kristina Podgrajšek
39. Kvartet Grmada iz Celja
40. Komorni zbor župnije sv. Jožeta iz Celja
41. Tone Janič – vokal
42. Ljudski pevci iz Stranic, Ivan Pačnik, MePZ Jurij Vodovnik iz Zreč, AG Jurij Vodovnik Zreče
43. Matjaž Železnik – klavinova
44. Vokalna skupina DUST, Ana in Luka Železnik – harfa in prečna flavta, MePZ KUD Vladko Mohorič
45. Ljudske pevke Lipa iz Ljubnice nad Vitanjem
46. Ljudske pevke (sestre) iz Limbuša pri Mariboru
47. Ljudski pevci iz Stranic
48. Ivica Pučnik in Trio Marguč
49. Ljudske pevke iz Dobrave pri

Slovenskih Konjicah
50. Aleš Črnko – kitara in vokal
51. Vokalna skupina Telekom iz Celja
52. Mirko Polutnik, Brane Klavžar in Brigita Petre
53. Kosmato srce iz Idrije
54. MePZ Jurij Vodovnik Zreče
55. Klemen, Matevž, Lara – vnuka in vnukinja Franja Šauperla
56. Vita Kovše – klavinova
57. Doroteja Gričnik – flavta, Sebastijan Gričnik – harmonika, Alojz Gričnik – klavinova
58. Instrumentalna skupina Rogina
59. Katja Kopinšek – kitara, Anja Potnik – flavta, Mirko Polutnik – klavirska harmonika
60. Brez glasbenega gosta
61. Vida Mihelčič – sopran, in Samo Ivačič – bariton
62. Kvartet Avra s Polzele
63. MePZ Jurij Vodovnik iz Zreč, Blaž Prapótnik – vokal in kitara
64. Janja Dolenc in Lucija Dolenc-Čuk
65. Špela Benčina – flavta
66. Marjetka Popovski – kitara in vokal, in Ljudske pevke iz Dobrave
67. Ljudski pevci iz Stranic
68. Ljudski pevci iz Zreč
69. MePZ sveti Egidij iz Zreč
70. Ljudski pevci iz Male Nedelje
71. Pevke z Brinjeve gore in Janez Skaza
72. Igor Turičnik – kitara in vokal
73. Zlatko Verzelak/Franc Vezela – kitara in vokal
74. Moški zbor Pobje s Črnega Vrha nad Idrijo in David Burdbidge iz Sedbergha
75. Družinski ansambel Antona Gričnika iz Črnuč
76. Družinski ansambel Marguč iz Draže vasi
77. Urška Brkovič – violina, in Ciprijan Berk – kitara
78. Pevci družin Mrzdovnik, Šuster in Polutnik
79. Ljudske pevke iz Bezine
80. Ljudski pevci s Keblja
81. Martina Motaln iz Oplotnice – harmonika
82. Ljudski pevci z Resnika
83. Avdioposnetki skladb Ansambla Toneta Kmetca
84. Mlaški pevci in Stanislav Hace s prijatelji
85. Jožica Potrč s Polzele – amaterska gledališka igralka, in Cita Galič – citre
86. Pustrovžjeki iz Kota nad Oplotnico
87. Stari mačkoni iz Poljčan
88. Urška Brkovič – violina
89. Cerkveni pevci s Skomarja
90. Ljudski pevci iz Zreč
91. Avdioposnetki skladb, katerih pisec besedil je bil Franc Ankerst
92. Ljudski pevci iz Tepanja
93. Pevke z Brinjeve gore
94. Vokalna skupina Expe iz Slovenskih Konjic
95. Ljudski pevci z Resnika
96. Ljudski pevci iz Koritna in Luka Brečko – harmonika
97. Nika Petelinek – kitara
98. Neža Pogorevc – flavta
99. Franci Rebernik, Miha Rebernik in Urška Rebernik
100. Eva Purkeljc – flavta

Veseli nas, da je *Skomarska hiša*, ki nastopajočim nudi posebno domačnost, prenekateremu pesniku odprla vrata za druge nastope, pripomogla, da je morda prav tu izgubil tremo ali pa našel navdih za še bolj zavzeto

Andrej Arbajter na 9. večeru

delo. In to je tudi eno izmed poglavitnih poslanstev te stare kmečke hiše na Skomarju, ki je srce Pohorja.

Organizacija literarnih večerov, ki ob izidu tega zbornika že presega številko 110, spada od leta 2006 v domeno literarne sekcije društva, ki jo vodi prva gostja večerov Majda Labotar, zaposlena v Swatycometu Zreče, pri vodenju večerov pa se še vedno izmenjujeta z Martinom Mrzdovnikom.

Literarni večeri imajo tudi tretji del.

Eno pesem peti

Radijska oddaja o ljudski pesmi na Radiu Rogla

Literarni večeri v Skomarski hiši so pripomogli k še eni odmevni dejavnosti, povezani z Jurijem Vodovnikom: radijski oddaji o ljudski pesmi z naslovom *Eno pesem peti* na Radiu Rogla.

Začelo se je tako, da so ljudski pevci, ki smo jih večkrat povabili, da s svojim petjem obogatijo literarne večere, potarnali, da ljudski pesmi ne damo dovolj spodbude in da si sami zelo težko utrejo pot na kakšno radijsko postajo. Idejo o oddaji smo predstavili programskemu vodstvu Radia Rogla, urednici Valeriji Motaln in glasbenemu uredniku Vojku Gačnikarju in hitro je bilo dogovorjeno, da bi to lahko bila mesečna oddaja, če prevzamemo obveznost, da zanjo zagotovimo program, besedila in tonske posnetke. Oddaja je stekla v jeseni leta 2001 z avizom Vodovnikove pesmi *Eno pesem peti* (zapeli so Ljudski pevci iz Stranic). Naslov oddaje je ostal nespremenjen do konca sezone 2011/2012, ko se je le-ta poslovila z valov Radia Rogla.

Ob zaključnih koncertih na Keblju in na Gorenju so pevci, poznavalci in poslušalci ocenili, da je oddaja veliko pripomogla k uveljavitvi naše ljudske pesmi, še posebej zato, ker se je naravno okolje za ljudsko pesem spremenilo. Ni več kmečkega dela na takšen način, kot je potekalo nekoč, saj delo opravijo stroji, in tako ni več priložnosti za petje. Mladi se zato s pravim ljudskim petjem marsikje sploh ne srečajo več, zato je bila naša oddaja, in na njeni osnovi posnete pesmi, še kako pomembna. Pomembno pa je tudi to, da so se sodelujoči pevci večkrat srečali na kakšni vaji, se pripravljali na nastope, ki so se od takrat dalje za nekatere kar vrstili.

Mnoge skupine so se tako prvič srečale z javnim nastopanjem, z odrom in prve izkušnje so jih opogumile. Po desetih letih lahko ugotovimo, da so se ljudski pevci zelo dobro »ujeli« z današnjim časom. Tudi tonska snemanja in izdaje zgoščenk jim niso več nekaj tujega ali nedose-

gljivega. In iz zaprašenih virov, zapisanih ali prenesenih z ustnim izročilom, smo s tem obudili mnoge že pozabljene pesmi.

Na Radiu Rogla smo imeli odlične sodelavce, kot so urednica Valerija Motaln, glasbeni urednik Vojko Gačnikar in tonski mojster Gregor Sevšek. Prav tako smo našli odlične sodelavce pri organizaciji koncertov na Keblju in na Gorenju. Na Keblju smo ves čas sodelovali s predsednico Andrejo Senič, na Gorenju pa najprej z Borisom Podgrajškom in nato s Tatjano Grabrovec. Pri snemanju in izdelavi zgoščenk je prva tri leta sodeloval tonski mojster Matej Kovše iz Slovenskih Konjic (Fancy studio), naslednja leta pa Zrečan Gusti Gorjup (Multimedia).

Po dveh letih smo letnikom določili temo pesmi

Letnik 2001/2002: poljuben izbor pesmi

Nastopili so: Ljudski pevci iz Stranic, Venčeseljske ljudske pevke, Ljudske pevke iz Tinja, Kvartet Grmada iz Celja, Ljudske pevke Pušeljc iz Mozirja, Ljudski pevci iz Koritna, Ljudski pevci iz Vitanja, Ljudski pevci iz Zreč, Ljudski pevci KUD Sloga Leskovec pri Starem Logu, Ljudski pevci DPD Svoboda Slovenska Bistrica, Ljudski pevci in godci DKŽ Oplotnica in Ljudski pevci sveta Kunigunda.

Letnik 2002/2003: poljuben izbor pesmi

Nastopili so: Bratje Črešnar iz Gorenja nad Zrečami, Ljudski pevci iz Tepanja, Ljudski pevci iz Zreč, Ljudski godci iz Mozirja, Prijatelji 6 ŠE iz Šešč pri Preboldu, Ljudski pevki iz Šentilja pri Šmartnem, Ljudske pevke s Ponikve pri Žalcu, Cerkveni pevski zbor sv. Kunigunda nad Zrečami, Ljudski pevci iz Vitanja in Pevke ljudskih pesmi KUD Kebelj.

Letnik 2003/2004: kolednice

Nastopili so: Venčeseljske ljudske pevke, Pevke ljudskih pesmi KUD Kebelj, Ljudski pevki iz Šentilja, Ljudski pevci iz Šešč, Bratje Črešnar, Ljudski pevci iz Tepanja, Ljudski pevci iz Zreč, Ljudski pevci iz Vitanja in Cerkveni pevski zbor sv. Kunigunda nad Zrečami.

Letnik 2004/2005: legendarne pesmi

Nastopili so: Ljudski pevci iz Stranic, Ljudski pevki Lojzka in Malčka, Ljudski pevci iz Vitanja, Prijatelji 6 ŠE, Pevke z Brinjeve gore, Ljudski

Avtor oddaje Martin Mrzdovnik je predstavil projekt Vesni Sever iz uredništva Radia Ognjišče.

Ljubezenske pesmi letnika 2010/2011 so razvnele pevce in poslušalce.

O vinu so zapeli tudi Fantje iz Kunigunde (marec 2007).

pevci iz Tepanja, Ljudski pevci iz Zreč, Ljudske pevke Pušeljc iz Mozirja, Cerkveni pevci iz Vitanja in Ljudski pevci iz Kunigunde.

Letnik 2005/2006: svatovske pesmi

Nastopili so: Kvartet Grmada, Ljudski pevci iz Kunigunde, Ljudski pevci iz Šentruperta pri Laškem, Ljudske pevke Lipa iz Ljubnice, Pevke iz Dobrave pri Zrečah, Ljudski pevci iz Zgornje Polskave, Ljudski pevci DKŽ Oplotnica, Pevke treh vasi, Ljudski pevci iz Zreč, Ljudski pevci iz Koritna, Ljudski pevci iz Stranic in Ljudski pevci iz Vitanja.

O vinu sta spregovorila sommelierja Dolores Fideršek in Urh Jakob iz Zlatega griča.

Letnik 2006/2007: napitnice

Nastopili so: Prijatelji 6 ŠE iz Šešč pri Preboldu, Ljudski pevci s Keblja, Ljudski pevci iz Zreč, Pevke treh vasi, Vaške pevke iz Dobrne, Ljudske pevke s Ponikve pri Žalcu, Ljudske pevke KD Dobrina, Ljudski pevci iz Tepanja, Bratje Gregorc in Taščice iz Vojnika.

Letnik 2007/2008: vojaške pesmi

Nastopili so: Ljudske pevke DKŽ Oplotnica, Prijatelji 6 ŠE iz Šešč pri Preboldu, Ljudski pevci iz Kunigunde, Ljudski pevci iz Zreč, Ljudski pevci iz Tepanja, Ljudski pevci Ajda Krško, Ljudski pevci Pustrovžjeki KUD Kebelj, Pevke z Brinjeve gore, Ljudski pevci KUD Sloga Leskovec pri Starem Logu, Ljudske pevke s Ponikve pri Žalcu, Vokalni kvintet Ajda Prevalje, Ljudske pevke Dečve Kranj, Vaške pevke Dobrna, Ljudski pevci Stolpnik iz Slovenskih Konjic, Ljudske pevke iz Tinja, Pevke ljudskih pesmi KUD Kebelj, Ljudski pevci DPD Svoboda Pragersko, Ljudske pevke Predice iz Kamnika, Gasilsko-ljudske pevke PGD Osek, Ljudske pevke DPD Svoboda Slovenska Bistrica, Pevke ljudskih pesmi KD Trojica, Venčeseljske ljudske pevke ter Sestre Jakob iz Dobrne.

Letnik 2008/2009: pesmi slovesa

Nastopili so: Družina Gregorc, Ljudske pevke Lipa, Ljudski pevci iz Vitanja, Gaberški cvet, Ljudski pevci iz Resnika, Pevke ljudskih pesmi KUD Kebelj, Vaške pevke iz Dobrne, Domači pevci iz Lokovca, Ljudski pevci iz Zreč, Ljudski pevci Prijatelji, Pevke iz Bezine, Ljudske pevke

LP iz Zreč v novi sestavi na koncertu vojaških pesmi 2008

Avtor oddaje Martin Mrzdovnik in urednica Radia Rogla Valerija Motaln ob zaključku koncerta letnika 2005/2006

Za letnik 2007/2008 so bile izbrane vojaške pesmi in temu je bil prilagojen tudi spremljevalni program: odhod fantov k vojakom.

Ponikva pri Žalcu, Ljudski pevci iz Tepanja, Ljudski pevci DKŽ Oplotnica, Sestre Jakob iz Dobrne, Ljudski pevci Košuta iz Pokoš, Ljudski pevci KD Trnovska vas, Ljudski pevci iz Jezerc, Ljudski pevci Stolpnik iz Slovenskih Konjic, Gasilsko-ljudske pevke Osek, Ljudski pevci Pustrovžjeki KUD Kebelj, Ljudske pevke iz Tinja, Prijatelji 6 ŠE iz Šešč, Ljudske pevke DPD Svoboda Slovenska Bistrica, Ljudske pevke KD Dobrina, Sestre Kopinske iz Cirkulan, Pevke iz Dobrave pri Zrečah, Ljudske pevke iz Žižkov, Pevke KD Trojica, Ljudske pevke KD Štefan Raj Turnišče, Ljudske pevke Žejno, Ljudske pevke Predice iz Kamnika in Ljudske pevke Deteljice.

Letnik 2009/2010: pesmi o poklicih in stanovih

Nastopili so: Ljudski pevci iz Zreč, Sestre Jakob iz Dobrne, Pevke ljudskih pesmi KUD Kebelj, Ljudski pevci DPD Svoboda Slovenska Bistrica, Ljudske pevke Predice iz Kamnika, Prijatelji 6 ŠE iz Šešč pri Preboldu, Društvo kmečkih žena Oplotnica, Ljudske pevke Ponikva pri Žalcu, Vaške pevke iz Dobrne, Ljudski pevci Stolpnik, Ljudski pevci Pustrovžjeki KUD Kebelj, Gasilsko-ljudske pevke iz Oseka, Pevke ljudskih pesmi Trojica iz Slovenskih goric, Ljudske pevke Dobrina, Ljudske pevke Deteljice iz Rogaške Slatine, Ljudske pevke Trnovska vas, Pevke ljudskih pesmi Tinje, Prijatelji Društvo upokojencev Sevnica, Žlahtniki z Rudijem iz Nove Cerkve, Pevke ljudskih pesmi Štefan Raj iz Turnišča, Ljudske pevke Žejno iz Čateža, Ljudski pevci s Keblja, Ljudski pevci z Resnika, Vokalna skupina Košuta iz Pokoš, Taščice iz Vojnika, Ljudski pevci iz Vitanja in Ljudski pevci iz Tepanja.

Letnik 2010/2011: ljubezenske pesmi

Nastopili so: Gasilsko-ljudske pevke Osek, Ljudske pevke KD Trnovska vas, Ljudski pevci Stolpnik iz Slovenskih Konjic, Ljudske pevke DKŽ Zarja iz Slovenskih Konjic, Ljudski pevci iz Tepanja, Ljudski pevci KUD Anton Kreč Čatež ob Savi, Ljudske pevke Predice iz Kamnika, Družina Gregorc iz Frankolovega, Taščice iz Vojnika, Pevke ljudskih pesmi KD Trojica, Ljudske pevke Štefan Raj iz Turnišča, Pevke iz Dobrave, Ljudski pevci iz Kunigunde, Fantje z vasi, Mlaški fantje, Pevke z Brinjeve gore, Ljudske pevke Dobrina, Ljudske pevke s Ponikve pri Žalcu, Ljudski pevci Lipa iz Hudinje, Pevke ljudskih pesmi KUD Kebelj, Ljudske pevke iz Bezine, Ljudski pevci Pustrovžjeki KUD Kebelj, Ljudski pevci Zreče, Ljudske pevke Šmartno ob Dreti, Prijatelji 6 ŠE iz Šešč pri Preboldu, Ljudski pevci

iz Koritna in Ljudski pevci DPD Svoboda Slovenska Bistrica.

Letnik 2011/2012: nabožne pesmi

Nastopili so: Mejaši iz Repišč, Ljudski pevci in godci Dobrina Loka pri Žusmu, Ljudske pevke Dobrna, Ljudske pevke Deteljice iz Rogaške Slatine, Ljudski pevci iz Zreč, Ljudske pevke Lipa Šmartno ob Dreti, Fantje iz Kunigunde, Taščice iz Vojnika, Prijatelji 6 ŠE iz Šešč pri Preboldu, Ljudske pevke KUD Anton Kreč Žejno, Ljudski pevci iz Prevorja, Pevke Aktiva kmečkih žena Ponikva pri Žalcu, Ljudske pevke Predice iz Kamnika, Ljudski pevci Pustrovžjeki KUD Kebelj, Pevke ljudskih pesmi Trojica iz Slovenskih goric, Ljudske pevke KUD Štefan Raj Turnišče, Ljudske pevke iz Tinja, Pevke ljudskih pesmi KUD Kebelj, Vokalna skupina Košuta iz Pokoš, Pevke iz Bezine, Ljudski pevci Lipa iz Ljubnice, Ljudski pevci iz Tepanja, Venčeseljske ljudske pevke, Ljudske pevke DPD Svoboda Slovenska Bistrica, družina Gregorc, Fantje z vasi iz Škocjana na Dolenjskem, Ljudski pevci Stolpnik iz Slovenskih Konjic, Ljudski pevci DKŽ Oplotnica in Pevke ljudskih pesmi Juršinci.

Vse se spreminja ...

V začetku so pevci prihajali le iz bližnje okolice, potem pa se je krog vse bolj in bolj širil. Mesečna radijska oddaja je postala ozko grlo, zato smo prešli na tedensko. Ob zaključnih koncertih smo skupaj z JSKD organizirali strokovne delavnice. Oddaja je rasla po obsegu in kakovosti sodelujočih skupin.

V letu 2012, z drugim zaključnim koncertom, ki je bil 1. 4. 2012 na Gorenju nad Zrečani, se je iztekla tudi radijska oddaja *Eno pesem peti*, saj je Radio Rogla v tem času spremenil programsko shemo in snovalci v njej, žal, niso več našli prostora za ljudsko pesem. Ali je bila to dobra odločitev za radio, bo pokazal čas. Kljub vsemu smo lahko hvaležni za teh bogatih deset let, ko se je ljudska pesem vsak teden za nekaj minut slišala preko Radia Rogla. Projekt teče naprej, seveda brez sredinih radijskih oddaj, in skupine, ki bodo zapele res po ljudsko, bodo našle mesto v posebni oddaji na Radiu Ognjišče. Morda poiščemo še kakšno drugo možnost, vsekakor pa bomo zopet izdali zgoščenko in pripravili zaključna koncerta.

Vodovnikovo leto

Nekaj drobcev iz poročila o izvedbi *Vodovnikovega leta*

Ob 150-letnici smrti pohorskega »ljudskega« pesnika, pevca in igralca Jurija Vodovnika smo na predlog KUD Vladko Mohorič v Občini Zreče leto 2008 razglasili za *Vodovnikovo leto*. Za izvedbo projekta je bil sklenjen poseben pisni dogovor med Občino Zreče, krajevnimi skupnostmi in društvi, ki so izrazila pripravljenost za sodelovanje v projektu, cilji pa so bili naslednji: primerno obeležiti jubilej, popestriti kulturno dogajanje v občini, povezati društva v občini in jih povezati z društvi izven občine, Vodovnikovo dediščino prikazati gostom, ki prihajajo v naše kraje, in Vodovnika še bolj približati mladim in širši javnosti.

V okviru projekta smo skozi vse leto organizirali vrsto kulturnih, družabnih, športnih in drugih prireditev. Začeli smo že septembra 2007 s premierno projekcijo animiranega filma Konija Steinbacherja *Lepa nedelja pri sv. Jakobu na Resniku* na osnovi istoimenske pesmi in napeva Jurija Vodovnika. Prireditev je bila v prenovljeni nekdanji šoli na Resniku.

Logotip Vodovnikovega leta je oblikoval Blaž Prapótnik.

Kulturni praznik 2008

Ob kulturnem prazniku 2008 smo z logotipom *Vodovnikovega leta* zaznamovali osrednjo občinsko proslavo, naslednjega dne, 9. februarja 2008, pa smo v Domu krajanov na Resniku pripravili prireditev z naslovom *Jaz hočem biti fraj* s predstavitvijo zgoščenke Ljudskih pevcev iz Stranic (13 pesmi Jurija Vodovnika) in knjige Antona Gričnika o Juriju Vodovniku. Prireditev so pripravili domačini z Resnika v sodelovanju s KUD Vladko Mohorič Zreče.

Ob podelitvi prve Vodovnikove nagrade, 26. 11. 2008: prejemnik Anton Gričnik v družbi zreškega župana Borisa Podvršnika in Viljema Bertoka, predsednika Društva pesnikov slovenske glasbe

Akademska slikarja Marjan Skumavc in Tone Seifert, udeleženca Vodovnikove slikarske kolonije, ob sodčku Vodovnikovega vina (26. 11. 2008)

Udeleženci tretjega Vodovnikovega pohoda po prihodu na cilj na Resniku (26. 7. 2010)

Vodovnikova likovna kolonija

V prvi polovici julija 2008 smo organizirali petdnevno slikarsko kolonijo, v kateri so sodelovali štirje akademski slikarji, in sicer: Marjan Skumavc, Tone Seifert, Niko Ribič in Nikolaj Beer. Naslovna tema kolonije je bila *Jurij Vodovnik in njegovo delo*, udeleženci pa so v poljubni tehniki ustvarjali dela na dve podtemi: lik Jurija Vodovnika in dogodki iz Vodovnikovih pripovednih pesmi.

Operativni del organizacije je prevzelo TD Resnik, ki je skupaj z vodstvom KS in domačini slikarjem nudilo bivanje in prehrano ter 11. 7. 2008 organiziralo zaključno prireditev z razstavo. Večina del je bila tudi uspešno prodana različnim organizacijam in posameznikom. Kolonija je postala tradicionalna, a smo jo v spomin na leta 2011 preminulega udeleženca, slikarja Marjana Skumavca leta 2012 preimenovali v *Skumavčeve dneve* in 5. jubilej obeležili z odprtjem razstave del, nastalih v teh letih.

Jakobovi dnevi in Jakobov pohod

TD Resnik–Rogla ob farnem prazniku že več let na Resniku organizira sklop kulturnih in družabnih prireditev s skupnim naslovom *Jakobovi dnevi*. Na pobudo KUD Vladko Mohorič je bilo dogajanje leta 2008 (26. in 27. julija 2008) dopolnjeno s srečanjem pevskih skupin ljudskih pevcev, ki pojejo Vodovnikove pesmi, in v sodelovanju s PD Zreče še s 1. Jakobovim pohodom iz Zreč, preko Golike, Brinjeve gore in Gorenja do Resnika. Pohoda, ki je danes že postal tradicionalen, se je udeležilo 30 pohodnikov iz raznih krajev.

Vodovnikova nagrada

13. avgusta 2008 je v Zrečah potekalo *Srečanje članov Društva pesnikov slovenske glasbe*, na katerem smo ustanovili in prvič podelili Vodovnikovo nagrado Občine Zreče za pisce besedil. Po izboru društva jo je prejel naš rojak Anton Gričnik, v naslednjih letih pa še: France Žnidaršič iz Starega trga pri Ložu (2009), Franc Ankerst iz Lesc (2010), Majda Rebernik iz Blejske Dobrave (2011) in Franci Smrekar (2012).

Vodovnikovo vino

Sad *Vodovnikovega leta* je tudi Vodovnikovo vino, ki ga pridelujejo »pri Andrajc«, na kmetiji Vojka Korošca iz Zreč. Vino, ki ga je Občina Zreče kasneje izbrala za svoje protokolarno darilo, je v spremnem pismu darila predstavljeno takole:

»Naj Vam že kar na začetku povem, da vam želim s tem pismom povedati to, kar so stari Latinci povedali z besedami: »Omnia mea mecum porto – Vse svoje nosim s seboj.«

In kaj je tisto, na kar sem ponosen in kar rad nosim s seboj?

Najprej je to moje ime. Ponosen sem, da je v meni skrit pečat pohorskega človeka, posebneža, tkalca, organista in pesnika Jurija Vodovnika, doma s Skomarja, sodobnika škofa Slomška in pesnika Franceta Prešerna. Njegova odprtost za vse novo, njegov smisel za humor in življenjski optimizem je tisto, kar vam z veseljem podarjam. Globoko v sebi nosim sledove davne preteklosti pod Brinjevo goro živečih neznanih ljudstev, nosim duha Keltov, ki so na začetku našega štetja zapuščali varno zavetje Brinjeve gore. Nosim vesele spomine na rodove, ki so se z ljubeznijo naselili v moje kraje, in sam se počutim domačega na hribu, ki so mu dali ime Srečni hrib. In tod so res živeli srečni ljudje, ljudje s srcem in prav zaradi tega je bilo njihovo znamenje srce v pečatu Jurija s Freudenberga. Svojo žlahtnost so mi pred mnogimi leti podarili kartuzijani iz bližnjega samostana v dolini sv. Janeza v Žičah. Dolga leta so bili moji skrbniki, moji vzgojitelji in pustili so me dozorevati v zreških kleteh in kot takšen sem potoval vse do cesarskega in drugih dvorov. S cerkvijo svetega Martina v Zlakovi so zakoličili moj prostor, mi povedali, do kod še ostajam zvest samemu sebi. S sabo nosim tudi težko življenje tukajšnjih rudarjev, tukajšnjih kmetov, kovačev, furmanov, »holcarjev«, železničarjev, ki so s svojim znojem tlakovali pot v nove čase. V meni so spomini mnogih nemirnih časov, vojn in mnogih novih dogodkov in končno tudi spomini na srečne in zadovoljne obraze tukajšnjih ljudi, ki sem jih v njihovem trudu znal razveseliti in opogumiti. In končno so v meni tudi sokovi sedanjosti, v meni je še vedno skrita ta srčnost, to srce, ki je danes našlo prostor v grbu tukajšnjih ljudi. S sabo nosim tudi vso skrb svojega vinogradnika in kletarja Vojka Korošca, ki je spoznal vse moje, spoznal vse, kar nosim s seboj, in v želji, da bi tudi Vi bili deležni vsega mojega, sedaj postajam dar vseh tukaj živečih ljudi, ki so Vam hvaležni za vse, kar ste jim Vi dobrega storili.«

Pesmi iz koša – koncert ljudskih in umetnih pesmi

Pobudnik in nosilec izvedbe osrednje prireditve je bilo KUD Vladko Mohorič ob sodelovanju društva Glasbena matica iz Ljubljane in različnih izvajalcev programa. Koncert je bil izveden dvakrat, in sicer 20. 11. 2008 v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani in 26. 11. 2008 v večnamenski dvorani Kulturnega doma Zreče.

Program, za katerega je scenarij zasnoval Martin Mrzdovnik, dramaturško in režijsko pa oblikoval Zdravko Ivačič, so izvajali:

- ljudski pevci iz Stranic, Tinja, z Resnika in Keblja (Vodovnikove pesmi)
- MePZ Jurij Vodovnik Zreče, zborovodja mag. Mojca Koban Dobnik, s skladbo Igorja Cvetka *Pesmi iz koša* (kantata na Vodovnikove viže, noviteta), MePZ Strune z instrumentalisti iz GŠ Slovenske Konjice (Bojana Matavž, Avgust Skaza in Janez Zavec), zborovodja Samo Jezovšek, s skladbo Igorja Štuheca *Z Oplotniškiga mista* (kantata na besedilo Jurija Vodovnika, noviteta) in Komorni zbor Akademije za glasbo iz Ljubljane, zborovodja Marko Vatovec, s skladbo Jakoba Ježa *Idile Jurija Vodovnika*
- gledališka igralca KUD Vladko Mohorič in AG Jurij Vodovnik Andreja Blimen Majcen kot voditeljica programa in Danijel Oplotnik v vlogi Jurija Vodovnika ter
- foto-video sekcija KUD Vladko Mohorič Zreče (videofilm)

Druge prireditve ob *Vodovnikovem letu*

V duhu praznovanja *Vodovnikovega leta* so bile v tem obdobju obarvane tudi številne tradicionalne in druge prireditve, med njimi: Zaključna prireditev ob koncu šolskega leta v Osnovni šoli Zreče, Kolesarski maraton po poteh Jurija Vodovnika, tradicionalni pohod iz Zreč na Roglo, tokrat izjemoma preko Skomarja, kjer so pohodnikom pripravili program, in celovita predstavitev *Vodovnikovega leta* v jutranjem programu televizije VTV (8. 12. 2008).

Avtorja kantat, krstno uprizorjenih na koncertu v Ljubljani, Igor Štuhec in Igor Cvetko

Seveda tudi brez pevca in godca Ivana Pačnika ni šlo.

Projekt predstavlja eno odmevnejših in doslej najobsežnejših aktivnosti naše občine na kulturnem področju. Povezal je veliko število različnih organizatorjev in izvajalcev, tudi izven naše občine. Ocenjujemo, da je pri izvedbi aktivno sodelovalo preko 500 oseb (organizatorjev in izvajalcev), skupaj z gledalci, poslušalci in drugimi udeleženci prireditev pa okrog 5000. Na lokalni ravni in v širšem prostoru je doživel primerno medijsko odmevnost. Društvo je ob tem izdalo tudi notno mapo z izvajanimi kantatami, slovenskimi novitetami na temo Vodovnikovih pesmi. Posnetki prireditev so zbrani v posebnem videoalbumu, ki je lahko primerno promocijsko darilo, prav kakor Vodovnikovo vino.

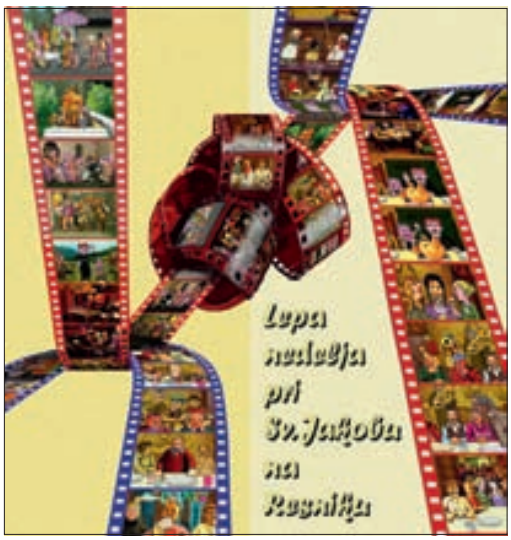

Danijel Oplotnik kot Jurij Vodovnik in Andreja Blimen Majcen, voditelja prireditve v Ljubljani

Spomin na našo železnico

Če med nami ne bi bilo posameznikov, ki jim ni vseeno za kulturno dediščino, kamor sodi tudi tehnična dediščina, bi zanamcem kmalu ne ostalo več ničesar, kar je bogatilo nas in naše prednike. Taka bi bila lahko tudi usoda našega vlaka in postaje, ki sta še pred kratkim kazala prav klavrno podobo in sta nam bila prej v sramoto kot v ponos. A k sreči ni bilo tako. Aktivnosti, ki jih je predlagalo naše kulturno društvo, so obrodile sadove: vlak in del postaje sta obnovljena, obudili smo spomin na ta del naše dediščine in že snujemo načrte za v naprej.

Vozi me vlak v daljave

Ob praznovanju 800-letnice prve pisne omembe Zreč smo za osrednjo prireditev, ki je bila v zreškem kulturnem domu 22. septembra 2006 in je bila posvečena tudi 250-letnici župnije Zreče in izidu Zreškega zbornika 2006, pripravili program z naslovom *Vozi me vlak v daljave*. Prireditveni prostor smo preuredili v železniško postajo, v avli smo postavili celo pravo železniško progo. Obiskovalci so morali kupiti vozovnice, ki jih je pred vhodom v dvorano, preurejeno v železniški vagon, preverjal sprevodnik. V multimedijsko opremljeni dvorani smo potnike s pesmijo, besedo in videofilmi popeljali skozi teme Zreškega zbornika 2006, rdeča nit programa pa je bila naša nekdanja ozkotirna železniška proga Poljčane–Slovenske Konjice–Zreče in na novo oživljene skladbe Zreških kovačev[1].

Odmevna prireditev je v Zrečah obudila spomin na naš vlak in nakazala možnost, da se prižge zelena luč za njegovo obnovo ...

1 Za prireditev *Vozi me vlak v daljave* so po ideji Martina Mrzdovnika združili moči: KUD Vladko Mohorič Zreče, Zavod za mladino in Ljudska tehnika Zreče, sceno in celostno grafično podobo sta zasnovala Boštjan Matul in Dominik Sagadin, prireditev pa je režijsko oblikoval Zdravko Ivačič.

Obiskovalci prireditve so morali najprej kupiti vozovnice. V »blagajni« sta Marjan Iršič in Nada Ulčnik.

Rudi Grager je v vlogi sprevodnika preveril, ali imajo vsi potniki vstopnice. Sedijo (od leve): častni občan Štefan Nemeš, direktor železniškega muzeja Mladen Bogič ter župan Jožef Košir z ženo Jelko.

Vožnjo je kot postajenačelnik napovedoval Mihael Jurak - Miko.

Morda nekoč prišel bo čas ...

Projekt Obnova železniške postaje v Zrečah je bil preko LAS Od Pohorja do Bohorja leta 2008 uspešno prijavljen na razpis Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo in s tem uvrščen v sofinanciranje iz evropskih sredstev v okviru osi Leader. Ocenjena vrednost del je bila 25.200 EUR, od tega bi Leader prispeval 10.500 EUR.

V okviru projekta smo načrtovali obnovo edine še obstoječe železniške postaje nekdanje ozkotirne železnice Poljčane–Zreče, ki je bila pomemben element razvoja kraja in širšega zaledja južnega Pohorja. Cilj projekta je bil zaščita in promocija kulturne dediščine, ki pomeni tudi pomembno obogatitev obstoječe kulturne in turistične ponudbe tega območja.

Za realizacijo projekta smo združili moči trije in si obveznosti razdelili takole:

- *KUD Vladko Mohorič* (nosilec projekta): vodenje celotnega projekta, organizacija obnove vlakovne kompozicije, ureditev muzejske zbirke, obveščanje javnosti in izdaja promocijskega materiala, zasnova in izvedba prireditve ob odprtju
- *Občina Zreče* (partner): organizacija gradbenih in obrtniških del pri obnovi postaje, pomoč pri organizacijskih aktivnostih, tiskovna konferenca ob odprtju
- *Združenje šoferjev in avtomehanikov Zreče* (partner): nudenje pomoči izvajalcem obnovitvenih del (dežurstvo, voda, elektrika, prostovoljno delo), sodelovanje pri otvoritveni prireditvi, prevzem vlaka in obnovljene zgradbe v upravljanje

In rezultat? V celoti je obnovljena vlakovna kompozicija, podaljšali smo železniško progo, urejena sta pokrita zunanja čakalnica in peronski del postaje, polepšali smo fasado zgradbe in prenovili stanovanjski del. V njem smo uredili muzejsko zbirko o železniški progi Poljčane–Slovenske Konjice–Zreče, spominsko sobo o ansamblu našega zadnjega postajenačelnika Franja Kozelja *Zreški kovači* in razstavo o poteku obnove.

Vse to smo uresničili z inovativnim pristopom k projektu, pritegnitvijo poznavalcev in ljubiteljev vlakov ter donatorjev in seveda s prostovoljnim delom članov obeh društev.

Naš vlak pred ...

256

... med obnovo

in po njej

Ob zaključku del je župan, mag. Boris Podvršnik, na svečani prireditvi 20. novembra 2009 simbolično predal ključe vlaka in zgradbe predstavniku ZŠAM Zreče, ključe muzeja pa Kulturno umetniškemu društvu Vladko Mohorič in jima s tem naložil skrb za obnovljeno pridobitev. Ob tem je bilo rečeno, da smo s tem »predali namenu« prenovljen vlak in muzejsko zbirko in da naš vlak sicer postaje ne bo več zapustil, a kdo ve, kaj vse se še lahko primeri. Sestra naše lokomotive, ki nosi številko 71-012, v ljubljanskem železničarskem muzeju v voznem stanju nestrpno čaka, da bi se spet podala po tračnicah. Morda nekoč prišel bo čas, kot pravi pesem, prirejena za ta svečani dogodek, ki jo je na prireditvi zapela Ana Krančan[2].

Nekoč je bil prijazen vlak,
da vozil se z njim po dolini je vsak.
Že mnogo let je od tedaj,
a zdi se, kot da bilo bi zdaj.

Ču, ču, ču, ču, ču, ču,
iz Poljčan, Konjic do Zreč
ali pa v drugo smer,
zjutraj, vpoldne al' zvečer.

Ču, ču, ču, ču, ču, ču,
greš na delo al izlet
al pod Pohorje si srce ogret.

A zdaj za njim je le spomin,
po cesti drvimo na bencin.

Ču, ču, ču, ču, ču, ču,
še se vidi vlaka sled,
a čutila se bo še mnogo let.

Morda nekoč prišel bo čas,
ko slišal se bo zdrave pameti glas,
morda tedaj bo najin sin
doživel, kar midva sva pred njim ...

2 Besedilo pesmi je po skladbi Pihalnega orkestra Francija Puharja priredil Zdravko Ivačič.

Na zadnji vožnji

Na zadnji vožnji je bil naslov že tretje večje prireditve, ki jo je društvo posvetilo spominu na našo železnico, izvedene 15. aprila 2009, na obletnico zadnje vožnje našega vlaka. O tem smo v vabilu na prireditev zapisali:

I.

Štajerska ozkotirna železnica Poljčane–Slovenske Konjice–Zreče je bila zgrajena z namenom, da bi povezala glavno progo Maribor–Ljubljana s kraji zgornjega dela Dravinjske doline, kjer so bila naravna bogastva (les, premog) in je bilo pričakovati razvoj industrijskih obratov. Zadnji potniški vlak na tej progi je peljal 15. aprila 1962. 47 let kasneje vam želimo predstaviti pravkar izšlo knjigo Karla Rustje *Ozkotirna železniška proga Poljčane–Konjice–Zreče*.

II.

Drugi razlog za naše srečanje je predstavitev knjige *Pesem haloškega klopotca*, v kateri je publicist Anton Gričnik uredil in objavil tri romane zadnjega postajenačelnika na železniški postaji v Zrečah, Franja Kozelja: prvi, *Škaf brez dna*, z veliko močjo opisuje revno haloško življenje v času njegove mladosti, drugi, *Vojak štirih armad*, njegovo trpljenje med vojno, tretji, *Življenje ob progi*, pa nemirno zaposlitev na železnici.

III.

V letih službovanja v Zrečah je Franjo Kozelj ustanovil tudi ansambel Zreški Kovači in zanj napisal večino melodij, skupaj z ženo Vero pa tudi besedil skladb, ki so jih nekaj let uspešno izvajali po vsej Sloveniji. Lahko bi rekli, da so orali ledino na tem glasbenem področju. Danes, po petdesetih letih, vam bomo predstavili zgoščenko s trinajstimi na novo posnetimi skladbami tega ansambla.

Okrogla miza ob 50-letnici

Ob 50-letnici zadnje vožnje našega vlaka smo v sodelovanju z Občino Zreče 13. aprila 2012 v Hotelu pod Roglo organizirali prvi posvet – okroglo mizo o tovrstni naši dediščini. Svoje poglede na zgodovino železnic, ozkotirne železnice, dobre prakse varstva tehniške dediščine, pripovedno izročilo o zreškem »kafemlinu« in o celostni in celoviti obravnavi tehniške dediščine v kontekstu kulturne dediščine in njenega pomena tudi za turizem so predstavili:

1. Mladen Bogič, direktor Železniškega muzeja Slovenskih železnic v Ljubljani
2. Uroš Filiplič, uslužbenec Železniškega muzeja Slovenskih železnic v Ljubljani, poznavalec in graditelj vrtnih železnic
3. Bojan Padežnik, ekonomist, ljubiteljski zbiralec in zgodovinar iz Slovenskih Konjic
4. Zofija Klemen - Krek, publicistka iz Ljubljane, nekdanja Zrečanka
5. izr. prof. dr. Vito Hazler, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani
6. Rudi Ljubej, predsednik Društva ljubiteljev železnic in železniških eksponatov Celje
7. Gerhard Sammer, poznavalec železnic iz Gradca

Okroglo mizo so poleg referentov in predstavnikov soorganizatorjev tvorno spremljali tudi predstavniki Turistično informacijskega centra LTO Rogla–Zreče, GIZ in TIC Slovenske Konjice, skrbniki tehniške dediščine, vabljeni gostje iz soseščine, predstavniki nekaterih medijev in več domačinov.

Prispevki razpravljavcev so bili zelo zanimivi in poučni in nekatere ključne misli iz prispevkov referentov in razpravljavcev so strnili v povzetke, ki so jih prejeli vsi udeleženci in drugi zainteresirani, vsebujejo pa med drugim tudi naslednje bistvene poudarke:

1. Občine Zreče, Slovenske Konjice in Poljčane naj v svojih prostorskih planih ohranijo traso nekdanje proge ozkotirne železnice Poljčane–Slovenske Konjice–Zreče nepozidano in naj poskrbijo, da bo tako tudi v bodoče.

2. Prisotni so se strinjali, da v primeru železnic ukinjanje zgolj iz ekonomskih razlogov ni najbolj smotrna odločitev, saj se je že na številnih dobrih praksah ohranjanja in rekonstrukcije nekdanjih prog dokazalo, da so danes takšne »problematične« proge nadvse zanimive za sodobne oblike turizma, zato so pričakovanja v smeri rekonstrukcije nekdanje proge vsekakor upravičena.
3. Udeleženci posveta podpiramo odločitev Občine Zreče, da na izbrani lokaciji ob nekdanji železniški postaji postavi miniaturno železniško progo z vsemi pripadajočimi vlakovnimi kompozicijami. Miniaturni vlaki so tudi drugod po svetu velika turistična privlačnost, v kolikor pa bi bil vlak izdelan po podobi nekdanjega zreško-poljčanskega »kafemlina«, bi bil učinek prezentacije toliko večji.

Idej ne manjka

Februarja 2011 smo županu Občine Zreče posredovali več idej, kako nadaljevati z aktivnostmi pri ohranjanju spomina na našo železnico, ki jih lahko strnemo v naslednje štiri točke:

1. Usposobiti še neobnovljen del postajne zgradbe. S sanacijo, rekonstrukcijo ter ureditvijo bi pridobili prostore, namenjene izvedbi raznih aktivnosti, kot so: sestanki, sprejemi, kulturne in izobraževalne prireditve, stalne in občasne razstave, seminarji in delavnice, multimedijske predstavitve in podobno. S tem bi pridobili še velik, sedaj neizkoriščen podstrešni del, primeren za občasne ali stalne razstave (npr. premogovništvo), za likovni atelje ali kak drug namen ...
2. Pokriti vlakovno kompozicijo v obliki peronskega nadstreška in postaviti vsaj »vrtno železnico« – morda pa že zarisati traso prave proge, ki bi obogatila ponudbo naše postaje.
3. Po trasi nekdanje proge zgraditi kolesarsko stezo in jo dopolniti z zanimivo ponudbo, kot so: učna pot, premogovništvo, vinska pot, nasadi starih drevesnih vrst (tepke, stare vrste jabolk in drugih dreves), gostinska ponudba v obliki majhnih prigrizkov lokalnega izvora, ...
4. Izdati zapis zgodb Zrečanov, ki so se vozili z našim vlakcem, in nadaljevati zbiranje fotografij vlaka, oseb ter drugega gradiva o železnici in življenju ob njej.

V. del

KUD VLADKO MOHORIČ OB 80-LETNICI

KUD Vladko Mohorič danes

Prvi pisni viri omenjajo društvo, katerega dejanski in pravni naslednik je KUD Vladko Mohorič, sredi leta 1932 kot Katoliško prosvetno društvo Zreče. Je eno redkih večjih kulturnih društev v Sloveniji in edino na področju nekdanje skupne občine Slovenske Konjice, ki se pred leti ni razbilo na množico manjših društev. S tem je ohranilo sposobnosti izvedbe velikih večzvrstnih kulturnih projektov, omogoča skupno uporabo prostorov in opreme, odpadejo nepotrebni stroški ločenega poslovanja, manjše je tudi podvajanje aktivnosti na posameznem področju. Društvo je tako danes še vedno osrednje kulturno društvo v Občini Zreče, v okviru katerega je v letu 2012 delovalo 14 skupin znotraj 12 sekcij, ki so osnovna oblika organiziranosti in metoda dela društva, in sicer:

- Mladinski pevski zbor OŠ Zreče,
- odrasla gledališka skupina,
- otroška gledališka skupina,
- vokalna skupina,
- vokalno-instrumentalna skupina (ansambel) 500 metrov,
- foto-video sekcija,
- skupina ljudskih pevcev,
- folklorna sekcija (dve otroški in ena odrasla folklorna skupina),
- sekcija za ohranjanje kulturne dediščine,
- narodno-zabavna sekcija (ansambla Fantje izpod Rogle in Novi Zreški kovači),
- literarna sekcija,
- Mešani pevski zbor Strune.

V društvu je v posameznih obdobjih aktivnih med 150 in 200 članov, več kot 2/3 vseh članov je mlajših od 30 let. Društvo deluje na področju

mesta Zreče in širše okolice, kjer ni kulturnih društev. Posamezne skupine ali posamezniki nastopajo po drugih krajih Slovenije in tudi v tujini. Pri izvajanju svojega programa pogosto sodeluje z drugimi kulturnimi društvi v Občini Zreče in širše.

V skladu s temeljnim aktom društvo med dvema letnima skupščinama (zboroma članov) vodi upravni odbor, ki ga poleg na skupščini izvoljenih članov po položaju sestavljajo še vsi vodje sekcij (izvolijo jih člani sekcij na svojih članskih sestankih).

Obseg in kakovost programa

Podatki za leto 2012 ob zaključku urejanja gradiva za zbornik še niso bili obdelani, v letu 2011 pa so člani društva nastopili ali drugače sodelovali v programih in projektih skupno 242-krat v okviru 159 prireditev, od katerih je društvo samostojno organiziralo 22 prireditev, pri 59 prireditvah je imelo soorganizatorje (ali je bilo soorganizator), na drugih prireditvah pa so sekcije oz. njihovi člani le pomagali pri organizaciji ali sodelovali v programu prireditev, ki so jih organizirali drugi. Posamezne skupine so sodelovale na območnih revijah. Člani so se udeležili številnih seminarjev, delavnic in drugih oblik dodatnega usposabljanja za ljubiteljsko kulturno dejavnost.

Nekateri pomembnejši projekti in prireditve v zadnjem obdobju

Med odmevnejšimi večjimi programi in prireditvami, ki jih je organiziralo ali soorganiziralo in izvedlo naše društvo v zadnjih petih letih (2008–2012), so:

- sklop več kot 20 prireditev v okviru projekta *Vodovnikovo leto* (2007–2008), (več o tem v posebnem prispevku);
- akademiji ob 10. in 15. obletnici delovanja folklorne skupine (2008 in 2012);
- koncert ob 20-letnici ansambla Fantje izpod Rogle (2009);
- projekt obnove železniške postaje in vlaka v Zrečah (društvo je bilo nosilec projekta) in sklop prireditev na temo železniške proge

Poljčane–Konjice–Zreče (2009):
  - *Na zadnji vožnji* – program v spomin na zadnjo vožnjo vlaka Poljčane–Zreče,
  - *Po železni cesti* – program ob prazniku Občine Poljčane,
  - *Nedeljsko popoldne v Leskovcu*,
  - prireditev ob odprtju obnovljene postaje in vlaka ter muzeja;
- celovečerne gledališko-glasbene multimedijske predstave:
  - *Violina, ti si mi vse* (SKP 2010),
  - *Tihe rože Zdenke Serajnik* (SKP 2011),
  - *Slovenija, od kod lepote tvoje* (ob dnevu samostojnosti in enotnosti 2011),
  - *Luč je ta, življenje moje* (SKP 2012);
- projekt *Can you feel the love tonight* (koncert 2011);
- sodelovanje pri tradicionalnih *Likovnih prijateljevanjih Slovenske Konjice-Zreče* (izdelava filmov, sodelovanje v zaključnih programih);
- pevski praznik *Zreče pojo* (vsakoletna pevska revija v Zrečah);
- otroške gledališke predstave *(več v prispevku o gledališki dejavnosti)*;
- *Eno pesem peti* (več v posebnem prispevku);
- *Jaz mam en stari znucan koš* (več v posebnem prispevku);
- gledališko-glasbena multimedijska predstava ob dnevu državnosti in 20-letnici vojne za Slovenijo (2011);
- vsakoletni tradicionalni božično-novoletni koncerti zreških pevcev;
- košnja na star način (vsako leto, razen 2011);
- sklop prireditev ob 80-letnici društva.

Iz prejšnjih let pa velja izpostaviti razstavo o Brinjevi gori in preselitev Šreklove kovačije ter vsaj še dva projekta:
- *Morje in Ljubezen* (prireditev s predstavitvijo knjig Zrečanke Milanke Lange Lipovec, ki je objadrala svet s katamaranom Vakuta; častna gostja prireditve je bila Štefka Kučan);
- *Korenine in krila* (prireditev ob izidu knjige Zrečanke Marike Kuzman Mihelčič, 26. novembra 2006).

Zasnovali smo programe za več osrednjih občinskih prireditev, kot so bile: slovenski kulturni praznik, razglasitev športnikov leta, dan držav-

nosti, svečane seje ob občinskem prazniku in obletnicah mesta Zreče ter ob dnevu samostojnosti in enotnosti.

Založništvo

Z založništvom s področja kulturnih dejavnosti se društvo na tak ali drugačen način ukvarja že od leta 1975. Pomembnejša doslej izdana tiskana dela, ki jih je predlagalo, vzpodbudilo, sofinanciralo, izdalo ali založilo društvo ali pa pri tem le sodelovalo z drugimi formalnimi izdajatelji in založniki[1], so:

1975: *Forma viva Zreče 1973–1975* (50 strani)
1985: *50 let organiziranega zborovskega petja v Zrečah* (30 strani)
1988: Igor Cvetko: *Jest sem Vodovnik Juri* (327 strani)
1991: Mojca Ferle, Mojca Šifrer: *Skomarje* (45 strani)
1995: *60 let organiziranega zborovskega petja v Zrečah* (35 strani)
2001: Igor Cvetko: *Pesmi iz koša* (pesmarica, 76 strani)
2002: *Vsakdanjiki in prazniki Skomarjanov* (zbornik, 193 strani)
2002: Emil Lajh: *Občina Zreče v času in prostoru* (monografija, 292 strani)
2003: *Dihanje večnosti* (pesniška zbirka prof. Zdenke Serajnik, 110 strani)
2006: *Zreški zbornik 2006* (432 strani)
2007: *Jaz mam en stari znucan koš – 1* (zbornik, 170 strani)
2008: *Notna mapa z dvema kantatama slovenskih skladateljev po motivih pesmi Jurija Vodovnika* (obe noviteti)
2009: Karel Rustja: *Ozkotirna železniška proga Poljčane–Konjice–Zreče* (92 strani)
2010: *Tihe rože Zdenke Serajnik* (pesmarica z notografijo, 108 strani)
2011: *Tihe rože Zdenke Serajnik* (zbornik, 160 strani)
2011: *Rudniki, premogovniki in kamnolomi v Dravinjski dolini* (zbornik, 270 strani)
2012: *Jaz mam en stari znucan koš – 2* (zbornik, 170 strani)

1 Pri posameznih založniških projektih je sodelovalo društvo kot pravna oseba, pri nekaterih pa le njegovi posamezni člani, največkrat Martin Mrzdovnik in Zdravko Ivačič.

Izdali smo zgoščenke s posnetki tematskih ljudskih pesmi, nastalih v okviru projekta *Eno pesem peti* [2], in več kot 200 posamičnih videokaset in DVD-jev s posnetki prireditev in avtorskimi filmi.

Kratka predstavitev posameznih dejavnosti

Ker smo večino dejavnosti in skupin, delujočih v KUD Vladko Mohorič Zreče, podrobneje predstavili v osrednjem ali v posameznih posebnih poglavjih tega zbornika, na tem mestu o njih navajamo le nekaj osnovnih podatkov, ki odražajo stanje konec leta 2012.

Mladinski pevski zbor OŠ Zreče se vključuje v društveno dejavnost v delu, ki presega zgolj šolsko dejavnost. V preteklosti je dosegal vidne uspehe, o katerih pišemo v posebnem prispevku. Od leta 2008 dalje mladinski in mlajši mladinski zbor vodi Jana Deželak. Podmladek, otroški zbor, pa Vlasta Puklavec.

Mešani pevski zbor: Začetek njegovega delovanja sega v obdobje med obema svetovnima vojnama, danes pa njegovo tradicijo nadaljuje MePZ Strune, v katerem prepevajo tudi pevke in pevci istoimenskega zbora, ki je 20-let deloval v Slovenskih Konjicah. Predsednica zbora je Veronika Podgrajšek, zborovodja pa Samo Jezovšek.

Otroška gledališka skupina KUD Vladko Mohorič Zreče je nastala okrog leta 1974, nepretrgoma pa deluje od leta 1981. V njej delujejo učenci OŠ Zreče, vključeni v dramski krožek, občasno pa tudi srednješolci in drugi člani društva. Občasno v skupini nastopajo tudi igralci odrasle gledališke skupine. V času delovanja skupine je v njej delovalo že več kot 200 otrok. V letu 2012 je skupino ob pomoči Zdravka Ivačiča vodila kar osnovnošolka Lara Kraljevič.

Odrasla gledališka skupina izvaja svoj program v tesni povezanosti z Amaterskim gledališčem Jurij Vodovnik Zreče, saj je večina članov aktivna v obeh društvih. To je dejavnost, ki običajno deluje v obliki projektov, največkrat kot priprava celovečernih gledaliških predstav. Naša skupina v zadnjih letih ni pripravila »klasične« celovečerne gledališke pred-

2 Zgoščenke s tematskimi pesmimi so rezultat projekta *Eno pesem peti*, ki smo ga deset let vodili v sodelovanju z Radiom Rogla, zgoščenke pa sta založila studia Fancy Slovenske Konjice in Multimedija Zreče.

stave, samostojno ali v sodelovanju z drugimi sekcijami pa je pripravila več celovečernih večzvrstnih (multimedijskih) projektov ter več krajših dramskih prizorov in drugih kulturnih programov.

Otroška folklorna skupina v sedanji sestavi je začela pod vodstvom Marjance Šloser in Katje Gilčvert delovati jeseni 2010, takrat formalno še v okviru vrtca Zreče. Z naslednjim šolskim letom, ko so njeni člani postali osnovnošolci, smo jo okrepili z drugo- in tretješolci in formirali kot zaokroženo skupino znotraj društva. Izdelali smo jim nove noše in pospešeno osvajali nov program. V šolskem letu 2012/2013 se je število otrok, ki želijo delovati v skupini, tako povečalo, da smo morali organizirati dve ločeni skupini (po eno za prvo in drugo triado OŠ). Obe vodi Marjanca Šloser.

Odrasla folklorna skupina deluje že več kot 15 let. Danes v njej prevladujejo srednješolci in študentje. Ob plesih, ki jih plešejo v posameznih slovenskih pokrajinah, so si v svoj program zapisali kot prednostno nalogo ohranjanje plesov in običajev iz naših krajev, predvsem s področja Pohorja. V ta sklop sodi tudi prikaz kmečkih običajev s skupnim naslovom *Od košnje do trgatve na obronkih Pohorja*, kjer prikazujejo košnjo, žetev, mlačev, kožuhanje in trgatev na način naših dedkov in babic. Predsednik sekcije je Milan Stebernak, strokovno pa tudi to skupino vodi Marjanca Šloser.

Narodno-zabavna sekcija: V okviru društva je že pred več kot pol stoletja deloval ansambel Zreški kovači, samostojna narodno-zabavna sekcija znotraj društva pa se je ponovno oblikovala z ustanovitvijo ansambla Fantje izpod Rogle v letu 1989. V kasnejših letih je v sekciji deloval še Ansambel Pohorci, leta 2006 pa smo začeli ponovno obujati spomin na naš prvotni ansambel in smo organizirali priložnostni sestav Novih Zreških kovačev. Vodja sekcije in Fantov izpod Rogle je Branko Flis.

Vokalna skupina nadaljuje tradicijo kakovostne vokalne glasbe, ki jo je v društvu več kot desetletje predstavljala skupina DUST, danes pa za različne nastope sestavimo skupino iz nekaterih starih članov skupine DUST ali iz drugih (novih) pevcev posameznikov, kot so Ana Krančan, Katarina Hren, Barbara Štunf, Alenka Flis in drugi. Za projekt *Luč je ta, življenje moje* smo leta 2012, ob izidu monografije o rudnikih v Dravinjski dolini, na tak način sestavili rudarski oktet.

Ljudski pevci iz Zreč: V okviru društva že vsa leta deluje tudi skupina ljudskih pevcev, prvotno zbrana okrog Eme Založnik. Redno sodelujejo na območni in občasno na medobmočni reviji ljudskih pevcev in godcev, na koncertu *Zreče pojo* in božično-novoletnih koncertih, v okviru projekta *Eno pesem peti* ter na mnogih prireditvah drugih društev v Občini Zreče. Konec leta 2012 v so v skupini prepevali: Karel Bobik (vodja skupine), Justika in Alojz Hren, Konrad Hrovat, Darinka Ošlak in Pavel Zbičajnik.

Sekcija za ohranjanje kulturne dediščine je ena izmed najaktivnejših skupin v okviru Kulturno umetniškega društva Vladko Mohorič Zreče. Vse od njene ustanovitve jo vodi Martin Mrzdovnik. V njenem okviru se odvija več zaokroženih dejavnosti, ki bi po svoji vsebini in obsegu lahko bile samostojne dejavnosti društev ali skupin, in sicer: ohranjanje materialne kulturne dediščine, ohranjanje in obujanje ljudskih običajev, ohranjanje ljudskih pesmi in napevov, muzejska dejavnost in zgodovinopisje, založništvo ter stare obrti.

Sekcija posebno pozornost posveča *Skomarski hiši*, obnovljeni kmečki hiši iz leta 1803, kulturnemu spomeniku prve kategorije, v kateri je lastniku pomagala urediti zbirko starinskih predmetov in spominsko sobo Juriju Vodovniku, posebej pomembno pa je organiziranje prireditev v tej hiši, ki omogočajo, da hiša zares živi. Sekcija bdi še nad muzejsko zbirko na železniški postaji Zreče in Šrekl-Zajčevo kovačijo, bila pa je tudi pobudnik za postavitev razstave o arheoloških najdbah na Brinjevi gori.

Vsa leta svojega delovanja je sekcija samostojno ali v sodelovanju z drugimi skupinami obogatila programe prenekaterih prireditev ob praznikih, jubilejih in podobnih dogodkih.

Literarna sekcija je do konca leta 2006 delovala znotraj sekcije za ohranjanje kulturne dediščine, s širitvijo programa obeh pa smo oblikovali samostojno sekcijo. Njena glavna dejavnost je organizacija in izvedba literarnih večerov *Jaz mam en stari znucan koš*, ki se že štirinajsto leto odvijajo v *Skomarski hiši*, sodeluje pa tudi pri pripravi programov ob različnih proslavah in drugih svečanostih in pri nekaterih založniških projektih društva. Predsednica in umetniška vodja sekcije Majda Labotar je tudi sama aktivna pesnica in pisateljica.

Foto-video sekcija je dejavnost društva, ki poleg lastne videoprodukcije zagotavlja ohranjanje stvaritev drugih sekcij v obliki videofilmov in tudi digitalnih fotografij. Pri tem ne gre zgolj za beleženje dogodkov, ampak tudi za avtorski pristop pri snemanju in montaži gradiva. Ob večjih projektih sekcija sodeluje s podobno sekcijo v okviru LT Zreče in z ekipo INFO kanala TV Zreče. Skupino vodi Zdravko Ivačič, med najaktivnejšimi člani pa je Jaka Jazbec z umetniškim imenom Franček.

Vokalno-instrumentalna skupina 500 metrov je skupina mladih obetavnih glasbenikov, ki se na glasbenem področju v različnih sestavih in pod različnimi imeni pojavljajo že od osnovnošolskih dni dalje. Pravijo, da so si sedanje ime izbrali po polkilometrskem klancu od Ulipija do Zreč, ki so ga kot srednješolci morali pogosto prepešačiti. Vodja skupine je Janez Skaza.

Nagrada ob kulturnem prazniku

Na občinski prireditvi ob slovenskem kulturnem prazniku, 5. februarja 2013, je Občina Zreče Kulturno umetniškemu društvu Vladko Mohorič podelila občinsko priznanje in nagrado ob 80-letnici delovanja in še posebej za njegovo povezovalno vlogo med kulturnimi društvi v Občini Zreče in za izvedbo jubilejnih prireditev v letu 2012. Priznanje so prejeli tudi trije člani društva: Konrad Hrovat (za 55 let delovanja na področju cerkvenega zborovskega petja in več kot 5 let petja v skupini ljudskih pevcev), Marjanca Šloser (za 15 let delovanja v folklorni skupini KUD Vladko Mohorič Zreče in za dosežke na področju organiziranja otroške folklorne dejavnosti v zadnjih treh letih) in Danijel (Elko) Oplotnik (za življenjsko delo na področju kulturnega ustvarjanja, še posebej uprizarjanja Jurija Vodovnika).

Vsi naši dosedanji zborovodje

(KPD Zreče – DPD Svoboda Zreče – KUD Vladko Mohorič Zreče)

Alojz Križnik

O pevovodjih pred nastankom Katoliškega kulturnega društva pišemo v osrednjem delu zbornika, kjer je tudi zapisano, da je v obdobju nastanka društva ustanavljanje in vodenje takratnega mešanega pevskega zbora novi župnik Jožef Bezjak naložil na novo zaposlenemu organistu Alojzu Križniku, po zapisih sodeč prvemu poklicnemu organistu v Zrečah. Zbor bi naj takrat imel kar 45 pevk in pevcev. Križnik je bil torej po doslej znanih podatkih prvi društveni zborovodja, a je ostal v Zrečah samo dve leti. Več o njem je zapisano v prispevku o organistih in zborovodjih, ki so službovali v zreški župniji.

Prvi »poklicni« pevovodja

3 **Štefan Žvižej** je bil vrsto let tajnik Zveze kulturnih organizacij Celje in eden najvplivnejših ljubiteljskih kulturnih delavcev tistega obdobja na Celjskem. V KUD Zarja Trnovlje je bil režiser, pomagal pa je tudi društvom in skupinam v širši okolici. Danes je upokojen in živi v Trnovljah.

Vladko Mohorič

Tudi po štirih desetletjih njegov duh še živi.

Daleč na okrog poznan kulturni delavec Štefan Žvižej[3] je marca 1973 v *Novem tedniku* zapisal: *»Poznali smo ga kot duhovitega in mladostnega, kljub njegovim 58 letom. Ne moremo prav doumeti, da ga zdaj ni več med številnimi pevci, ki so mu na zadnji poti obljubljali, da bodo nadaljevali njegovo pot. To bo najboljša oddolžitev za vse, kar je napravil za zreške pevce, za kulturo svojega kraja.«*

Besedilo nekrologa je bilo objavljeno nekaj dni po veličastnem pogrebu, kakršnega Zrečani dotlej ne pomnijo, saj se je od svojega sokrajana, pevovodje in organista ter vsestranskega kulturnega delavca, Vladka Mohoriča, poslovilo več kot tisoč pevcev, sokrajanov, poznanih glasbenikov in predstavnikov javnega življenja.

Vladko Mohorič je prišel v Zreče iz Slovenskih goric leta 1935. Ob službi organista je nemudoma poprijel tudi za druge aktivnosti v društvu in kraju. Vsa nadaljnja desetletja kulturnega dogajanja v Zrečah in tudi v širši okolici so tesno povezana z njegovim delom. Zaustavilo ga ni niti nekajletno službovanje v Mariboru, saj je redno prihajal na pevske vaje v domači kraj, včasih celo kar s kolesom. Ves se je razdajal in ob tem ni posvečal posebne pozornosti svojemu zdravju. Ko se je vsega dva meseca po upokojitvi s svojim mopedom vračal s kulturne prireditve v Celju, je omahnil in nekaj dni zatem, 13. marca 1973, umrl.

So se besede, zapisane v nekrologu pred štirimi desetletji, uresničile? Moški pevski zbor, ki ga je vodil, je z delom nadaljeval že jeseni istega leta, ponovno je bil ustanovljen ženski zbor, skupina njegovih pevcev je zbrala pevce v okviru gasilskega društva, v kulturnih društvih danes ubrano prepevata kar dva odrasla mešana pevska zbora, zborovska pesem zveni v cer-

kvi, šolski pevski zbori so posegali v sam vrh otroškega zborovskega petja ... Spomin nanj živi v imenu osrednjega kulturnega društva.

Vladko pa bi bil posebej ponosen tudi na štiri vnuke, ki so več let ubrano prepevali v vokalni skupini DUST, zborovodsko tradicijo nadaljujejo hčerka Darinka, vnuk Samo in vnukinja Mojca, ubrano na prireditvah prepevajo že pravnuki ... Da, zapisano se je več kot uresničilo.

Franci Kovač

Za Vladkom Mohoričem je prvi poprijel Franci Kovač.

»Baje sem se vokalno zelo dobro izkazal že ob rojstvu. Drl sem se sredi Nemčije od leta 1941 do leta 1945 kot »jesihar«, vendar se ne spominjam natančno, če je bilo to petje namenjeno Hitlerju ali umetnosti. Po osvoboditvi sva s pastirskim prijateljem Edijem Mehčovom v Šentrupertu na Dolenjskem med pašo prepevala številnim kravam, ki so kar naprej hodile nekam v škodo.« Takole je julija 2012 zapisal v uvodu v svojo predstavitev Franci Kovač, ki je pevske zbore našega društva vodil po smrti Vladka Mohoriča, vse do leta 1997. V nadaljevanju povzemamo tisti del predstavitve, ki se nanaša na njegovo zborovsko dejavnost.

Rodil se je 28. 9. 1941 v Dortmundu in je prva otroška leta preživel v Nemčiji. V OŠ Kamnica pri Mariboru, kjer je začel tudi svoje glasbeno izobraževanje, je pel v OPZ in zatem v tedanji nižji gimnaziji v MPZ ter v izvenšolskem MPZ. Že za časa obiskovanja nižje gimnazije so ga sprejeli v MoPZ KUD Kobanci v Kamnici. Študij je nadaljeval na učiteljišču, kjer se je vključil v MeMPZ, v domačem kraju pa v MePZ.

Dve leti je prepeval v Mariborskem komornem zboru pod vodstvom

Za dogodek ob izidu tega zbornika so se pod vodstvom Francija Kovača zbrali nekdanji pevci društvenega zbora z nekaj novinci; prva vrsta (sedijo): Franci Kovač, Miro Lamut, Marjan Kuzman, Anton Hren, Milan Rošer, Karel Orož, Jože Preložnik, Ivan Bornšek; druga vrsta (stojijo): Marjan Hren, Pavel Zbičajnik, Slavko Burja, Karel Bobik, Drago Podgrajšek, Daniel Kokol, Franc Sagadin, Avgust Leskovar, Alojz Ravničan in Boris Podvršnik; manjkajo: Valter Podgrajšek, Alojz Smogavec in Anton Jeseničnik.

prof. Sikoška. Vmes je vadil violino na glasbeni šoli pri prof. Grušovniku ter prof. Palu, z njo igral v godalnem orkestru SGŠ v Mariboru, dirigiral je učiteljiškemu godalnemu orkestru in občasno igral violino v učiteljiškem zabavnem orkestru. Tu je srečal tudi svojo kasnejšo ženo Majdo Mohorič (najstarejšo hčerko Vladka Mohoriča). Violino je igral še v Revijskem orkestru Mavrica in vodil Ansambel Dravski gusarji (izvajali so narodno-zabavno glasbo), kjer je po potrebi igral kitaro, kontrabas ali kljunasto flavto. Ob koncu šolanja na učiteljišču je prevzel vodenje maturantskega pevskega zbora. Veliko znanja je dobil pri opernem dirigentu Lojzetu Herzoku in v njegovem orkestru v Mariboru igral violino.

V času učiteljevanja je povsod vodil tudi otroške in mladinske šolske pevske zbore in večkrat tudi številne zbore izven šol. Kot učitelj je služboval v Bresternici pri Mariboru, v Ločah pri Poljčanah in v Špitaliču, med študijem na Pedagoški akademiji v Mariboru je poučeval na OŠ Sp. in Zg. Kungota in Juriju ob Pesnici, nazadnje pa od leta 1968 vse do upokojitve na OŠ Kamnica.

Med letoma 1969 in 1990 je vodil MePZ KUD Kobanci v Kamnici. Istočasno je deloval tudi dekliški zbor. Nekaj let je vodil MoPZ Obrtnik

Z zborovodkinjo Darinko Ivačič so se pred izidom zbornika odločile za ponovno skupno pesem tudi pevke nekdanjega dekliškega zbora (nekatere pa so poslale kar svoje hčere!) in pridružilo se jim je še nekaj drugih pevk. Sedijo: Silva Kovše, Danica Padežnik, Metka Potnik, Dragica Krančan, Marija Kovačič, Vlasta Puklavec, Karolina Krajnc, Darinka Fijavž in Nada Mrzdovnik; stojijo: Hedvika Hren, Ana Krančan, Andreja Lipuš, Jožica Podgrajšek, Milena Sadek, Ema Draksler, Marjana Štruc, Gustika Očko, Nada Korošec, Romana Gričnik, Nevenka Brglez, Ljudmila Adam in Darinka Ivačič; manjka Ljudmila Špile.

Maribor ter Vokalno skupino Košaki, bil je stalni korepetitor pri Mladinskem pevskem zboru Maribor[4], ki ga je vodil prof. Rajšter[5].

Po smrti Vladka Mohoriča, leta 1973, je prevzel vodenje MoPZ DPD Svoboda Zreče, nekaj let kasneje še ŽPZ, ki ga je pred tem vodila Vilma Ceglar. Nato sta se oba zbora združila v MePZ, ki ga je vodil do leta 1997.

Leta 1995 je prevzel ŽPZ mariborskih vzgojiteljic Allegro, leta 2000 še MePZ Angel Besednjak in leta 2003 Mariborski oktet. Te tri zbore vodi še danes.

Na zaključku svoje predstavitve je zapisal: *»Zapisal še živeči Franci Kovač, ki se šele sedaj čudim, kako sem vse to zmogel.«*

---

4 **Mladinski pevski zbor Maribor** je predhodnik današnjega zbora Carmina Slovenica.

5 **Branko Rajšter** (1930–1989), mariborski zborovski dirigent, skladatelj in glasbeni pedagog. Med drugim je deloval kot svetovalec za prosvetno pedagoško službo v okviru Zavoda za šolstvo. Dolga leta je bil tudi redni član ocenjevalnih komisij revij otroških in mladinskih zborov po Sloveniji, član bodisi na čelu žirij tekmovanja *Naša pesem* v Mariboru in bodisi mednarodne žirije *Mladinskega pevskega festivala v Celju,* in ima velike zasluge za razvoj otroškega in mladinskega, pa tudi odraslega zborovskega petja v Sloveniji.

Vilma Ceglar

Delo s šolskimi zbori je nadgradila še z vodenjem ženskega zbora.

Vilma Ceglar, rojena Oblak, se je rodila 3. 11. 1935 v Celju v rudarski družini (oče je bil kot rudar zaposlen v Hudi jami pri Laškem) z devetimi otroki. Osnovno šolo je obiskovala v Zgornji Rečici pri Laškem, nižjo gimnazijo in 5 let učiteljišča pa v Celju. Z dekretom takratnega Ministrstva za šolstvo je prišla leta 1956 v Zreče za učiteljico 4. razreda in z nalogo, da prevzame mladinski pevski zbor. Ob delu je leta 1973 diplomirala iz razrednega pouka na ljubljanski Pedagoški akademiji.

Delo z zborom je Vilmo zelo prevzelo in kot nova in idej polna učiteljica je številčni zbor kar hitro pripravila za javne nastope, saj je to bil čas, ko je prav Osnovna šola Zreče pripravila mnoge proslave in druge prireditve v kraju. Njen zbor je že takrat veljal za enega najbolj kakovostnih v takratni občini Slovenske Konjice. Zbor je nastopal tudi na množičnih koncertih v okviru *Mladinskega pevskega festivala v Celju* in na republiških revijah šolskih pevskih zborov v Zagorju ob Savi. Na enem takšnih nastopov v Celju je zbor štel kar 104 pevce.

Vilma Ceglar je bila tudi tista, ki je izbrala ime *Zreče pojo* za prireditev, na kateri se vsako leto ob zaključku sezone predstavijo v Zrečah delujoči zbori (v zadnjih letih pa tudi male pevske skupine, ljudski pevci in solisti). Spominja se tudi časov, ko so na Osnovni šoli Zreče ustanovili sekcijo DPD Svoboda Zreče in je tako zbor postal del tega društva.

Mladinski pevski zbor Osnovne šole Zreče je Vilma Ceglar vodila 29 let in je za to delo prejela zlato Gallusovo priznanje.

Leta 1977 je na pobudo Lojzke Šprajc in še nekaterih žena prevzela

vodenje novonastalega Ženskega pevskega zbora DPD Svoboda Zreče. V začetku je zbor štel 42 pevk in v njem je bilo čutiti veliko veselje in pripravljenost za vaje in nastope. Vilma Ceglar je zbor vodila vse do leta 1980, ko ji je bolezen preprečila nadaljnje delo z zborom.

Darinka Ivačič

Darinka Ivačič, rojena Mohorič, se je rodila 11. 12. 1948 v Celju, kot tretji otrok materi Mariji, gospodinji, in očetu Vladku Mohoriču, zreškemu organistu in zborovodju. Po končani osnovni šoli je nadaljevala izobraževanje na Pedagoški gimnaziji v Celju in nato na takratni Pedagoški akademiji Univerze v Mariboru, kjer je leta 1976 diplomirala in si pridobila naziv predmetna učiteljica za glasbeni pouk.

Že v osnovni šoli je prepevala v otroškem in mladinskem pevskem zboru, v času študija je obiskovala pouk solopetja in se seznanila tudi z zborovodstvom. V Zrečah je ustanovila in vodila Dekliški pevski zbor DPD Svoboda Zreče, kasneje pa v okviru opravljanja poklica otroške in mladinske zbore na vseh šolah, kjer je poučevala, izven šol pa še:

- Ženski pevski zbor Slovenske Konjice (25 let),
- Moški pevski zbor Vitanje (vodi ga že več kot 30 let),
- Mešani pevski zbor DPD Svoboda Zreče (1 leto),
- Mešani mladinski pevski zbor KUD Vladko Mohorič Zreče (2 leti),
- druge zbore in manjše skupine (krajše obdobje).

Kot učiteljica glasbenega pouka je službovala v Kungoti pri Mariboru, Slovenskih Konjicah in v Zrečah. Povsod je vodila otroške in mladinske zbore in se z njimi redno uvrščala na območne in medobmočne revije ter na republiško revijo šolskih pevskih zborov Slovenije v Zagorju. Z MPZ OŠ Dušana Jereba (danes OŠ ob Dravinji) Slovenske Konjice je na državnem tekmovanju na *Mladinskem pevskem festivalu v Celju* osvojila 2 bronasti medalji, z MPZ OŠ Zreče pa na državnih tekmovanjih na *MPF v Celju* eno zlato, dve srebrni in eno bronasto odličje ter eno srebrno odličje na mednarodnem tekmovanju mladinskih pevskih zborov. Pod njenim vodstvom se je tako mladinsko zborovsko petje v Zrečah kako-

vostno uvrstilo med najboljše slovenske pevske zbore.

Veliko njenih nekdanjih osnovnošolskih pevcev je kasneje uspešno delovalo oz. še deluje v mladinskih in odraslih zborih in skupinah ali na različnih drugih glasbenih področjih. Nekateri med njimi so si glasbo izbrali tudi za svojo poklicno pot.

Darinka deluje tudi na drugih področjih kulturnega ustvarjanja v okviru KUD Vladko Mohorič Zreče, predvsem v otroški gledališki skupini kot mentorica, avtorica glasbe in glasbena opremljevalka predstav.

Priznanje za življenjsko delo na področju zborovodstva

Za dosežke na področju kulturne dejavnosti je prejela številna priznanja, in sicer:

- zlato Linhartovo značko za izvirno glasbo za otroško gledališko predstavo
- priznanje in nagrado Občine Slovenske Konjice ob slovenskem kulturnem prazniku (1978)
- državno priznanje predsedstva SFRJ (medalja zaslug za narod, 1982)
- priznanje in nagrado Občine Zreče ob slovenskem kulturnem prazniku (1996)
- zlati grb Občine Zreče (2004)
- Gallusovo listino JSKD za življenjsko delo (2006)

Darinka se je upokojila decembra 2006, vendar je kot zborovodkinja še vedno aktivna, sodeluje v gledališki dejavnosti društva in pomaga mnogim mladim glasbenikom.

Samo Ivačič

Jabolko ne pade daleč od drevesa.

Samo Ivačič, vnuk zreškega organista in pevovodje Vladka Mohoriča, sin Darinke in Zdravka Ivačiča, rojen 28. 9. 1974, je po končani gimnaziji nadaljeval študij na Pedagoški fakulteti v Mariboru, kjer je pod mentorstvom prof. Jožeta Fürsta diplomiral na Oddelku za glasbeno pedagogiko. Nato je na Akademiji za glasbo v Ljubljani študiral še petje in z odliko diplomiral v razredu prof. Irene Baar.

Aktivno je sodeloval na različnih mednarodnih pevskih šolah in seminarjih (C. Munzer, G. Glaze, D. Vejzović, K. Richter, ...). Kot pevski solist je nastopal po raznih krajih Slovenije in v tujini (Italija, Hrvaška, Srbija, Velika Britanija, Malta) ter sodeloval z različnimi komornimi zasedbami in orkestri (Ljubljanski godalni kvartet, Komorni ansambel Slovenicum, Orkester ArsAtelier Gorica, Simfonični orkester Akademije za glasbo Ljubljana, Zdravniški godalni orkester Pro medico, Orkester Slovenske vojske).

Vse od prvega razreda osnovne šole je prepeval v osnovnošolskih in srednješolskih pevskih zborih. V času prvega študija je ustanovil in ves čas obstoja vodil ansambel in vokalno skupino DUST, ki je nekajkrat osvojila prva mesta na festivalu a capella skupin *Sredi zvezd*[6] in dvakrat pridobila zlati žig malih pevskih skupin Slovenije[7]. Več let je vodil dekliški nonet Vivere iz Slovenske Bistrice (z njim je v Kazinski dvorani v Mariboru

6 Festival vokalne zabavne glasbe *Sredi zvezd*, ki so ga v Žalcu prvič organizirali 2003. Več o tem je zapisano v prispevku o skupini DUST.

7 JSKD organizira vsako leto tudi srečanja malih pevskih skupin (do 12 pevcev) na medobmočni in državni ravni. Srečanja niso tekmovalna, a najboljše skupine vseeno prejmejo posebno priznanje v obliki zlatega žiga JSKD, ki ga smejo uporabljati eno leto. Vsebuje oznako skupine in letnico.

izvedel prvi diplomski koncert) in MePZ KUD Vladko Mohorič Zreče, s katerim je gostoval tudi v Veliki Britaniji[8]. Med letoma 1999 in 2004 je bil dirigent Komornega moškega zbora Celje, s katerim je dosegel nekaj lepih uspehov na domačih in mednarodnih festivalih in tekmovanjih.

Danes se intenzivno posveča predvsem sodobnemu jazzovskemu vokalu in kot pevec sodeluje v različnih glasbenih projektih. Poleg tega deluje kot pianist, dirigent, skladatelj in aranžer. Njegove priredbe v svoj repertoar vključujejo številni zbori in slovenske in tuje vokalne skupine. Kot pevski pedagog deluje na Glasbeni šoli Karol Pahor na Ptuju ter vodi različne pevske seminarje. Zadnja štiri leta sodeluje tudi kot član strokovne žirije na festivalu a capella skupin *Sredi zvezd*. V društvu je deloval tudi v otroški gledališki skupini in v foto-video sekciji.

Hana Mačkovšek Šloser

Hana Mačkovšek Šloser se je rodila 13. 5. 1982 v Celju. Osnovnošolsko izobraževanje (III. osnovna šola Celje) je sklenila z zlatim Cankarjevim priznanjem. Maturirala je na Splošni in strokovni gimnaziji Lava (Šolski center Celje).

Začetki njenega glasbenega izobraževanja so v Celju (glasbeni vrtec Damjane Golavšek, Glasbena šola Celje: klavir, tolkala, solopetje) in Žalcu (Glasbena šola Risto Savin: violončelo).

Z nami je bila le eno leto.

8 Mesti Zreče in Sedbergh sta mesti dvojčka (Twen towns), ker so Zreče zmagale v okviru mednarodnega projekta britanske družbe BBC. K zmagi je pomembno prispeval tudi Samo Ivačič, ki je v delegaciji »pokrival« področje kulture. Odtlej si obe mesti izmenjujeta obiske najrazličnejših skupin. MePZ KUD Vladko Mohorič je zelo uspešno gostoval pri njih avgusta 2005.

Že v času srednješolskega izobraževanja je pričela tudi z izobraževanjem solopetja pri mag. art. Barbari Jernejčič Fürst, pri kateri se pevsko izobražuje še danes, v času študija pa sta jo poleg nje poučevali še operni pevki Dragica Kovačič in Olga Gracelj.

Leta 2001 je pričela s študijem glasbene pedagogike na Oddelku za glasbo Pedagoške fakultete v Mariboru, ki ga je leta 2007 zaključila z diplomskim delom *Zahodnoafriški ritmi in tolkala*. V času študija je prepevala v priznani vokalni skupini Canticum pod vodstvom dirigenta in profesorja dirigiranja Jožeta Fürsta. Pevsko se je dodatno izobraževala tudi na različnih jazzovskih delavnicah.

Mešani pevski zbor KUD Vladko Mohorič Zreče, s katerim je januarja 2007 izvedla multikulturni zborovski projekt *Hambani kahle (Pesmi sveta),* je vodila od februarja 2006 do pomladi 2007, v obdobju od januarja do maja 2007 pa tudi mlajši mladinski in mladinski pevski zbor OŠ Zreče.[9]

Samo Jezovšek

Podmladek, ki nadaljuje tradicijo.

Sedanji zborovodja MePZ Strune KUD Vladko Mohorič, Zrečan Samo Jezovšek, se je rodil 22. 4. 1989. Z glasbo se je začel ukvarjati pri 7. letih, ko je začel obiskovati nižjo glasbeno šolo za harmoniko pri profesorici Bojani Matavž. Pri svojih 11. letih je poleg harmonike začel igrati klavir pri profesorici Lidiji Krupljan. Ves čas je tudi prepeval v otroškem in mladinskem pevskem zboru OŠ Zreče pod vodstvom Darinke Ivačič. Nastopal je tudi

9 Povsem kratek čas, le dobra dva meseca (pred prihodom Hane Mačkovšek Šloser), je MePZ KUD Vladko Mohorič vodila tudi mlada zborovodkinja iz Šentjurja pri Celju, **Alja Peršak**.

kot član otroške gledališke skupine društva.

Glasbeno izobraževanje je nadaljeval kot dijak Srednje glasbene in baletne šole v Mariboru. Glasbeni stavek je obiskoval pri profesorju Zeqirju Ballatu, klavir pa pri profesorici Mileni Sever. Študij nadaljuje na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Bil je pevec mešanega mladinskega in kasneje Mešanega pevskega zbora KUD Vladko Mohorič in član različnih glasbenih skupin mladih, med njimi tudi vokalno-instrumentalne skupine 500 metrov, s katero danes dosega vidne uspehe tako doma kot na turnejah v tujini. Nekaj let je vodil MePZ Strune Slovenske Konjice, v katerem je sodelovalo tudi veliko mladih zreških pevcev.

Danes ob MePZ našega društva vodi še MoPZ DU Adolf Tavčar v Slovenskih Konjicah in zbor v Oplotnici.

Jana Deželak

Nadaljuje delo z mladimi.

Glasbeno izobraževanje je začela v Mariboru, kjer se je po petih letih igranja klavirja v orglarski šoli vpisala na tamkajšnjo pedagoško fakulteto. Zaključila je študij glasbene pedagogike, izobraževanje na orglah pa nadaljevala v Orglarski šoli svetega Jožefa v Celju.

Že več kot deset let v župniji Nova Cerkev sodeluje pri bogoslužju kot organistka. V času študija je vodila vokalno skupino Škrjančki in moški kvintet Kristal, sedaj pa pod njenim vodstvom deluje cerkveni otroški zbor, s korepetiranjem in spre-

mljavo pa pomaga domačemu mešanemu cerkvenemu pevskemu zboru.

Po opravljeni diplomi se je leta 2007 zaposlila v Osnovni šoli Zreče, kjer poučuje glasbeno vzgojo in vodi mlajši mladinski in mladinski pevski zbor. Skupaj s sodelavko Vlasto Puklavec, ki že vrsto let z velikim žarom vodi tukajšnji otroški zbor, ter z otroško gledališko skupino KUD Vladko Mohorič je v letih od 2009 do 2011 izvedla tudi tri muzikale.

Vlasta Puklavec

Skrb za podmladek

Vlasta Puklavec je učiteljica razrednega pouka v OŠ Zreče, kamor je prišla leta 1985 iz podružnične šole na Gorenju, kjer je bila zaposlena že štiri leta. Tako kot prej na Gorenju, tudi v Zrečah vodi otroški pevski zbor, ki formalno sicer ni vključen v KUD Vladko Mohorič Zreče, čeprav redno nastopa na njegovih osrednjih pevskih prireditvah (*Zreče pojo, božično-novoletni koncert*), na revijah šolskih zborov in na številnih drugih prireditvah in s tem znatno presega okvir zgolj šolske dejavnosti. Iz njenega zbora izhaja tudi podmladek za mlajši mladinski in mladinski pevski zbor.

Pred Vlasto sta otroški pevski zbor več let vodili učiteljici Frančiška (Nančka) Ravnjak in Anica Matavž, mlajši Mladinski pevski zbor pa je vodila tudi Branka (Sodržnik) Juhart.

Predsedniki društev, ki koreninijo v kulturnih dejavnostih vse od prvih pisnih virov do danes

Župnik Jožef Bezjak, ki je prišel v Zreče leta 1930, je v kroniko župnije Zreče zapisal: »Tukaj niso imeli nobenih društev.« Vendar temu ni bilo tako, saj so prva društva v kraju, po doslej najdenih podatkih, nastala kmalu po letu 1892. Danes, 83 let po Bezjakovem zapisu, deluje v Občini Zreče 61 društev, od tega 10 s področja kulturne dejavnosti, in vsa ta lahko na nek način najdejo korenine svoje dejavnosti v sicer skromnih začetkih tistih let.

Ker so k delovanju društev zanesljivo odločilno prispevali tudi njihovi predsedniki, v tem poglavju predstavljamo predsednike vseh oblik osrednjega zreškega kulturnega društva (Katoliško prosvetno društvo – DPD Svoboda – danes KUD Vladko Mohorič), kot dopolnitev pa navajamo še pregled predsednikov predhodnih društev s področja kulturno prosvetnega dela in predsednikov drugih danes delujočih kulturnih društev, ki so v Zrečah nastala mnogo kasneje[10].

10 V pregledu predsednikov zreških društev pred letom 1932 navajamo le tista imena, ki smo jih uspeli pridobiti iz različnih virov, zato seznam zagotovo ni popoln.

I. Predsedniki prvih zreških društev s kulturno prosvetno dejavnostjo

»**Straža**« – politično-bralno društvo – 1898
Peter Dobnik – prvi predsednik in Mihael Lamut – drugi predsednik

Sokoli
Slavko Winter – prvi predsednik

Orli
Mihael Lamut – prvi predsednik[11]

Katoliško izobraževalno društvo
Ludvik Vidmar

II. Predsedniki društva po letu 1932

Po doslej zbranih podatkih je Katoliško prosvetno (kulturno) društvo Zreče najverjetneje nastalo leta 1932 kar s preimenovanjem Katoliškega izobraževalnega društva, ki ga je dotlej vodil Ludvik Vidmar, zato predvidevamo, da je bil Vidmar tudi prvi predsednik »novega« društva. Neposredno pred drugo svetovno vojno pa naj bi, sodeč po nekaterih okupatorjevih listinah, društvu predsedoval kar zreški župnik Jožef Bezjak[12].

Med samo vojno ni zanesljivih podatkov o društvenem delovanju (v okrnjenem obsegu, verjetno le v cerkvi, je deloval le pevski zbor). Prav tako nismo uspeli najti zanesljivih podatkov o vodenju društva takoj po vojni, čeprav se je dejavnost takoj razmahnila. Prvi zapis o predsedniku društva najdemo za obdobje po letu 1952, ko je kot predsednik naveden Ivan Krajcar.

11 Vir: Emil Lajh: Občina Zreče v času in prostoru, stran 168.
12 Kot predsednik Katoliškega kulturnega društva v Zrečah (Katholischen Kulturverein in Rötschach) je Jožef Bezjak naveden najmanj v dveh dokumentih ukinitvenega komisarja (Stillhaltenkommissar), in sicer 6. 4. 1941 in 29. 9. 1941, kasneje pa še v dopisu zreškega župana (11. januar 1944), ko pošilja popis kulturnih dvoran v kraju.

Ludvik Vidmar

»Rojen sem dne 22. 8. 1897 v Zgornjih Zrečah. Moj oče je bil kmečki sin pohorskega kmeta na Resniku, vendar so njegovim staršem posestvo prodali na dražbi in je moral kot 12-leten fant po svetu za kruhom. Početkom je bil pastir, nato hlapec in pozneje kočijaž. Kot tak se je spoznal z mojo materjo, ki je bila hči lončarja v Strmcu pri Vojniku. Začela sta gospodariti, in sicer sta vzela v Zrečah neko gostilno v najem in v zakonu se jima je rodilo 7 otrok.

Leta 1905 sta se preselila iz Zreč v Boharino, kjer sta bila zaposlena pri trgovcu Heriku Dobnik, in leta 1911 sta se zopet osamosvojila in začela svojo obrt. S svojim delom sta si pomogla prihraniti in ta sta leta 1911 kupila takratni dom. Otroci smo morali pridno pomagati z delom, da smo odplačevali hišo in nista mogla dati otrok v šole. Mene je oče poslal v meščansko šolo v Celje, da sem se malo izobrazil, in leta 1912 me je dal učiti trgovske stroke, in sicer pri Robert Graseliju v Slivnici pri Šent Jurju. Komaj sem končal učno dobo v letu 1915, že sem bil vpoklican v prvo svetovno vojno v 87 pp v Celje, od koder so me začetkom leta 1916 poslali na fronto v Italijo, in sicer v Južno Tirolsko, kjer sem dobil kroglo v glavo in ko sem ozdravel sem moral še drugič na italijansko fronto na Soči, na Gabriele, in Sveto goro do Piave. Tu sem dobil malarijo in so me poslali v bolnico na Olumuc v Šleziji. Od tu sem šel na bolniški dopust domov, kjer sem dočakal konec vojne.

Doma sem pomagal starišem, ker sta že oslabela in ostarela in moral sem prevzeti domačijo. Poročil sem se in tako sva z ženo gospodarila v velikih težavah, posebno še radi tega, ker je takratni kaplan v Zrečah ustanovil klerikalno zadrugo kot trgovino, ki je imela za cilj, uničiti vso drugo trgo-

vino v Zrečah, kar se mu je tudi delno posrečilo. Jaz sem vzdržal ta napad, ker sem ravnal na podlagi poštenosti in pravice in ker je bilo prebivalstvo z menoj.

Tako je prišla II. svetovna vojna in že 14. aprila me je Gestapo aretiral in zaprl v Mariborske zapore, kjer so me zasliševali in mučili, vendar jim nisem ničesar priznal in obsodili so me, da sem bil »Deutschfeindlich« in tako so me 29. 6. 1941 izselili z ženo in otrokom v Srbijo v Gornji Milanovac in od tod v vas Stavico, občina Bojkovci, kjer sem bil do konca vojne.«[13]

Po vrnitvi je doma našel vse prazno. Ker je bil to čas kolektivizacije in ni mogel nadaljevati prejšnjih poslov, je vstopil v službo KZ Skomarje, nato KZ Pohorje, KZ Zreče in končno KZ Slovenske Konjice. Umrl je 21. 9. 1975 in je pokopan na starem pokopališču v Zrečah.

Ivan Krajcar
(1952–1959)

Rodil se je 13. 11. 1909 v Trstu. Osnovno šolo je obiskoval v Trstu in v Mariboru, kjer je služboval njegov oče. Učiteljišče je obiskoval v letih od 1924 do 1928, ko ga je tudi končal. 17. 1. 1929 je že nastopil službo, in sicer je bil že s februarjem postavljen za učitelja v Guštanju.

Služboval je še v Mežici, kjer je sodeloval pri kulturnih društvih Guštanja, Mežice in Dravograda. Med vojno je poučeval v Vetrinju na Koroškem. 30. 8. 1945 se je vrnil v domovino in do šolskega leta 1950/51 poučeval

13 Ludvik Vidmar – del življenjepisa, kakor ga je sam napisal 28. 12. 1966 v Slovenskih Konjicah.

v Kostrivnici, nato pa je 1. 8. 1951 pričel z dolgoletnim poučevanjem v Osnovni šoli Zreče. Ravnatelj je bil od leta 1859 do 1966. Tudi v Zrečah je nadaljeval kulturno delo in režiral je mnoge igre.

Po vsej verjetnosti je bil predsednik društva po letu 1952, torej takrat ko se je društvo preimenovalo v DPD Svoboda Zreče. Po doslej znanih podatkih ga je nadomestil Jernej Kapun.

Jernej Kapun
(1959–1963)

Jernej Kapun - Bertl se je rodil 14. 4. 1926 v Zrečah očetu Jerneju, ki je bil krojač, in materi Rozaliji. Oče mu je umrl, ko je bil star dve leti, in mati se je kasneje poročila s polbratom njegovega očeta. Osnovno šolo je končal v Zrečah in se šel učit krojaštva h krojaškemu mojstru Slavku Pintarju. Ko so Nemci krojaškega mojstra izselili v Srbijo, v bližini ni bilo drugega krojača, ki bi ga vzel v uk, zato je nadaljeval v takratni Štajersko železo industrijski družbi v Zrečah kot vajenec za poklic strojnega ključavničarja. Bil je to čas vojne, tovarno so partizani leta 1944 požgali in tako je šolanje končal v Mariboru.

Po odsluženju vojaškega roka leta 1947 se je ponovno vrnil v tovarno, sedaj v Tovarno kovanega orodja Zreče. Od leta 1948 do 1950 je bil zaposlen na Okrajnem ljudskem odboru Poljčane, zatem pa ponovno v tovarni kot rezkalec, kot vodja izmene v orodjarni in nato do leta 1981 kot planer proizvodnje v kovačnici. Umrl je 8. 9. 2003.

Kapun Jernej - Bertl je bil dolga leta eden najbolj aktivnih krajanov. V tovarni je bil v vodstvu sindikata in drugih družbenopolitičnih organiza-

cij ter takratnih organov samoupravljanja.

Bil je aktivni član PGD Zreče, podčastnik I. stopnje in dolgoletni blagajnik tega društva. Več mandatov je bil predsednik Krajevne organizacije RK, podpredsednik SZDL, član odbora Ljudske tehnike, občinski odbornik, porotnik, predsednik DPM Zreče in verjetno bi se še kaj našlo.

Bil pa je Jernej Kapun - Bertl tudi kulturnik. Že v osnovni šoli ga najdemo med igralci in tudi kasneje je v Zrečah sodeloval v marsikateri igri. Sam je v intervjuju za *Novi tednik* pomladi leta 1982 naštel, da je igral v Cankarjevih *Hlapcih, Kralju na Betajnovi, Gospe ministrici, Beneških trojčkih, Pesmih s ceste* ...

Predsednik društva je po vsej verjetnosti bil v času od 1959 do 1963, ko ga je nadomesti Slavko Kejžar.

Slavko Kejžar

(1963–1975)

Slavko Kejžar se je rodil 30. 1. 1936 na Dobravi v takratnih Zgornjih Zrečah v delavski družini s 14 otroki. Oče je bil delavec, mati pa gospodinja. Osnovno šolo je obiskoval v Zrečah, po srednji tehniški šoli pa se je zaposlil v današnjem Uniorju. Leta 1970 se je poročil z Nado Orož iz Radane vasi in v zakonu sta se jima rodili hčeri Natalija in Donata. Po letu 1978, ko se je družina vselila v svoj dom, je njegovo zdravstveno stanje postalo resno in kmalu po 40. letu je vstopil v invalidski pokoj. Umrl je 1. 8. 1987.

Slavko je veselje do druženja in petja srkal v domači družini, kjer je, kljub pomanjkanju, bilo veselo. Pel je v cerkvenem pevskem zboru

in kasneje pri Moškem pevskem zboru DPD Svoboda Zreče. 12 let je bil predsednik DPD Svoboda Zreče. Bil je tudi gledališki igralec in včasih je zaigral tudi na kitaro. V času njegovega predsedovanja društvu je bil zelo dejaven predvsem moški pevski zbor. Nastopali so po mnogih krajih in navezali pristne stike s Slovenskim prosvetnim društvom Danica iz Šentprimoža v Podjuni (Avstrija).

Bogomil Vogelsang
(1975–1980)

Ker se je aktivnost Svobode v obdobju sredi sedemdesetih let močno razmahnila, predvsem na področju sodelovanja z mladino, še posebej z obema šolama, je vodenje društva prevzel takratni ravnatelj OŠ Zreče Bogomil Vogelsang, rojen 10. 5. 1936, ki je prišel v naše kraje iz Celja in je najprej 8 let učiteljeval na Gorenju.

Društvo je vodil skoraj 5 let, od 1975 do 1980, in je še trdneje povezal vse takratne kulturnike v kraju, pri čemer je posebno pozornost posvečal kulturnemu delovanju v osnovni šoli. Ustanovili so Pionirsko kulturno društvo, vzpodbujal je gledališko dejavnost, velik poudarek je dajal otroškemu in mladinskemu zborovskemu petju. Občni zbor društva ga je leta 2007 imenoval za častnega člana društva.

Podrobnejša predstavitev Bogomila Vogelsanga je v prispevku o častnih članih društva.

Martin Mrzdovnik
(1980–1984)

Martin Mrzdovnik se je očetu Martinu in materi Ani rodil 29. 10. 1950 v Spodnjih Zrečah. Tri leta kasneje se je rodila še njegova sestra Anka. Oče je bil zaposlen v današnjem Uniorju, mati pa je doma gospodinjila.

Osnovno šolo je obiskoval v Zrečah, poklicno kovinarsko pa v Mariboru, ki jo je nato, ob delu, še nadgradil s srednjo stopnjo. Nekaj časa je bil zaposlen v današnjem Uniorju, ves preostali čas pa v takratnem Cometu, kjer je bil med pobudniki kulturnega delovanja zaposlenih in njihovega delovanja v kraju ter povezovanja z drugimi krajani. Končal je tudi Teološko pastoralno šolo v Mariboru in v župniji Zreče še danes pomaga pri poučevanju verouka. 29. 12. 1973 se je poročil z Nado Hren iz Boharine in v zakonu sta se jima rodila sin Aleš in hči Alenka.

V delo društva se je formalno vključil po letu 1971 in bil predsednik društva v letih 1980–1984. V tem času je kot predsednik društva reševal krizo članstva v obeh zborih (moškem in ženskem), kar je pripeljalo tudi do ustanovitve mešanega pevskega zbora. V tem obdobju je društvo organiziralo več raznovrstnih kulturnih projektov, za katere je marsikdaj napisal tudi idejne scenarije in povezovalna besedila. Posebno pozornost pa ves čas delovanja v društvu posveča področju materialne in nematerialne kulturne dediščine, od raziskovanja zgodovine kraja in dogodkov, muzejskih zbirk, ohranjanja ljudske pesmi in običajev do založništva na tem področju. Bil je pobudnik razglasitve leta 2008 za *Vodovnikovo leto* v Občini Zreče in leta 2011 za leto Zdenke Serajnik v Občini Slovenske Konjice. Predlagal je aktivnosti za obujanje spomina na zreške kovače,

na železniško progo Poljčane–Slovenske Konjice–Zreče in na nekdanje rudnike. Aktivno se zavzema za obnovo sakralnih spomenikov.

Že trinajsto leto vodi literarne večere *Jaz mam en stari znucan koš* v *Skomarski hiši* na Skomarju in celo desetletje projekt ljudskih pesmi *Eno pesem peti*.

Danes je Martin Mrzdovnik podpredsednik KUD Vladko Mohorič in vodja njegove sekcije za ohranjanje kulturne dediščine, ki je edina tovrstna sekcija v Občini Zreče.

Zdravko Ivačič

(od 1984 dalje)

Zdravko Ivačič se je rodil 16. 12. 1948 v delavski družini v Celju. Otroška leta je ob starših in starejšem bratu Ediju ter mlajši sestri Ireni preživel v železarskih Štorah, kjer se je po končani poklicni šoli tudi zaposlil. Ob delu je nadaljeval izobraževanje in pridobil naziv višjega upravnega delavca s specializacijo na področju organiziranja obveščanja. Je tudi član Društva novinarjev Slovenije. Ko se je leta 1973 poročil s hčerko Vladka Mohoriča, Darinko, si je družino ustvaril v Zrečah in se kmalu tudi zaposlil v zreškem Cometu, kjer je vse do upokojitve opravljal različna strokovna in vodstvena dela.

Z ljubiteljsko kulturno dejavnostjo se je srečal že kot prvošolec, ko je v takratnem štorskem kulturnem društvu, v katerem je zatem deloval kot igralec, vodja tehnike, režiser in organizator, nastopil kot palček v *Sneguljčici*.

Seveda je tudi po prihodu v novo okolje – Zreče – takoj našel vezi s

tukajšnjimi kulturniki. Vodstvo Svobode ga je hitro določilo za mentorja takratnemu Mlademu odru, več kot 20 let je vodil gledališki krožek OŠ Zreče in otroško gledališko skupino domačega društva, napisal je mnogo priredb gledaliških iger in scenarijev za različne druge prireditve, ustanovil je foto-video sekcijo in pomagal pri obuditvi odrasle gledališke skupine. Danes deluje kot igralec, voditelj, snemalec, montažer, fotograf, scenarist, mentor in režiser ter organizator.

Na organizacijskem področju je deloval kot član UO društva, predsednik skupščine občinske Kulturne skupnosti in dolgoletni predsednik Zveze kulturnih društev, na čelo DPD Svoboda Zreče, današnjega KUD Vladko Mohorič, pa so ga izvolili leta 1984. Pomembno je pripomogel, da se društvo ni razbilo na več malih društev in da je sedanji kulturni dom zgrajen, primerno opremljen in dostopen kulturnim društvom. Skupaj z Martinom Mrzdovnikom skrbi, da obnovljena *Skomarska hiša* »živi« [14].

Osrednje zreško kulturno društvo vodi že 29 let. Na kulturnem področju ob njem in njegovi ženi Darinki delujeta tudi njuna sinova Samo in David[15].

14 **Zdravko Ivačič** in **Martin Mrzdovnik** sta bila ob članih nekdanjega Smučarskega kluba Skomarje in strokovnem vodju obnove dr. Vitu Hazlerju med najaktivnejšimi pobudniki za obnovo kmečke hiše iz leta 1803 na Skomarju, po obnovi pa sta, skupaj z vodjo literarne sekcije Majdo Labotar, nosilca organiziranja kulturnega dogajanja v njej, kar omogoča, da hiša ne propada, da torej »živi«.

15 **Darinka (Mohorič) Ivačič**, tretja od štirih hčera Vladka Mohoriča, je znana zborovodkinja (več o njej v prispevku o naših zborovodjih), sinova Samo in David sta bila člana ansambla in vokalne skupine DUST in otroške gledališke skupine, aktivna pa sta tudi na drugih področjih.

III. Predsedniki drugih današnjih kulturnih društev v Zrečah

Amatersko gledališče Jurij Vodovnik Zreče
(ustanovljeno februarja 1975)
Danijel Oplotnik

KUD Jurij Vodovnik Zreče
(ustanovljeno oktobra 1997)
Lojzka Šprajc
Polona Dubrovski
Marija Kovačič

Katoliško kulturno društvo Zreče
(ustanovljeno aprila 2003)
Marija Kovačič

Društvo godbenikov Zreče
(ustanovljeno decembra 2003)
Zdenko Kovačec

Mladinsko kulturno umetniško društvo Kladivo 11
(ustanovljeno maja 2011)
Andraž Skerbinek

Častna člana društva

Občni zbor KUD Vladko Mohorič je v skladu s svojimi pravili na predlog predsednika društva, Zdravka Ivačiča, 23. 3. 2007 imenoval dva častna člana društva: Emo Založnik iz Loške gore, dolgoletno vodjo v našem društvu delujoče skupine ljudskih pevcev in začetnico obujanja in ohranjanja običaja »košnje na star način« v naših krajih ter dvakratno prejemnico priznanja in nagrade ob kulturnem prazniku, in dolgoletnega ravnatelja Osnovne šole Zreče, nekdanjega predsednika DPD Svoboda Zreče, Bogomila Vogelsanga - Milča.

Ema Založnik (1930–2009)

Ob 70-letnici društva smo Emo Založnik zaprosili, da zapiše nekaj o sebi, in takrat nastali zapis se nam zdi daleč najbolj zgovorna predstavitev njenega življenja in dela.

Ema Založnik

»Sem Ema Založnik, rojena Brdnik, po domače Rebrnjak, 28. 4. 1930 v Loški gori nad Zrečami, kjer še danes živim. Rojena sem osma v družini, trije bratje in šest sester.

V osnovno šolo sem hodila v Zreče, še pred drugo svetovno vojno. Imam samo pet razredov, in to tri leta slovenske šole in dve leti nemške. Povedati moram, kako težko je bilo, ker nismo smeli govoriti slovensko, nemško pa nismo znali.

Tista tri leta je bilo zelo lepo, veliko sem deklamirala na raznih proslavah.

Večkrat smo priredili igre, kjer sem vedno sodelovala. Vedno sem imela takšno vlogo, da sem morala peti. Tudi v cerkvenem otroškem zboru sem pela. Zborovodja je bil gospod Vladko Mohorič. Ko je bilo vojne konec, sem ostala doma. Zaposlitve ni bilo, dela na kmetiji je bilo dovolj, vendar pa malo denarja. Tudi razvedrila nismo imeli, ni bilo radia in ne televizije. Bilo pa je zelo lepo, ko smo si šli s sosedi križem pomagat pri delu in takrat smo veliko prepevali. Posebno na ličkanju.

Najbolj smo se veselili fureža in očetovega goda. Takrat smo tako prepevali, da je luč – petrolejka – ugasnila od tistega glasu. Za očetov god so prišli muzikanti zaigrat pod okno. Ko ne veste, kako smo bili otroci veseli, da smo slišali muziko.

Ob zimskih večerih smo se spravili na peč in imeli vsak svoje delo. Mati so predli za pečjo, nekaj nas je pletlo, nekaj pa bučnice luščilo. Brat je znal igrati na harmoniko. To je bilo nekaj nepozabnega, kako smo mi prepevali. Bil pa je oče tisti, ki nas je vadil, da smo radi peli.

Prišli so časi, ko so začeli odhajati od hiše, sestre so se poročile, brat tudi. Potem sem se še jaz poročila. Poročena nisem bila dolgo, mož je zbolel in kmalu umrl. V zakonu sva imela eno hčerko. Poročila se je in odšla drugam. Potem sem ostala sama. Triindvajset let živim sama na 16 hektarov veliki kmetiji, ki leži na zelo strmem področju. Zaradi strmine kmetije ni možno strojno obdelovati. Nekaj malega se da pokositi s kosilnico, ostalo na roke. Zelo me je skrbelo, kako bom zmogla obdelovati kmetijo. Toda z dobro voljo je šlo.

Prosila sem za pomoč, ob strani so mi stali hčerka z družino, sorodniki in sosedje. V času košnje sem prosila za pomoč kosce. Prva leta so prišli zaradi usmiljenja, potem jim je to postalo všeč in vsako leto jih je bilo več. Kasneje se nam je pri tem pridružila folklorna skupina KUD Vladko Mohorič.

Ko je pred leti z g. Mrzdovnikom hodil tukaj po Pohorju g. Igor Cvetko iz Ljubljane in zbiral pesmi Jurija Vodovnika, sta tudi mene obiskala. Tukaj sta bila Elica in Ivan Pavlič iz Ljubnice in smo imeli knjigo Jurija Vodovnika pred seboj in smo eno pesem vadili. Prej sem že sama poizkušala, da sem ji dala melodijo. Potem smo jo pa zapeli. Igor se ni mogel načuditi, da smo ji mogli melodijo primeriti. Potem smo se jo naučili. In ni

bilo dolgo, ko smo že nastopali in prepevali po raznih krajih in srečanjih ljudskih pevcev in godcev. Prepevali smo štiri leta. Potem se je ponesrečila Elica, tako da je na vozičku in ne more več nastopati. Ko pa pridem k njim, še zapojemo in ponovimo, kar smo znali.

Sedaj poje skupina naših koscev. Nastopamo že leto dni. Poje nas 6, štirje moški in dve ženski. Smo starejša generacija, tako da znamo zelo veliko starih ljudskih pesmi. Škoda, da bodo pozabljene. Mladina se sploh ne zanima zanje.

Sedaj še pa to povem, da sem posestvo prepustila vnuku in ničesar me ne skrbi. Je zelo priden in ima voljo do dela. Sedaj imam še več časa, da se ukvarjam s petjem. Samo da bi mi še Bog dal zdravja.«

Ema Založnik je umrla 13. decembra 2009, pokopana je na pokopališču v Zrečah. Skupina naših ljudskih pevcev pa pod vodstvom Karla Bobika dostojno nadaljuje delo, ki ga je začela[16].

16 **Ema Založnik** je skupino vodila do leta 2007, ko je vodenje prepustila Karlu Bobiku, saj je bilo intenzivno delovanje skupine z rednimi vajami in pogostimi nastopi zanjo prenaporno. S pevci je sodelovala še na nekaj vajah in nastopih, nato pa odnehala. Želela si je ustvariti manjšo novo skupino, s katero bi se dobivali le občasno in peli »za dušo«, a ji vse slabše zdravje tega ni več omogočalo.

Bogomil Vogelsang - Milč

Bogomil Vogelsang

Bogomil Vogelsang, med Zrečani bolj poznan po imenu Milč, se je rodil 10. 5. 1936 v Celju kot tretji sin Marije in Franca Vogelsanga. Imel je skrbne starše. Oče, po rodu Avstrijec, je prišel v Celje in se tam zaposlil ter si ustvaril družino. A sreča ni trajala dolgo, saj so otroci kmalu izgubili očeta, Marija pa skrbnega moža. Ni ji bilo lahko, a ker je bila navajena trdega dela, je vedela, da morajo nekako preživeti. Vlogo očeta in skrb za družino je prevzel najstarejši sin Franc. Mama je vse štiri fante lepo vzgojila in jih pripeljala do kruha.

Bogomil se je odločil za učiteljski poklic. Po končanem učiteljišču v Celju je prvo službo dobil v kraju Runeč, zatem pa za osem let na Gorenju nad Zrečami in nazadnje v Zrečah, kjer si je z Zrečanko Magdo Podgrajšek ustvaril dom in družino[17].

Kar 26 let je bil ravnatelj tukajšnje osnovne šole. Ob 180-letnici OŠ Zreče, ko je bil že v pokoju, je v jubilejni šolski zbornik[18] med drugim zapisal:

»Bil sem ravnatelj šole v času, ko so se Zreče izredno razvijale, z njimi pa se je razvijala tudi šola. Začetki mojega ravnateljevanja segajo v leto

17 **Magda Podgrajšek** je bila učiteljica v osnovni šoli na Gorenju. Tu sta se z Milčem spoznala in se kasneje poročila. Dom sta si ustvarila v Zrečah, kjer sta se jima rodila hči Veronika in sin Domen. Magda je do upokojitve učila v OŠ Zreče, ob tem pa je bila in je še danes vsestransko aktivna pri delu z mladimi tudi izven šole in na drugih področjih.

18 **Zbornik OŠ Zreče 1918–1995** je šola izdala ob svoji 80-letnici. Izšel je 21. 10. 1995 v nakladi 700 izvodov.

1966, ko je že stala nova šola in ko smo začeli prevažati učence iz podružničnih šol v Zreče. Bili pa so tudi časi, ko smo se morali na šoli boriti za svoj prav in se nenehno dokazovati. Bilo je težko. Ni bilo stanovanj za učitelje. Še vedno smo imeli dvoizmenski pouk. Toda imeli smo tudi mlade učitelje, pripravljene delati, vzgajati in učiti in delali smo, vzgajali in učili. Učili smo se tudi sami, zaključevali z lastnim študijem in se dodatno izobraževali. /.../ Vsa šoloobvezna generacija otrok od 1966 do 1992 je »moja« – skoraj 2000 otrok. Upam, da sem večini bil dober ravnatelj, vsaj trudil sem se.«

Zrečani pa seveda Bogomila Vogelsanga poznajo tudi po njegovih drugih aktivnostih. Veliko pozornosti je tako namenjal športu in rekreaciji. Od leta 1970 je član Društva ljudske tehnike Zreče, kjer je 6 let (od 1982 do 1988) opravljal tudi funkcijo predsednika društva, po ustanovitvi šoferskega združenja ZŠAM v Zrečah je bil aktiven tudi v tem društvu in nekaj časa opravljal celo tajniške posle. Pet let (1975–1980) pa je vodil osrednje zreško kulturno društvo DPD Svoboda in tako še trdneje povezal vse takratne kulturnike v kraju, pri čemer je posebno pozornost posvečal kulturnemu delovanju v osnovni šoli. Ustanovili so PIKUD[19], vzpodbujal je gledališko dejavnost, velik poudarek je dajal otroškemu in mladinskemu zborovskemu petju. Ko je leta 1980 predal vodenje društva Martinu Mrzdovniku, je bila večina dejavnosti v polnem razmahu. Zaradi vsega tega je občni zbor društva, ki se je medtem preimenovalo v KUD Vladko Mohorič, Bogomila Vogelsanga imenoval za častnega člana društva.

19 PIKUD – Pionirsko kulturno društvo je povezovalo osnovnošolske dejavnosti na področju kulture, kolektivno pa je bilo vključeno v osrednje kulturno društvo DPD Svoboda Zreče.

Dom, kjer so doma naša društva

Kot smo zapisali že v osrednjem prispevku o kulturnem dogajanju v Zrečah, je imelo Katoliško prosvetno društvo prostore za vaje najprej na podstrešju občinske zgradbe in občasno kar v župnišču, po ureditvi dvorane v Winterjevi hiši v Zg. Zrečah, leta 1938, pa tam. Iz dokumentov, nastalih med 2. svetovno vojno, lahko razberemo, da so Zreče dočakale vojno kar z dvema društvenima domoma: eden naj bi bil Sokolski dom pri Kračunu, z drugim pa naj bi razpolagalo Katoliško prosvetno društvo[20]. Za ta (drugi) dom je bil leta 1944 narejen tudi natančen popis opreme, med katero je bilo kar 106 stolov, 23 kulis, 30 zaves, več ženskih in moških oblačil in celo reostat (uporablja se za odrsko razsvetljavo).

Po vojni so pevci imeli vaje najprej v prostorih posojilnice in pri pevovodji Vladku Mohoriču doma. Nekdanji Kračunov Sokolski dom je bil nacionaliziran in je postal krajevni kulturni dom. V tem hramu kulture je deloval krajevni kino, vrstili so se koncerti, gledališke predstave, različni sestanki in druge prireditve. V tej zgradbi je društvo pridobilo tudi svojo pevsko sobo.

Ker je tovarna želela prostore kulturnega doma preurediti v poslovne prostore, so se v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja začele priprave za izgradnjo novega doma, in sicer na lokaciji pri Hotelu Dobrava na Novi Dobravi. V ta namen so bila predvidena sredstva krajevnega

20 Iz pisma zreškega župana (Burgermeister der gemeinde Hohlenstein) civilnemu šefu v Maribor, 11. januarja 1944, je razvidno, da sta ob začetku druge svetovne vojne v Zrečah obstajala kar dva društvena domova: »Sokolheim« (torej Sokolski dom) pri Kračunu in drugi, s katerim sta razpolagala župnik Bezjak in Radanovič – najverjetneje gre za Winterjevo hišo v Zgornjih Zrečah in Katoliško prosvetno društvo. (Pismo hrani Pokrajinski arhiv Maribor.)

Winterjeva hiša, kjer je bila dvorana, danes poznana kot »stara zadruga«.

Kračunova hiša z bifejem in vhodom v dvorano; tu je danes glavni vhod v podjetje Unior.

Občinstvo pred starim kulturnim domom, ki so ga obnovili leta 1972.

samoprispevka[21], gradnjo pa sta sofinancirali tudi obe tovarni: Unior kot nadomestilo za staro dvorano, Comet pa v obliki posebnega samoupravnega sporazuma s KS Zreče.

Pri sami realizaciji gradnje se je skoraj zapletlo že v začetku, saj je Unior, ki je gradnjo tudi operativno vodil, želel zgraditi dvorano, prilagojeno predvsem potrebam razvijajočega se turizma, kulturniki pa smo želeli pravi kulturni dom z opremljenim odrom in prostori za društva. Po prvotnih načrtih novi kulturni dom namreč ne bi bil podkleten, oder bi bil kratek (globok okrog 4 m) in dvignjen le nekaj deset centimetrov nad tlemi dvorane, v zadnjem delu zaključen kot mansarda (streha – strop).

Člani Svobode so na občnem zboru društva leta 1984 naložili upravnemu odboru društva, da natančno spremlja priprave in samo gradnjo. Ob ugotovljenih nepravilnostih je zato UO 2. 2. 1984 na več naslovov poslal opozorilno pismo, v katerem je med drugim zapisano:

1. *KS Zreče, kot upravljavec sredstev iz samoprispevka občanov, bi morala imeti z investitorjem predhodno sklenjen podroben samoupravni sporazum, ki bo določal vsebino gradnje in medsebojne pravice in obveznosti.*
2. *Če novogradnja resnično predstavlja nadomestilo sedanjemu kulturnemu domu, potem mora biti v njem zagotovljena redna dejavnost vsaj v enakem obsegu kot doslej, to pa je najmanj: redne filmske predstave, gostovanja gledaliških in glasbenih skupin, organizacija revij in vaje in nastopi domačih kulturno-umetniških skupin.*
3. *Za zagotovitev dejavnosti vsaj v dosedanjem obsegu pa mora kulturni dom izpolnjevati vsaj naslednje tehnično-prostorske pogoje:*
   - *dvignjen oder, globine najmanj 6 m, z ustrezno odrsko opremo (zavese, odrska razsvetljava, kinoplatno, praktikabli za zbore …)*
   - *prostor za shrambo odrske opreme (praktikablov, kulis)*
   - *prostor za vaje zborov, gledaliških in drugih skupin*
   - *opremljena kinokabina, garderobe in sanitarije*

   Vsi navedeni prostori morajo imeti dejavnosti primerno velikost.

21 **Samoprispevek** je bil v tistih letih zelo razširjen način zbiranja sredstev za izgradnjo in obnovo infrastrukture. O njegovi uvedbi so odločali občani na referendumu. Običajno je to pomenilo prispevek v višini 1 % od dohodkov posameznika za obdobje 4 ali 5 let. Zrečani smo se navadno odločili za višji prispevek (1,5 ali celo 2 %).

Takole se je sredi leta 2000 z udarniškim delom neugledno skladišče počasi spreminjalo v društveni prostor ...

... in dobili smo Folklorno sobo.

Največji društveni prostor smo poimenovali Pevska soba, v njej pa seveda najdejo prostor za delo tudi druge skupine.

4. *Ker verjetno v KS v bližnji bodočnosti najbrž ne bomo gradili še enega kulturnega doma, pa menimo, da bo sedanja gradnja morala zagotoviti tudi razširitev dejavnosti oz. izboljšanje pogojev za to dejavnost, in to vsaj za knjižnico, ki je sedaj še vedno preveč utesnjena.*

V dopisu je bilo nadalje opozorilo, da doslej znani načrti naštetih zahtev ne izpolnjujejo, kot slaba je bila opredeljena rešitev z ravnim podom dvorane, posebej pa je bilo izraženo tudi nestrinjanje s predvideno tanko, montažno pregradno steno med dvorano in avlo, kar da bo zelo moteče. Zapisano je bilo tudi opozorilo, da je potrebno do izgradnje novega doma zagotoviti nemoteno uporabo starega.

Kljub temu da je bil objekt že v gradnji, je vodstvu Svobode ob pomoči Jožeta Koširja (takratnega predsednika skupščine KS Zreče) in Štefana Žvižeja (tajnika ZKO Celje) uspelo prepričati takratnega direktorja Uniorja Marjana Osoleta, da so gradnjo zaustavili in popravili projekte, poglobili gradbeno jamo, spremenili streho ... Le želja kulturnikov po dvignjenem podu dvorane (dvigajoče se vrste sedežev) in zamenjavi »harmonika vrat« je ostala neuslišana, saj bi dvorana s tem izgubila lastnost večnamenskosti in postala bistveno manj uporabna za gostinstvo in druge poslovne in družabne namene.

Odrsko opremo za novi dom so po zamisli zreških kulturnikov, predvsem Zdravka Ivačiča[22], zasnovali in izvedli strokovnjaki iz Cometa, ki je ta dela tudi neposredno sofinanciral, kulturniki pa smo uspeli pri takratni Kulturni skupnosti in preko nje od države pridobiti sredstva za opremo prostorov za društva in kasneje še za nakup pianina.

V novem domu je prostore pridobila tudi občinska knjižnica, ki je bila dotlej v kletnih prostorih stanovanjskega bloka Cesta na Roglo 17/a.

Svečano odprtje novega doma je bilo 22. decembra 1984. Program je v celoti pripravilo in izvedlo domače kulturno društvo DPD Svoboda Zreče.

22 **Zdravko Ivačič** je podrobno poznal odrsko opremo in seveda tudi zahteve za izvedbo različnih vrst kulturnih prireditev. Svetoval je način ureditve odrske razsvetljave in sistema zaves, odrsko vrvišče, kakršnega še danes premore le malokatero neprofesionalno gledališče, pa so prekopirali na osnovi opreme odra Kulturnega doma Štore.

Nova dvorana omogoča izvedbo zahtevnejših prireditev, kakršne pogosto pripravljajo zreška kulturna društva: proslava ob kulturnem prazniku 2006.

304

Pogled na dvorano Kulturnega doma Zreče po zadnji obnovi

Za kulturne prireditve je uporabna tudi športna dvorana pri OŠ Zreče – ob 2. koncertu ansambla Fantje izpod Rogle in gostov maja 2009.

Zaradi skupne uporabe in zagotavljanja stroškov delovanja je KS s pogodbo prenesla novi dom za nedoločen čas v upravljanje Uniorju, KUD Vladko Mohorič pa usklajuje uporabo prostorov, namenjenih kulturnim društvom, in s pomočjo sponzorjev in donatorjev ter s prijavljanjem na različne razpise zbira sredstva za vzdrževanje in posodobitev prostorov in opreme, namenjene kulturni dejavnosti. Ob odobrenih projektih prispeva svoj delež sredstev za te namene tudi Občina Zreče, ki tudi sicer iz proračuna zagotavlja del sredstev za stroške obratovanja doma. Veliko del izvedejo s prostovoljnim delom člani društva.

Kulturni dejavnosti so danes v Kulturnem domu Zreče namenjeni naslednji prostori: knjižnica (v njej je enota knjižnice iz Slovenskih Konjic), Pevska soba, Folklorna soba, Glasbeni kotiček, kinokabina z videokotičkom, skladišče rekvizitov, garderoba za odrom (souporaba), večnamenska dvorana z odrom (souporaba) in razstavni prostor v avli (souporaba). Kulturne prireditve so možne tudi v večnamenskih prostorih (seminarskih sobah) v sklopu novega Hotela Atrij.

V domu imajo formalni sedež tri kulturna društva: KUD Vladko Mohorič, KUD Jurij Vodovnik in AG Jurij Vodovnik.

Predvsem po zadnji večji obnovi dvorane (leta 2008/09) je le-ta vse bolj zasedena z različnimi delavnicami, seminarji, družabnimi in drugimi gostinskimi prireditvami, tako da si kulturniki že kar težko izborimo prosti termin za svoje prireditve, zato vse večkrat oživi ideja za izgradnjo novega kulturnega doma, ki pa bo, verjetno, morala še naprej čakati na boljše čase.

Sicer pa imajo danes prostore za kulturno delovanje tudi v vseh drugih krajevnih skupnostih: na Stranicah v svojem kulturnem domu, na Gorenju v okviru Centra šolskih in obšolskih dejavnosti, na Skomarju v nekdanji OŠ (danes Dom tabornikov in klubski prostori KUD Jurij Vodovnik) ter v KS Dobrovlje v tamkajšnjem domu krajanov. V vseh teh krajih so omenjeni objekti večnamenski.

VI. del

DODATNE INFORMACIJE

Organisti in zborovodje, ki so službovali v zreški župniji

Pomemben prispevek na kulturnem področju so v teh desetletjih vsekakor dajali tudi organisti in zborovodje, ki so v posameznem obdobju delovali v župniji Zreče. O nekaterih smo že spregovorili v osrednjem poglavju tega zbornika, na tem mestu pa jih navajamo tako, kot so si pri tem poslanstvu sledili. Prav mogoče je, da Albin Sadek ni bil prvi zreški organist, a je prvi, o katerem smo, ob pripravi tega zbornika, našli pisne vire.

Albin Sadek

Zborovodja in organist Albin Sadek se je rodil leta 1883 očetu Ignacu in materi Mariji s priimkom Sadek, po domače pa pri Podgraškovih, v Brezju pod Brinjevo goro. Poleg Albina so v družini bile še sestre in mlajši brat Karel. Očitno je, da je bila družina zelo glasbena, saj je poleg Albina in Karla (igrala sta na več instrumentov) na orgle igrala tudi sestra Monika. Kdaj in kdo je naučil Albina igrati na orgle, ne vemo. Njegov oče, ki je bil ključar cerkve Matere Božje na Brinjevi gori, je gotovo poskrbel, da je Albin lahko sam ali s kakšnim učiteljem vadil na orglah, ki so bile vse od leta 1840 v tej cerkvi. Danijel Leva Bukovnik nas je pri pripravi tega zbornik razveselil s podatkom, da je Albin Sadek že leta 1912 naučil cerkveni zbor peti umetne pesmi avtorjev Försterja in Hladnika in da so to omenjenega leta (11. 7. 1912) prvič slišali romarji na Brinjevi gori. Po nekaterih podatkih je Albin Sadek vodil zbor 18 let, največ v času župnika Matije Karbe in nekaj malega še po letu 1930. Ko je nastopil župnik Jožef Bezjak, je iskal organista, ki bi se bolj profesionalno ukvarjal z zborom. Albin Sadek je bil namreč kmet, nekaj časa tudi vdovec, in tega mesta seveda ni mogel prevzeti.

Franc Grosek

V župnijsko kroniko je župnik Jožef Bezjak zapisal, da je bil v začetku leta 1930 organist in tudi občinski sluga Franc Grosek, vendar novi župnik z njegovim polovičnim delovnim časom ni bil zadovoljen, zato je iskal novega organista. Kako dolgo je bil Grosek organist, ne vemo, vsekakor pa ga je nasledil Alojz Križnik in to leta 1932.

Alojz Križnik

Prvi zreški »šolan« organist se je rodil 1. 5. 1901 na Planini nad Šentjurjem očetu Vidu in materi Mariji, rojeni Manček. Umrl je 2. 6. 1968 in je pokopan na starem zreškem pokopališču. Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, za organista se je izšolal na Dunaju, kjer je v cerkvi svetega Štefana uspešno opravil praktični del izpita na orglah. Njegovo prvo delovno mesto organista je bilo v Zrečah.

Zaradi sodelovanja v družbenem in gospodarskem življenju so mu nekateri nasprotovali, zato je konec leta 1934 zapustil mesto organista v župniji Zreče in se umaknil v sosednjo faro svete Kunigunde – sedaj Gorenje pri Zrečah, kjer je deloval od leta 1946 in vse do leta 1965. Na Gorenje je prihajal peš in tudi po okoliških vaseh je veliko prehodil iščoč pevce. Na Gorenju je imel tri zbore: starejši pevci, mladinski zbor in otroški zbor. Križnikov učenec je bil tudi Franc Štefane, ki je po njegovi smrti prevzel vodenje zbora. Poleg omenjene šole je končal še šolanje za knjigovodjo in to delo je opravljal takoj po vojni v okraju Poljčane. Bil je vešč pisanja raznih prošenj, pritožb in podobnih pisarij in si je s tem tudi služil kruh pri tega neveščih ljudeh.

Vladko Mohorič

Vladko Mohorič, rojen 29. 4. 1914, je prišel v Zreče leta 1935 iz Cerkvenjaka v Slovenskih goricah. Ob službi organista je nemudoma poprijel tudi za druge aktivnosti v Katoliškem prosvetnem društvu. Ko je po drugi svetovni vojni izgubil službo organista, se je zaposlil v Kmetijski zadrugi, a je z orglanjem in vodenjem cerkvenega in društvenih zbo-

rov nadaljeval. Pri tem ga ni ga zaustavilo niti nekajletno službovanje v Mariboru. Tudi po vrnitvi v Zreče je nadaljeval s svojim delom. Umrl je nenadoma, 13. marca 1973.

Več o njem in njegovem delu ter pomenu za Zreče je zapisanega v posebnem prispevku v uvodnem delu tega zbornika in pri predstavitvi zborovodij kulturnega društva.

Maksimiljan Ledinek

Po smrti župnika Jožefa Bezjaka, leta 1947, je v Zreče prišel za župnika Maksimiljan Ledinek in je bil tukaj župnik vse do leta 1982 oziroma je bil v Zrečah vse do svoje smrti leta 1985. Bil je tudi glasbenik in je z organistom Vladkom Mohoričem dobro sodeloval, po njegovi smrti pa je sam prevzel vodenje zbora. Seveda pa med maševanjem zbora ni mogel spremljati, zato je poskrbel, da je zbor vadil tudi nove pesmi, in je tako pripravljal pot novemu organistu. Ob raznih srečanjih dekanijskih pevskih zborov pa je prevzel dirigiranje ali pa je zaigral na orgle ali harmonij. V tem času je Ledinek vodil tudi otroški zbor, ki je veliko nastopal, predvsem na praznovanjih in drugih slovesnostih in srečanjih.

Teo Zorko

Župnijo Zreče je po Maksimiljanu Ledineku leta 1982 prevzel Janez Novak, ki je vodenje zbora v začetku prepustil upokojenemu župniku Ledineku. Zbor je nato kratek čas (v letu 1983) vodil organist Teo Zorko, ki je z družino stanoval v gasilskem domu. Nasledil ga je Jože Jager.

Jože Jager

Po organistu Zorku je v Zreče za organista prišel Jože Jager. Župnija mu je uredila stanovanje nad učilnicami. V Zrečah je bil za organista od leta 1983 do 8. 8. 1985, ko se je odselil na Ptujsko Goro, kjer je bil prav tako organist. Zaposlen je bil kot pevec v zboru Opere Maribor. Kot mlad in perspektiven organist in zborovodja je veliko obetal, vendar je bil v župniji prekratek čas, da bi razvil vse svoje sposobnosti. Vsekakor pa

je zbor pod njegovim vodstvom po dolgem času zopet dobil mladega in odličnega organista in dobrega zborovodja, ki je, kljub temu da je bil z zborom le kratek čas, pustil globoko sled. Nasledil ga je njegov sorodnik Miroslav Jager.

Miroslav Jager

V Zreče je prišel 20. 4. 1986 in prevzel zbor, ki ga je prej vodil njegov sorodnik Jože Jager. Številčno močan zbor je pod njegovim vodstvom uspešno nadaljeval delo. V tem času se je zbor, tudi zaradi menjave generacij, nekoliko pomladil. To je bil čas dveh novih maš v Zrečah in drugih slovesnosti (250–letnica župnije, novi zvonovi, obnove cerkva ...), zato je zbor veliko vadil in sodeloval pri vseh teh slovesnostih. Miroslav Jager vodi cerkveni zbor sv. Egidij še danes.

Marlena Turk

Med glasbene pedagoge in organiste moramo prišteti tudi Marleno Turk, ki se je leta 1995 preselila v Zreče in v župniji ves čas sodeluje tudi pri cerkvenem petju. Večkrat nadomešča organista Miroslava Jagra, predvsem pa pri drugi maši ali sama, ali s solisti, ali z otroškim zborom sooblikuje petje. Pripravila je več samostojnih orgelskih koncertov in drugih glasbenih dogodkov. Za svoje delo na glasbenem področju je leta 2012 dobila občinsko nagrado ob prazniku kulture in priznanje nadškofije Maribor.

Še nekaj imen ...

Precejšen je tudi prispevek glasbenikov, ki so ali še danes vodijo ali spremljajo župnijske otroške ali mladinske zbore, in prav je, da jih uvrstimo v ta zapis. To so predvsem: Edi in Ana Brunčič, Gusti Gorjup, Štefan Verčnik, Marika Grobelnik, Blaž in Aljaž Jelenko, Kristina Kračun, Robi Koprivnik in Benjamina Trtnik, za krajši čas ali ob posameznih priložnostih pa tudi nekateri drugi.

Kulturna društva v Občini Zreče

Ob koncu leta 2012 je bilo v Občini Zreče registriranih 9 kulturnih društev[1]:

- Amatersko gledališče Jurij Vodovnik Zreče
- Društvo godbenikov Zreče
- Katoliško kulturno društvo Zreče
- Kulturno umetniško društvo Jurij Vodovnik Skomarje
- Kulturno umetniško društvo Jurij Vodovnik Zreče
- Kulturno umetniško društvo Vladko Mohorič Zreče
- Kulturno društvo Janez Koprivnik Gorenje
- Kulturno društvo Konrad Sodin Stranice
- Kulturno društvo Zreška pomlad Zreče

Poleg naštetih imajo v svojih aktih kulturno dejavnost opredeljeno tudi Mladinsko kulturno umetniško društvo Kladivo Zreče in nekatera druga društva, predvsem turistična, vendar to iz občinskega registra društev ni razvidno.

1 Podatek o kulturnih društvih v Občini Zreče je povzet po uradni spletni strani Občine Zreče www.zrece.si na dan 31. 12. 2012, le da so tu društva navedena po abecednem vrstnem redu.

Priznanja ob kulturnem prazniku

V nekdanji skupni občini Slovenske Konjice so ob kulturnem prazniku priznanja za dosežke na področju kulturnih dejavnosti podeljevali od leta 1981 do 1994, po tem letu pa je to pristojnost samostojnih novih občin. Priznanja občina podeljuje na osnovi javnega razpisa, prejemniki pa so lahko skupine (društva, organizacije ...) ali posamezniki za umetniške ali organizacijske uspehe na kulturnem področju v daljšem obdobju (življenjsko delo, okrogli jubileji) ali za posebne dosežke trenutnega časa (npr. v zadnjih dveh letih). Posamezniki in organizacije lahko priznanje prejmejo večkrat, razen za življenjsko delo. Priznanju je lahko dodana tudi nagrada[2].

V tem pregledu prejemnikov priznanj, z navedbo letnice podelitve in s kratko obrazložitvijo, so zajeti:

1. prejemniki, ki so pred ustanovitvijo Občine Zreče prejeli priznanja in nagrade za delo na področju sedanje Občine Zreče,
2. prejemniki, ki jim je priznanja in nagrade dodelila Občina Zreče (ne glede na stalno prebivališče), in
3. prejemniki, ki imajo stalno prebivališče v Občini Zreče, pa so pred ustanovitvijo zreške občine priznanja prejeli za delo na širšem področju nekdanje skupne občine ali širše.

2 Priznanjem so bile do leta 2010 dodane tudi denarne nagrade. Od vključno leta 2011 Občina Zreče podeljuje nagrado samo prejemnikom kolektivnih priznanj. Posebnim priznanjem Občine Zreče nikdar niso bile dodane nagrade.

Dosedanji prejemniki priznanj:

- Bratje Skaza, 1984 (skupinska nagrada za delo na glasbenem področju)
- MPZ OŠ Zreče, 1985 (za uspehe zadnjih dveh let)
- Zdravko Ivačič, 1985 (za uspešno vodenje ZKO in za delo v SIS za kulturo)
- Konrad Sodin, 1986 (za življenjsko delo)
- Darinka Ivačič, 1987 (za večletno vodenje ŽPZ Slovenske Konjice in MoPZ Vitanje)
- Martin Mrzdovnik, 1989 (za večletno organizacijsko delo na področju kulture v Zrečah, posebej na področju ohranjanja kulturne dediščine)
- Mladinski pevski zbor OŠ Zreče, 1990 (za izredne dosežke v zadnjih dveh letih)
- Emil Zupanc, 1991 (za organizacijo kulturnih prireditev v Zrečah in Ločah)
- Otroška gledališka skupina DPD Svoboda Zreče, 1991 (za izredne dosežke v preteklih treh letih - uvrščanje na državna srečanja, prejeta zlata Linhartova značka)
- Franci Kovač, 1993 (za vodenje MePZ DPD Svoboda Zreče)
- Lojzka Šprajc, 1994 (za večletno organizacijsko delo in petje v MePZ DPD Svoboda Zreče)
- Mešani pevski zbor DPD Svoboda Zreče, 1995 (ob 60-letnici organiziranega zborovskega petja v Zrečah)
- Monika Naglič, 1996 (za življenjsko delo)
- Brata Domen in Gojko Jevšenak, 1996 (za večletno uspešno delo)
- Darinka Ivačič, 1996 (za izredne dosežke pri vodenju MPZ OŠ Zreče)
- Skupina občanov, 1997 (skupinska nagrada za obnovo Skomarske hiše: Vito Hazler, Ivan Podgrajšek, Zdravko Ivačič in Martin Mrzdovnik)
- COMET, d. d., Zreče, 1997 (posebno priznanje za obnovo Skomarske hiše)
- Prosvetno društvo Janez Koprivnik Gorenje, 1998 (za večletno uspešno delovanje, posebej na področju gledališke dejavnosti)
- Marija Črešnar, 1999 (za večletno uspešno organizacijsko in

umetniško delo na področju ljubiteljske kulturne dejavnosti)
- Študentska vokalna skupina DUST (ob peti obletnici in za posebne uspehe v zadnjih dveh letih)
- Marija in Mihael Jurak, 1999 (za večletno organizacijsko in umetniško delo)
- Mirko Beškovnik, 2000 (za njegov prispevek pri obnovi in vzdrževanju Skomarske hiše ter vodenje obiskovalcev)
- KUD Vladko Mohorič Zreče, 2000 (za izredne dosežke v zadnjih dveh letih)
- Anton Rošer, 2000 (za življenjsko delo na področju kulturne dejavnosti v KS Stranice in širše, še posebej na področju ljudskega petja in prepevanja v cerkvenem pevskem zboru)
- Dr. Vito Hazler, 2000 (za prispevek pri obnovi kulturnih spomenikov v Občini Zreče)
- Frančiška Smrekar, 2001 (za življenjsko delo na področju gledališke dejavnosti v KD Janez Koprivnik Gorenje)
- Ema Založnik, 2001 (za življenjsko delo na področju ljudskega petja in ohranjanja kulturne dediščine)
- Jožica Gorenak, 2001 (za življenjsko delo na področju zborovskega petja)
- Ljudski pevci iz Stranic, 2001 (za projekt Vodovnikovih pesmi)
- Vlasta Puklavec, 2002 (za njeno večletno uspešno delo na področju vodenja otroškega pevskega zbora OŠ Zreče)
- Martin Mrzdovnik, 2002 (za njegovo delo na področju odkrivanja, ohranjanja, pospeševanja in popularizacije kulturnih vrednot v zadnjih dveh letih, še posebej za uspešno organizacijo in vodenje literarnih večerov v Skomarski hiši)
- Danijel Oplotnik, 2002 (za njegovo večletno delo na področju kulturne dejavnosti, še posebej za posrečeno kreacijo Jurija Vodovnika na različnih prireditvah in pri predstavitvi Občine Zreče)
- Otroška gledališka skupina KUD Vladko Mohorič Zreče, 2002 (za uspešno delo na področju kulturne dejavnosti ob 20-letnici njenega uspešnega delovanja)
- Jože Orož, 2003 (za življenjsko delo na področju kulture, ob bližajočem se okroglem življenjskem jubileju)

- Marjana Šloser, 2003 (za večletno uspešno organizacijsko delo na področju kulture in še posebej za dosežke v zadnjih dveh letih kot predsednica folklorne skupine KUD Vladko Mohorič Zreče)
- Uredniški odbor monografije o občini Zreče, 2003 (Jolanda Lorger, Jože Košir, Martin Mrzdovnik ter Zdravko Ivačič)
- Samo Ivačič, 2004 (za umetniške dosežke v zadnjih dveh letih, še posebej za uspešne priredbe zborovskih in zabavnih skladb)
- Ivan Črešnar, 2004 (za dolgoletno uspešno delo v kulturnem društvu)
- MePZ Jurij Vodovnik, 2004 (ob 20-letnici njegovega neprekinjenega delovanja)
- Anton Gričnik, 2004 (za njegov opus knjižnih del o Pohorju, ob izidu pesmi Jurija Vodovnika)
- Cvetka Jerovšek, 2005 (za življenjsko delo na področju zborovskega petja)
- Ivan Pačnik, 2005 (za življenjsko delo na področju ohranjanja ljudskih pesmi, predvsem pesmi Jurija Vodovnika)
- Magda Drozg, 2005 (za njen prispevek k ohranjanju kulturne dediščine na Skomarju in še posebej za prenašanje izročila in Vodovnikovih pesmi na mlade Skomarjane)
- Vokalna skupina DUST, 2005 (ob 10-letnici neprekinjenega delovanja in za posebne dosežke zadnjih dveh let)
- Slavko Strnad, 2005 (za njegov prispevek k ohranitvi zvočnih zapisov Vodovnikovih pesmi v izvedbi najrazličnejših godcev in pevcev s Pohorja)
- MePZ sv. Egidij Zreče, 2006 (ob 250-letnici župnije sv. Egidija, za njegov dolgoletni prispevek v mozaik zborovskega petja v Zrečah)
- Zdravko Ivačič, 2006 (za njegov 30-letni prispevek pri povezovanju kulturne dejavnosti in gospodarstva v Zrečah, še posebej za vzpodbujanje te dejavnosti v družbi Comet, d. d., Zreče)
- Dominik Sagadin, 2006 (za pomembne umetniške dosežke na področju arhitekturne dejavnosti v zadnjih dveh letih)
- Narodno-zabavni ansambel Zreški kovači, 2007 (ob 40. obletnici prenehanja delovanja, za njihov pomemben prispevek pri oranju ledine na tem glasbenem področju v naših krajih)
- Darinka Ivačič, 2007 (za življenjsko delo na področju otroškega in

mladinskega zborovskega petja)
- Avgust Skaza, 2007 (za uspešno, strokovno vodenje zreške godbe na pihala)
- Pevke z Brinjeve gore, 2008 (ob 10. obletnici delovanja)
- Ivan Podgrajšek, 2008 (za življenjsko delo pri ohranjanju stavbne kulturne dediščine in prenos znanj in izkušenj na mlajše generacije)
- Marija Kovačič, 2008 (za dolgoletno uspešno organizacijsko delo na področju kulture)
- Comet, d. d., Zreče, 2008 (priznanje ob 50-letnici za podporo kulturni dejavnosti)
- Folklorna skupina KUD Vladko Mohorič Zreče, 2009 (ob 10. obletnici delovanja ter za uspešno okrepitev in pomladitev v preteklih treh letih)

- Lojzka Šprajc, 2009 (za življenjsko delo na področju kulturnega ustvarjanja)
- Stane Kejžar, 2009 (za življenjsko delo na področju kulturnega ustvarjanja)
- Skupina posameznikov in organizacij, 1999 (za prispevek k uspešni izvedbi projekta *Vodovnikovo leto*: Igor Štuhec, slovenski skladatelj, avtor kantate *Z Oplotniškiga mista*, mag. Igor Cvetko, etnomuzikolog in lutkar, avtor kantate *Pesmi iz koša*, KD Glasbena matica Ljubljana, soorganizator koncertov ljudskih in umetnih pesmi v Ljubljani in Zrečah, Koni Steinbacher, avtor animiranega filma *Lepa nedelja pri sv. Jakobu na Resniku*, Martin Mrzdovnik, vodja sekcije za ohranjanje kulturne dediščine pri KUD Vladko Mohorič Zreče, avtor ideje *Vodovnikovega leta* in sooblikovalec ter koordinator izvedbe projekta, ter Zdravko Ivačič, predsednik KUD Vladko Mohorič Zreče, avtor filmov, režiser in organizator prireditev)
- Narodno-zabavna sekcija KUD Vladko Mohorič, 2010 (ob 20. obletnici delovanja ansambla Fantje izpod Rogle, še posebej za prizadevanja pri popularizaciji in ohranjanju pesmi Jurija Vodovnika)
- Folklorna skupina Jurij Vodovnik Skomarje, 2010 (ob 10. obletnici delovanja, še posebej za ohranjanje ljudskega izročila z območja Pohorja)
- Nada Mrzdovnik, 2010 (za dolgoletno delovanje v treh kulturnih

društvih in za aktivnosti pri organizaciji literarnih večerov v Skomarski hiši)
- Marjan Hren, 2010 (za dolgoletno delovanje v kulturnih društvih, še posebej za prepevanje tako na domačih tleh kot tudi v tujini)
- Jožica Podgrajšek, 2011 (za dolgoletno delovanje na pevskem področju in še posebej za uspešno vodenje skupine Pevke z Brinjeve gore)
- Franc Sagadin, 2011 (za njegovo dolgoletno prizadevno pevsko delovanje)
- Ivan Hrovat, 2012 (za dolgoletno igranje in uspešno organizacijsko delo v Društvu godbenikov Zreče)
- Magdalena Turk, 2012 (za dolgoletno uspešno delovanje v Katoliškem kulturnem društvu Zreče)
- Otroška gledališka skupina KUD Vladko Mohorič, 2012 (ob 30-letnici nepretrganega delovanja ter za dosežke skupine v zadnjih dveh letih)
- Anton Jeseničnik, 2012 (posebno priznanje) (za dolgoletno prepevanje in organizacijsko delo v zreških pevskih zborih)
- KUD Vladko Mohorič Zreče, 2013 (ob 80-letnici delovanja in še posebej za njegovo povezovalno vlogo med kulturnimi društvi v Občini Zreče in za izvedbo jubilejnih prireditev v letu 2012)
- Emil Mumel, 2013 (za dolgoletno uspešno igranje in delovanje v KUD Janez Koprivnik Gorenje)
- Mojca Koban Dobnik, 2013 (za dolgoletno strokovno vodenje Mešanega pevskega zbora Jurij Vodovnik Zreče, kakor tudi za pomembne umetniške dosežke doma in v tujini)
- Danijel Oplotnik, 2013 (za življenjsko delo na področju kulturnega ustvarjanja, še posebej uprizarjanja lika Jurija Vodovnika)
- Konrad Hrovat, 2013 (za 55 let delovanja na področju cerkvenega zborovskega petja in več kot 5 let petja v skupini ljudskih pevcev KUD Vladko Mohorič Zreče)
- Marjanca Šloser, 2013 (za 15 let delovanja v Folklorni skupini KUD Vladko Mohorič Zreče in za dosežke na področju organiziranja otroške folklorne dejavnosti v zadnjih treh letih)
- KUD Jurij Vodovnik Zreče, 2013 (ob 30-letnici neprekinjenega uspešnega delovanja MePZ Jurij Vodovnik)

Viri

Pisna gradiva

- Arhivsko gradivo KUD Vladko Mohorič Zreče
- Šolska kronika OŠ Zreče (1932–2012)
- Kronika župnije sv. Egidija Zreče (Prva knjiga)
- Zbornik Osnovna šola Zreče 1815–1995. Zreče: 1995
- Zreški zbornik 2006. Zreče: 2006
- Emil Lajh: Občina Zreče v času in prostoru. Zreče: 2002
- Igor Cvetko: Jest sem Vodovnik Juri:
  O slovenskem ljudskem pevcu. Ljubljana: 1988
- Vesna Šergan: Glasbene dejavnosti KUD Vladko Mohorič Zreče,
  diplomsko delo. Maribor: 2004
- Franc Kozjek: Zreče nekdaj in sedaj, tipkopis. 1972
- Ivan Hrovat: Prispevek za kroniko Društva godbenikov Zreče. 2012
- Arhivsko gradivo Pokrajinskega muzeja Maribor
  (razni članki in dokumenti)

Fotografije

- Arhiv KUD Vladko Mohorič
- Arhiv KUD Jurij Vodovnik Zreče
- Arhiv Društva godbenikov Zreče
- Družine in posamezniki (po abecednem redu): Alojz Kotnik, Alojz Očko Leški, Andrej Lamut, Bernard Tič, Boris Podvršnik, Danijel Leva Bukovnik, Danijel Oplotnik, Darinka in Zdravko Ivačič, Darko Košir, Franci in Majda Kovač, Hermina Kapun, Marija Šolar (Franc Kozjek), Ivan Umnik, Ludvik Vidmar, Marjan Skaza, Martina Kapun, Milan Hren, Regina Kotnik, Tatjana Zupančič Tutek, Vinko Podgrajšek, Zdenka Kejžar, Zinka Razboršek, Zvonka in Pavel Kuster

Pojasnilo: več oseb nam je posredovalo enake fotografije ali fotografije, ki smo jih že imeli v arhivu društva, zato pri posameznih objavljenih fotografijah nismo mogli navesti vira.

Informatorji

Pri pripravi zbornika smo uporabili tudi zapiske, pisna poročila, razne beležke in ustna pričevanja naslednjih informatorjev (po abecednem redu): Alojz Očko – Brezje, Angela Černec – Radana vas, Boris Podvršnik st. – Zreče, Danijel Leva Bukovnik – Zreče, Danijel Oplotnik – Zreče, Darinka Ivačič – Zreče, Družina Sivnkarjevih – Zreče, Dušan Ravnjak – Oplotnica, Edi Meglič – Zreče, Emil Lajh – Celje, Hermina Kapun – Zreče, Ivan Petelinek – Radana vas, Ivan Podgrajšek – Zlakova, Jože in Fančika Orož – Radana vas, Jožica Gorenak (Leška Jožica) – Zreče, Marija Jevšenak – Zreče, Marjanca Šloser – Zreče, Milan Hren – Zreče, Miro Pučnik – Gabrovlje, Nada Mrzdovnik – Zreče, Pavel in Zvonka Kuster – Zreče, Štefan Podgrajšek – Zreče, Tone Marušič – Zreče, Vilma Ceglar – Zreče.

Z več manjšimi informacijami so nam pripomogli še številni drugi. Vsem skupaj se iskreno zahvaljujemo.

Izid zbornika so s podpiranjem kulturne dejavnosti v kraju, nekateri pa tudi neposredno s sofinanciranjem izdaje ali odkupom knjig, omogočili:

- Občina Zreče
- Swatycomet, d. o. o., Zreče
- Unior, d. d., Zreče
- GKN Driveline Slovenija
- Epigraf Slovenske Konjice
- Javni sklad za kulturne dejavnosti

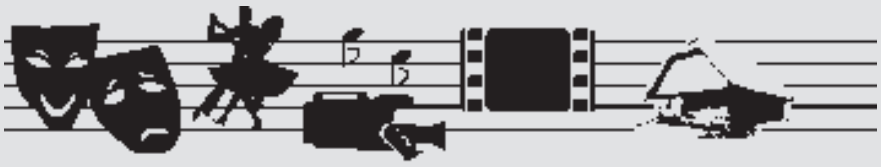

KUD Vladko Mohorič Zreče

20
Fantje izpod Rogle
ansambel
20